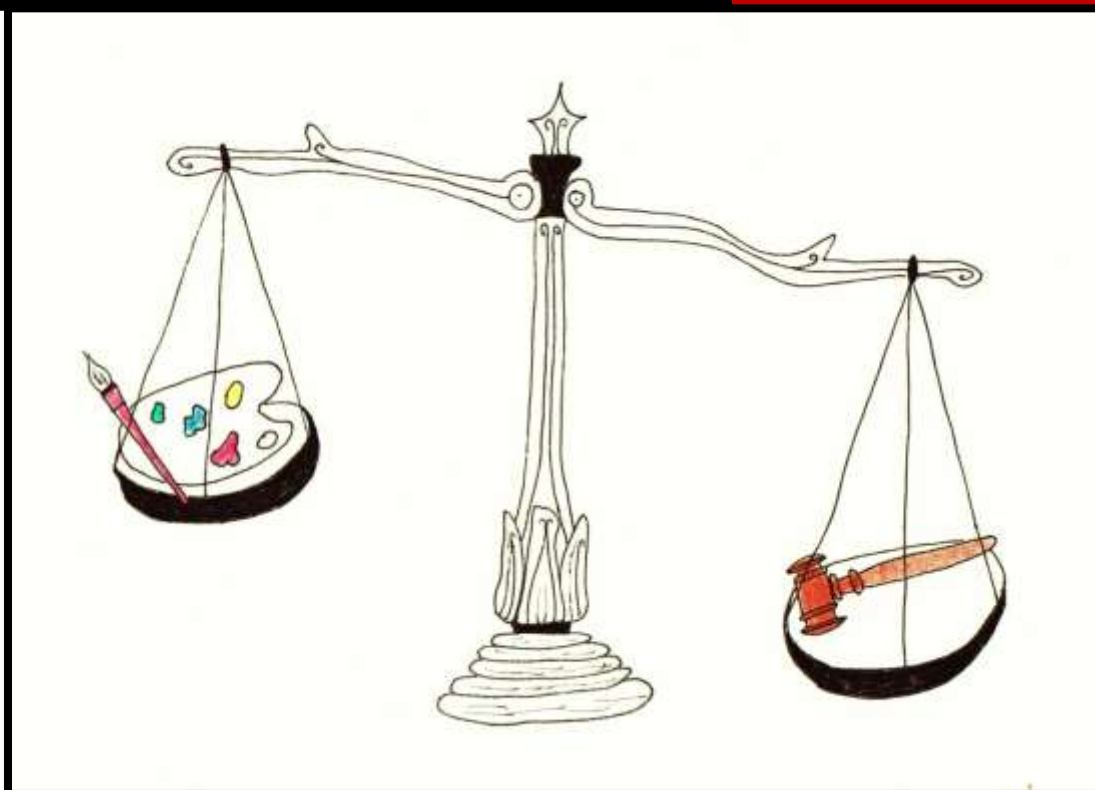

**PXL-Business
Professionele bachelor
Rechtspraak**

**Academiejaar
2015-2016**

Plagiaat in de kunst

Waar ligt de grens tussen kunst en kopie?

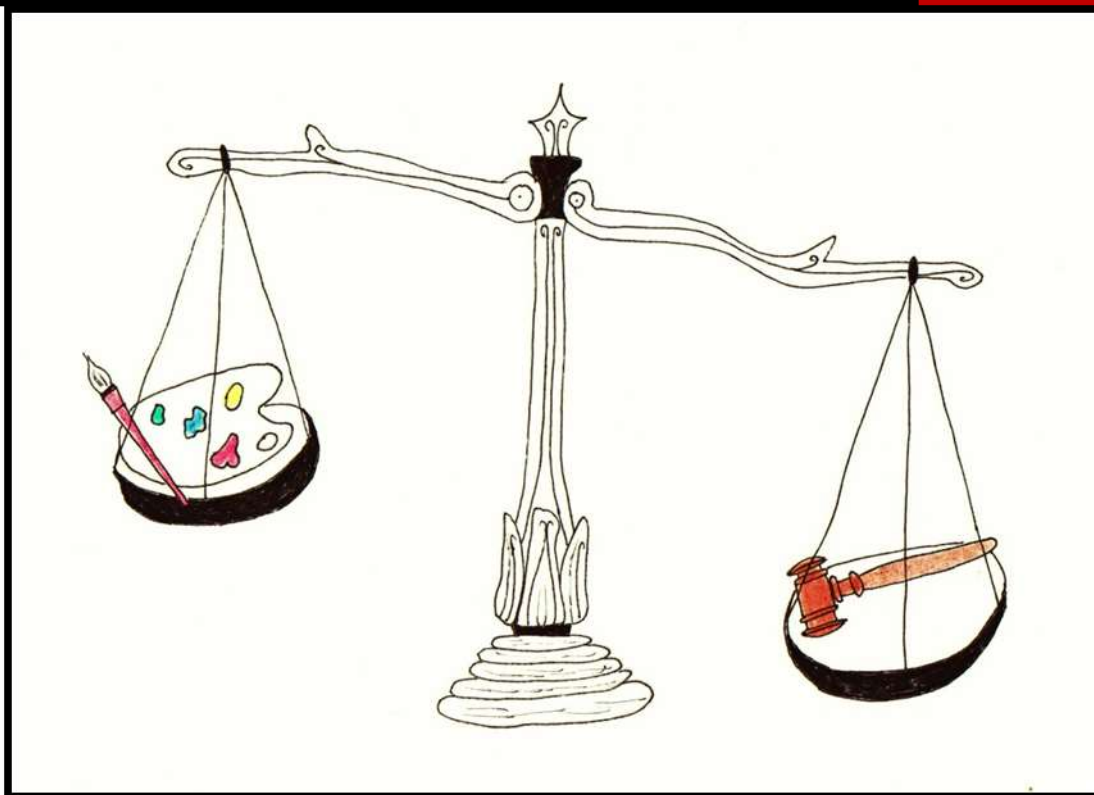

**Mille Vermeulen
Klasgroep 3 RPRE**

**Promotor
Geert Mullens
Lector Hogeschool PXL**

Plagiaat in de kunst

Waar ligt de grens tussen kunst en kopie?

Mille Vermeulen
Klasgroep 3 RPRE

Promotor
Geert Mullens
Lector Hogeschool PXL

Woord vooraf

Tijdens het kiezen van een onderwerp voor mijn bachelorproef, viel mijn keuze al snel op 'Plagiaat in de kunst'. Deze thematiek belichaamt perfect waar mijn passie ligt, namelijk in de wondere wereld van de auteursrechten. Het leek me enorm boeiend om deze rechtstak te bestuderen vanuit het oogpunt als studente Rechtspraak, alsook vanuit het oogpunt als auteur van het kinderboek 'De weg van Mato'.

Bij het schrijven van deze bachelorproef kon ik rekenen op de bijstand van tal van personen. Graag richt ik dan ook een woord van dank aan hen. Vooreerst mijn oprechte dank aan Geert Mullens, mijn promotor. Steeds was hij bereid om mij de nodige informatie te verlenen aldaar tot een interessante afbakening van deze bachelorproef te komen.

Daarnaast wil ik ook Paul Deckers danken. Hij is de oprichter van de stichting Giartac. Ik had het voorrecht om hem tweemaal te ontmoeten en kreeg hierdoor een heldere kijk op de bescherming van kunst tegen plagiaat. Ook aan Bart Van Besien, advocaat van Sirius Legal een woord van dank. Hij was steeds bereid om tal van vragen te beantwoorden inzake auteursrechten.

Ten slotte nog een speciaal woord van dank aan mijn mama. Ze heeft de gehele bachelorproef nagelezen en stond mij met raad en daad bij tijdens het hele schrijfproces.

Mille Vermeulen
Hasselt, 9 juni 2016

Abstract

Auteursrecht is een materie die overal in terug te vinden is. Hierdoor wordt het steeds moeilijker om een werk te beschermen tegen inbreuken. Deze bachelorproef tracht een duidelijk beeld te schetsen van welke daden een inbreuk plegen op iemands auteursrecht en welke daden gedefinieerd kunnen worden als louter inspiratie of parodie.

Eerst werden de artistieke eigendomsrechten van een auteur uitvoerig besproken, waarna de uitzonderingen op deze vermogensrechten aan bod kwamen. Aan de hand van wetgeving, rechtspraak en rechtsleer werd het begrip parodie gedefinieerd. Uiteindelijk dient er te worden vastgesteld dat parodie geen eenduidig begrip is. Het is de rechter die zal oordelen over er sprake is van parodie of een inbreuk op het auteursrecht, zonder dat hij hierbij gebonden is door eerdere uitspraken omtrent deze materie.

Tot slot handelt deze bachelorproef over de rechtsbescherming van het auteursrecht. Zowel de bescherming voor als na een auteursrechtinbreuk wordt besproken.

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Deel 1: intellectuele eigendomsrechten	3
I. Begripsomschrijving	3
II. Kenmerken intellectueel eigendomsrecht	3
III. Soorten intellectuele eigendomsrechten	3
Hoofdstuk 1: industriële eigendomsrechten.....	4
Octrooirecht	4
I. Begripsomschrijving	4
II. Wetgeving	4
III. Kenmerken	5
IV. Geldigheidsvereisten	5
V. Materiële geldigheidsvereisten	5
VI. Vondsten die niet als uitvinding beschouwd worden	6
VII. Uitgesloten uitvindingen	7
VIII. Formele geldigheidsvereisten.....	7
IX. Mogelijkheden bij inbreuken	8
Merkenrecht.....	8
I. Begripsomschrijving	8
II. Wetgeving	9
III. Kenmerken	9
IV. Soorten merken	9
V. Geldigheidsvereisten	10
VI. Materiële geldigheidsvereisten	10
VII. Formele geldigheidsvereisten.....	10
VIII. Oppositieprocedure en mogelijkheden bij inbreuken.....	11
Tekeningen- en modellenrecht	12
I. Begripsomschrijving	12
II. Wetgeving	12
III. Kenmerken	12
IV. Geldigheidsvereisten	13
V. Materiële geldigheidsvereisten	13
VI. Formele geldigheidsvereisten.....	13
VII. Mogelijkheden bij inbreuken.....	14

Kwekersrecht.....	15
I. Begripsoverschrijving	15
II. Wetgeving	15
III. Kenmerken	15
IV. Geldigheidsvereisten	16
V. Materiële geldigheidsvereisten	16
VI. Formele geldigheidsvereisten.....	17
VII. Mogelijkheden bij inbreuken.....	17
Hoofdstuk 2: artistieke eigendomsrechten.....	18
Auteursrecht.....	18
Naburige rechten	18
I. Begripsomschrijving	18
II. Wetgeving	18
III. Kenmerken	18
IV. Geldigheidsvereisten	21
V. Materiële geldigheidsvereisten	21
VI. Formele geldigheidsvereisten.....	21
VII. Mogelijkheden bij inbreuken.....	21
Computerprogramma's	22
I. Begripsomschrijving	22
II. Wetgeving	22
III. Kenmerken	22
IV. Geldigheidsvereisten	23
V. Materiële geldigheidsvereisten	23
VI. Formele geldigheidsvereisten.....	23
VII. Mogelijkheden bij inbreuken.....	23
Bescherming databanken	23
I. Begripsomschrijving	23
II. Wetgeving	23
III. Kenmerken	24
IV. Geldigheidvereisten.....	24
V. Materiële geldigheidsvereisten	24
VI. Formele geldigheidsvereisten.....	24
VII. Mogelijkheden bij inbreuken.....	24

Chipswetgeving.....	25
I. Begripsomschrijving	25
II. Wetgeving	25
III. Kenmerken	26
IV. Geldigheidsvereisten	26
V. Materiële geldigheidsvereisten	26
VI. Formele geldigheidsvereisten.....	26
VII. Mogelijkheden bij inbreuken.....	26
Deel 2: artistieke eigendomsrechten van een auteur.....	27
I. Begripsomschrijving	27
II. Wetgeving	27
Hoofdstuk 1: object van het auteursrecht	27
I. Beschermd voorwerp.....	27
II. Beschermingsvoorwaarden	28
III. Horizontale en verticale afbakening	29
IV. Objecten zonder auteursrechtelijke bescherming	29
Hoofdstuk 2: subject van het auteursrecht.....	29
I. Auteur	29
II. Co-auteurschap	30
III. Ondeelbaar werk.....	30
IV. Deelbaar werk.....	30
Hoofdstuk 3: grondslagen van het auteursrecht.....	31
Hoofdstuk 4: rechten van de auteur	32
Vermogensrechten	32
I. Kenmerken.....	32
II. Soorten vermogensrechten	33
Morele rechten	39
I. Kenmerken.....	39
II. Soorten morele rechten.....	39
Bijzonder recht inzake werken van beeldende kunst	42
Hoofdstuk 5: beschermingsduur van het auteursrecht	43
I. Begripsomschrijving	43
II. Ontstaan beschermingsduur.....	43
III. Beschermd periode.....	43
IV. Uitzonderlijke beschermingsperiode.....	43

V. Extra beschermingsduur	43
VI. Einde beschermingsduur	44
VII. Het openbaar domein.....	44
VIII. Illustraties uit de rechtspraak	45
Deel 3: uitzonderingen op de vermogensrechten van de auteur	46
I. Begripsomschrijving	46
II. Europese richtlijn auteursrecht in de informatiemaatschappij.....	46
III. Kenmerken.....	46
IV. Ratio legis van de uitzonderingen op de vermogensrechten van een auteur.....	48
V. Soorten uitzonderingen	48
A. Citaatrecht	49
B. Bloemlezingen voor het onderwijs	50
C. Tijdelijke/technische reproductiehandelingen	51
D. Informatief citaatrecht: verslaggeving over actuele gebeurtenissen	51
E. Publieke monumenten: reproductie en mededeling van een werk in een voor het publiek toegankelijke plaats	51
F. Kosteloze privé-uitvoering in familiekring of schoolactiviteit.....	52
G. Reprografie voor privé-gebruik	52
H. Reprografie ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek.....	53
I. Reproductie ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek naar andere dan papieren drager	53
J. Mededeling ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek via gesloten netwerken.....	54
K. Privékopie	55
L. Kosteloze uitvoering op een publiek examen	55
M. Reproductie door bibliotheken/musea/archieven.....	55
N. Mededeling door bibliotheken/instellingen/musea/archieven	56
O. Tijdelijke opnamen door omroeporganisaties	57
P. Reproductie en mededeling door gehandicapten	57
Q. Reproductie en mededeling voor reclamedoeleinden.....	57
R. Reproductie van uitzendingen voor ziekenhuizen/gevangenisinstellingen	58
S. Openbare uitlening	58
T. Parodie	59

Deel 4: rechtsbescherming van het auteursrecht.....	68
Hoofdstuk 1: preventieve rechtsbescherming auteursrecht.....	68
I. Plichten van beheersvennootschappen.....	68
II. Controle op de beheersvennootschappen	69
III. Giartac.....	72
Hoofdstuk 2: curatieve rechtsbescherming auteursrecht.....	74
I. Auteursrechtinbreuk.....	74
II. Wetgeving.....	74
III. Strafvordering	75
A. Misdrijf van namaking	75
B. Bedrieglijke naamtekening	76
C. Vordering	76
D. Sancties.....	76
IV. Burgerlijke vordering	77
A. Materiële en territoriale bevoegdheid rechtscolleges	77
B. Procedure ten gronde.....	78
C. Procedure in kort geding	79
D. Stakingsvordering	80
E. Beslag inzake namaak	80
F. Arbitrage.....	82
Conclusie	83
Literatuurlijst.....	84
Bijlagen	91
I. Bijlage 1: voorzitter rechtbank eerste aanleg Brussel 31 december 1997	91
II. Bijlage 2: Hof van Cassatie 18 februari 2000	97
III. Bijlage 3: Hof van Cassatie 11 mei 1998	99
IV. Bijlage 4: Hof van Cassatie 26 januari 2006.....	101
V. Bijlage 5: Hof van Justitie 6 juni 2002	104
VI. Bijlage 6: parlementair stuk nr.51- 1137/013, 15.....	110
VII. Bijlage 7: parlementair stuk nr.51-1137/001, 26.....	111
VIII. Bijlage 8: parlementair stuk nr.51-1137/010, 3.....	112
IX. Bijlage 9: parlementair stuk nr.51-1137/013,24.....	113
X. Bijlage 10: Hof van Cassatie 25 september 2013.....	114
XI. Bijlage 11: Hof van Cassatie 11 maart 2005.....	127
XII. Bijlage 12: hof van beroep Antwerpen 11 oktober 2000	136

XIII. Bijlage 13: voorzitter rechtbank eerste aanleg Brussel 17 februari 2011.....	141
XIV. Bijlage 14: hof van beroep Brussel 8 april 2013	151
XV. Bijlage 15: Hof van Justitie 3 september 2014	173
XVI. Bijlage 16: Hof van Cassatie 5 april 2001.....	181
XVII. Bijlage 17: Hof van beroep Gent 13 mei 2013.....	187
XVIII. Bijlage 18: ‘Nijntje mag van rechter geen drugs gebruiken’	195
XIX. Bijlage 19: rechtbank eerste aanleg Antwerpen 15 januari 2015.....	197
XX. Bijlage 20: Hof van Justitie 17 maart 2016	207
XXI. Bijlage 21: Hof van Cassatie 5 november 2010.....	214

Inleiding

Het onderwerp van deze bachelorproef is 'Plagiaat in de kunst. Waar ligt de grens tussen kunst en kopie-kopie?'. Dit onderwerp werd verder afgebakend naar: 'Auteursrechten: van parodie tot plagiaat.' Auteursrecht is een materie die overal in terug te vinden is. Ook al beseffen velen het niet, dagelijks komen we ermee in aanraking. Dit is te wijten aan de grote hoeveelheid aan informatie die aan ons wordt blootgesteld. Iedere aanbieder van deze informatie beschikt tevens over een auteursrechtelijke bescherming, vaak zonder dat de gebruikers hiervan op de hoogte zijn.

Net zoals bij de meeste rechtstakken is het auteursrecht onderhevig aan een snelle evolutie. Hierdoor wordt het steeds moeilijker om auteursrechten te begrijpen en vooral om er geen inbreuken tegen te plegen.

Begin dit jaar ontstond er heel wat commotie in de juridische en artistieke kringen van ons land. De Belgische kunstschilder Luc Tuymans werd veroordeeld voor het plagiëren van een foto van Katrijn Van Giel. Tot op de dag van vandaag blijft de vraag waar nu precies de grens ligt tussen parodie en plagiaat. Wanneer is er sprake van kunst? In welk geval is er sprake van een slaafse nabootsing van een auteursrechtelijk beschermd werk?

Deze bachelorproef is opgebouwd uit vier verschillende delen. In het eerste deel wordt een uiteenzetting gegeven over intellectuele eigendomsrechten. Traditioneel wordt er een onderscheid gemaakt tussen industriële- en artistieke eigendomsrechten. Zowel de verschillende soorten industriële eigendomsrechten als de artistieke eigendomsrechten worden besproken.

Het tweede deel van deze bachelorproef handelt over de artistieke eigendomsrechten van een auteur. Eerst wordt het object van het auteursrecht onderzocht. Wat geniet van een auteursrechtelijke bescherming? Vervolgens wordt nagegaan wat het subject van het auteursrecht is. Wie is de houder van een auteursrechtelijk beschermd werk?

Na de vaststelling van het object en het subject van het auteursrecht worden de verschillende soorten rechten van een auteur besproken. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen vermogensrechten en morele rechten. In dit deel worden de vermogens- en morele rechten van een auteur verder uitgediept.

Een auteursrechtelijk beschermd werk geniet niet voor eeuwig van een bescherming. Ook dit aspect komt in dit deel aan bod onder de noemer: beschermingsduur van het auteursrecht.

Het belangrijkste deel van deze bachelorproef is deel drie: de uitzonderingen op de vermogensrechten van een auteur. Dit deel begint met een beschrijving van de Europese Richtlijn auteursrecht in de informatiemaatschappij. Deze richtlijn bevat een lijst van 20 mogelijke uitzonderingen op het auteursrecht. De lidstaten waren slechts verplicht om één uitzondering op te nemen in hun nationale wetgeving.

In dit deel worden de kenmerken van de uitzonderingen op de vermogensrechten besproken, waarna er een uitgebreide uiteenzetting over elke uitzondering volgt. De kern van deze bachelorproef ligt verscholen in de uitzondering: parodie.

Aan de hand van zowel de Belgische als de Europese rechtspraak worden de voorwaarden besproken waaraan een kunstwerk moet voldoen aldaar een parodie uit te maken. In dit deel worden bovendien illustraties uit de rechtspraak besproken waarin er sprake is van een geoorloofde parodie alsook illustratie van inbreuken op het auteursrecht. Er is ook een uitgebreide analyse te lezen over de zaak Tuymans/ Van Giel.

In het laatste deel van deze bachelorproef: 'Rechtsbescherming van het auteursrecht' wordt zowel de preventieve als de curatieve rechtsbescherming besproken. De preventieve rechtsbescherming beoogt de voorafgaandelijke bescherming van werken. Dit gebeurt door zogenaamde beheersvennootschappen, dewelke uitgebreid besproken worden. De curatieve rechtsbescherming geldt vanaf het ogenblik dat er een auteursrechtinbreuk wordt vastgesteld. Afhankelijk van de soort inbreuk kan er ofwel een strafvordering ofwel een burgerlijke vordering worden ingesteld. De beide procedures worden geïllustreerd aan de hand van rechtspraak.

Deel 1: intellectuele eigendomsrechten

Plagiaat in de kunst behoort tot de rechtstak auteursrecht. Het auteursrecht zelf behoort tot de artistieke eigendomsrechten, die op hun beurt onder de koepel van de intellectuele eigendomsrechten vallen.

I. Begripsomschrijving

Intellectuele eigendomsrechten zijn het geheel van rechten waardoor de houder ervan een exclusief exploitatierecht verwerft op een bepaald object. Het biedt een juridische bescherming aan creaties van de menselijke geest.¹

II. Kenmerken intellectueel eigendomsrecht

Het intellectueel eigendomsrecht heeft drie belangrijke kenmerken.

A. Exclusief exploitatierecht

Het intellectueel eigendomsrecht verleent de houder ervan een exclusief exploitatierecht. Dit betekent dat enkel de houder het recht heeft om het beschermde werk te gebruiken, te verhuren (licentie) of te verkopen (overdracht).

B. Tijdelijk recht

Het intellectueel eigendomsrecht is steeds beperkt in tijd. De duur van de bescherming is afhankelijk van het soort van intellectueel recht dat van toepassing is.

C. Vatbaar voor overdracht

Zoals hierboven beschreven heeft de houder van het intellectueel eigendomsrecht de mogelijkheid om zijn beschermde werk te verhuren (licentie) of om zijn werk te verkopen (overdracht).²

III. Soorten intellectuele eigendomsrechten

Intellectuele eigendomsrechten worden opgesplitst in twee hoofdcategorieën: de industriële eigendomsrechten en de artistieke eigendomsrechten.

Voor het verkrijgen van een bescherming is het belangrijk te weten onder welk soort eigendomsrecht een creatie valt. Bij industriële eigendomsrechten geniet de houder pas van een bescherming na het doorlopen van een registratieprocedure, terwijl bij artistieke eigendomsrechten er automatisch een bescherming wordt verkregen.

De industriële- en artistieke eigendomsrechten worden elk nog verder opgesplitst in verschillende soorten eigendomsrechten.³

¹ www.economie.fgov.be.

D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

² www.reprobel.be.

D.VOORHOOF EN K.VAN DER PERRE (2013), *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014), Gent, Academia Press, 365 p.

³ D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

Hoofdstuk 1: industriële eigendomsrechten

De industriële eigendomsrechten worden opgesplitst in het octrooirecht, merkenrecht, tekeningen- en modellenrecht en kwekersrecht. Hieronder volgt een analyse van deze verschillende soorten industriële eigendomsrechten.

Octrooirecht

In dit deel wordt een uiteenzetting gegeven over het octrooirecht, als onderdeel van het industriële eigendomsrecht.

I. Begripsomschrijving

Een octrooi (patent of brevet) is een uitsluitend en tijdelijk recht van exploitatie. Het biedt een juridische bescherming voor uitvindingen.

II. Wetgeving

Hieronder volgt een opsomming van de verschillende bronnen van wetgeving inzake octrooirecht.

- Wetboek van Economisch recht , Boek XI, Titel 1 uitvindingsoctrooien.
- Overeenkomst van 19 februari 2013 betreffende een eengemaakt octrooigerecht.
- Verordening (EU) nr.1260/2012 van de Raad van 17 december 2012 tot het uitvoering geven aan nauwere samenwerking op het gebied van de instelling van eenheidsoctrooibescherming met betrekking tot de toepasselijke vertaalregelingen.
- Verordening (EG) nr. 469/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 6 mei 2009 betreffende het aanvullende beschermingscertificaat voor geneesmiddelen.
- Wet van 21 april 2007 houdende diverse bepalingen betreffende de procedure inzake indiening van Europese octrooiaanvragen en de gevolgen van deze aanvragen en van de Europese octrooien in België.
- Wet van 29 juli 1994 betreffende het beschermingscertificaat voor geneesmiddelen.
- Wet van 28 maart 1984 op de uitvindingsoctrooien.
- Wet van 8 juli 1977 houdende goedkeuring van volgende internationale akten:
 - 1.Verdrag betreffende de eenmaking van enige beginselen van het octrooirecht, opgemaakt te Straatsburg op 27 november 1963.
 - 2.Verdrag tot samenwerking inzake octrooien, en uitvoeringsreglement, opgemaakte te Washington op 19 juni 1970.
 - 3.Verdrag betreffende de verlening van Europese octrooien (Europees octrooverdrag) uitvoeringsreglement en vier protocollen opgemaakt te München op 5 oktober 1973.
 - 4.Verdrag betreffende het Europees octrooi voor de gemeenschappelijke markt (Gemeenschapsoctrooi- verdrag), en uitvoeringsreglement opgemaakt te Luxemburg op 15 december 1975.
- Verdrag van 5 oktober 1973 inzake de verlening van Europese octrooien.
- Verdrag tot samenwerking inzake octrooien (19 juni 1970).
- Wet van 10 januari 1955 betreffende de bekendmaking en de toepassing der uitvindingen en fabrieksgeheimen welke de verdediging van het grondgebied of de veiligheid van de staat aangaan.⁴

⁴ H.VANHEES (2015). *Basiswetteksten inzake het recht van de intellectuele eigendom* (8ste editie). Antwerpen, Intersentia, 922 p.

III. Kenmerken

Hieronder worden de kenmerken van het octrooirecht besproken.

A. Exclusief exploitatierecht

Het uitsluitend recht van exploitatie betekent dat enkel de octrooihouder het recht heeft om te bepalen wie zijn uitvinding uitbaat. Inzake octrooien heeft de houder vooral een verbodsrecht. Dit houdt in dat hij derden kan verbieden om zijn uitvinding te gebruiken.

Het exclusief exploitatierecht is territoriaal beperkt tot het grondgebied van België. Deze bepaling heeft tot gevolg dat een octrooihouder het recht heeft om een gerechtelijk verbod te vorderen voor de invoer, uit een andere staat, van het object waarvoor hij een octrooi bezit.

B. Tijdelijk recht van exploitatie

De beschermingstermijn van een octrooi bedraagt 20 jaar. Van zodra deze termijn is verlopen komt de uitvinding terecht in het publiek domein.

C. Vatbaar voor overdracht

De houder van een octrooirecht heeft een exclusief exploitatierecht, wat inhoudt dat hij ook het recht heeft om het octrooi in licentie te geven of over te dragen. De overdracht van het octrooi kan geheel of gedeeltelijk gebeuren.

De houder van een octrooi kan zijn uitvinding ook in licentie geven, dewelke geheel of gedeeltelijk kan gebeuren.

In sommige gevallen kan er zelfs een gedwongen licentie plaatsvinden. Dit zal gebeuren wanneer een ander octrooi niet kan worden geëxploiteerd zonder dat er een inbreuk wordt gepleegd op het reeds beschermde octrooi. Wanneer het octrooi een technisch belang heeft, kan de minister van Economische Zaken een licentie tot exploitatie van een uitvinding beschermd door hoofdoctrooi verlenen. De Koning kan in samenspraak met de Ministerraad ook een gedwongen licentie verlenen wanneer dit gebeurt in het belang van de volksgezondheid.⁵

IV. Geldigheidsvereisten

Aldaar geldig tot stand te komen dient een octrooi aan verschillende vereisten te voldoen. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen materiële geldigheidsvereisten en formele geldigheidsvereisten.

V. Materiële geldigheidsvereisten

Om geldig te zijn moet het octrooi een uitvinding zijn en deze dient nieuw te zijn. Het octrooi moet het resultaat zijn van een uitvinderswerkzaamheid, toepasbaar zijn in de industrie en het mag niet in strijd zijn met de openbare orde en goede zeden. Hieronder volgt een beschrijving van deze verschillende geldigheidsvereisten.

Belangrijk om te weten is dat deze geldigheidsvereisten niet gecontroleerd worden op het moment van de octrooiaanvraag, maar pas wanneer er een geschil ontstaat over de geldigheid van het octrooi. Het is de bevoegdheid van de rechter om te onderzoeken of aan alle geldigheidsvereisten is voldaan.

A. Uitvinding

Het object moet een uitvinding zijn. Een uitvinding wordt gedefinieerd als: 'Een activiteit van de menselijke geest, het scheppen van iets wat voorheen niet bestond.'⁶

Derhalve kan een ontdekking niet geoctrooieerd worden, aldaar het al bestond op het moment van ontdekking.

⁵ Artikel XI.37 en XI.38 Wetboek Economisch recht .

⁶ K. Malfiet & B. Ponet (1994). *Industriële eigendomsrechten*, Kalmthout, Biblo, 306 p.

Doch kan een uitvinding wel gebaseerd zijn op een ontdekking. Voorbeeld: nadat ontdekt werd dat metaal een goede geleider is van elektriciteit vond Thomas Edison de gloeilamp uit.

B. Nieuwheid

Een uitvinding is nieuw wanneer zij geen deel uitmaakt van de stand van de techniek. Bij de beoordeling van de stand van de techniek gaat men kijken naar alle uitvindingen die vóór de datum van indiening van de octrooiaanvraag openbaar gemaakt werden.⁷

Voorbeeld: een uitvinding waarin iets met behulp van een schroef aan de muur verbonden is, zal als nieuw beschouwd worden wanneer de stand van de techniek diezelfde uitvinding beschreef met als enige verschil dat die uitvinding met behulp van een spijker aan de muur verbonden is. Hieruit kunnen we concluderen dat het kleinste verschil kan bijdragen tot de nieuwheid van een uitvinding.⁸

C. Uitvinderswerkzaamheid

Een uitvinding moet het resultaat zijn van een uitvinderswerkzaamheid. Dit betekent dat de uitvinding het gevolg dient te zijn van een intellectuele inspanning van de menselijke geest waardoor er een nieuw technisch effect wordt bereikt.⁹

D. Nijverheid

Een uitvinding dient vatbaar te zijn voor toepassing op het gebied van nijverheid. Een uitvinding is derhalve vatbaar wanneer het onderwerp daarvan kan worden vervaardigd of toegepast op het gebied van nijverheid of de landbouw.¹⁰

E. Geoorloofd

Een uitvinding mag niet in strijd zijn met de openbare orde en goede zeden. Het is aan de rechter om te bepalen of een octrooi al dan niet geoorloofd is.¹¹

Voorbeeld: een nieuw soort drugs is niet octrooieerbaar, aldaar het in strijd is met de openbare orde en goede zeden.

VI. Vondsten die niet als uitvinding beschouwd worden

Zoals hierboven werd besproken dient een uitvinding aan tal van vereisten te voldoen alvorens er een geldig octrooi aangevraagd kan worden. Het Wetboek van Economisch recht geeft een opsomming van uitvindingen die niet kunnen worden beschouwd als een uitvinding:

- Ontdekkingen.

Voorbeeld: het ontdekken van iets dat in de natuur voorkomt.

- Natuurwetenschappelijke theorieën en wiskundige methoden.

Voorbeeld: de stelling van Pythagoras.

- Ethische vormgevingen.

Voorbeeld: drukwerk.

- Stelsels, regels en methoden voor het verrichten van geestelijke arbeid voor het spelen of voor de bedrijfsvoering, alsmede computerprogramma's.

Voorbeeld: boekhoudkundige plannen, computerprogramma's.

⁷ Artikel XI.6 Wetboek Economisch recht .

⁸ www.iusmentis.com.

⁹ Artikel XI.7 Wetboek Economisch recht .

¹⁰ Artikel XI.8 Wetboek Economisch recht .

¹¹ Artikel XI.4 §2 Wetboek Economisch recht .

- Presentatie van gegevens.
Voorbeeld: kalenders, reclame.¹²

VII. Uitgesloten uitvindingen

Het Wetboek van Economisch recht bepaalt welke uitvindingen niet octrooieerbaar zijn. Hieronder volgt een opsomming.

- Kweekproducten van plantensoorten. Deze worden beschermd door de kweekwet van 20 mei 1975.
- Dierenrassen: nieuwe dierenrassen verkregen door genetische manipulatie kunnen niet geoctrooieerd worden.
- Werkwijzen van biologische aard voor de voortbrenging van planten of dieren met uitzondering van microbiologische werkwijzen en de hierdoor verkregen voortbrengselen. Deze zijn wel octrooieerbaar wanneer ze een beroep doen op technieken of producten met een niet-biologisch karakter en wanneer er een menselijke tussenkomst is.
- Klonen van mensen.
- Werkwijzen tot wijziging van de germinale genetische identiteit van de mens.
- Gebruik van menselijke embryo's voor industriële of commerciële doeleinden.
- De werkwijzen tot wijziging van de genetische identiteit van dieren die geëigend zijn deze te doen lijden zonder aanzienlijk medisch nut voor mens of dier op te leveren, alsmede de dieren die uit dergelijke werkwijzen zijn verkregen.¹³

VIII. Formele geldigheidsvereisten

De formele geldigheidsvereisten bepalen de procedurele regels inzake het octrooirecht. Hieronder volgt een uiteenzetting hiervan.

A. Aanvraag

De octrooiaanvraag dient te gebeuren bij de Dienst voor Industriële Eigendom van het ministerie van Economische Zaken te Brussel. Deze dienst is bevoegd voor de octrooiaanvragen in België. Toch kan ook een Europees of internationaal octrooi aangevraagd worden bij de Dienst voor Industriële Eigendom. Zij zullen de aanvraag dan doorspelen aan de bevoegde internationale octrooi instellingen.¹⁴ Hier zal er dan een proces-verbaal worden opgemaakt en wordt er een datum toegekend, dewelke zeer belangrijk is voor de ingang van de beschermingsduur en voor de beoordeling van de nieuwheid van de uitvinding. Enkel de uitvinder of zijn rechthebbende kunnen een octrooi aanvragen. Wanneer verscheidende personen een aanvraag hebben gedaan, verkrijgt degene die de aanvraag als eerste indiende het recht op het octrooi.¹⁵

Ingeval van misbruik kan de werkelijk octrooigerechtigde steeds zijn eigendom terugvorderen. Dit kan in twee gevallen gebeuren. Ten eerste wanneer een derde zich het octrooi op een ongeoorloofde wijze eigen heeft gemaakt. Bijvoorbeeld: diefstal. Ten tweede wanneer er een schending is van een contractuele of wettelijke verbintenis.

Bijvoorbeeld: wanneer in de arbeidsovereenkomst bepaald werd dat elke uitvinding aan de werkgever toekomt en de werknemer toch een octrooiaanvraag indient.¹⁶

¹² Artikel XI. 4 Wetboek Economisch recht .

¹³ Artikel XI.5 Wetboek Economisch recht .

¹⁴ www.law.kuleuven.be.

¹⁵ Artikel XI.9 Wetboek Economisch recht .

¹⁶ Artikel XI.10 Wetboek Economisch recht .

E.DEHAESE (z.j.). *Handelsrecht voor de rechtspracticus* [syllabus], Hogeschool PXL.

B. Controle

Bij een octrooiaanvraag wordt er niet gecontroleerd of de materiële geldigheidsvereisten correct zijn nageleefd. Wel wordt de naleving van de formele geldigheidsvereisten gecontroleerd. Vervolgens zal er een nieuwheidsonderzoek plaatsvinden.

Voor een Belgische octrooiaanvraag is een dergelijk onderzoek facultatief, terwijl voor een Europese octrooiaanvraag het onderzoek verplicht is.¹⁷

C. Verlening en openbaarmaking

Een Belgisch octrooi wordt verleend na een termijn van 18 maanden vanaf de aanvraag. Wanneer een octrooi verkregen wordt, volgt er een bekendmaking in het Register van uitvindingsoctrooien.¹⁸

D. Verzet en beroep

Een derde kan zich in België niet verzetten tegen een octrooi dat werd toegekend aan diens uitvinder of rechthebbende. Wanneer er sprake is van een Europees octrooi, kan een derde binnen de 9 maanden na publicatie beroep (oppositie) indienen. Zij kunnen vragen om de verwerping, zowel geheel of gedeeltelijk, van het desbetreffende octrooi. Een dergelijk beroep kan worden ingesteld op basis van 3 gronden:

- Het octrooi is niet octrooieerbaar omdat het niet nieuw is of niet op uitvinderswerkzaamheid berust.
- De octrooitekst is onduidelijk geformuleerd met als gevolg dat een vakman de uitvinding niet zou kunnen realiseren.
- De reikwijdte van het octrooi gaat verder dan de oorspronkelijk inhoud die in de octrooiaanvraag werd opgenomen.

IX. Mogelijkheden bij inbreuken

Wanneer er een derde een octrooi namaakt kan hij vervolgd worden wegens inbreuk. Artikel XI.60 Wetboek Economisch recht beschrijft namaak als: *elke schending van de in het artikel XI.29 omschreven rechten van de octrooihouder*.¹⁹

Wanneer een derde inbreuk pleegt tegen de rechten van de octrooihouder kan deze een vordering inzake namaak instellen.²⁰

Merkenrecht

In dit deel wordt een uitzetting gegeven over het merkenrecht, als onderdeel van het industriële eigendomsrecht.

I. Begripsomschrijving

Het merkenrecht beoogt de bescherming van rechthebbenden van merken, van producten en diensten. Een merk is een teken waarmee een product of dienst onderscheiden wordt van een ander product of dienst.

¹⁷ Artikel XI.23 en XI 24 Wetboek Economisch recht .

¹⁸ Artikel XI.24 Wetboek Economisch recht .

¹⁹ Artikel XI.29 Wetboek Economisch recht .

²⁰ Artikel XI.60 Wetboek Economisch recht .

E.DEHAESE (z.j.). *Handelsrecht voor de rechtspracticus* [syllabus], Hogeschool PXL.

II. Wetgeving

Hieronder volgt een opsomming van de verschillende bronnen van wetgeving inzake merkenrecht.

- Verordening (EG) nr. 207/2009 van de Raad van 26 februari 2009 inzake het gemeenschapsmerk.
- Benelux-Verdrag van 25 februari 2005 inzake de intellectuele eigendom (merken en tekeningen of modellen).
- Protocol bij de Overeenkomst van Madrid betreffende de internationale inschrijving van merken (27 juni 1989).
- Overeenkomst van Madrid betreffende de internationale inschrijving van merken (14 juli 1967).²¹

III. Kenmerken

Hieronder volgt een beschrijving van de verschillende kenmerken van het merkenrecht.

A. Exclusief recht

Een merkenrecht geeft de houder ervan een exclusief recht op het gebruik van het merk voor een welbepaald product of dienst. Dit betekent dat hij alleen het recht bezit om dat product of die dienst te gebruiken. Belangrijk hierbij is dat de houder het merk binnen de vijf jaar na registratie gebruikt, zo niet is het mogelijk dat hij de bescherming verliest.

B. Tijdelijk recht

Een merkenrecht wordt verkregen voor een periode van 10 jaar, vanaf de depotdatum. Belangrijk hierbij is dat deze periode onbepaald verlengd kan worden voor een periode van 10 jaar. Dit heeft als gevolg dat een merk voor eeuwig kan genieten van een bescherming.²²

C. Vatbaar voor overdracht

Het exclusieve recht van de houder betekent dat hij ook kan kiezen voor een overdracht, dus verkoop van het merk. Ook kan hij een gebruiksrecht verlenen op het merk, nadergenoemd een licentie.

IV. Soorten merken

Het merkenrecht biedt een bescherming aan verschillende soorten merken. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen een individueel merk en een collectief merk.

A. Individueel merk

Een individueel merk is een merk dat producten of diensten van een bepaalde onderneming onderscheidt van een andere onderneming. De meeste merken vallen onder deze categorie van merken.²³

B. Collectief merk

Een collectief merk is een merk dat een onderscheid maakt tussen verschillende gemeenschappelijke kenmerken van producten of diensten. Belangrijk hierbij is dat de houder het merk niet zelf zal gebruiken. Hij houdt toezicht op het gebruik van het merk door anderen. De houder zal derhalve nagaan of deze gebruikers voldoen aan de criteria die vereist zijn voor de gebruik name.²⁴

²¹ H.VANHEES (2015). *Basiswetteksten inzake het recht van de intellectuele eigendom* (8ste editie). Antwerpen, Intersentia, 922 p.

²² Artikel 2.9 Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom.

²³ Artikel 2.1 Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom.

²⁴ Artikel 2.34 Benelux-verdrag inzake intellectuele eigendom.

V. Geldigheidsvereisten

Alvorens een merk geldig tot stand kan komen dient het aan verschillende geldigheidsvereisten te voldoen. Het merkenrecht maakt een onderscheid tussen materiële- en formele geldigheidsvereisten.

VI. Materiële geldigheidsvereisten

De materiële geldigheidsvereisten van een merk zijn: het onderscheidend vermogen, de toelaatbaarheid en de beschikbaarheid. Hieronder worden deze vereisten verder besproken.

A. Onderscheidend vermogen

Het merk moet ervoor zorgen dat een product onderscheiden wordt van een ander product. Omdat er sprake is van een onderscheidend vermogen moet het merkteken de aandacht trekken van de consument en ook meedelen om welk product het gaat.

B. Toelaatbaarheid

Het spreekt van zelf dat een merk toelaatbaar moet zijn om vervolgens geregistreerd te kunnen worden. Hieronder volgt een opsomming van tekens die niet als een merk geregistreerd kunnen worden:

- Tekens strijdig met de openbare orde of goede zeden.

Voorbeeld: afbeeldingen die godsdienstige of zedelijke gevoelens opwekken, politieke onrust veroorzaken.²⁵

- Wapentekens, vlaggen en andere staatselementen, emblemen en benamingen van internationale organisaties, officiële controle- en waarborgtekens.

- Tekens die het publiek kunnen misleiden ten aanzien van aard, hoedanigheid of plaats van herkomst van de producten of diensten.

Voorbeeld: 'Lucky Strike' voor parfumerieën. Deze naam is verwarrend omdat het ook de merknaam is van een bekend sigarettenmerk.²⁶

- Tekens voor wijnen en spirituelen met een oorsprongs aanduiding die niet overeenstemt met de werkelijke herkomst van de producten.²⁷

C. Beschikbaarheid

Het teken dat men als merk wilt registreren moet nog beschikbaar zijn. Het mag derhalve niet al reeds door anderen geregistreerd zijn als merk. Houders van een eerder geregistreerd merk kunnen in dat geval een oppositieprocedure²⁸ instellen tegen de aanvraag of registratie van het merk. Bovendien kunnen zij ook een nietigheidsprocedure²⁹ instellen.

VII. Formele geldigheidsvereisten

Naast de materiële geldigheidsvereisten heeft het merkenrecht ook formele geldigheidsvereisten. Hieronder volgt een uiteenzetting van de procedurele regels inzake merkenrecht.

A. Registratie Benelux

Om geldig te zijn dient een merk geregistreerd te worden. Het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom (BBIE) is de officiële instantie voor merkregistratie in de Benelux.

²⁵ Van der Graaf & Co., *Merkenwet en merkenpraktijk*, 2e druk, Amsterdam 1962, blz. 46.

²⁶ HR 14 mei 1954, NJ 1954, 450.

²⁷ Artikel 2.4 Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom.
www.ivir.nl.

²⁸ Artikelen 2.14 – 2.18 Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom.

²⁹ Artikelen 2.28 en 2.29 Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom.

Een merk kan via een papieren formulier of via een online depot aangevraagd worden. Vervolgens duurt het nog ongeveer 3 maanden vooraleer het merk definitief geregistreerd is.³⁰

B. Registratie buiten Benelux

Wanneer men het merk wilt registreren buiten de Benelux kan men onderstaande merken aanvragen. Belangrijk hierbij is om te weten dat de houder van een merk geniet van een recht van voorrang. Dit recht houdt in dat de houder gedurende de eerste zes maanden na zijn depot kan verhinderen dat zijn merk in andere landen geregistreerd zou worden.

Nationaal merk

Het merk wordt gedeponereerd bij de bevoegde instantie van het land waarin men het merk wilt registreren.

Internationaal merk

Het merk wordt beschermd in verschillende landen (maximum 90 landen). Dit kan via één depot in het bureau van het land waar de basisinschrijving werd gedaan.

Gemeenschapsmerk

Het merk wordt in alle landen van de Europese Unie beschermt. Het merk dient gedeponereerd te worden bij het EUIPO (Bureau voor Intellectuele Eigendom van de Europese Unie), voorheen het BHIM (Bureau voor harmonisatie binnen de interne markt).

Gemeenschapsmerk via Internationaal depot

Het gemeenschapsmerk kan worden verkregen bij een internationaal depot. Het merk geniet dan een bescherming binnen de EU en alle landen daarbuiten (met een maximum van 90 landen).

VIII. Oppositieprocedure en mogelijkheden bij inbreuken

Indien een derde een teken als merk zou willen registreren dat identiek is als het reeds beschermde werk kan de houder van het oorspronkelijke merk een oppositieprocedure instellen bij het Bureau van de Intellectuele Eigendom. Hij kan dan eisen dat de aanvraag voor het identieke merk verworpen zal worden.

Er is sprake van een inbreuk tegen de merkbescherming wanneer een derde een handeling stelt die beschermd is door het exclusieve gebruiksrecht van de houder. De merkhouder kan hier tegenin gaan door een staking van de handeling die een inbreuk uitmaakt te vragen aan de voorzitter van de rechtbank van koophandel.³¹

³⁰ Artikelen 2.5 – 2.10 Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom.

³¹ www.economie.fgov.be.

www.agentschapondernemen.be.

H.VANHEES (2015). *Basiswetteksten inzake het recht van de intellectuele eigendom* (8ste editie). Antwerpen, Intersentia, 922 p.

D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

Tekeningen- en modellenrecht

In dit deel wordt een uiteenzetting gegeven over het tekeningen- en modellenrecht, als onderdeel van het industriële eigendomsrecht.

I. Begripsomschrijving

Het tekeningen- en modellenrecht beoogt de bescherming van het uiterlijk van voorwerpen die een gebruiksfunctie hebben.

Onder een voorwerp wordt verstaan: *elk op industriële of ambachtelijke wijze vervaardigd voorwerp, met inbegrip van onder meer onderdelen die zijn bestemd om tot een samengesteld voortbrengsel te worden samengevoegd, verpakkingen, uitvoering, grafische symbolen en typografische lettertypen. Computerprogramma's worden niet als voortbrengsel aangemerkt.*³²

Het uiterlijk van een voorwerp wordt afgeleid uit de kenmerken van met name de lijnen, de omtrek, de kleuren, de vorm, de textuur of de materialen van het voortbrengsel zelf of de versiering ervan.

Er is sprake van een tekening wanneer het uiterlijk van het voorwerp tweedimensionaal is. Wanneer het uiterlijk van het voorwerp driedimensionaal is, is er sprake van een model.

II. Wetgeving

Hieronder volgt een opsomming van verschillende bronnen van wetgeving inzake het tekeningen- en modellenrecht.

- Benelux-Verdrag van 25 februari 2005 inzake de intellectuele eigendom (merken en tekeningen of modellen).
- Verordening (EG) nr.6/2002 van de Raad van 12 december 2001 betreffende gemeenschapsmodellen.
- Schikking van 's-Gravenhage betreffende het internationaal depot van tekeningen of modellen van nijverheid (28 november 1960).
- Koninklijk besluit nr. 91 van 29 januari 1935 houdende regeling van de maatregelen betreffende de bescherming van de nijverheidstekeningen- en modellen.

III. Kenmerken

Hieronder volgt een beschrijving van de verschillende kenmerken van het tekeningen- en modellenrecht.

A. Exclusief recht

De houder (ontwerper) van een tekening of model heeft het recht om zich te verzetten tegen het gebruik van een voortbrengstel waarin de tekening of het model verwerkt is, of waarop de tekening of het model is toegepast en dat hetzelfde uiterlijk vertoont als de gedeponeerde tekening of het gedeponeerde model.

Conform artikel 3.16 Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom wordt onder gebruik verstaan: *het vervaardigen, aanbieden, in de handel brengen, verkopen, leveren, verhuren, invoeren, uitvoeren, tentoonstellen, gebruiken of in voorraad hebben voor een van deze doeleinden.*³³

Ondanks het feit dat de houder (ontwerper) geniet van een exclusief exploitatierecht, kan hij zich tegen bepaalde handelingen niet verzetten. Deze handelingen zijn opgenomen in het Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom. Voorbeelden van handelingen waar de houder zich niet tegen kan verzetten zijn:

³² Artikel 3.1 Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom.

³³ Artikel 3.16 Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom.

- Handelingen in de particuliere sfeer en voor niet-commerciële doeleinden.
- Handelingen voor experimentele doeleinden.
- Handelingen bestaande in reproductie ter illustratie of ten behoeve van onderwijs, mits deze handelingen verenigbaar zijn met de eerlijke handelsgebruiken, zij niet zonder noodzaak afbreuk doen aan de normale exploitatie van de tekening of het model en de bron wordt vermeld.³⁴

B. Recht van voorgebruik

Het recht van voorgebruik houdt in dat de persoon die een tekening of model heeft vervaardigd al over een eigen gebruiksrecht beschikt vóór de depotdatum.

Dit gebruiksrecht houdt in dat de houder het recht heeft om de tekening of het model te exploiteren.³⁵

C. Tijdelijk recht

De bescherming van de inschrijving geldt gedurende een termijn van vijf jaar, vanaf de datum van het depot. De inschrijving kan vier keer voor een periode van vijf jaar worden vernieuwd. In ieder geval geldt de bescherming maximaal voor een termijn van 25 jaar.³⁶

D. Vatbaar voor overdracht

Het tekeningen- en modellenrecht geeft de houder ervan de mogelijkheid om zijn tekening of model over te dragen aan een nieuwe houder. Hij kan de tekening of het model ook in licentie geven.³⁷

IV. Geldigheidsvereisten

Aldaar geldig tot stand te komen dient een tekening of model aan verschillende vereisten te voldoen. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen materiële- en formele geldigheidsvereisten.

V. Materiële geldigheidsvereisten

Aldaar aan de materiële geldigheidsvereisten te voldoen, dient een tekening of model nieuw te zijn. Hieronder volgt een analyse van deze essentiële voorwaarde.

A. Nieuw

Een tekening of model moet nieuw zijn en over een eigen karakter beschikken om zo van een bescherming te kunnen genieten.³⁸ Bij de beoordeling of een tekening of model nieuw is wordt er gekeken of er nog geen identieke tekening of model bestaat vóór de datum van depot. Het eigen karakter wordt beoordeeld op basis van het déjà vu-gevoel. Dit gevoel houdt in dat het lijkt alsof men de tekening of het model al eerder heeft gezien. Het is belangrijk dat een dergelijk gevoel niet aanwezig is.

VI. Formele geldigheidsvereisten

Naast de materiële geldigheidsvereisten heeft het tekeningen- en modellenrecht ook formele geldigheidsvereisten. Hieronder volgt een uiteenzetting van de procedurele regels inzake tekeningen- en modellenrecht.

³⁴ Artikel 3.19 Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom.

³⁵ Artikel 3.20 Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom.

³⁶ Artikel 3.14 Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom.

³⁷ Artikelen 3.25 en 3.26 Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom.

³⁸ Artikel 3.1 Benelux-verdrag inzake intellectuele eigendom.

A. Registratie

Een tekening of model kan gedeponeerd worden bij het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom (BBIE). Eerst zal het Benelux-Bureau onderzoeken of aan alle geldigheidsvereisten is voldaan. Wanneer alle voorwaarden vervuld zijn wordt het depot ingeschreven in het Benelux register.³⁹

B. Depot

Wanneer men een tekening of model internationaal wilt laten registreren kan dit via één enkel depot. Het depot kan worden verricht bij de World Intellectual Property Organization of bij een nationaal bureau zoals het Benelux-Bureau. De bescherming van de tekening of het model geldt dan enkel in de landen waarvoor de houder de bescherming heeft aangevraagd.

C. Taksen

Wanneer een tekening of model gedeponeerd wordt dienen er taksen betaald te worden. Deze dienen betaald te worden bij het indienen van het depot.

VII. Mogelijkheden bij inbreuken

Conform artikel 3.17 Benelux-Verdrag inzake Intellectuele eigendom kan de houder van het tekeningen – of modellenrecht verschillende stappen ondernemen tegen namaak van zijn tekening of model.

1. *De houder kan op grond van het uitsluitend recht slechts schadevergoeding vorderen voor de in artikel 3.16 opgesomde handelingen, indien deze hebben plaatsgevonden na de in artikel 3.11 bedoelde publicatie, waarin de kenmerkende eigenschappen van de tekening of het model op voldoende wijze werden weergegeven.*

2. *Naast of in plaats van een vordering tot schadevergoeding kan de houder van het uitsluitend recht een vordering instellen tot het afdragen van winst, welke is genoten als gevolg van handelingen bedoeld in artikel 3.16, onder de omstandigheden bedoeld in lid 1 van het onderhavige artikel, alsmede tot het afleggen van rekening en verantwoording dienaangaande.*

Indien de rechter van oordeel is dat de genoemde handelingen niet te kwader trouw zijn verricht of dat de omstandigheden van het geval geen aanleiding geven tot een veroordeling tot afdracht van onrechtmatig genoten winst, wijst hij de vordering af.

3. *De houder van het uitsluitend recht op een tekening of model kan de vordering tot schadevergoeding of het afdragen van winst namens de licentiehouder instellen, onverminderd de aan deze laatste in artikel 3.26, lid 4, toegekende bevoegdheid.*

4. *Vanaf de datum van depot kan een redelijke vergoeding gevorderd worden van degene die met wetenschap van het depot handelingen heeft verricht als bedoeld in artikel 3.16, voorzover de houder daarvoor uitsluitende rechten heeft gekregen.⁴⁰*

Conform artikel 3.18 Benelux-Verdrag inzake Intellectuele eigendom kan de houder ook overgaan tot het instellen van nevenvorderingen:

1. *De houder van een uitsluitend recht op een tekening of model heeft de bevoegdheid roerende zaken, waarmee inbreuk op zijn recht wordt gemaakt of zaken die gebruikt zijn bij de productie van die zaken, als zijn eigendom op te vorderen dan wel daarvan de vernietiging of onbruikbaarmaking te vorderen. Gelijke bevoegdheid tot opvordering bestaat ten aanzien van gelden waarvan aannemelijk is dat zij zijn verkregen als gevolg van inbreuk op het uitsluitend recht op een tekening of model. De vordering wordt afgewezen indien de inbreuk niet te kwader trouw is gemaakt.*

2. *De bepalingen van het nationale recht omtrent de middelen van bewaring van zijn recht en omtrent de rechterlijke tenuitvoerlegging van vonnissen en authentieke akten zijn van toepassing.*

³⁹ Artikelen 3.9 en 3.11 Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom.

⁴⁰ Artikel 3.17 Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom.

3. De rechter kan gelasten dat de afgifte niet plaatsvindt dan tegen een door hem vast te stellen, door de eiser te betalen vergoeding.

4. De rechter kan op vordering van de houder van het uitsluitend recht op een tekening of model, degene die inbreuk op diens recht heeft gemaakt, bevelen al hetgeen hem bekend is omtrent de herkomst van de zaken waarmee die inbreuk is gepleegd, aan de houder mee te delen en alle daarop betrekking hebbende gegevens aan deze te verstrekken.⁴¹

Kwekersrecht

In dit deel wordt er dieper ingegaan op het kwekersrecht, als onderdeel van het industriële eigendomsrecht.

I. Begripoverschrijving

Het kwekersrecht beoogt de bescherming van plantenrassen. Dankzij het kwekersrecht geniet de houder van een exclusief recht om het beschermde teeltmateriaal van een nieuw ras voort te brengen en te verhandelen.⁴²

II. Wetgeving

Hieronder volgt een opsomming van de verschillende bronnen van wetgeving inzake het kwekersrecht.

- Wetboek van Economisch recht, Boek XI intellectuele eigendom, Titel 3 Kwekersrecht.
- Koninklijk besluit van 12 mei 2015 ter uitvoering van de bepalingen betreffende het kwekersrecht.
- Wet van 20 mei 1975 tot bescherming van kweekproducten.⁴³

III. Kenmerken

Hieronder volgt een beschrijving van de verschillende kenmerken van het kwekersrecht.

A. Exclusief exploitatierecht

Het kwekersrecht geeft de houder (persoon die een plantenras heeft gekweekt of ontdekt) ervan een exclusief recht op de exploitatie van dat plantenras. Dit houdt in dat er steeds de toestemming van de houder vereist is wanneer iemand anders handelingen wilt verrichten met betrekking tot het beschermde plantenras. Voorbeelden van dergelijke handelingen zijn: het voortbrengen of de vermeerdering van het plantenras, het te koop aanbieden van het plantenras, ...⁴⁴

B. Tijdelijk recht

Het kwekersrecht heeft een duurtijd van 30 jaar voor rassen van wijnstokken, bomen en aardappelen. Het kwekersrecht duurt 25 jaar voor alle andere soorten. De periodes beginnen in beide gevallen te lopen vanaf het verlenen van het kwekersrecht.⁴⁵

⁴¹ Artikel 3.18 Benelux-Verdrag inzake intellectuele eigendom.

www.economie.fgov.be.

H.VANHEES (2015). *Basiswetteksten inzake het recht van de intellectuele eigendom* (8ste editie). Antwerpen, Intersentia, 922 p.

D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

⁴² www.bmm.be.

www.economie.fgov.be.

⁴³ H.VANHEES (2015). *Basiswetteksten inzake het recht van de intellectuele eigendom* (8ste editie). Antwerpen, Intersentia, 922 p.

⁴⁴ Artikel XI.113 Wetboek Economisch recht .

⁴⁵ Artikel XI.120 Wetboek Economisch recht .

C. Vatbaar voor overdracht

Het kwekersrecht geeft de houder de mogelijkheid om zijn recht over te dragen. De houder kan ook overgaan tot het uitreiken van een licentie. Dit kan zowel geheel als gedeeltelijk gebeuren.

IV. Geldigheidsvereisten

Het kwekersrecht heeft verschillende geldigheidsvereisten, dewelke opgesplitst worden in de materiële- en formele geldigheidsvereisten.

V. Materiële geldigheidsvereisten

Het kwekersrecht beschermt plantenrassen indien deze nieuw, onderscheidbaar, homogeen en bestendig zijn, en er een geldige rasbenaming is gegeven. Hieronder volgt een analyse van deze geldigheidsvereisten.

A. Plantenras

Conform artikel XI.104 Wetboek Economisch recht moet er sprake zijn van een plantenras, om zo een bescherming te genieten door het kwekersrecht. Plantenrassen zijn: *rassen van alle botanische geslachten en soorten, met inbegrip van onder meer hun hybriden, kunnen het voorwerp uitmaken van een kwekersrecht.*⁴⁶

B. Nieuw

Conform artikel XI. 105 en XI.109 Wetboek Economisch recht is het vereist dat een ras nieuw is, om zo te genieten van de bescherming van het kwekersrecht. Een ras is nieuw wanneer: *op de datum van indiening van de aanvraag, of in voorkomend geval, op de voorrangsdatum zoals bepaald, geen rascomponenten of oogstmateriaal van het ras door of met toestemming van de kweker aan derden zijn verkocht of anderszins afgestaan, met het oog op exploitatie van het ras : op het grondgebied van België eerder dan één jaar vóór de bovengenoemde datum; buiten het grondgebied van België, eerder dan vier jaar of, in het geval van bomen of wijnstokken, eerder dan zes jaar vóór de bovengenoemde datum.*⁴⁷

C. Onderscheidbaarheid

Conform artikel XI.106 Wetboek Economisch recht is een ras onderscheidbaar wanneer: *het door de expressie van de eigenschappen die voortvloeit uit een bepaald genotype of combinatie van genotypen, duidelijk te onderscheiden is van elk ander ras waarvan het bestaan op de datum van indiening van de aanvraag, of in voorkomend geval, op de voorrangsdatum, algemeen bekend is.*⁴⁸

D. Homogeniteit

Conform artikel XI.107 Wetboek Economisch recht moet het ras homogeen zijn om onder de toepassing van het kwekersrecht te vallen. Een ras is homogeen wanneer: *het voldoende homogeen is in de expressie van de eigenschappen die in aanmerking worden genomen bij het onderzoek van de onderscheidbaarheid, alsmede van elke andere eigenschap die voor de rasbeschrijving wordt gebruikt, behoudens de variatie die mag worden verwacht in verband met de bijzonderheden die eigen zijn aan de vermeerdering ervan.*⁴⁹

⁴⁶ Artikel XI.104 Wetboek Economisch recht .

⁴⁷ Artikel XI.105 Wetboek Economisch recht .
Artikel XI.109 Wetboek Economisch recht .

⁴⁸ Artikel XI.106 Wetboek Economisch recht .

⁴⁹ Artikel XI. 107 Wetboek Economisch recht .

E. Bestendigheid

Conform artikel XI. 108 Wetboek Economisch recht is een ras bestendig wanneer: *de expressie van de eigenschappen die in aanmerking worden genomen bij het onderzoek van de onderscheidbaarheid, alsmede van elke andere eigenschap die voor de rasbeschrijving wordt gebruikt, onveranderd blijft na achtereenvolgende vermeerderingen of, in het geval van een bijzondere vermeerderingscyclus, aan het eind van elke cyclus.*⁵⁰

VI. Formele geldigheidsvereisten

Naast de materiële geldigheidsvereisten zijn er ook formele geldigheidsvereisten die vervuld moeten worden om zo van een bescherming te genieten door het kwekersrecht. Hieronder volgt een beschrijving van de procedurele regels inzake het kwekersrecht.

A. Registratie België

Voor het verkrijgen van een Belgisch kwekerscertificaat, dient de houder zich te richten tot de Dienst voor de Intellectuele Eigendom (DIE). Hier zal de houder een aanvraagformulier en een technische vragenlijst moeten indienen.

Vervolgens wordt een uittreksel uit het Register bekend gemaakt in het Bulletin der Kweekproducten. De DIE zal na een onderzoek naar de ontvankelijkheid van de materiële beschermingsvoorwaarden een beslissing nemen en de houder al dan niet een kwekerscertificaat verlenen.⁵¹

B. Registratie buitenland

Voor het verkrijgen van het kwekersrecht in het buitenland kan de houder twee stappen ondernemen:

- Voor de bescherming van het plantenras in enkele landen in Europa of enkele landen buiten de EU, dient de houder de nationale procedures land per land te doorlopen.
- Voor de bescherming voor de hele EU of voor een aantal landen van de EU, dient de houder een Communautair kwekerscertificaat aan te vragen. Een dergelijk certificaat dient aangevraagd te worden bij het Communautair Bureau voor Plantenrassen.

VII. Mogelijkheden bij inbreuken

In geval van namaak kan een derde vervolgd worden wegens een inbreuk op het kwekersrecht.

Als namaak wordt beschouwd:

1° het verrichten van een handeling bedoeld in artikel XI.113, § 2, met betrekking tot een beschermd ras, zonder daartoe gerechtigd te zijn, of

2° het gebruiken van de rasbenaming in strijd met de voorwaarden van artikel XI.118, § 1, of

*3° het gebruik maken van de rasbenaming van een beschermd ras of van een benaming die met die benaming kan worden verward, in strijd met artikel XI.119, § 3.*⁵²

Wanneer een derde hiertegen een inbreuk pleegt kan de houder van het kwekersrecht een vordering inzake namaak instellen bij de voorzitter van de rechtbank van koophandel.⁵³ De houder van het kwekersrecht kan een schadevergoeding eisen wanneer er sprake is van een inbreuk.⁵⁴

⁵⁰ Artikel XI.108 Wetboek Economisch recht .

⁵¹ Artikelen XI.129 – XI.143 Wetboek Economisch recht .

⁵² Artikel XI.155 Wetboek Economisch recht .

⁵³ Artikel XI.156 Wetboek Economisch recht .

⁵⁴ Artikel XI.157 Wetboek Economisch recht .

www.economie.fgov.be.

H.VANHEES (2015). *Basiswetteksten inzake het recht van de intellectuele eigendom* (8ste editie). Antwerpen, Intersentia, 922 p.

Hoofdstuk 2: artistieke eigendomsrechten

Zoals reeds werd gesteld wordt het intellectuele eigendomsrecht opgesplitst in de industriële eigendomsrechten en de artistieke eigendomsrechten. Na een grondige analyse van de industriële eigendomsrechten, wordt er in dit deel dieper ingegaan op de artistieke eigendomsrechten.

Auteursrecht

Het artistieke eigendomsrecht van een auteur omvat de bescherming van originele creaties van de scheppende kunstenaar, meer bepaald de bescherming van diens artistieke werk. Verder in dit werk, namelijk in Deel 2: artistieke eigendomsrechten van een auteur, volgt er een uitgebreide uiteenzetting over het auteursrecht in het specifiek.⁵⁵

Naburige rechten

In dit deel worden de naburige rechten besproken, als onderdeel van het artistieke eigendomsrecht.

I. Begripsomschrijving

Naburige rechten zijn nevenrechten die verwant zijn aan de auteursrechten. Het zorgt voor een bescherming van de presentaties van een kunstenaar. Er zijn drie soorten rechthebbende die kunnen genieten van de bescherming door naburige recht:

- Uitvoerende kunstenaars. Hieronder wordt verstaan: elke persoon die een artistiek werk uitvoert. Vallen hieronder: acteurs, zangers, muzikanten, goochelaars, humoristen, circusartiesten, Belangrijk hierbij is dat de zogenaamde aanvullende kunstenaars geen bescherming genieten van het naburig recht. Worden onder aanvullende kunstenaars verstaan: figuranten, lichttechnici, geluidstechnici,
- Producten van fonogrammen of eerste vastleggingen van films. Voorbeeld: Eyeworks Film & TV Drama
- Omroeporganisaties. Voorbeeld: VRT, VTM,⁵⁶

II. Wetgeving

Naburige rechten vinden hun wettelijke basis in het Wetboek van economisch recht, Boek XI, Titel 5 Auteursrecht en naburige rechten, Hoofdstuk 3 Naburige rechten.⁵⁷

III. Kenmerken

In dit deel worden de kenmerken van de naburige rechten afzonderlijk besproken voor de uitvoerende kunstenaars, producenten van fonogrammen en films en voor omroeporganisaties.

A. Vermogensrechten en morele rechten

A. 1 Uitvoerende kunstenaars

Een uitvoerende kunstenaar beschikt over een zogenaamd vermogensrecht waardoor hij het recht heeft controle uit te oefenen op het gebruik van zijn prestatie die door het naburig recht

D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

⁵⁵ D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

⁵⁶ D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

www.economie.fgov.be.

⁵⁷ H.VANHEES (2015). *Basiswetteksten inzake het recht van de intellectuele eigendom* (8ste editie). Antwerpen, Intersentia, 922 p.

beschermd wordt. De belangrijkste vermogensrechten bij het naburig recht zijn de reproductierechten en het mededelingsrecht.

A. 1.1 Reproductierecht

Het reproductierecht omvat het recht dat de uitvoerende kunstenaar heeft om een reproductie van zijn werk te verbieden. Er is desgevallend steeds toestemming van de uitvoerende kunstenaar vereist om een reproductie van zijn werk te kunnen maken. Hierdoor heeft de kunstenaar de mogelijkheid om de exploitatie van zijn werk te controleren. Het reproductierecht omvat alle vormen van kopie: definitieve of tijdelijke kopie, volledige of gedeeltelijke kopie, kopieën met als doel verkoop.⁵⁸

A. 1.2 Mededelingsrecht

Het mededelingsrecht geeft aan de uitvoerende kunstenaar het recht om te beslissen of hij zijn toestemming geeft om zijn werk mee te delen aan het publiek of niet. Mededeling houdt in dat het werk ofwel rechtstreeks aan het publiek wordt medegedeeld ofwel onrechtstreeks, dus via een technisch hulpmiddel.

In twee gevallen is bovengenoemde toestemming niet vereist. Ten eerst wanneer de mededeling op een openbare plaats gebeurt en de toegang hiertoe gratis is. Ten tweede wanneer de mededeling via een uitzending op de radio gebeurt.

A.1.3 Morele rechten

Naast verschillende vermogensrechten beschikt de uitvoerende kunstenaar over morele rechten, dewelke verbonden zijn aan de persoonlijkheid van de uitvoerende kunstenaar.

De uitvoerende kunstenaar kan dankzij morele rechten eisen dat zijn naam vermeld wordt wanneer zijn werk geëxploiteerd wordt. Dit heet het paterniteitsrecht. Ook omvat het morele recht het integriteitsrecht van de uitvoering. Dit betekent dat de uitvoerende kunstenaar het recht heeft zich te verzetten tegen elke wijziging of misvorming van zijn beschermde prestatie.⁵⁹

A.2 Producenten van fonogrammen en films

Een producent van een fonogram of film geniet van een exclusief exploitatierecht. Dit houdt in dat hij geniet van vermogensrechten zoals het reproductierecht en het mededelingsrecht. De kenmerken worden hieronder verder toegelicht.

A.2.1 Reproductierecht

Het reproductierecht omvat het recht dat de producent heeft om de reproductie van zijn fonogram of film te reproduceren. Er is desgevallend steeds toestemming van de uitvoerende kunstenaar vereist om een reproductie van zijn werk te kunnen maken. Hierdoor heeft de kunstenaar de mogelijkheid om de exploitatie van zijn werk te controleren. Het reproductierecht omvat alle vormen van kopie: definitieve of tijdelijke kopie, volledige of gedeeltelijke kopie, kopieën met als doel verkoop.⁶⁰

A.2.2 Mededelingsrecht

Het mededelingsrecht omvat het recht dat de producent heeft om de mededeling van zijn fonogram of geluid te verbieden. Op deze regel bestaan twee uitzonderingen.

⁵⁸ Artikel XI.205 Wetboek Economisch recht .
www.economie.fgov.be.

⁵⁹ Artikel XI.204 Wetboek Economisch recht .

⁶⁰ Artikel XI.209 Wetboek Economisch recht .

Derhalve is de toestemming van de producent niet vereist wanneer het fonogram of de film op een openbare plaats getoond wordt en waartoe de toegang gratis is.

De toestemming van de producent is ook niet vereist bij een uitzending van het fonogram of de film via de omroep. Anders dan de uitvoerende kunstenaars beschikken producenten niet over morele rechten.

A.3 Omroeporganisaties

Omroeporganisaties beschikken over een exclusief exploitatierecht op het gebied van hun uitzendingen. Ze beschikken over het recht om te verbieden dat een opname van een uitzending verspreid zal worden. De toestemming van de omroeporganisatie is zelfs vereist wanneer het om een uitzending gaat die gratis is.

De toestemming van de omroeporganisatie is niet vereist wanneer de uitzending van de opname op hetzelfde moment gebeurt als waarop de omroeporganisatie de opname zelf uitzendt. De toegang tot het bijwonen van deze uitzending dient wel gratis te zijn.⁶¹ Anders dan de uitvoerende kunstenaar beschikken omroeporganisaties niet over morele rechten.

B. Recht op vergoeding

Uitvoerende kunstenaars, producten van fonogrammen en films en omroeporganisaties hebben recht op een vergoeding wanneer er handelingen gesteld worden die zij niet kunnen verbieden. Hieronder wordt dit recht afzonderlijk besproken voor de drie soorten rechthebbende van het naburig recht.

B.1. Uitvoerende kunstenaars

Dankzij bescherming van de naburige rechten kan de uitvoerende kunstenaar genieten van een recht op vergoeding. Dit houdt in dat, wanneer er handelingen gesteld worden die zij niet kunnen verbieden, zij wel recht hebben op een vergoeding.

B.2. Producenten van fonogrammen en films

Wanneer er handelingen gesteld worden waarbij de toestemming van de producent niet vereist is, heeft deze wel recht op een vergoeding.

B.3. Omroeporganisaties

Omroeporganisaties hebben recht op een vergoeding wanneer er handelingen gesteld worden waarbij zij niet kunnen verbieden dat er een opname uitgezonden wordt.

C. Tijdelijk recht

Conform artikel XI.208 Wetboek Economisch recht geldt de bescherming van het naburig recht voor een termijn van 50 jaar. Deze termijn begint te lopen vanaf 1 januari volgend op uitvoering van de beschermde prestatie. Voor muziekopnames bedraagt de beschermingstermijn 70 jaar.⁶²

D. Vatbaar voor overdracht

Naburige rechten zijn vatbaar voor overdracht. Hieronder wordt deze overdracht verder toegelicht vanuit het oogpunt van de uitvoerende kunstenaars en de producenten van fonogrammen en films.

D.1 Uitvoerende kunstenaars

De uitvoerende kunstenaar kan toestemming verlenen om zijn beschermde prestatie te leen aan te bieden of te verhuren.

⁶¹ Artikel XI.215 Wetboek Economisch recht .

⁶² Artikel XI.208 Wetboek Economisch recht .

Daarnaast beschikt de uitvoerende kunstenaar ook over een distributierecht, wat betekent dat hij zijn beschermde prestatie kan verkopen. De uitvoerende kunstenaar kan in principe het exclusieve exploitatierecht overdragen aan de producent.⁶³

D.2 Producenten van fonogrammen en films

Een producent heeft het recht om zijn fonogram of film te leen aan te bieden of te verhuren. Daarnaast beschikt een producent ook over het recht om zijn fonogram of film te distribueren.⁶⁴

IV. Geldigheidsvereisten

Aldaar te kunnen genieten van een bescherming door de naburige rechten, dienen er verschillende geldigheidsvereisten nageleefd te worden. Deze geldigheidsvereisten zijn opgesplitst in de materiële- en formele geldigheidsvereisten.

V. Materiële geldigheidsvereisten

Hieronder worden de materiële geldigheidsvereisten per categorie van rechthebbenden van het naburig recht besproken.

A. Uitvoerende kunstenaar

Om te genieten van een bescherming door het naburig recht dient de persoon een uitvoerende kunstenaar te zijn. Hij moet derhalve een werk uitvoeren. Dit werk kan betrekking hebben op literatuur, drama, audiovisuele kunsten, muziek, choreografie, Samengevat moet het dus gaan om een artistieke prestatie.

B. Producenten van fonogrammen en films

Om te kunnen genieten van een bescherming door het naburig recht dient er sprake te zijn van een fonogram of een film. Een fonogram is een eerste vastlegging van een klank. Hieronder wordt verstaan: muziek, stemmen, geluiden. Onder film wordt verstaan de eerste opname van een reeks bewegende beelden. Hieronder wordt verstaan: cinematografisch werken, documentaires, tekenfilms. De persoon die van de bescherming geniet dient een producent te zijn. Dit is een persoon, fysieke of rechtspersoon, die zorgt voor de financiering en de realisatie van het fonogram of de film.

C. Omroeporganisaties

Om te genieten van een bescherming door het naburig recht moeten de omroeporganisaties uitzendingen doen van klank of beeld door middel van radiogolven, dewelke als doel moeten hebben een publiek te bereiken. In het geval dat de omroeporganisatie de uitzending zelf geproduceerd heeft kan zij het naburig recht als omroeporganisatie en als producent cumuleren.

VI. Formele geldigheidsvereisten

Aldaar de naburige rechten onder de tak 'artistieke eigendomsrechten' vallen, geniet de maker automatisch van een bescherming. Er moet derhalve geen enkele formaliteit vervuld worden.

VII. Mogelijkheden bij inbreuken

Wanneer een derde een inbreuk pleegt op het naburig recht kan hij vervolgd worden voor deze inbreuk.

⁶³ Artikel XI.206 Wetboek Economisch recht .

⁶⁴ Artikel XI.209 Wetboek Economisch recht .

Conform artikel XI.293 Wetboek Economisch recht is er sprake van namaak wanneer: *hij die kwaadwillig of bedrieglijk inbreuk pleegt op het auteursrecht en de naburige rechten, is schuldig aan het misdrijf van namaak. Hetzelfde geldt voor de kwaadwillige of bedrieglijke aanwending van de naam van een auteur of van een persoon die een naburig recht geniet, of voor enig door hem gebruik distinctief kenmerk om zijn werk of prestatie aan te duiden. De aldus tot stand gebrachte voorwerpen worden als nagemaakt beschouwd. Hij die voorwerpen, wetende dat zij nagemaakt zijn, verkoopt, verhuurt, te koop of te huur stelt, in voorraad heeft voor de verkoop of de verhuur of in België invoert voor commerciële doeleinden, is schuldig aan hetzelfde misdrijf.*

De persoon die een bescherming door het naburig recht geniet kan in geval van namaak een vordering tot staking inroepen bij de voorzitter van de rechtbank van koophandel.⁶⁵

Computerprogramma's

In dit deel worden computerprogramma's verder toegelicht, als onderdeel van de artistieke eigendomsrechten.

I. Begripsomschrijving

De auteursrechtelijke bescherming van computerprogramma's is ingevoerd om de ontwikkeling ervan aan te moedigen. De bescherming geldt voor verschillende facetten van het computerprogramma: de code, de architectuur van het programma, het voorbereidende materiaal en de software onder ontwikkeling en de elementen die deel uitmaken van de gebruikersinterface.⁶⁶

II. Wetgeving

Computerprogramma's vinden hun wettelijke basis in het Wetboek van Economisch recht, Boek XI, Titel 6 Computerprogramma's.⁶⁷

III. Kenmerken

Hieronder volgt een uiteenzetting van de verschillende kenmerken van computerprogramma's.

A. Exclusief exploitatierecht

Het auteursrecht verleent de maker van een computerprogramma het exclusieve exploitatie recht op zijn programma. Het exclusief exploitatierecht omvat het recht om controle uit te oefenen over de vermogensrechten. Dit betekent dat de houder het recht heeft om beslissingen te nemen over de commercialisering van zijn beschermde computerprogramma.

Het exclusieve exploitatierecht biedt de houder ervan ook een bescherming van zijn morele rechten. Morele rechten zijn rechten verbonden aan de persoon van de houder. De maker van het computerprogramma geniet derhalve over een zogenaamd paterniteitsrecht. Dit omvat het recht om te beslissen of zijn naam al dan niet vermeld wordt op het computerprogramma.

B. Tijdelijk recht

De auteursrechtelijke bescherming van computerprogramma's geldt voor een termijn van 70 jaar na de dood van de maker.

⁶⁵ Artikel XI.293 Wetboek Economisch recht .
www.economie.fgov.be.

D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

⁶⁶ www.economie.fgov.be

⁶⁷ H.VANHEES (2015). *Basiswetteksten inzake het recht van de intellectuele eigendom* (8ste editie). Antwerpen, Intersentia, 922 p.

De erfgenamen komen in het bezit van de auteursrechten van de maker en na afloop van de beschermingstermijn valt het auteursrecht in het publiek domein.⁶⁸

C. Vatbaar voor overdracht

Met het oog op commercialisering van het computerprogramma kan er een overdracht plaatsvinden van de auteursrechten.

IV. Geldigheidsvereisten

Aldaar te kunnen genieten van een bescherming dienen computerprogramma's aan verschillende geldigheidsvereisten te voldoen. Hierna volgt een uiteenzetting van de materiële- en formele geldigheidsvereisten.

V. Materiële geldigheidsvereisten

Het computerprogramma dient oorspronkelijk te zijn. Hiermee wordt bedoeld dat het moet gaan om een intellectuele schepping van de maker.⁶⁹

VI. Formele geldigheidsvereisten

Aldaar computerprogramma's onder de tak 'artistieke eigendomsrechten' vallen, geniet de maker automatisch van een auteursrechtelijke bescherming. Er moet derhalve geen enkele formaliteit vervuld worden.

VII. Mogelijkheden bij inbreuken

Aldaar de bescherming van een computerprogramma auteursrechtelijk is gelden bij een inbreuk dezelfde regels als bij een inbreuk op het auteursrecht.⁷⁰

Bescherming databanken

In dit deel wordt de bescherming van databanken, als onderdeel van de artistieke eigendomsrechten, verder toegelicht.

I. Begripsomschrijving

Dit artistieke eigendomsrecht beoogt de bescherming van databanken. Een databank is een verzameling van gegevens. De bescherming van databanken wordt opgesplitst in enerzijds de bescherming van de inhoud van een databank en anderzijds de structuur van de databank.

De inhoud van de databank (bescherming sui generis) geniet van een bescherming dankzij de wet van 31 augustus 1998, terwijl de structuur van de databank beschermd wordt door de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten.⁷¹ Belangrijk om te weten is dat er een cumulatie mogelijk is van de beide beschermingsmechanismen.

II. Wetgeving

De verschillende bronnen van wetgeving inzake de bescherming van databanken wordt hieronder weergegeven.

- Wetboek van Economisch recht, Boek XI, Titel 7 Databanken.
- Wet van 31 augustus 1998.
- Wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten.⁷²

⁶⁸ Artikel XI.302 Wetboek Economisch recht .

⁶⁹ Artikel XI.295 Wetboek Economisch recht

⁷⁰ Artikel XI.303 Wetboek Economisch recht .

⁷¹ Artikel XI.186 Wetboek Economisch recht .

⁷² H.VANHEES (2015). *Basiswetteksten inzake het recht van de intellectuele eigendom* (8ste editie). Antwerpen, Intersentia, 922 p.

III. Kenmerken

Hieronder worden de verschillende kenmerken van de bescherming van databanken verder toegelicht.

A. Exclusief exploitatierecht

De houder van de rechtsbescherming sui generis heeft de mogelijkheid om het gebruik van deze databank of het kopiëren van de inhoud ervan te verbieden.⁷³

De houder van de rechtsbescherming door de auteurswet heeft het recht om de nagenoemde handelingen te verbieden: reproductie, mededeling aan het publiek, distributie, uitlening en verhuring.

B. Tijdelijk recht

De bescherming van de inhoud van de databank (bescherming sui generis) geldt voor een termijn van 15 jaar, vanaf de datum waarop de fabricage van de databank voltooid is. Aldaar de structuur van de databank geniet van een bescherming door de auteurswet, geldt een beschermingstermijn van 70 jaar.⁷⁴

C. Vatbaar voor overdracht

Het recht op bescherming van een databank is vatbaar voor overdracht, alsook voor licentie.

IV. Geldigheidsvereisten

De bescherming van databanken is onderworpen aan verschillende geldigheidsvereisten, dewelke zijn onderverdeeld in de materiële- en formele geldigheidsvereisten.

V. Materiële geldigheidsvereisten

A. Bescherming sui generis

Om van een bescherming sui generis te genieten is het vereist dat de databank het resultaat is van een kwalitatief of kwantitatief substantiële investering.

B. Bescherming door auteurswet

Om de structuur van een databank te laten beschermen is het essentieel dat deze een eigen intellectuele schepping is van de maker en dat deze getuigt van originaliteit. Anders dan bij bovengenoemde bescherming, volstaat het hier dus niet dat er enkel veel investeringen zijn gebeurd.

VI. Formele geldigheidsvereisten

Aldaar de bescherming van databanken onder de tak 'artistieke eigendomsrechten' valt, geniet de maker automatisch van een bescherming. Er moet derhalve geen enkele formaliteit vervuld worden.

VII. Mogelijkheden bij inbreuken

Databanken genieten een bescherming sui generis, alsook een bescherming door de auteurswet. Hieronder worden beide beschermingen verder toegelicht.

A. Bescherming sui generis

Wanneer een derde een inbreuk pleegt kan hij hiervoor vervolgd worden. Conform artikel XI. 318 Wetboek Economisch recht is er sprake van namaak wanneer : *eenieder die kwaadwillig of bedrieglijk inbreuk pleegt op het recht van de producenten van databanken is schuldig aan het misdrijf van namaak.*

⁷³ Artikel XI. 307 Wetboek Economisch recht .

⁷⁴ Artikel XI.309 Wetboek Economisch recht .

Hetzelfde geldt voor de kwaadwillige of bedrieglijke aanwending van de naam van een producent van databanken of van enig door hem gebruikt distinctief kenmerk om zijn prestatie aan te duiden. Dergelijke prestaties worden als nagemaakt beschouwd. Eenieder die met kwaadwillig of bedrieglijk opzet nagemaakte databanken hergebruikt, in voorraad heeft om te worden hergebruikt of op het Belgisch grondgebied invoert, voor commerciële doeleinden, is schuldig aan hetzelfde misdrijf.

De houder van de bescherming van de databank kan een vordering tot staking instellen bij de voorzitter van de rechtbank van koophandel.⁷⁵

B. Bescherming door auteurswet

Wanneer een derde een inbreuk pleegt kan hij hiervoor vervolgd worden. Conform artikel XI.293 Wetboek Economisch recht is er sprake van namaak wanneer: *hij die kwaadwillig of bedrieglijk inbreuk pleegt op het auteursrecht en de naburige rechten, is schuldig aan het misdrijf van namaak. Hetzelfde geldt voor de kwaadwillige of bedrieglijke aanwending van de naam van een auteur of van een persoon die een naburig recht geniet, of voor enig door hem gebruik distinctief kenmerk om zijn werk of prestatie aan te duiden. De aldus tot stand gebrachte voorwerpen worden als nagemaakt beschouwd. Hij die voorwerpen, wetende dat zij nagemaakt zijn, verkoopt, verhuurt, te koop of te huur stelt, in voorraad heeft voor de verkoop of de verhuur of in België invoert voor commerciële doeleinden, is schuldig aan hetzelfde misdrijf.*⁷⁶ De houder van de bescherming van de databank kan een vordering tot staking instellen bij de voorzitter van de rechtbank van koophandel.⁷⁷

Chipswetgeving

Dit deel bespreek de chipswetgeving als onderdeel van het artistieke eigendomsrecht.

I. Begripsomschrijving

De chipswetgeving omvat de bescherming van elektronische schakelingen, ook wel halfgeleiders, chips of geïntegreerde schakelingen genoemd. Deze schakelingen vormen de bestanddelen van een elektronisch apparaat.⁷⁸

II. Wetgeving

Hieronder zijn de wettelijke bronnen van de chipswetgeving weergegeven.

- Wetboek van Economisch recht, Boek XI, Titel 8 Topografieën van halfgeleiderproducten.
- Wet van 10 januari 1990 betreffende de rechtsbescherming van topografieën van halfgeleiderprodukten.⁷⁹

⁷⁵ Artikel XI.318 Wetboek Economisch recht .

⁷⁶ Artikel XI.293 Wetboek Economisch recht .

⁷⁷ www.economie.fgov.be.

D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

⁷⁸ www.economie.fgov.be.

⁷⁹ H.VANHEES (2015). *Basiswetteksten inzake het recht van de intellectuele eigendom* (8ste editie). Antwerpen, Intersentia, 922 p.

III. Kenmerken

Hieronder zijn de verschillende kenmerken van chipswetgeving weergegeven.

A. Exclusief exploitatierecht

De maker van een chip beschikt over het recht om deze te reproduceren en te exploiteren.⁸⁰

B. Tijdelijk recht

De bescherming van halfgeleiders geldt voor een termijn van 10 jaar, vanaf het einde van het jaar waarin de topografie voor het eerst werd geëxploiteerd op commerciële wijze.⁸¹

C. Vatbaar voor overdracht

In het geval dat de topografie gemaakt werd in het kader van een arbeidsovereenkomst, zal het exclusieve exploitatierecht aan de werkgever toekomen. Van deze regeling kan men wel afwijken. In het geval dat de topografie op bestelling werd gemaakt, krijgt de opdrachtgever het exclusieve exploitatierecht. Ook van deze regeling kan men afwijken.⁸²

IV. Geldigheidsvereisten

Er dient voldaan te worden aan verschillende geldigheidsvereisten inzake chipswetgeving. Deze vereisten zijn nog eens onderverdeeld in de materiele geldigheidsvereisten en de formele geldigheidsvereisten.

V. Materiële geldigheidsvereisten

Het is vereist dat de topografie het gevolg is van een intellectuele schepping van de maker. Bovendien is vereist dat de topografie niet algemeen bekend mag zijn in de industrie van de halfgeleiders.⁸³

VI. Formele geldigheidsvereisten

Aldaar de chipswetgeving onder de tak 'artistieke eigendomsrechten' valt, geniet de maker automatisch van een bescherming. Er moet derhalve geen enkele formaliteit vervuld worden.

VII. Mogelijkheden bij inbreuken

Wanneer er een inbreuk wordt gepleegd beschikt de maker van de topografie over dezelfde rechtsmiddelen als een octrooihouder. Het enige verschil is dat de maker van een topografie niet beschikt over de mogelijkheid om een strafrechtelijke procedure op te starten. Hiernaast beschikt de maker ook over de rechtsmiddelen die aangewend kunnen worden bij inbreuken op het klassieke auteursrecht.⁸⁴

⁸⁰ Artikel XI.319 Wetboek Economisch recht .

⁸¹ Artikel XI.327 Wetboek Economisch recht .

⁸² Artikel XI.322 Wetboek Economisch recht .

⁸³ Artikel XI.320 Wetboek Economisch recht .

⁸⁴ www.economie.fgov.be.

D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

Deel 2: artistieke eigendomsrechten van een auteur

In deel 1 intellectuele eigendomsrechten werden de industriële- en artistieke eigendomsrechten besproken. In deel 2 wordt er dieper ingegaan op de artistieke eigendomsrechten van een auteur, namelijk het auteursrecht.

I. Begripsomschrijving

Het artistieke eigendomsrecht van een auteur omvat de bescherming van originele creaties van de scheppende kunstenaar, meer bepaald de bescherming van diens artistieke werk.⁸⁵

II. Wetgeving

Hieronder volgt een opsomming van de verschillende bronnen van wetgeving inzake het auteursrecht.

- Wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten. Sinds 1 januari 2015 zijn de bepalingen van deze wet ingevoegd in het Wetboek van Economisch recht, Boek XI. Intellectuele eigendom.
- Verdrag van de Wereldorganisatie voor de intellectuele eigendom inzake auteursrecht (WCT), gedaan te Genève op 20 december 1996.
- Conventie van Berner voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst (24 juli 1971).
- Internationaal verdrag inzake de bescherming van uitvoerende kunstenaars, producten van fonogrammen en omroeporganisaties (Conventie van Rome) (26 oktober 1961).⁸⁶

Hoofdstuk 1: object van het auteursrecht

Zoals reeds eerder werd vermeld beoogt het auteursrecht de bescherming van artistieke werken die het gevolg zijn van een creatie van de menselijke geest. Om van de auteursrechtelijke bescherming te genieten, dient een werk te voldoen aan bepaalde voorwaarden. Hieronder volgt een uiteenzetting van de werken die in aanmerking komen voor een bescherming.

I. Beschermd voorwerp

Zowel de Belgische auteurswet, de Berner Conventie als de Universele Auteursrechten Conventie trachten een omschrijving te geven van welke werken een auteursrechtelijke bescherming genieten.

A. Auteurswet (1994)

De wet geeft een vage omschrijving van welke werken er auteursrechtelijk beschermd worden: *alleen de auteur van een werk van letterkunde of kunst heeft het recht om het op welke wijze of in welke vorm ook, direct of indirect, tijdelijk of duurzaam, volledig of gedeeltelijk te reproduceren of te laten reproduceren.*⁸⁷

B. Berner Conventie (1971)

De Berner Conventie bepaalt: " werken van letterkunde en kunst " omvat alle voortbrengselen op het gebied van letterkunde, wetenschap en kunst, welke ook de wijze of de vorm van uitdrukking zij, zoals boeken, brochures en andere geschriften; voordrachten, toespraken, preken en andere werken van dien aard;⁸⁸

⁸⁵ D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

⁸⁶ H.VANHEES (2015). *Basiswetteksten inzake het recht van de intellectuele eigendom* (8ste editie). Antwerpen, Intersentia, 922 p.

⁸⁷ Artikel XI.165. Wetboek Economisch recht .

⁸⁸ Artikel 2 van de Berner Conventie.

C. Universele Auteursrechten Conventie (1952)

De Universele Auteursrechten Conventie bepaalt: *werken van letterkunde en kunst, zoals geschriften, muziekwerken, toneelwerken, cinematografische werken, schilderwerken, gravures en beeldhoudwerken.*⁸⁹

Uit het bovenstaande dient vastgesteld te worden dat zowel de Belgische auteurswet als de internationale verdragen er niet in zijn geslaagd om een duidelijke omschrijving te geven van het object van het auteursrecht. Derhalve is er geen juridische definitie van het begrip kunst. Wel staat vast dat het auteursrecht geen kunstrecht is. Auteursrecht biedt bescherming aan een breder palet. Het beschermt zogenaamde cultuurproducten.⁹⁰

Uit een arrest van het Hof van Cassatie kan worden afgeleid dat een auteursrechtelijke bescherming niet afhankelijk is van artistieke of esthetische kwaliteitscriteria. *“Een fotografie kan de bescherming genieten van de Auteurswet en van het Verdrag van Bern van 9 september 1886 op voorwaarde dat zij de uitdrukking is van de intellectuele inspanning van de maker ervan, welke voorwaarde onontbeerlijk is om aan het werk het vereiste individuele karakter te geven waardoor een schepping ontstaat; aangezien de artistieke waarde van het fotografisch werk geen noodzakelijke vereiste is voor die bescherming, is onwettig het arrest dat geen bescherming toekent aan fotografieën van machines op grond dat zij "niet een esthetische oorspronkelijkheid hebben - gevoel voor het mooie en het sublieme - hoewel zij technisch de perfectie benaderen.”*⁹¹

II. Beschermingsvoorwaarden

Alvorens te kunnen genieten van een bescherming, dient het object aan verschillende voorwaarden te voldoen. Om te bepalen of een werk geniet van deze auteursrechtelijke bescherming dient te worden gekeken naar rechtspraak en rechtsleer omtrent deze materie. Op basis van rechtspraak en rechtsleer volgen hieronder de beschermingsvoorwaarden.

A. Zintuigelijke waarneembaarheid

Het auteursrecht beschermt enkel ideeën, gedachten, principes, methodes, theorieën en opvatting wanneer deze een concrete vorm hebben aangenomen. Derhalve kunnen enkel zaken die zichtbaar of hoorbaar zijn genieten van een bescherming. Moeilijk hierbij is om te bepalen wanneer iets een concrete vorm heeft aangenomen.⁹²

Illustratie uit de rechtspraak over zintuigelijke waarneembaarheid

Het Hooggerechtshof van Engeland oordeelde op 7 april 2006 dat het idee om een boek te schrijven over de zoektocht naar de Heilige Graal niet auteursrechtelijk beschermd is. Nochtans waren Michael Baigent en Richard Leigh, de schrijvers van het boek ‘The Holy Blood and the Holy Grail’ ervan overtuigd dat hun boek geplagieerd werd door Dan Brown. Brown schreef het boek ‘De Da Vinci Code’, waarin ook hij de zoektocht naar de Heilige Graal beschrijft. De rechter oordeelde echter dat Brown enkel inspiratie haalde uit het boek van Baigent en Leigh en Brown derhalve geen inbreuk op het auteursrecht pleegde.⁹³

B. Originaliteit

Een tweede voorwaarde om van een auteursrechtelijke bescherming te kunnen genieten is dat het werk origineel of oorspronkelijk moet zijn.

⁸⁹ Artikel 1 van de Universele Auteursrechten Conventie.

⁹⁰ F.SWENNEN (Red.). (2007). *Kunst en recht*, Antwerpen, Intersentia, 388 p.

⁹¹ Cass. 27 april 1989, RW 1989-1990,362 en Cass.10 december 1998, AM 1999, 355, noot N.IDE en A. STROWEL

⁹² Artikel 2 WCT-verdrag en artikel 9.2 TRIPS-overeenkomst.

⁹³ J.DEENE, “Da Vinci Code geen plagiaat”, *Juristenkrant* 2006, nr.130, 7.

Dit betekent dat het werk het resultaat dient te zijn van een creatie van de menselijke geest en dat deze creatie een persoonlijk karakter heeft. Deze vereisten staan niet omschreven in de auteurswet, derhalve dient er gekeken te worden naar de rechtspraak en rechtsleer. Voor foto's, computerprogramma's en databanken wordt er wel een omschrijving gegeven over de oorspronkelijkheidsvereiste.

Illustratie uit de rechtspraak

Op 16 juli 2009 velde het Hof van Justitie het zogenaamde Infopaq-arrest. In dit arrest boog het Hof zich over de vraag of het overnemen van elf woorden beschouwd kan worden als een reproductie. Het Hof was van oordeel dat elk werk, dat ontstaan is door een intellectuele schepping van de geest, geniet van een auteursrechtelijke bescherming. Derhalve kunnen losse woorden niet genieten van een bescherming, aldaar zij geen werk vormen.

In dit arrest is het Hof van Justitie ervan uitgegaan dat de vereiste van een creatieve schepping over heel Europa is geharmoniseerd. Dit houdt in dat lidstaten een prejudiciële vraag over deze vereiste kunnen stellen aan het Hof van Justitie.⁹⁴

III. Horizontale en verticale afbakening

Als conclusie kan gesteld worden dat een object aan twee criteria moet voldoen, aldaar te genieten van een auteursrechtelijke bescherming. Bij de horizontale toetsing wordt nagegaan of het werk behoort tot de letterkunde of kunst. Bij de verticale toetsing wordt nagegaan of het object effectief een werk is, in die zin dat het zintuigelijk waarneembaar en origineel is.⁹⁵

IV. Objecten zonder auteursrechtelijke bescherming

Hierboven zagen we de objecten die wel in aanmerking komen voor een auteursrechtelijke bescherming. Toch is het belangrijk om te weten dat verschillende objecten zijn die niet genieten van deze bescherming. Zo genieten creaties, die niet ontstaan zijn door een persoonlijke inbreng, derhalve geen auteursrechtelijke bescherming. Officiële akten van de overheid kunnen ook geen bescherming genieten van het auteursrecht. Bijvoorbeeld: wetten, decreten, koninklijke besluiten, ministeriële besluiten, vonnissen en arresten, parlementaire voorbereidingen, verordeningen, richtlijnen, beschikkingen. Belangrijk hierbij is dat documenten die door werknemers van de overheid opgesteld worden en die geen officiële akten uitmaken, wel van een auteursrechtelijke bescherming genieten.

De stijl van een kunstenaar kan ook niet beschermd worden door het auteursrecht. Met stijl wordt bedoeld: een stijl van schilderen, een schrijfstijl. Het is dus toegelaten om in dezelfde stijl als iemand te schrijven of schilderen, maar het is niet toegelaten om de originele elementen en persoonlijke inbreng van het hele werk over te nemen.⁹⁶

Hoofdstuk 2: subject van het auteursrecht

Hierboven zagen we wat het object van het auteursrecht is. Nu volgt er een uiteenzetting van wie er beschouwd kan worden als een auteur van een auteursrechtelijk beschermd werk.

I. Auteur

De auteur van het artistieke werk is de rechthebbende van de bescherming voorzien in de auteurswet. Enkel een natuurlijk persoon kan auteur zijn. Een rechtspersoon kan derhalve niet beschouwd worden als auteur.

⁹⁴ J.DEENE, "Hof van Justitie harmoniseert auteursrechtelijke beschermingsvoorwaarde", *Juristenkrant*, 2009, 3.

⁹⁵ D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

H. VANHEES (1998). *Auteursrecht in een notendop*, Leuven, Garant, 137 p.

⁹⁶ H. VANHEES (1998). *Auteursrecht in een notendop*, Leuven, Garant, 137 p.

Conform artikel XI.170 Wetboek Economisch recht wordt een persoon gezien als auteur van een werk wanneer zijn naam of pseudoniem op het werk vermeld wordt. Deze bepaling is een weerlegbaar wettelijke vermoeden van auteurschap en geldt tot het tegenbewijs geleverd is. Iedereen, zowel natuurlijke – als rechtspersonen kunnen het bewijs leveren dat zij zelf de werkelijke auteur zijn van het werk. Wanneer een werk echter anoniem wordt uitgegeven, zal de uitgever van het werk beschouwd worden als auteur.⁹⁷

De werknemer, die in opdracht van zijn werkgever, een auteursrechtelijk beschermd werk maakt geniet persoonlijk van deze bescherming. De werkgever kan van deze bepaling wel afwijken door in de arbeidsovereenkomst een clausule op te nemen waarin staat dat de auteursrechten aan hem toekomen.⁹⁸ De auteur hoeft geen enkele formaliteit te vervullen om van een auteursrechtelijke bescherming te genieten.⁹⁹

Derhalve kan worden gesteld dat de vermelding van het copyrightteken (©) niet verplicht is. Doch kan het nuttig zijn om het vermoeden van auteurschap te bevestigen en om te tonen dat het werk auteursrechtelijk beschermd is. Een voorbeeld van een correcte aanduiding van het copyrighttekens is: © Mille Vermeulen 2016.

II. Co-auteurschap

Hierboven werd al aangehaald wie beschouwd wordt als auteur van een beschermd werk. Maar er kunnen ook meerdere auteurs hebben bijgedragen aan één artistiek werk. Dit wordt co-auteurschap genoemd. Vereist is dat de co-auteur een persoonlijke en creatieve bijdrage heeft geleverd.

Inzake audiovisuele werken geldt er een weerlegbaar wettelijke vermoeden van co-auteurschap. De volgende personen worden beschouwd als co-auteurs: de scenarioschrijver, de bewerker, de tekstschrijver, de grafische ontwerper van animatiewerken of van animatiesequenties in een audiovisueel werk, die een belangrijk deel van dat werk uitmaken, de auteur van muziekwerken met of zonder woorden die speciaal voor het audiovisueel werk gemaakt zijn.¹⁰⁰

III. Ondeelbaar werk

Hierboven werd al beschreven wat co-auteurschap is. In geval van meerdere auteurs kan het zijn dat een werk ondeelbaar wordt wanneer de individuele bijdragen van de verschillende auteurs niet meer onderscheiden kunnen worden. De uitoefening van ondeelbare auteursrechten moet geregeld worden in een overeenkomst. Wanneer er geen overeenkomst wordt opgesteld, dienen de auteurs zich te wenden tot de rechter. Wanneer er een inbreuk wordt gepleegd op het gemeenschappelijk artistiek werk kan elke auteur een rechtsvordering instellen tegen de derde die deze inbreuk pleegde.¹⁰¹

IV. Deelbaar werk

Naast een ondeelbaar werk kan een werk ook deelbaar zijn wanneer de verschillende bijdragen van de auteurs nog van elkaar onderscheiden kunnen worden.

Inzake de auteursrechtelijke bescherming dient er een onderscheid gemaakt te worden tussen de uitoefening van de auteursrechten op het werk als geheel en de uitoefening van de rechten op de verschillende individuele bijdragen. Voor de uitoefening van de auteursrechten op het werk als geheel, dienen de regels inzake ondeelbare rechten gevolgd te worden, conform artikel XI.168 Wetboek Economisch recht . Voor de uitoefening van de rechten op de verschillende individuele bijdragen van de auteurs geldt dat zij elkaar niet mogen vervangen door een andere co-auteur. Voor het gedeelde werk mogen ze dus niet met andere auteurs samenwerken.

⁹⁷ Artikel XI.170 Wetboek Economisch recht .

⁹⁸ H. VANHEES (1998). *Auteursrecht in een notendop*, Leuven, Garant, 137 p.

⁹⁹ Artikel 5 van de Berner Conventie.

¹⁰⁰ Artikel XI.179 Wetboek Economisch recht .

¹⁰¹ Artikel XI.168 Wetboek Economisch recht .

De auteurs hebben wel het recht om hun bijdrage afzonderlijk te exploiteren, maar enkel wanneer deze geen gevaar vormt voor het gemeenschappelijke artistieke werk.¹⁰²

Illustratie co-auteurschap uit de rechtspraak

Vaak is het moeilijk om te bepalen over er sprake is van een onverdeeld auteursrecht of niet. In een arrest van het hof van beroep te Brussel van 31 december 1997 werd een uitspraak gedaan over de auteursrechten op het typetje 'Kamiel Spiessens'. Chris Van den Durpel is de acteur die het typetje Spiessens gestalte gaf. De invulling van het typetje kwam tot stand dankzij de bijdragen van een medewerker van de BRTN. Hij was dan ook van oordeel dat er sprake was van een onverdeeld auteursrecht, aldaar hij het karakter en uiterlijk van Spiessens volledig had beschreven in een scenario.

Het hof was echter van oordeel dat de inbreng van de medewerker 'minimaal' was en hij derhalve niet als co-auteur kon worden beschouwd. Het hof kende de auteursrechten volledig toe aan Van den Durpel.¹⁰³

Hoofdstuk 3: grondslagen van het auteursrecht

Zoals bij elke rechtstak dient er bij het auteursrecht gezocht te worden naar de legitimitatie ervan. Dit betekent dat er onder meer gezocht wordt naar de algemene beginselen, het doel en de functie van deze rechtstak. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen verschillende benaderingen van het auteursrecht.

A. Utilistisch-functioneel

Bij deze benadering wordt er gefocust op het te bereiken doel, de nuttigheid van het recht. Volgens de rechtsfilosofie moeten rechtsnormen meer lusten dan lasten opleveren voor de maatschappij.¹⁰⁴

B. Idealistisch-principieel

Bij deze benadering wordt er gefocust op de rechtmatigheid van het auteursrecht. Het beoogt de bescherming van zowel het object als het subject van het auteursrecht.

C. Ideologie van het auteursrecht

Hier wordt er opnieuw een onderscheid gemaakt tussen twee benaderingen. De eerste benadering legt de focus op het individueel belang van de auteur, zijn onafhankelijkheid als kunstenaar. De tweede benadering legt de focus op het maatschappelijk belang, het evenwicht tussen de auteur en de samenleving.

Uit deze benaderingen volgen de verschillende rechtvaardigheidsgronden van het auteursrecht namelijk: de persoonlijkheidsargumentatie, de billijkheidsargumentatie, de economische argumentatie, de sociale argumentatie, de culturele argumentatie, de uitingsvrijheid argumentatie en tot slot de pragmatische argumentatie. Hieronder volgt een analyse van de verschillende argumentaties.

A. Persoonlijkheidsargumentatie

Hierbij wordt de nadruk gelegd op de individuele belangen van de auteur en op de rechtvaardigheid ervan. De idealistisch principiële benadering is van toepassing.

¹⁰² Artikel XI.169 Wetboek Economisch recht .

¹⁰³ Voorz. Rb. Brussel 1997, *IRDI* 1998, 55. (Zie bijlage 1).

¹⁰⁴ www.juridischwoordenboek.nl.

B. Billijkheidsargumentatie

Hier is de idealistisch principiële benadering van toepassing. De nadruk ligt op de bescherming van de materiële belangen van de auteur. Het tracht te vermijden dat derden kunnen profiteren van de verwezenlijkingen van de auteur.

C. Economische argumentatie

De nadruk ligt op de bescherming van het economisch aspect van het auteursrecht, het doel, de exploitatierechten. Derhalve is hier sprake van de utilistische ideologie.

D. Sociale argumentatie

De vergoeding die een auteur krijgt, wordt gezien als uitgesteld loon. Met dit loon kan de auteur zijn activiteiten verder ontplooiën. Derhalve is hier sprake van zowel de rechtmatige benadering als de doelmatige benadering van het auteursrecht.

E. Culture argumentatie

Hierbij staat niet de auteur, maar wel de samenleving centraal. Derhalve is hier de idealistisch principiële benadering van toepassing.

F. Uitingsvrijheidsargumentatie

Dankzij het auteursrecht geniet de kunstenaar van een vrijheid van meningsuiting. Deze zogenoemde 'free flow of information' kan ook beperkt worden door datzelfde auteursrecht. Zo zijn er beperkingen in verband met de toegankelijkheid en de verspreiding van het beschermde werk. Bij deze argumentatie is de idealistisch principiële benadering van toepassing.

G. Pragmatische argumentatie

Hier is de utilistisch functionele benadering van toepassing. Er wordt gefocust op het evenwicht van de belangen van de auteur enerzijds en de belangen van het publiek.¹⁰⁵

Hoofdstuk 4: rechten van de auteur

De auteur van een auteursrechtelijk beschermd werk bezit tal van rechten. Traditioneel wordt er een onderscheid gemaakt tussen enerzijds de vermogensrechten van de auteur en anderzijds diens morele rechten. Hieronder wordt dieper ingegaan op de vermogensrechten langs de ene kant en de morele rechten langs de andere kant.

Vermogensrechten

I. Kenmerken

Hieronder volgen de kenmerken van de vermogensrechten van een auteur.

A. Exploitatieright

Dankzij vermogensrechten heeft alleen de auteur het recht om zijn werk te exploiteren. Wanneer iemand zijn werk wilt gebruiken, is daarvoor steeds de toestemming van de auteur vereist.

¹⁰⁵ D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

F.W. GROSHEIDE (1986). *Auteursrecht op maat, Beschouwingen over de grondslagen van het auteursrecht in een rechtspolitieke context*, Deventer, Kluwer.

B. Vatbaar voor overdracht

Een auteur kan zijn werk geheel of gedeeltelijk overdragen. Dit betekent dat hij ofwel zijn gehele werk verkoopt, ofwel dat hij slechts één bepaald recht verkoopt. Een voorbeeld van een gedeeltelijke overdracht is het reproductierecht. Naast de werkelijke overdracht (verkoop) van zijn werk, kan de auteur ook overgaan tot licentie (verhuring).

C. Roerende rechten

De vermogensrechten zijn roerende rechten.

D. Erfopvolging

Wanneer de auteur sterft gaan de vermogensrechten over bij erfopvolging.

II. Soorten vermogensrechten

Zoals eerder werd aangehaald bezit de auteur van een auteursrechtelijk beschermd werk over tal van rechten. Traditioneel wordt er een onderscheid gemaakt tussen vermogensrechten en morele rechten. Hieronder worden de verschillende soorten vermogensrechten één voor één geanalyseerd.

A. Reproductierecht

In dit deel wordt het reproductierecht, als onderdeel van het vermogensrecht, besproken.

A. 1 Begripsomschrijving

Het reproductierecht omvat het recht dat de auteur heeft om zijn werk te reproduceren. Reproductie betekent het verveelvoudigen van een object. Deze reproductie kan zowel een letterlijk overname (kopie) als een gedeeltelijke overname (bewerking) zijn.¹⁰⁶ Er kan op verschillende manieren aan reproductie worden gedaan, bijvoorbeeld op de volgende wijzen: manueel, visueel, digitaal, grafisch,

A.2 Inbreuken

Een derde kan tal van inbreuken plegen tegen het reproductierecht van een auteur. Hij kan zich schuldig maken aan namaak, plagiaat, piraterij of vervalsing. Hieronder volgt een beschrijving van de mogelijke inbreuken.

A.2.1 Misdrijf van namaak

Wanneer een werk, zonder toestemming van de auteur, gereproduceerd wordt is er sprake van het misdrijf van namaak.¹⁰⁷

A.2.2 Plagiaat

Er is sprake van plagiaat wanneer iemand een reproductie presenteert als een eigen creatie, terwijl deze bepaalde elementen van een reeds bestaand werk heeft overgenomen.

A.2.3 Piraterij

Wanneer een werk gereproduceerd is, zonder toestemming van de auteur, en dit werk in de handel is gebracht, is er sprake van piraterij.

¹⁰⁶ Artikel XI.165 Wetboek Economisch recht .

D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

¹⁰⁷ Artikel XI.293 §1 lid 1 Wetboek Economisch recht .

A.2.4 Vervalsing

Wanneer er bepaalde elementen van een reeds bestaand werk zijn overgenomen en dit 'nieuwe' werk ten onrechte aan de auteur van het oorspronkelijk werk wordt toegekend is er sprake van vervalsing. Zelfs wanneer er geen elementen van een reeds bestaand werk zijn overgenomen kan er nog sprake zijn van vervalsing.

B. Adaptatie- en vertalingsrecht

In dit deel wordt het adaptatie- en vertalingsrecht verder uitgediept als onderdeel van de vermogensrechten van een auteur.

B.1 Begripsomschrijving

Een auteur heeft het recht om zijn toestemming te verlenen in geval van een adaptatie of vertaling van zijn werk. Artikel XI.165 §1 *Dat recht omvat onder meer het exclusieve recht om toestemming te geven tot het bewerken of het vertalen van het werk.*¹⁰⁸

B.2. Adaptatierecht

Adaptatie betekent bewerking. In geval van adaptatie is de toestemming van de auteur vereist. Om te kunnen spreken van een adaptatie dienen er twee voorwaarden vervuld te zijn. Ten eerste moet het gaan om een werk dat vormelementen van een oorspronkelijk werk heeft overgenomen. Ten tweede is het vereist dat er nieuwe vormelementen aan zijn toegevoegd. Eens er sprake is van adaptatie, verkrijgt de auteur van deze bewerking alle auteursrechten van de adaptatie. De auteur, wiens werk geadapteerd is, moet zijn toestemming geven voor de exploitatie van het werk. Doch wordt hij niet beschouwd als een co-auteur van het geadapteerd werk.

B.3 Vertaalrecht

Als men het auteursrechtelijk beschermd werk wilt vertalen en commercialiseren, is hiervoor steeds de toestemming van de auteur voor nodig.¹⁰⁹ Eens het werk vertaald is, geniet de vertaler slechts van een auteursrechtelijke bescherming als diens vertaling een eigen karakter bezit. Een letterlijke vertaling biedt dus geen auteursrechtelijke bescherming aan de vertaler van het werk.

C. Verhuur- en uitleenrecht

Hier wordt het verhuur- en uitleenrecht besproken als onderdeel van de vermogensrechten van een auteur.

C.1 Begripsomschrijving

Het verhuur- en uitleenrecht omvat vooral een zogenaamd verbodsrecht. Dit verbodsrecht betekent dat het in principe verboden is om een auteursrechtelijk beschermd werk te verhuren of uit te lenen. Deze verbodsbepaling kan enkel worden opgeheven wanneer de auteur de toestemming hiertoe geeft en hieraan een financiële compensatie kan verkrijgen.

Onder de term 'verhuren' wordt verstaan: het voor een beperkte tijd voor gebruik ter beschikking stellen tegen een direct of indirect economisch voordeel. Het begrip 'uitleenen' daarentegen, betekent dat een werk voor een beperkte tijd voor gebruik ter beschikking wordt gesteld, zonder een direct of indirect economisch of commercieel voordeel en wanneer deze terbeschikkingstelling gebeurt in een publiek toegankelijke instelling.¹¹⁰

¹⁰⁸ Artikel XI.165 §1 lid 2 Wetboek Economisch recht .

¹⁰⁹ Artikel XI.165 §1 lid 2 Wetboek Economisch recht .

¹¹⁰ Richtlijn 2006/115/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom.

Er kan nog een onderscheid gemaakt worden tussen verhuring en uitlening in het kader van publiek toegankelijke instellingen. Wanneer er voor de uitlening van een auteursrechtelijk beschermd werk een vergoeding wordt gevraagd, die niet hoger is dan wat noodzakelijk is voor de goede werking van deze instelling, is er nog steeds sprake van uitlening.

D. Recht van publieke mededeling

In dit deel wordt er dieper ingegaan op het recht van publieke mededeling als onderdeel van de vermogensrechten van een auteur.

D.1 Begripsomschrijving

Het recht van publieke mededeling houdt in dat de auteur het recht heeft om te bepalen of zijn werk aan het publiek wordt meegedeeld of niet. Mededeling houdt in dat het auteursrechtelijk beschermd werk verveelvoudigd wordt, zonder dat dit in een tastbaar object resulteert.

D.2 Soorten mededeling

Het recht van publieke mededeling omvat verschillende soorten van mededeling. Hieronder wordt verstaan: directe mededeling door vertolkers (live met aanwezig publiek), indirecte of mechanische/elektronische mededeling (vertolker is niet aanwezig, publiek wel), omroep, elektronische mededeling (toegankelijk voor publiek).¹¹¹

D.3 Private of publieke mededeling

Het recht op publieke mededeling beschermt, zoals het zelf zegt, enkel mededelingen die voor een publiek gebeuren. Om te bepalen of er sprake is van een publiek dient er vooral gekeken te worden naar het feit of de mededeling tegen vergoeding gebeurt. Daarnaast bepaalt de wet in welke gevallen er geen sprake is van een publieke mededeling.¹¹² Zo bepaalt artikel XI.190 3° Wetboek Economisch recht dat de auteur niet kan verhinderen dat zijn werk wordt op- of uitgevoerd in familiekring.

In een arrest van het Hof van Cassatie werd bepaald dat een familiekring ruimer geïnterpreteerd moet worden dan louter de bloedverwantschap tussen personen. Als familiekring geldt ook personen die een intieme band met elkaar hebben. *“Overwegende dat het arrest oordeelt dat “dat het privé-karakter van de uitvoering voldoende blijkt uit het feit ze in een rusthuis voor bejaarden plaatsvond; dat het wel degelijk gaat om een beperkte en intieme kring van bewoners van een rusthuis voor bejaarden die er allen verblijven en er in familie' wonen; dat er tussen die bewoners dagelijks nauwe, quasi familiale, contacten worden gelegd (...)”*¹¹³

De wet heeft tevens bepaald dat een mededeling, in het kader van een schoolactiviteit, niet beschouwd wordt als een publieke mededeling.¹¹⁴ Een schoolactiviteit kan als volgt worden omschreven: *dat men onder ‘schoolactiviteiten’ dient te verstaan, activiteiten van onderwijs en opleiding, inzonderheid op het stuk van tewerkstelling, socio- professionele beroepsopleiding en integratie; dat het betreft activiteiten van al dan niet gesubsidieerde openbare of private onderwijsinstellingen, die al dan niet diploma's uitreiken,*

¹¹¹ D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

¹¹² Artikel XI.109 Wetboek Economisch recht .

¹¹³ Cass. 18 februari 2000, AR C980517F. (zie bijlage 2).

¹¹⁴ Artikel XI.190 4° Wetboek Economisch recht .

*al dan niet tot de verenigingssector behoren en al dan niet gericht zijn op tewerkstelling, alsook om enig ander type van instelling of voorziening, zulks op voorwaarde dat daadwerkelijk onderwijs of opleiding wordt verstrekt;*¹¹⁵

D.4 Illustraties uit de rechtspraak

Hieronder volgt een illustratie uit de rechtspraak inzake publieke mededeling en een illustratie inzake private mededeling.

D.4.1 Publieke mededeling

Op 15 februari 1994 sprak het vrederecht van Leuven een vonnis uit over achtergrondmuziek in een platenzaak. De vrederechter was van oordeel dat de auteur de vereiste toestemming had gegeven voor het spelen van zijn muziek in platenzaken. Hij was van oordeel dat deze toestemming impliciet werd gegeven doordat hij een reproductierecht had verleend.

Op 11 mei 1998 werd dit vonnis verbroken door het Hof van Cassatie. Het Hof oordeelde dat het spelen van muziek in een platenzaak wel degelijk een publieke mededeling uitmaakt. Bovendien was het Hof van oordeel dat de auteur niet automatisch zijn toestemming geeft, wanneer hij wel het recht tot reproduceren toelaat. *“Overwegende dat het enkele feit dat de maker van een muziekwerk toelating verleent tot het reproduceren van zijn werk op een drager met het oog op het commercialiseren ervan, niet inhoudt dat de auteur aan de verkoper van de muziekdrager het recht verleent om in de ruimte die is bestemd voor de verkoop, zijn werk openbaar uit te voeren, ook al geschiedt die uitvoering met het doel de verkoop van de muziekdrager te bevorderen.”*¹¹⁶

D.4.2 Private mededeling

Het Hof van Cassatie velde op 26 januari 2006 een arrest over het afspelen van radio in een werkatelier. In casu rees de vraag of het afspelen van een radio in een werkatelier waar slechts vier arbeiders en één verkoper werkten, een vorm van publieke mededeling uitmaakte. Het Hof was van mening dat er tussen de werknemers een intieme band bestond, die kon worden gelijkgesteld met een familiale band. Derhalve was er in casu enkel sprake van een private mededeling.¹¹⁷

E. Distributierecht

In dit deel wordt het distributierecht uiteengezet als onderdeel van de vermogensrechten van een auteur.

E.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.165 Wetboek Economisch recht heeft een auteur het recht om zijn toestemming te geven voor de verspreiding van zijn origineel werk of kopieën ervan.¹¹⁸

¹¹⁵ Koninklijk besluit van 8 november 2001 houdende de algemeen bindend verklaring van de beslissing van 5 november 2001 inzake de billijke vergoeding verschuldigd voor de mededeling van fonogrammen in polyvalente zalen, jeugdhuizen en culturele centra evenals bij gelegenheid van tijdelijke activiteiten binnen en buiten, genomen door de commissie bedoeld in artikel 42 van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten, B.S. 29 november 2001.

¹¹⁶ Vred. Leuven 15 februari 1994, RW 1993-94, 1464.

Cass. 11 mei 1998, AR C950142N. (zie bijlage 3).

¹¹⁷ Cass. 26 januari 2006, NJW 2006, nr.137, 168.

J. DEENE, “Muziek afspelen op werk vloer geen inbreuk auteursrecht”, *Juristenkrant*, nr. 124, 22 februari 2006, 1 en 6. (zie bijlage 4).

¹¹⁸ Artikel XI.165 Wetboek Economisch recht .

E.2 Uitputting distributierecht

Wanneer de auteur zijn werk in de Europese Unie verspreidt, leidt dit tot een zogenaamde uitputting van het distributierecht op dat desbetreffende werk. Dit betekent dat het verbodsrecht niet langer van toepassing is. Wanneer een werk buiten de Europese Unie op de markt wordt gebracht, is de toestemming van de auteur opnieuw vereist wanneer dit werk de Europese Unie terug binnentreedt. Zonder deze toestemming vindt er een inbreuk plaats op het auteursrecht.¹¹⁹

F. Bestemmingsrecht

In dit deel volgt er een uiteenzetting over het bestemmingsrecht als onderdeel van de vermogensrechten van een auteur.

F.1 Begripsomschrijving

Het bestemmingsrecht valt onder het reproductierecht. Het biedt de auteur de mogelijkheid om het gebruik van zijn reeds in handel gebrachte werk te beperken. Derhalve kan hij bepalen op welke manier zijn werk geëxploiteerd wordt. De beperkingen dienen duidelijk omschreven te worden door de auteur, wanneer zij niet enkel uit de feitelijke situatie afgeleid kunnen worden.¹²⁰

F.2 Beperkingen van het bestemmingsrecht

Een auteur kan, via het bestemmingsrecht, niet voorkomen dat zijn werk (dat reeds op de markt werd gebracht in een lidstaat van de EU) ingevoerd wordt vanuit een ander land van de Europese Unie. De ratio legis van deze bepaling is het voorkomen van een splitsing van de markten van de Europese Unie.¹²¹

F.3 Illustratie uit de rechtspraak inzake bestemmingsrecht

Het hof van beroep te Antwerpen deed op 29 maart 2010 uitspraak in de zaak rond het standbeeld genaamd 'De jonggehuwden' van de kunstenaars Livia Canestraro en Stefaan Depuydt. In casu werd er door een andere kunstenaar, Jan Verhaeghe, een lint met de tekst 'kijkverbod' rond het beeld gehangen. Dit lint fungeerde in het kader van een stadsproject van de stad Brugge. Eerder werd de zaak behandeld door de rechtbank van eerste aanleg West-Vlaanderen, afdeling Brugge. De rechter oordeelde dat er geen schending van het bestemmingsrecht van de kunstenaar was en veroordeelde hen tot betaling van de gerechtskosten.

Dit vonnis werd bevestigd door het hof van beroep Gent. Canestraro en Depuydt gaven niet op en na een vernietiging van eerder vermeld arrest door het Hof van Cassatie, volgde er een veroordeling van Verhaeghe door het hof van beroep Antwerpen. Het Hof oordeelde dat er wel degelijk een schending was van het bestemmingsrecht van de twee kunstenaars. Verhaeghe en de stad Brugge werden veroordeeld tot het betalen van een schadevergoeding en de gerechtskosten, samen goed voor 21.500 euro.¹²²

¹¹⁹ Artikel 4,2° Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij.

Artikel XI.165 Wetboek Economisch recht .

¹²⁰ F. GOTZEN (1975). *Het bestemmingsrecht van de auteur*, Brussel, Larcier.

D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

¹²¹ H. VANHEES (1998). *Auteursrecht in een notendop*, Leuven, Garant, 137 p.

¹²² Antwerpen 29 maart 2010, *AM* 2010, 489.

Cass.8 mei 2008, *AM* 2009, 102.

G. Tentoonstellingsrecht

In dit deel wordt er dieper ingegaan op het tentoonstellingsrecht als onderdeel van de vermogensrechten van een auteur.

G.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.173 Wetboek Economisch recht heeft een kunstenaar het recht om zijn werk tentoon te stellen aan publiek. Wanneer zijn auteursrechtelijk beschermd werk wordt verkocht, zal het tentoonstellingsrecht mee overgedragen worden. Van deze bepaling kan worden afgeweken in een overeenkomst tussen de auteur en de koper van zijn werk. In geen geval mag deze koper het werk tentoonstellen met als doel de goede naam en faam van de kunstenaar te schaden.¹²³

H. Vergoedingsrecht

In dit deel wordt er een uiteenzetting gegeven van het vergoedingsrecht als onderdeel van de vermogensrechten van een auteur.

H.1 Begripsomschrijving

Het vergoedingsrecht biedt de auteur het recht om een vergoeding te verkrijgen voor zijn auteursrechtelijk beschermd werk. Een voorbeeld van een vergoedingsrecht is het volgrecht. Hieronder wordt het dit verder geanalyseerd.

H.2 Volgrecht

De ratio legis van het volgrecht is om kunstenaars van beeldende en grafisch kunst of diens erfgenamen de kans te bieden om een vergoeding te verkrijgen voor het auteursrechtelijk beschermd werk. Dit zonder dat er sprake moet zijn van een reproductie of publieke mededeling. Conform artikel XI.175 Wetboek Economisch recht bezit de kunstenaar een volgrecht bij: *elke doorverkoop van een oorspronkelijk kunstwerk waarbij actoren uit de professionele kunsthandel betrokken zijn als verkoper, koper, of tussenpersoon, na de eerste overdracht door de auteur, is door de verkoper aan de auteur een onvervreemdbaar, op de doorverkoopprijs berekend volgrecht verschuldigd, waarvan geen afstand kan worden gedaan, zelfs niet op voorhand.*¹²⁴

De wet bepaalt de berekening van het volgrecht. De inning gebeurt door een uniek platform opgericht door de vennootschappen die het volgrecht beheren. Bijvoorbeeld: SABAM.¹²⁵

J. MISSELYN, "Klassejustitie bestaat nog: 21.500 euro voor een signalisatielint", *Knack*, 21 juni 2010.

¹²³ Artikel XI.173 Wetboek Economisch recht .

¹²⁴ Artikel XI.175 Wetboek Economisch recht .

¹²⁵ Artikel XI.176 Wetboek Economisch recht .

www.sacd.be.

www.kunstenloket.be.

Morele rechten

Zoals reeds werd aangehaald bezit een auteur over tal van rechten. Traditioneel wordt er een onderscheid gemaakt tussen vermogensrechten en morele rechten. In dit deel wordt er dieper ingegaan op de morele rechten van een auteur.

I. Kenmerken

Hieronder volgt een beschrijving van de kenmerken van de morele rechten van een auteur.

A. Persoonlijkeidreht

Anders dan bij de vermogensrechten, is er bij de morele rechten een intieme band tussen de auteur en zijn auteursrechtelijk beschermd werk.

B. Extra- patrimoniale rechten

Morele rechten zijn verbonden aan de auteur zelf. Derhalve komen zij niet in handen van de erfgenamen na overlijden van de auteur. De erfgenamen kunnen de morele rechten enkel uitoefenen in naam van de auteur.

C. Onvervreemdbaar

De auteur van een beschermd werk kan zijn morele rechten niet vervreemden. Hierop bestaat echter wel een uitzondering, namelijk wanneer de auteur afstand doet van zijn morele rechten. Om op een geldige wijze afstand te doen, dient de auteur zich aan twee voorwaarden te houden. Ten eerste mag de afstand voor toekomstige rechten niet globaal zijn, aldaar de wet voorschrijft dat dit nietig zou zijn. Derhalve moet de afstand duidelijk worden omschreven.

Ten tweede kan de auteur nooit afstand doen van zijn recht om zich te verzetten tegen elke misvorming, vermindering of andere wijziging van zijn werk, alsook enige andere aantasting van zijn werk, die zijn eer of reputatie zou kunnen schaden.¹²⁶

II. Soorten morele rechten

De morele rechten worden onderverdeeld in verschillende soorten rechten: het divulgatierecht, het paterniteitsrecht en het integriteitsrecht. Hieronder volgt een analyse van de verschillende morele rechten van een auteur.

A. Divulgatierecht

In dit deel wordt het divulgatierecht uiteengezet als onderdeel van de morele rechten van een auteur.

A.1 Begripsomschrijving

Het divulgatierecht betekent dat de auteur over een volledige vrijheid geniet om te bepalen wanneer hij zijn werk openbaar maakt. Enkel hij kan immers bepalen wanneer zijn werk volledig klaar is om aan de buitenwereld getoond te worden.¹²⁷

A.2 Uitoefening divulgatierecht

Een auteur kan slechts éénmaal zijn divulgatierecht uitoefenen. Dit wilt zeggen dat hij zijn werk slechts éénmaal openbaar kan maken.¹²⁸ Vanaf het moment dat dit gebeurd is, dooft het divulgatierecht van de auteur op het openbaargemaakte werk uit.

¹²⁶ Artikel XI. 165 § 2 Wetboek Economisch recht .

F. VAN ISACKER (1961). *De morele rechten van de auteur*, Brussel, Larcier.

¹²⁷ D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

¹²⁸ F. GOTZEN, "Overzicht van rechtspraak. Auteurs en modellenrecht 1990-2004", *TPR* 2004, afl.3, 1484.

Op deze regel bestaat er één uitzondering met betrekking tot het vertalen van werk. Wanneer de auteur toestemming verleent om zijn werk te vertalen naar een welbepaalde taal, betekent dit dat het divulgatierecht nog bestaat voor alle andere talen.¹²⁹

A.3 Vatbaar voor beslag

Het divulgatierecht is in sommige gevallen vatbaar voor beslag. Aldaar te weten of het beslagbaar is, dient te worden nagegaan of het werk al openbaargemaakt werd of niet. Het is immers zo dat niet-gedivulgeerde werken door schuldeisers niet in beslag genomen kunnen worden. Zowel het niet-gedivulgeerd werk, als de auteursrechten van het werk zijn niet vatbaar voor beslag.¹³⁰

B. Paterniteitsrecht

In dit deel wordt het paterniteitsrecht toegelicht als onderdeel van de morele rechten van een auteur.

B.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.165 Wetboek Economisch recht heeft een auteur het recht om zijn naam al dan niet te vermelden op zijn auteursrechtelijk beschermd werk.¹³¹ De auteur kan zelf afwijken van het paterniteitsrecht door anoniem te blijven. Hier zal hij zijn naam niet vermelden op het beschermde werk. Tevens kan hij ook kiezen voor een pseudoniem. Hier zal de auteur onder een andere naam zijn werk exploiteren. In beide gevallen behoudt de auteur het recht om op elk ogenblik zijn werkelijke naam toch bekend te maken.¹³²

In het geval van exploitatie dient de naam van de auteur, conform het paterniteitsrecht, steeds vermeld te worden. Als de exploitatie niet gebeurt door het drukken van exemplaren, dient er eveneens een vermelding gemaakt te worden van de naam van de auteur.¹³³

B.2 Verzet tegen derden

Dankzij het paterniteitsrecht kan de auteur zich verzetten tegen een derde die beweert de werkelijke auteur te zijn van het werk. De auteur kan zich verzetten tegen de opeising van het paterniteitsrecht door deze derde en tegen de vermelding van diens naam op zijn auteursrechtelijk beschermd werk.

B.3 Illustratie uit de rechtspraak

Het hof van beroep te Brussel oordeelde op 18 april 1997 in een zaak tussen Sabam en Herscovici tegen Nationale Loterij. De Nationale Loterij gebruikte fragmenten van reproducties van schilderijen van de Belgische surrealistische kunstschilder Réne Magritte op haar Subito-biljetten. Dit deden ze zonder de vereiste toestemming te vragen aan de erfgenamen van Magritte en Sabam. Bovendien liet de Nationale Loterij na om de naam van Magritte te vermelden, waardoor er in casu sprake was van een schending van het paterniteitsrecht. Het hof veroordeelde in haar arrest de Nationale Loterij tot het betalen van een schadevergoeding.¹³⁴

¹²⁹ Voorz.Rb. Brussel 9 februari 1996, AM 1996, 413 en Rb. Brussel 3 april 2001, AM 2001,464.

¹³⁰ H. VANHEES (1998). *Auteursrecht in een notendop*, Leuven, Garant, 137 p.

¹³¹ Artikel XI.165 Wetboek Economisch recht .

¹³² D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

¹³³ H. VANHEES (1998). *Auteursrecht in een notendop*, Leuven, Garant, 137 p.

¹³⁴ Brussel 18 april 1997, AM 1997, 278- 282.

www.kunstenloket.be.

C. Integriteitsrecht

In dit deel wordt het integriteitsrecht verder besproken als onderdeel van de morele rechten van een auteur.

C.1 Begripsomschrijving

Het integriteitsrecht is een soort van verzetsrecht. De auteur heeft het recht om zich te verzetten tegen, zowel materiële als contextuele, wijzigingen van zijn werk.¹³⁵

C.2 Wijzigingen

De auteur heeft het recht om zich te verzetten tegen zowel materiële wijzigingen als contextuele wijzigingen. Hieronder worden ze beiden nader toegelicht.

C.2.1 Materiële wijzigingen

De auteur kan zich verzetten tegen materiële wijzigingen die een derde aan zijn auteursrechtelijk beschermd werk aanbrengt. Hierop bestaat wel een uitzondering. Indien de exploitant van het auteursrechtelijk beschermd werk wijzigingen moet aanbrengen die verbonden zijn aan de gekozen exploitatiewijze, is de toestemming van de auteur niet vereist.¹³⁶

C.2.2 Contextuele wijzigingen

De auteur kan zich verzetten tegen contextuele wijzigingen van zijn beschermd werk. Dergelijke wijziging betekent dat een derde een wijziging aanbrengt die de eer of reputatie van de auteur schaadt.

C.3 Afstand

Er kan afstand gedaan worden van het integriteitsrecht door de auteur. Toch zal de auteur nooit afstand kunnen doen van het recht om zich te kunnen verzetten tegen elke misvorming, verminking of andere wijziging van zijn werk dan wel tegen enige andere aantasting van zijn werk die zijn eer of zijn reputatie kan schaden.¹³⁷

C.4 Illustratie uit de rechtspraak

Hierbij koppelen wij terug naar twee reeds eerder geziene illustraties uit de rechtspraak, doch nu in het licht van het integriteitsrecht.

C.4.1 'De jonggehuwden'

Eerder werd dit voorbeeld besproken in het licht van een schending van het bestemmingsrecht. In casu is er ook sprake van een schending van het integriteitsrecht door kunstenaar Jan Verhaeghe. Het aanbrengen van een lint met de boodschap 'kijkverbod' op het standbeeld 'De jonggehuwden' van Livia Canestraro en Stefaan Depuydt, tastte de eerbied van het standbeeld aan. Canestraro en Depuydt eisten en verkregen een schadevergoeding voor deze inbreuk op hun auteursrechtelijk beschermd werk.¹³⁸

¹³⁵ Artikel XI.165 §2 lid 6 Wetboek Economisch recht .

¹³⁶H. VANHEES (1998). *Auteursrecht in een notendop*, Leuven, Garant, 137 p.

¹³⁷ Artikel XI.165 §2 lid 7 Wetboek Economisch recht .

¹³⁸ Antwerpen 29 maart 2010, *AM* 2010, 489.

Cass.8 mei 2008, *AM* 2009, 102.

J. MISSELYN, "Klassejustitie bestaat nog: 21.500 euro voor een signalisatielint", *Knack*, 21 juni 2010.

C.4.2 Sabam en Herscovici tegen Nationale Loterij

Eerder werd dit voorbeeld besproken in het licht van een schending van het paterniteitsrecht. De Nationale Loterij gebruikte verschillende fragmenten van schilderijen van Magritte, zonder de toestemming van diens erfgenamen en Sabam. Gelet op het feit dat de fragmenten gebruikt werden in het kader van een kansspel, maakt dat er een inbreuk is op de eerbied van de werken van Magritte.¹³⁹

Bijzonder recht inzake werken van beeldende kunst

Hierboven zagen we een uiteenzetting van zowel de vermogensrechten als de morele rechten van een auteur. In dit deel wordt het portretrecht als bijzonder recht inzake werken van beeldende kunst nader toegelicht.

A. Portretrecht

A.1 Begripsomschrijving

Het portretrecht wordt ook wel recht op afbeelding genoemd. Een auteur van een portret heeft niet automatisch het recht om dat werk te reproduceren of het publiekelijk mede te delen. De geportretteerde persoon zal hiervoor eerst zijn toestemming moeten geven. De toestemming dient steeds uitdrukkelijk te gebeuren, aldaar hij niet vermoed wordt. Het portretrecht is geen auteursrecht, toch kan het de uitoefening ervan beperken.¹⁴⁰

A.2 Subject van het portretrecht

Het subject van het portretrecht is de persoon die afgebeeld staat op het portret. Vereist is dat de persoon herkenbaar in beeld werd gebracht.

A.3 Uitzonderingen op het portretrecht

Er bestaan tal van uitzonderingen op het portretrecht. Hierbij mag de auteur personen afbeelden zonder dat zij hiervoor hun toestemming moeten geven. Hieronder worden verschillende uitzonderingen besproken.

A.3.1 Personages uit boeken of stripverhalen

Het portretrecht is niet van toepassing op personages uit boeken of stripverhalen. Het beoogt enkel de bescherming van fysieke personen.¹⁴¹

A.3.2 Publieke personen

Bepaalde personen kunnen in bepaalde gevallen niet verhinderen dat er een reproductie of publieke mededeling van hun afbeelding plaatsvindt. Dit is onder meer het geval bij publieke personen (zoals bijvoorbeeld politici, filmsterren, ...) van wie er een foto wordt gemaakt tijdens een publieke verschijning. Publieke personen kunnen zich wel verzetten tegen het commerciële gebruik van hun afbeelding.¹⁴²

A.3.3 Foto op openbare plaats

Personen van wie er een foto werd gemaakt op een openbare plaats als onderdeel van een menigte kunnen het portretrecht niet inroepen.¹⁴³

¹³⁹ Brussel 18 april 1997, *AM* 1997, 278- 282.

www.kunstenloket.be.

¹⁴⁰ F. BRISON en H. VANHEES (eds.) (2012). *Huldeboek Jan Corbet. De Belgische auteurswet. Artikelsgewijze commentaar*, Brussel, Larcier, 65- 73.

¹⁴¹ Antwerpen 25 juni 2007, *AM* 2007, 461.

¹⁴² Brussel 4 oktober 1989, *RW* 1989-1990, 651.

¹⁴³ Antwerpen, 21 juni 2004, *AM* 2005, 76.

A.4 Duur van het portretrecht

Tijdens het leven van de geportretteerde zal de auteur steeds zijn toestemming moeten verkrijgen, aldaar het portret te kunnen reproduceren of publiekelijk mede te delen. Na het overlijden van de geportretteerde is de toestemming van de erfgenamen vereist en dit voor een periode van 20 jaar na het overlijden.¹⁴⁴

Hoofdstuk 5: beschermingsduur van het auteursrecht

Zoals reeds werd gesteld geniet de auteur van een auteursrechtelijk beschermd werk van tal van rechten. Helaas geldt deze bescherming niet voor eeuwig. In dit deel wordt er een uiteenzetting gegeven over de duur van de auteursrechtelijke bescherming.

I. Begripsomschrijving

De beschermingsduur van een auteursrechtelijk beschermd werk is beperkt in tijd. Het is van groot belang om te weten of een werk nog geniet van een auteursrechtelijke bescherming, aldaar te kunnen oordelen of er een inbreuk op iemands auteursrecht is gepleegd of niet, of er nog toestemming gevraagd moet worden voor reproductie, etc. Hieronder wordt het ontstaan, de duur en het einde van de beschermingsduur beschreven.

II. Ontstaan beschermingsduur

Vanaf het moment dat een werk voldoet aan de auteursrechtelijke beschermingsvoorwaarden begint de beschermingsduur te lopen.¹⁴⁵ Indien een auteur anoniem of onder een pseudoniem werkt, alsook voor werken die in verschillende delen gepubliceerd worden, geldt de regel dat de beschermingsduur begint te lopen vanaf het moment dat het werk toegankelijk wordt gemaakt aan het publiek. Voor deze werken heeft de wet tevens bepaald dat ze binnen de 70 jaar na hun totstandkoming toegankelijk gemaakt moeten worden. Zo niet verliest de auteur zijn bescherming.¹⁴⁶

III. Beschermd periode

Vanaf het moment dat een werk auteursrechtelijk beschermd is, geniet de auteur gedurende zijn hele leven van deze bescherming. Na het overlijden van de auteur zal een persoon die hij zelf heeft aangeduid of zijn erfgenamen de auteursrechtelijke bescherming dragen.

IV. Uitzonderlijke beschermingsperiode

Indien een werk geëxploiteerd wordt tijdens de 70-jarige beschermingsduur na het overlijden van de auteur, geniet de persoon die het werk publiceerde van een auteursrechtelijke beschermingsduur tot 70 jaar na het overlijden van de oorspronkelijke auteur.¹⁴⁷ Indien echter een werk geëxploiteerd wordt na de 70-jarige beschermingsduur na het overlijden van de auteur, rust er in principe geen auteursrecht meer op dat werk. Doch zal in een dergelijke situatie de persoon die het werk publiceerde genieten van een auteursrechtelijke bescherming van 25 jaar. Deze persoon verkrijgt enkel vermogensrechten op het werk en geen morele rechten.¹⁴⁸

V. Extra beschermingsduur

Indien een werk is uitgegeven voor 4 augustus 1924 en het op 25 juni 1921 nog niet tot het publiek domein behoorde, geniet het van een extra beschermingsduur van 10 jaar.

¹⁴⁴ Artikel XI.174 Wetboek Economisch recht .

¹⁴⁵ F. BRISON en H.VANHEES (eds.) (2012). *Huldeboek Jan Corbet. De Belgische auteurswet. Artikelsgewijs commentaar*, Brussel, Larcier, 25.

¹⁴⁶ H. VANHEES (1998). *Auteursrecht in een notendop*, Leuven, Garant, 137 p.

¹⁴⁷ Artikel XI.166 § 3 Wetboek Economisch recht .

¹⁴⁸ Artikel XI.166 § 6 Wetboek Economisch recht .

De ratio legis van deze bepaling is het voorzien van een compensatie voor de beschermingsjaren die de auteur tijdens de oorlog heeft verloren.¹⁴⁹

VI. Einde beschermingsduur

De auteursrechtelijke bescherming die rust op een bepaald werk neemt een einde 70 jaar na het overlijden van de auteur. De 70-jarige beschermingstermijn neemt een aanvang op 1 januari volgend op het jaar waarin de auteur is overleden. In geval van co-auteurschap, audiovisuele werken en werken gepubliceerd in verschillende banden, delen, nummers of afleveringen zijn er andere regels inzake het einde van de beschermingsduur. Hieronder volgt een uiteenzetting van deze afwijkende regels.¹⁵⁰

A. Co-auteurschap

Indien een werk gemaakt werd door meerdere auteurs, verliest het werk zijn auteursrechtelijke bescherming na het verstrijken van een periode van 70 jaar na het overlijden van de langstlevende auteur.¹⁵¹

B. Audiovisuele werken

Inzake audiovisuele werken verliest het werk zijn auteursrechtelijke bescherming na het verstrijken van een periode van 70 jaar van de langstlevende, nagenoemde, personen: de hoofdregisseur, de scenarioschrijver, de tekstschrijver en de auteur van muziekwerken met of zonder worden die speciaal voor het werk gemaakt zijn.¹⁵²

Werken gepubliceerd in verschillende banden, delen, nummers of afleveringen

Indien een werk gepubliceerd wordt in verschillende banden, delen, nummers of afleveringen loopt de auteursrechtelijke beschermingstermijn van 70 jaar na het overlijden van de auteur voor elk deel afzonderlijk.¹⁵³

VII. Het openbaar domein

Hierboven zagen we al wanneer de beschermingsduur ontstaat, hoelang hij duurt en wanneer er een einde aan komt. Wanneer een werk zijn auteursrechtelijke bescherming verliest, komt het in het openbaar domein terecht. Dit gebeurt 70 jaar na het overlijden van de auteur. Wanneer het werk in het openbaar domein terecht komt heeft dit een aantal gevolgen voor zowel de vermogensrechten als de morele rechten. Hieronder wordt er dieper op deze gevolgen ingegaan.

A. Vermogensrechten

Vanaf het ogenblik dat een werk in het openbaar domein terecht komt heeft iedere persoon het recht om dat werk vrij te gebruiken. Eenieder kan het werk dus voor eigen rekening exploiteren.

B. Morele rechten

Na het overlijden van de auteur komen de morele rechten toe aan een persoon die door de auteur werd aangeduid, ofwel aan zijn erfgenamen.

¹⁴⁹ Wet van 25 juni 1925 tot verlenging, wegens de oorlog, van de duur der rechten van letterkundige en artistieke eigendom, B.S. 20 augustus 1921.

¹⁵⁰ Artikel XI.166 §7 Wetboek Economisch recht .

¹⁵¹ Artikel XI.166 § 2 Wetboek Economisch recht .

¹⁵² Artikel XI.166 § 2 lid 2 Wetboek Economisch recht .

¹⁵³ Artikel XI.166 §4 Wetboek Economisch recht .

In principe wordt ervan uitgegaan dat de morele rechten van dezelfde beschermingsduur (70 jaar na het overlijden van de auteur) genieten.¹⁵⁴ In de rechtsleer is er zelfs terug te vinden dat het recht op naamsvermelding eeuwig zou blijven duren.¹⁵⁵

VIII. Illustraties uit de rechtspraak

Hieronder volgt een illustratie uit de rechtspraak inzake de beschermingsduur van vermogensrechten, alsook een illustratie uit de rechtspraak inzake de beschermingsduur van morele rechten.

A. Beschermingsduur vermogensrechten

Het Hof van Justitie oordeelde op 6 juni 2002¹⁵⁶ in de zaak Land Hessen (Staatstheater Wiesbaden) tegen Ricordi. De zaak ging over de beschermingsduur van de rechten van de Italiaanse componist Giacomo Puccini met betrekking tot zijn werk, het operastuk 'La Bohème'. Het Staatstheater had de voorstelling in haar programma opgenomen voor het seizoen 1993-1994 en 1994-1995. Dit hadden ze gedaan zonder de vereiste toestemming van Ricordi, de persoon die in het bezit was van de auteursrechten van Puccini na diens overlijden.

In casu was er een verschil in de beschermingsduur van de auteursrecht in Duitsland (daar waar het Staatstheater lag) en de beschermingsduur in Italië (land vanwaar het werk afkomstig is). De Italiaanse auteurswet voorziet in een beschermingsduur van 56 jaar. In casu dus tot het jaar 1980. De Duitse auteurswet voorziet in een beschermingsduur van 70 jaar, dus in casu tot het jaar 1994. Puccini is overleden op 29 november 1924.

Het Staatstheater was van oordeel dat de beschermingsduur van Italië van toepassing was, vermits het werk van dat land afkomstig is. Het Hof deelde deze mening niet. Zij waren van oordeel dat de Duitse beschermingsduur van toepassing was. De Duitse auteurswet voorziet ook in een verbod tot discriminatie op grond van nationaliteit. Het Staatstheater pleegde derhalve een inbreuk tegen artikel 12 van het EG-verdrag. Bovendien geldt in alle Europese lidstaten een beschermingsduur van 70 jaar na het overlijden van de auteur.¹⁵⁷

B. Beschermingsduur morele rechten

Op 13 juli 2011 oordeelde de voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg Antwerpen, afdeling Antwerpen dat de langstlevende echtgenote van wijlen Hugo Claus het vruchtgebruik verkrijgt over de gehele nalatenschap. Aldaar zij in het bezit is van de morele rechten op het boek 'De wolken- Uit de geheime laden van Hugo Claus'.¹⁵⁸

¹⁵⁴ H.VANHEES, "Commentaar bij art.7 AW", in F. BRISON en H.VANHEES.

¹⁵⁵ F. VAN ISACKER, *Kritische analyse van het Belgische auteursrecht*, Antwerpen, Kluwer, 1985, 117-121. Artikel XI.171 Wetboek Economisch recht .

¹⁵⁶ HvJ 6 juni 2002, AM 2002, 402.

¹⁵⁷ Europese Richtlijn van 29 oktober 1993 betreffende de duur van het auteursrecht.

¹⁵⁸ Voorz. Rb. Antwerpen (kort ged.) 13 juli 2011, AM 2012,56.

Deel 3: uitzonderingen op de vermogensrechten van de auteur

In deel 2: artistieke eigendomsrechten van een auteur zagen we een uiteenzetting van de verschillende vermogensrechten die een auteur van beschermd werk bezit. Toch zijn deze rechten niet absoluut. De wet verzielt namelijk uitzonderingen op deze vermogensrechten. Deze uitzonderingen zullen in dit deel uitgebreid beschreven worden.

I. Begripsomschrijving

Zoals reeds werd uiteengezet bezit een auteur tal van vermogensrechten waardoor diens toestemming steeds vereist is bij het gebruik van zijn beschermd werk. Op deze regel bestaan er tal van uitzonderingen. Deze worden uitdrukkelijk vermeld in de auteurswet, dewelke een gesloten systeem van uitzonderingen kent.¹⁵⁹ Dit betekent dat in deze gevallen de toestemming van de auteur niet vereist is. Wanneer een uitzondering niet terug te vinden is in de wet, is derhalve de toestemming van de auteur wel vereist.¹⁶⁰

II. Europese richtlijn auteursrecht in de informatiemaatschappij

Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij bevat een lijst van 20 mogelijke uitzonderingen op het auteursrecht. De lidstaten waren slechts verplicht om één ervan om te zetten.¹⁶¹

De zes uitzonderingen op de reproductierechten¹⁶² of de 14 uitzonderingen op de reproductie- en publieke mededelingsrechten¹⁶³ zijn facultatief om te zetten door de lidstaten. De Europese richtlijn geeft een uitputtende opsomming van de beperkingen op het reproductie- en publiek mededelingsrecht.¹⁶⁴ Dit heeft tot gevolg dat wanneer de Belgische auteurswet uitzonderingen zou invoeren die niet in bovenvermelde richtlijn werden opgenomen en deze het auteursrecht beperken, zij niet richtlijnconform zijn.¹⁶⁵

Op deze regel bestaat er één uitzondering, namelijk de 'grandfather clause'. Deze clausule houdt in dat reeds bestaande beperkingen, opgenomen in de nationale wetgeving van een lidstaat, toegelaten zijn wanneer zij enkel het analoge gebruik beogen en de beperking van het vrije verkeer van goederen en diensten in de gemeenschap niet belemmerd.¹⁶⁶

III. Kenmerken

Hieronder worden de verschillende kenmerken van de uitzonderingen op de vermogensrechten van een auteur nader toegelicht.

A. Legale werken

Handelingen die onder de uitzonderingen van de vermogensrechten vallen mogen enkel worden uitgeoefend op werken die met toestemming van de auteur op de markt gebracht werden. Derhalve kan men op een illegale kopie van een auteursrechtelijk beschermd werk nooit handelingen stellen die onder de uitzonderingen vallen.¹⁶⁷

¹⁵⁹ S. FEYEN, "Auteursrecht en vrije meningsuiting. Een verhouding uit balans?", *AM* 2009, 585-607.

www.deauteurs.be

¹⁶⁰ Artikel XI.189- 192 Wetboek Economisch recht .

¹⁶¹ Artikel 5.1 Europese richtlijn auteursrecht in de informatiemaatschappij.

¹⁶² Artikel 5.2 Europese richtlijn auteursrecht in de informatiemaatschappij.

¹⁶³ Artikel 5.3 Europese richtlijn auteursrecht in de informatiemaatschappij.

¹⁶⁴ Overweging 32 Europese richtlijn auteursrecht in de informatiemaatschappij.

¹⁶⁵ J. DEENE en K. VAN DER PERRE, "Nieuwe auteurswet. Belang voor de digitale wereld", *NJW* 2005, 870.

¹⁶⁶ Artikel 5.3.0 van de Europese richtlijn auteursrecht in de informatiemaatschappij.

¹⁶⁷ H. VANHEES (1998). *Auteursrecht in een notendop*, Leuven, Garant, 137 p.

B. Restrictieve interpretatie

De in de wet opsomde uitzonderingen moeten steeds restrictief geïnterpreteerd worden. Dit wilt zeggen dat de uitzonderingen onderworpen zijn aan een beperktere of engere uitleg of interpretatie dan dewelke wordt verstaan onder het gewone taalgebruik.¹⁶⁸

C. Dwingend recht

De uitzonderingen zijn van dwingend recht. Derhalve kan men er niet contractueel van afwijken. Van de uitzonderingen op de vermogensrechten van de auteur van een online beschermd werk kan men wel contractueel afwijken.¹⁶⁹

D. Driestappentoets

Om rechtsgeldig te zijn moeten de uitzonderingen voldoen aan de voorwaarden van de zogenaamde driestappentoets. Deze toets heeft als functie om te oordelen over de legitimiteit van de uitzondering waarop een persoon beroep wilt doen. De driestappentoets is vooral gericht op de wetgever, zo kan hij bij het invoeren van een uitzondering rekening houden met de driestappentoets. Toch zullen ook hoven en rechtbanken de driestappentoets hanteren om zo de auteurswet beter te kunnen toepassen.¹⁷⁰ De driestappentoets is niet opgenomen in de auteurswet, maar wel in een memorie van toelichting¹⁷¹ en in internationale wetten en verdragen.¹⁷²

Volgens de driestappentoets mogen uitzonderingen:

- In bijzondere gevallen toegepast worden;
- wanneer hierbij geen afbreuk wordt gedaan aan de normale exploitatie van werken of andere materiaal;
- en de wettige belangen van de rechthebbende niet onredelijk worden geschaad.¹⁷³

Hieronder volgt een analyse van de hierboven vermelde driestappentoets.

Stap 1

'In bijzondere gevallen.' Dit houdt in dat een uitzondering op het vermogensrecht van de auteur enkel toegelaten is voor specifieke handelingen, beschreven in de wet. Bovendien is het niet toegelaten dat deze handelingen in algemene bewoordingen beschreven worden.

Stap 2

'Wanneer hierbij geen afbreuk wordt gedaan aan de normale exploitatie van werken of ander materiaal.' Over de betekenis van deze stap is er heel wat discussie ontstaan in de rechtsleer.

¹⁶⁸ Brussel 23 maart 2001, AM 2001, 375, noot E. DERCLAYE en A. CRUQUENAIRE.

www.juridischwoordenboek.nl.

¹⁶⁹ Artikel XI.193 Wetboek Economisch recht .

D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

M.C. JANSSENS, "Commentaar bij art.23 bis AW", in F. BRISON en H. VANHEES (eds.), *Huldeboek Jan Corbet. De Belgische auteurswet. Artikelsgewijze commentaar*, Brussel, Larcier, 2012, 190-191

¹⁷⁰ *Parl. St.* Kamer 2003-2004, nr. 51- 1137/013, 15. (zie bijlage 6).

¹⁷¹ *Parl. St.* Kamer 2003-2004, nr. 51-1137/013, 15 en *Parl. St.* Kamer 2003-04, nr.51- 1137/001, 26 (zie bijlage 7).

¹⁷² Artikel 9, lid 2 van de Berner Conventie van 9 september 1886 en artikel 13 van de TRIPS overeenkomst van 15 april 1994.

¹⁷³ Artikel 5.5 van de Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij.

Volgens S. Ricketson is er sprake van een normale exploitatie van een werk wanneer de rechthebbende erop kan vertrouwen dat het gebruik onder het reproductierecht valt en hiervoor een vergoeding kan vorderen.¹⁷⁴

De WTO (Wereldhandelsorganisatie) is van mening dat er sprake is van een normale exploitatie van een werk wanneer de uitzondering op het vermogensrecht van een auteur commerciële winsten van de auteur ontnemt.¹⁷⁵ Dit houdt in dat een handeling onder de uitzonderingen van de vermogensrechten van een auteur ressorteert wanneer zij geen invloed heeft op de winst die de oorspronkelijk auteur krijgt. De Wereldhandelsorganisatie (WTO)¹⁷⁶ heeft als doel handel te stimuleren door landen onderhandelingen te laten voeren over tal van aspecten in de handelswereld.

Stap 3

'En de wettige belangen van de rechthebbende niet onredelijk worden geschaad.' Dit betekent dat de belangen van een auteur niet onredelijk geschaad mogen worden. In het geval dat een nationale uitzondering niet voldoet aan één van de drie bovenvermelde stappen, is zij niet richtlijnconform. Wanneer er dan een geschil ontstaat is het de bevoegdheid van de rechter om na te gaan of de uitzondering effectief niet aan de driestappentoets voldoet. Bovendien is het Europees Hof van Justitie is bevoegd om nationale uitzonderingen aan de driestappentoets te onderwerpen.¹⁷⁷ Belangrijk om te weten is dat de driestappentoets geen afbreuk doet aan de wettigheid van de uitzonderingen. Enkel in bepaalde gevallen zal deze toets bepalen of de uitzondering toegepast kan worden of niet.¹⁷⁸

IV. Ratio legis van de uitzonderingen op de vermogensrechten van een auteur.

Het doel van de uitzonderingen op de vermogensrechten van een auteur is het bewaren van een evenwicht tussen de belangen van auteur van het beschermd werk en de belangen van de gebruikers van datzelfde beschermd werk.

V. Soorten uitzonderingen

Zoals reeds werd gesteld zijn er tal van uitzonderingen op de vermogensrechten van een auteur. In het geval dat er sprake is van een handeling die valt onder deze uitzonderingen is het de gebruiker toegestaan om het auteursrechtelijk beschermd werk te reproduceren of aan het publiek mee te delen. De gebruiker zal in dat geval geen toestemming moeten vragen aan de oorspronkelijke auteur van het beschermd werk.

Het is van belang dat de gebruiker van het auteursrechtelijk beschermd werk nagaat of zijn handeling effectief een uitzondering uitmaakt. Doet hij dit niet dan bestaat het gevaar dat zijn handeling helemaal geen uitzondering is en hij een inbreuk pleegt op het auteursrecht van de maker van het auteursrechtelijk beschermd werk.

¹⁷⁴ S. RICKETSON, "Internationaal Conventions and Treaties", in L. BAULCH e.a. (red.): *ALAI Study Days 1998*, "The Boundaries of Copyright", Sydney: *Australian Copyright Council 1999*, 10, not 5.

¹⁷⁵ Report of the WTO Panel, United States-section 110 (5) of the US Copyright Act, 15 juni 2000, WT/ DS/ R. M. BUYDENS, "Recente ontwikkelingen in het Belgisch auteursrecht- De omzetting van de Europese Richtlijn betreffende het auteursrecht in de informatiemaatschappij", *SEW 2002*, 379.

¹⁷⁶ www.europa-nu.nl.

¹⁷⁷ K. VAN DER PERRE, "De 'three-step test' in het auteursrecht", in *Mediarecht 2003*, Mechelen, Kluwer, losbladig, afl. 20, Algemeen mediarecht, 19.

¹⁷⁸ M.C. JANSSENS, "Commentaar bij art. 22 AW", in F. BRISON en H. VANHEES (eds.), *Huldeboek Jan Corbet. De Belgische auteurswet. Artikelsgewijze commentaar*, Brussel, Larcier, 2012, 151.

www.deauteurs.be

D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

Bovendien zal de gebruiker, in sommige gevallen, gehouden zijn tot de betaling van een vergoeding aan de auteur van het beschermd werk. De ratio legis hiervan is om de auteur te vergoeden voor het gebruik van zijn werk.¹⁷⁹ Hieronder volgt een uiteenzetting van alle uitzonderingen op de vermogensrechten van een auteur. Aldaar het onderwerp van deze bachelorproef 'Plagiaat in de kunst' is, zal er aan de uitzondering 'parodie' het meeste aandacht geschonken worden.

A. Citaatrecht

In dit deel wordt het citaatrecht als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur besproken.

A.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.189 §1 Wetboek Economisch recht is het toegelaten om te citeren uit een werk dat op geoorloofde wijze openbaar gemaakt is. Het citeren dient te gebeuren ten behoeve van kritiek, polemiek, recensie, onderwijs of in het kader van wetenschappelijke werkzaamheden. Personen die in het kader daarvan citeren plegen geen inbreuk op het auteursrecht wanneer zij dit doen overeenkomstig de eerlijke beroepsgebruiken en zij een wettelijk doel nastreven.¹⁸⁰

Art. XI.189. § 1. Het citeren uit een werk dat op geoorloofde wijze openbaar is gemaakt, ten behoeve van kritiek, polemiek, recensie, onderwijs, of in het kader van wetenschappelijke werkzaamheden, maakt geen inbreuk op het auteursrecht, voorzover zulks geschiedt overeenkomstig de eerlijke beroepsgebruiken en het beoogde doel zulks wettigt.

A.2 Voorwaarden

Hieronder worden de voorwaarden besproken waaraan een citaat moet voldoen, aldaar te vallen onder de uitzonderingen van de vermogensrechten van een auteur.

A.2.1 Geoorloofd

Er kan enkel geldig geciteerd worden uit een werk dat op een geoorloofde wijze openbaar gemaakt is.

A.2.2 Eerlijke beroepsgebruiken

Het citeren dient te gebeuren conform de eerlijke beroepsgebruiken. Dit betekent dat het citeren bijvoorbeeld niet mag leiden tot oneerlijke concurrentie.

A.2.3 Wettig doel

Het citeren dient met een wettig doel te gebeuren. Een persoon mag derhalve enkel citeren met het oog op kritiek, polemiek, recensie, onderwijs of in het kader van wetenschappelijke werkzaamheden.

A.2.4 Vermelding bron

Wanneer een persoon citeert uit een auteursrechtelijk beschermd werk dient hij de bron en de naam van de auteur te vermelden. Hij is hiervan vrijgesteld wanneer hij geen gegevens heeft omtrent de bron of de identiteit van de auteur.

A.3 Integrale reproductie

Sinds de wet houdende de omzetting in Belgisch recht van de Europese Richtlijn 2001/29/EG van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij van 22 mei 2005, is het mogelijk om langere stukken uit een werk te citeren.

¹⁷⁹ www.economie.fgov.be.

¹⁸⁰ Artikel XI.189 §1 Wetboek Economisch recht .

Vroeger was er in de rechtsleer te lezen dat een integrale reproductie nooit kon.¹⁸¹ Maar sinds de wet van 22 mei 2005 en de parlementaire voorbereidende werkzaamheden is de mogelijkheid van een integrale reproductie er wel.¹⁸²

B. Bloemlezingen voor het onderwijs

In dit deel worden de bloemlezingen voor het onderwijs besproken als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

B.1 Begripsomschrijving

Een bloemlezing is een verzameling van uittreksels uit het werk van één of meer auteurs. Het samenbrengen van deze uittreksels gebeurt vanuit een wetenschappelijke opvatting. Bloemlezingen gaan verder dan enkel de verzameling van uittreksels uit literaire werken. Een bloemlezing kan ook voor uittreksel van werken uit andere categorieën.¹⁸³

B.2 Voorwaarden

Hieronder volgt een uiteenzetting van de voorwaarden om te kunnen spreken van een uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

B.2.1 Onderwijs

Conform artikel XI.189 §2 Wetboek Economisch recht moet de bloemlezing bestemd zijn voor het onderwijs.¹⁸⁴

B.2.2 Niet behalen van een direct of indirect economisch of commercieel voordeel

Ook conform artikel XI.189 §2 Wetboek Economisch recht is het van belang dat de bloemlezing niet tot doel heeft het behalen van een direct of indirect economisch of commercieel voordeel.

B.2.3 Overleden auteur

Zolang een auteur nog in leven is zal er voor een bloemlezing steeds zijn toestemming vereist zijn. Aldaar te kunnen spreken van een uitzondering op het vermogensrecht van een auteur dient de auteur van het auteursrechtelijk beschermd werk overleden te zijn.

B.2.4 Eerbiediging morele rechten

Wanneer een auteur overleden is, is de toestemming van de rechthebbende niet vereist op voorwaarde dat de keuze, de presentatie en de plaats van de bloemlezing de morele rechten van de auteur respecteert.

B.2.5 Billijke vergoeding

In geval van een bloemlezing dient de gebruiker een billijke vergoeding te betalen aan de rechthebbenden. Deze vergoeding wordt in onderling overleg of, bij gebreke aan overleg, door de rechter bepaald.

¹⁸¹ F. DE VISSCHER en B.MICHAUX, o.c., 2000, nr.118; D. VOORHOOF, "Letterkundige en wetenschappelijke werken" in F. GOTZEN (ed.), *Belgisch auteursrecht van oud naar nieuw*, Brussel, Bruylant, 1996, 153.

¹⁸² *Parl. St.* Kamer 2003-2004, nr.51-1137/010, 3 (zie bijlage 8).

D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

H. VANHEES (1998). *Auteursrecht in een notendop*, Leuven, Garant, 137 p.

¹⁸³ H. VANHEES (1998). *Auteursrecht in een notendop*, Leuven, Garant, 137 p.

¹⁸⁴ Artikel XI.189 §2 Wetboek Economisch recht .

B.2.6 Vermelding

Tot slot dient de gebruiker de naam van de auteur te vermelden bij een bloemlezing.

C. Tijdelijke/technische reproductiehandelingen

In dit deel worden de tijdelijke/technische reproductiehandelingen besproken als onderdeel van de uitzonderingen op de vermogensrechten van een auteur.

C.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.189 § 3 Wetboek Economisch recht kan een auteur zich niet verzetten tegen tijdelijke reproductiehandelingen van voorbijgaande of bijkomstige aard die een integraal en essentieel onderdeel vormen van een technisch procedé.

C.2 Voorwaarden

Hieronder worden de voorwaarden besproken om te kunnen spreken van een uitzondering op de vermogensrechten van een auteur. Een auteur kan zich niet verzetten wanneer de reproductiehandelingen als doel hebben:

- De doorgifte in een netwerk tussen derden door een tussenpersoon.
- Rechtmatig gebruik van een beschermd werk.
- Waarbij die handelingen geen zelfstandige economische waarde bezitten.

D. Informatief citaatrecht: verslaggeving over actuele gebeurtenissen

In dit deel wordt het informatief citaatrecht: verslaggeving over actuele gebeurtenissen als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur besproken.

D.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.190 1° Wetboek Economisch recht kan een auteur zich niet verzetten tegen de reproductie en de mededeling aan het publiek, wanneer dit gebeurt met het oog op informatie wanneer dit kadert binnen een verslag over actuele gebeurtenissen.

D.2 Voorwaarden

Hieronder worden de voorwaarden besproken om te kunnen spreken van een uitzondering op de vermogensrechten van een auteur. Het verslag over de actuele gebeurtenissen moet gebeuren:

- Vanuit een gerechtvaardigd oogpunt.
- De bron en de naam van de auteur moeten vermeld worden.

E. Publieke monumenten: reproductie en mededeling van een werk in een voor het publiek toegankelijke plaats

In dit deel worden publieke monumenten: reproductie en mededeling van een werk in een voor het publiek toegankelijke plaats besproken als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

E.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.190 2° Wetboek Economisch recht kan een auteur zich niet verzetten tegen de reproductie en de mededeling aan het publiek van een werk tentoongesteld in een voor het publiek toegankelijke plaats.

E.2 Voorwaarden

Hieronder worden de voorwaarden besproken aldaar te kunnen spreken van een uitzondering op de vermogensrechten van een auteur:

- Het werk is tentoongesteld in een voor het publiek toegankelijke plaats.
 - Het doel van de reproductie of de mededeling is niet het werk zelf.
- Voorbeeld: een krant publiceert een foto van een gebeurtenis waarbij op de achtergrond een auteursrechtelijk kunstwerk te zien is.

F. Kosteloze privé-uitvoering in familiekring of schoolactiviteit

In dit deel wordt de kosteloze privé-uitvoering in familiekring of schoolactiviteit beschreven als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

F.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.190 3° & 4° Wetboek Economisch recht kan een auteur zich niet verzetten tegen de kosteloze uitvoering van zijn beschermd werk in familiekring of in het kader van schoolactiviteiten.

F.2 Voorwaarden

Hieronder worden de voorwaarden beschreven aldaar te ressorteren onder de uitzonderingen op de vermogensrechten van een auteur.

F.2.1 Kosteloos

De uitvoering dient kosteloos, dus gratis te zijn om zo een uitzondering op de vermogensrechten van een auteur te vormen.

F.2.2 Familiekring of schoolactiviteit

De privé-uitvoering dient te gebeuren in familiekring of in het kader van schoolactiviteiten.

G. Reprografie voor privé-gebruik

In dit deel wordt de reprografie voor privé-gebruik uiteengezet als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

G.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI. 190 5° Wetboek Economisch recht kan een auteur zich niet verzetten tegen de gedeeltelijke of integrale reproductie van zijn werk, wanneer die bestemd is voor privégebruik en er geen afbreuk wordt gedaan aan de normale exploitatie van het werk.

G.2 Voorwaarden

Hieronder worden de voorwaarden besproken aldaar te kunnen spreken van een uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

G.2.1 Kort fragment

Aldaar een te ressorten onder de uitzonderingen van de vermogensrechten van een auteur dient het te gaan om een kort fragment.

G.2.2 Drager

De kopie moet worden vastgelegd op een papieren of soortgelijke drager. Het vastleggen mag gebeuren met behulp van eender welke fotografische techniek. Het scannen van werken wordt hier niet bedoeld.

G.2.3 Doel

De kopieën mogen enkel bestemd zijn voor privégebruik. Onder privégebruik wordt ook verstaan het gebruiken van een dergelijke kopie binnen de muren van een onderneming.¹⁸⁵

G.2.4 Normale exploitatie

Het kopiëren mag geen afbreuk doen aan de normale exploitatie van het auteursrechtelijk beschermd werk.

G.3 Uitzondering op uitzondering

Bladmuziek valt niet onder de uitzonderingen op de vermogensrechten van een auteur. Derhalve zal voor het kopiëren van een muziekpartituur steeds de toestemming van de auteur gevraagd moeten worden.

H. Reprografie ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek

In dit deel wordt de reprografie ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek besproken als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

H.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.190 6° kan de auteur zich niet verzetten tegen de gedeeltelijke of integrale reproductie, wanneer de reproductie wordt verricht ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek.

H.2 Voorwaarden

Hieronder worden de voorwaarden uiteengezet waaraan de reprografie dient te voldoen, aldaar een uitzondering te vormen op de vermogensrechten van een auteur.

H.2.1 Drager

De kopie moet worden vastgelegd op een papieren of soortgelijke drager. Het vastleggen mag gebeuren met behulp van eender welke fotografische techniek. Het scannen van werken wordt hier niet bedoeld.

H.2.2 Niet-winstgevende doelstelling

Het kopiëren mag geen winstgevende aard bezitten. Deze hoedanigheid wordt geval per geval beoordeeld.

H.2.3 Normale exploitatie

Het kopiëren mag geen afbreuk doen aan de normale exploitatie van het auteursrechtelijk beschermd werk.

H.2. 4 Vermelding bron

De gebruiker dient de bron en de naam van de auteur te vermelden.

I. Reproductie ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek naar andere dan papieren drager

In dit deel wordt de reproductie ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek naar andere dan papieren drager besproken als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

¹⁸⁵ Verslag bij het wetontwerp betreffende het auteursrecht, de naburige rechten en het kopiëren voor eigen gebruik van geluids- en audiovisuele werken van 17 maart 1994, *Parl.St.* Kamer 1991-1992, nr. 473/33, 193.

I. 1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.190 7° Wetboek Economisch recht kan de auteur zich niet verzetten tegen de gedeeltelijke of integrale reproductie van zijn werk wanneer deze gebeurt ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek.

I.2 Voorwaarden

Bij de reproductie ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek naar andere dan papieren drager gelden dezelfde voorwaarden als bij de reprografie ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek. Het enige verschil is dat het kopiëren hier op een andere drager dan papier mag gebeuren. Bijvoorbeeld: het inscannen van een artikel is bij deze uitzondering toegelaten.

J. Mededeling ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek via gesloten netwerken

In dit deel wordt de mededeling ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek via gesloten netwerken uiteengezet als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

J.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.190 8° Wetboek Economisch recht kan een auteur zich niet verzetten tegen de mededeling van zijn werken wanneer deze mededeling wordt verricht ter illustratie bij onderwijs of voor wetenschappelijk onderzoek.

J.2 Voorwaarden

Hieronder worden de voorwaarden besproken waaraan voldaan moet worden aldaar te ressorteren onder de uitzonderingen van de vermogensrechten van een auteur.

J.2.1 Officieel erkende instellingen

De mededeling van werken is toegestaan wanneer deze gebeurt door instellingen die daartoe door de overheid officieel zijn erkend of opgericht.

J.2.2 Niet-winstgevende doelstelling

De mededeling mag geen winst tot doel hebben.

J.2.3 Normale activiteiten

De mededeling dient te gebeuren in het kader van de normale activiteiten van de instelling.

J.2.4 Gesloten transmissie-netwerken

Dit betekent dat de mededeling dient te gebeuren via netwerken waarbij een voorafgaande toegangscode ingegeven moet worden.¹⁸⁶

J.2.5 Normale exploitatie

De mededeling mag geen afbreuk doen aan de normale exploitatie van het werk.

J.2.6 Vermelding bron

De gebruiker dient de bron en de naam van de auteur te vermelden.

¹⁸⁶ *Parl.St.* Kamer 2003-2004, nr.1137/013, 24 (zie bijlage 9).

K. Privékopie

In dit deel wordt de privékopie als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur besproken.

K.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.190 9° Wetboek Economisch recht kan een auteur zich niet verzetten tegen de reproductie van zijn werk wanneer die in familiekring geschiedt en enkel daarvoor bestemd is.

K.2 Voorwaarden

Hieronder worden de voorwaarden besproken waaraan een privékopie moet voldaan aldaar te kunnen spreken van een uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

K.2.1 Niet-papieren drager

Het kopiëren dient te gebeuren op een niet-papieren drager. Wanneer deze kopie wel op een papieren drager gebeurt valt dit onder de reeds besproken uitzondering: reprografie voor privégebruik.

K.2.1 Familiekring

Het gebruik van de privékopieën dient beperkt te blijven tot de familiekring.¹⁸⁷

L. Kosteloze uitvoering op een publiek examen

In dit deel wordt de kosteloze uitvoering op een publiek examen besproken als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

L.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.190 11° Wetboek Economisch recht kan een auteur zich niet verzetten tegen de kosteloze uitvoering van zijn werk tijdens een publiek examen.

L.2 Voorwaarden

Hieronder worden de voorwaarden besproken aldaar te ressorten onder de uitzonderingen op de vermogensrechten van een auteur.

L.2.1 Doel

Het doel dient het beoordelen van de uitvoerder van het werk te zijn, met het oog op het verlenen van een getuigschrift aan deze persoon.

M. Reproductie door bibliotheken/musea/archieven

In dit deel wordt de reproductie door bibliotheken, musea en archieven besproken als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

M.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.190 12° Wetboek Economisch recht kan een auteur zich niet verzetten tegen de reproductie door bibliotheken, musea en archieven.

M.2 Voorwaarden

Hieronder worden de voorwaarden besproken om te kunnen spreken van een uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

¹⁸⁷ J.DEENE en K. VAN DER PERRE, "Nieuwe auteurswet. Belang voor de digitale wereld", *NJW* 2005, 872.

M.2.1 Beperkt aantal kopieën

Bibliotheken, musea en archieven mogen maar een beperkt aantal kopieën nemen van een auteursrechtelijk beschermd werk.

M.2.2 Bewaring

De kopieën moeten als doel hebben de bewaring van het culturele en wetenschappelijke patrimonium.

M.2.3 Economisch voordeel

De bibliotheken, musea en archieven mogen geen direct of indirect economisch of commercieel voordeel nastreven.

M.2.4 Normale exploitatie

De kopieën mogen geen afbreuk doen aan de normale exploitatie van het auteursrechtelijk beschermd werk.

M.2.5 Wettelijk belang

Bovendien mogen de kopieën geen onredelijke schade toebrengen aan de wettige belangen van de auteur.

N. Mededeling door bibliotheken/instellingen/musea/archieven

In dit deel wordt de mededeling door bibliotheken, instellingen, musea en archieven besproken als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

N.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.190 13° Wetboek Economisch recht kan de auteur zich niet verzetten tegen de mededeling van zijn werk door bibliotheken, instellingen, musea en archieven.

N.2 Voorwaarden

Hieronder worden de voorwaarden besproken waaraan voldaan moet zijn aldaar onder de uitzonderingen op de vermogensrechten van een auteur te vallen.

N.2.1 Werken

Het moet gaan om een mededeling van werken die niet te koop aangeboden worden en om werken die onderworpen zijn aan licentievoorwaarden. Bovendien moeten de werken onderdeel uitmaken van de verzamelingen van voor het publiek toegankelijke bibliotheken, wetenschappelijke- en onderwijsinstellingen, musea of archieven.

N.2.2 Economisch voordeel

Het mededelen van het auteursrechtelijk beschermd werk mag niet tot doel hebben het behalen van een direct of een indirect economisch of commercieel voordeel.

N. 2.3 Terminals

Het mededelen dient te gebeuren via speciale terminals, die zich bevinden in een bibliotheek, instelling, museum of archief. Bijvoorbeeld: het raadplegen van een boek via een computer.¹⁸⁸

¹⁸⁸ S. DUSSOLIER, " Incidences et réalités d'un droit de contrôler l'accès aux œuvres en droit européen ", in *Le Droit d'auteur : vers un contrôle de l'accès aux œuvres*, Cahier du CRID n°18, Brussel, Bruylant, 2000, 25-52.

O. Tijdelijke opnamen door omroeporganisaties

In dit deel worden de tijdelijke opnamen door omroeporganisaties besproken als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

O.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.190 14° Wetboek Economisch recht kan een auteur zich niet verzetten tegen tijdelijke opnamen van zijn werken.

O.2 Voorwaarden

Aldaar een uitzondering te vormen op de vermogensrechten van een auteur dient de opname gemaakt te zijn door de eigen middelen van een omroeporganisatie en onder hun verantwoordelijkheid.

P. Reproductie en mededeling door gehandicapten

In dit deel worden de reproductie en mededeling door gehandicapten besproken als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

P.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.190 15° Wetboek Economisch recht kan een auteur zich niet verzetten tegen de reproductie en mededeling van zijn werken ten behoeve van mensen met een handicap.

P.2 Voorwaarden

Hieronder worden de voorwaarden besproken aan dewelke voldaan moet zijn om te kunnen spreken van een uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

P.2.1 Niet-commerciële aard

De reproductie en mededeling mogen niet van commerciële aard zijn.

P.2.2 Noodzakelijkheid

De reproductie en mededeling dienen noodzakelijk te zijn voor de persoon met een handicap. Bijvoorbeeld: een blinde kan enkel een boek lezen als het in brailleschrift gereproduceerd wordt.

P.2.3 Normale exploitatie

De reproductie en mededeling mogen geen afbreuk doen aan de normale exploitatie van het auteursrechtelijk beschermd werk.

P.2.4 Schade

Bovendien mogen de reproductie en mededeling van het werk geen onredelijke schade toebrengen aan de wettige belangen van de auteur.

Q. Reproductie en mededeling voor reclamedoeleinden

In dit deel worden de reproductie en mededeling voor reclamedoeleinden besproken als uitzondering op de vermogensrechten van de auteur.

Q.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.190 16° Wetboek Economisch recht kan een auteur zich niet verzetten tegen de reproductie en de mededeling van zijn werk voor reclamedoeleinden, voor openbare tentoonstellingen of openbare verkopen van artistieke werken.

Q.2 Voorwaarden

De reproductie en mededeling dienen noodzakelijk te zijn voor de promotie van openbare tentoonstellingen of openbare verkopen van artistieke werken.

R. Reproductie van uitzendingen voor ziekenhuizen/gevangenissen/instellingen

In dit deel wordt de reproductie van uitzendingen voor ziekenhuizen/gevangenissen/instellingen besproken als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

R.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.190 17° Wetboek Economisch recht kan een auteur zich niet verzetten tegen de reproductie van uitzendingen van zijn werk in ziekenhuizen, gevangenissen en instellingen.

R.2 Voorwaarden

Hieronder worden de voorwaarden besproken waaraan voldaan moet zijn om te kunnen spreken van een uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

R.2.1 Erkende instellingen

De reproductie dient te gebeuren door erkende ziekenhuizen, gevangenissen en instellingen voor jeugd- of gehandicaptenzorg.

R.2.2 Geen winstoogmerk

Bovenvermelde instellingen mogen geen winstoogmerk nastreven.

R.2.3 Exclusief gebruik

Het gebruik van de reproducties dient voorbehouden te zijn voor de personen die in bovenvermelde instellingen verblijven.

S. Openbare uitlening

In dit deel wordt de openbare uitlening besproken als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

S.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI. 192 §1 Wetboek Economisch recht kan een auteur zich niet verzetten tegen de uitlening van zijn werk.

S.2 Voorwaarden

Hieronder worden de voorwaarden besproken waaraan voldaan moet zijn om te kunnen spreken van een uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

S.2.1 Doel

De uitlening moet een educatief of cultureel doel beogen.

S.2.2 Officieel erkende instelling

De instellingen die de uitlening van werken mogelijk maken, moeten officieel door de overheid erkend zijn, aldaar een uitzondering op de vermogensrechten van een auteur te vormen.

T. Parodie

In dit deel wordt de parodie als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur besproken. Aldaar het onderwerp van de bachelorproef 'Plagiaat in de kunst' is, zal deze uitzondering uitgebreid geanalyseerd worden. Het is immers van levensbelang om uit te maken wanneer er sprake is van een parodie en in welk geval er een auteursrechtinbreuk is.

T.1 Begripsomschrijving

Conform artikel XI.190 10° Wetboek Economisch recht kan een auteur zich niet verzetten tegen het feit dat er van zijn werk een karikatuur, een parodie of een pastiche gemaakt wordt. Hieronder volgt een beschrijving van de begrippen karikatuur, pastiche en parodie.

A. Karikatuur

Een karikatuur is een humoristische voorstelling van een persoon waarbij diens meest opvallende kenmerken op een overdreven manier getekend worden.¹⁸⁹

B. Pastiche

Een pastiche wordt omschreven als een nabootsing van een bepaalde stijl of een bepaald thema van een specifieke auteur of van specifieke werken. Bijvoorbeeld: een satirisch verhaal dat gaat over een Engelse detective. Deze detective lost misdrijven op door louter logisch na te denken. Een dergelijk verhaal zou beschouwd kunnen worden als een pastiche op de detectiveverhalen van Sherlock Holmes.

Het verschil tussen een pastiche en een parodie ligt in de mate waarin het oorspronkelijk werk belachelijk gemaakt wordt. Bij een parodie zal deze belachelijk making veel verder gaan dan bij een pastiche.¹⁹⁰

C. Parodie

Een parodie wordt beschouwd als een humoristisch werk waarin een ander werk belachelijk gemaakt wordt. Het doel van een parodie is om spot te drijven met dat oorspronkelijke werk.¹⁹¹

T.2 Voorwaarden conform de Belgische rechtspraak

Aldaar te kunnen spreken van een parodie, als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur, dient het werk aan de hieronder vermelde voorwaarden te voldoen. Deze voorwaarden staan niet in een wet omschreven, maar werden algemeen aangenomen door de Belgische rechtspraak.

T.2.1 Origineel

De parodie dient op zichzelf een origineel werk te zijn. Het moet nieuwe, creatieve elementen bevatten, die het oorspronkelijk werk niet bevat.¹⁹²

¹⁸⁹ www.encyclo.nl.

¹⁹⁰ www.iusmentis.com.

¹⁹¹ www.iusmentis.com.

¹⁹² Cass. 27 april 1989, *RW* 1989-1990, 362.

Cass. 10 december 1998, *AM* 1999, 335, noot N.IDE en A. STROWEL.

Cass. 25 september 2003, *IRDI* 2003, 214 (zie bijlage 10).

Cass. 11 maart 2005, *AM* 2005, 396 (zie bijlage 11).

T.2.2 Humoristisch karakter

De parodie moet beschikken over een humoristisch of ironisch karakter. Doorheen de jaren is deze voorwaarde afgezwakt, aldaar dit een zeer subjectief gegeven is.¹⁹³

T.2.3 Kritiek

De parodie dient een vorm van kritiek te zijn op het oorspronkelijke, geparodieerde werk.¹⁹⁴

T.2.4 Vormelementen

De parodie mag enkel vormelementen overnemen van het oorspronkelijke werk in de mate dat deze noodzakelijk zijn om te kunnen spreken van een parodie.

T.2.5 Geen verwarringstichting

De parodie mag geen verwarring stichten met het oorspronkelijke, geparodieerde werk.

T.2.6 Doel

De parodie mag niet als hoofddoel hebben commerciële activiteiten te ontplooiën. In de Belgische rechtspraak is nochtans vaak terug te vinden men via een parodie tracht een eigen werk te commercialiseren. Daardoor wordt het doel van de parodie in feite ongeoorloofd.¹⁹⁵

T.2.7 Schade

De parodie mag niet gemaakt zijn met als doel schade te berokkenen aan de auteur van het oorspronkelijke, geparodieerde werk.

Naast deze door de rechtspraak bepaalde voorwaarden zijn er tal van paradoxen in verband met parodie. Door deze paradoxen is het moeilijk om tot een correcte en samenhangende beschrijving van het begrip 'parodie' te komen. Hieronder worden de paradoxen van de parodie nader bekeken.

A. Vormkenmerken

Om te kunnen spreken van parodie is het vereist dat er essentiële vormkenmerken van het oorspronkelijk werk zijn overgenomen. De ratio legis hiervan is dat het publiek het oorspronkelijk werk in de parodie moet kunnen herkennen. Dit staat haaks op de voorwaarde, die hierboven werd vermeld, namelijk dat de overname van vormelementen zo beperkt mogelijk moet zijn.

B. Verwijzing

Het geparodieerde werk dient te verwijzen naar het oorspronkelijke werk. Hierbij moet opgelet worden met de hogervermelde voorwaarde, waarin staat dat de parodie geen verwarring mag stichten met het oorspronkelijke werk.

¹⁹³ Antwerpen 11 oktober 2000, *AM* 2001, 357 (zie bijlage 12). Antwerpen 20 januari 1997, *AM* 1997, 174. Luik 6 oktober 1997, *Journ.proc.* 1997/336, 28.

¹⁹⁴ Brussel 24 maart 1994, *AM* 1996, 318.

Antwerpen 20 januari 1997, *AM* 1997, 174.

¹⁹⁵ Rb. Brussel 15 februari 1996, *AM* 1996, 319.

Rb. Brussel 8 oktober 1996, *AM* 1997, 71.

Rb. Brussel 8 mei 1999, *AM* 1999, 374.

Rb. Brussel 29 juni 1999, *AM* 1999, 435.

Antwerpen 11 oktober 2000, *AM* 2001, 357.

C. Doel

Het doel van een parodie is het leveren van kritiek. Dit is contradictoire met de hogervermelde voorwaarde waarin staat dat het doel van de parodie geenszins mag zijn dat er schade wordt toegebracht aan het originele werk.

D. Vervorming

De parodie dient een adaptatie en vervorming van het oorspronkelijke, geparodieerde werk te zijn. Dit is in tegenstelling met het feit dat de parodie geen misvorming mag zijn, in die mate dat het de morele rechten van de oorspronkelijke auteur zou kunnen aantasten. Toch is het algemeen aangenomen dat een parodie het integriteitsrecht (zie deel 2: artistieke eigendomsrechten van een auteur) enigszins aantast, aldaar een parodie het oorspronkelijke werk steeds zal vervormen.

E. Creative elementen

De parodie dient originele en creatieve elementen te bevatten die niet terug te vinden zijn in het oorspronkelijke werk. Hierbij dient te worden opgemerkt dat deze elementen vaak de oorsprong vormen van het beledigende karakter van een parodie.

F. Eerbied

De parodie dient de erkenning van de naam en faam van de auteur van het oorspronkelijke werk te bevatten. Nochtans is het doel van een parodie juist om kritiek te leveren op dit oorspronkelijk werk, waardoor het vreemd is dat er juist eerbied aanwezig dient te zijn.

G. Context

De parodie moet kaderen binnen de wereld van de media en de kunst en binnen culturele activiteiten. Bovendien moet de parodie zich situeren in een economische en commerciële context. Dit laatste is in strijd met de hogervermelde voorwaarde waarin staat dat een parodie ongeoorloofd is wanneer deze als doel heeft commerciële daden te stellen.

T.3 Voorwaarden conform de Europese rechtspraak

Het geparodieerde werk dient aan een aantal voorwaarden te voldoen, aldaar een uitzondering te vormen op de vermogensrechten van een auteur. Hieronder wordt een belangrijk arrest van het Hof van Justitie besproken: het zogenaamde Deckmyn- of Suske en Wiske-arrest. Dit arrest is zo belangrijk omdat het bepaalt dat er slechts twee voorwaarden zijn waaraan een parodie moet voldoen om zo een uitzondering te vormen op de vermogensrechten van een auteur. Hieronder volgt een analyse van het arrest.

Feiten

Hieronder worden de feiten uiteengezet, alsook het beloop van de zaak. De zaak werd behandeld door de rechtbank van eerste aanleg Brussel, het hof van beroep Brussel en door het Hof van Justitie.

Rechtbank van eerste aanleg Brussel

Naar aanleiding van hun nieuwjaarsreceptie op 9 januari 2011¹⁹⁶ verspreidde de Gentse afdeling van de politieke partij Vlaams Belang kalenders. Op de voorkant van de kalender stond een karikatuur van Daniel Termont, de burgemeester van Gent. De karikatuur was bedoeld als een parodie op het stripalbum van Suske en Wiske: 'De Wilde Weldoener'.

¹⁹⁶ D.VOORHOOF EN K.VAN DER PERRE (2013), *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014), Gent, Academia Press, 365 p.

De erfgenamen van Willy Vandersteen (auteur Suske en Wiske), alsook WPG Uitgevers, waren van mening dat Vlaams Belang niet gerechtigd was om gebruik te maken van de stripfiguren Suske en Wiske, zonder daarvoor eerst toestemming te vragen. De eisende partij ging dan ook over tot de dagvaarding van VZW Vrijheidsfonds en Johan Deckmyn voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel. VZW Vrijheidsfonds staat in voor de financiële en materiële ondersteuning van Vlaams Belang en Johan Deckmyn is lid van Vlaams Belang.

Eisende partij vorderden een verbod op de verspreiding van de beruchte kalenders (= stakingsvordering), alsook de betaling van een dwangsom bij elke niet-naleving hiervan. Bovendien eisten ze dat het vonnis gepubliceerd werd in verschillende kranten. De verwerende partij voerden aan dat zij geen enkele inbreuk pleegden op het auteursrecht van de eisende partij, aldaar de kalender een parodie is op het oorspronkelijke werk.

De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg was van mening dat er in casu geen sprake was een parodie, aldaar de kalender onvoldoende origineel was en het te veel gelijkenissen met het oorspronkelijke werk bevatte. De voorzitter legde een stakingsvordering op, alsook een dwangsom per inbreuk tegen deze vordering.¹⁹⁷

Hof van beroep Brussel

De verwerende partij was het niet eens met het vonnis van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg Brussel. Ze bleven van mening dat de kalender louter een politieke spotprent was. Ze waren ervan overtuigd dat zij geen inbreuk pleegden op de auteursrechten, aldaar een parodie net onder de uitzonderingen op de vermogensrechten van een auteur, of desgevallend diens erfgenamen valt. Ze eisten dan ook dat de stakingsvordering opgeheven zou worden.

Aldaar de parodie een uitzondering vormt op het auteursrecht, zoals beschreven staat in artikel 5. lid 3. sub k van de EU-richtlijn 2001/29, dient de betekenis en draagwijdte overal in de Europese Unie gelijk te zijn. Maar aangezien de bovenvermelde richtlijn het begrip parodie nergens heeft uitgelegd besliste de rechter om enkele prejudiciële vragen te stellen aan het Hof van Justitie. Hij schorste de behandeling van de zaak totdat deze vragen beantwoord werden door het Hof.¹⁹⁸

Hof van Justitie

Op 3 september 2013 velde het Hof van Justitie het zogenaamde Deckmyn- of Suske en Wiske-arrest. Hierin beantwoordde het Hof de prejudiciële vragen die door het hof van beroep Brussel gesteld werden. Het hof stelde drie vragen.

1. Is het begrip 'parodie' een autonoom Unierechtelijk begrip?
2. Indien ja, dient een parodie de volgende voorwaarden te vervullen of aan de volgende kenmerken te voldoen:
 - het vertonen van een eigen oorspronkelijk karakter (originaliteit);
 - en wel zodanig dat de parodie redelijkerwijze niet aan de auteur van het oorspronkelijke werk kan toegeschreven worden;
 - erop gericht zijn om aan humor te doen of de spot te drijven, ongeacht of de daarbij eventueel geuite kritiek het oorspronkelijke werk of iets dan wel iemand anders raakt;
 - de bron vermelden van het geparodieerde werk.

¹⁹⁷ Voorz. Rb. Brussel 17 februari 2011, www.legalworld.be (zie bijlage 13).

¹⁹⁸ Brussel 8 april 2013, www.ie-forum.nl. (zie bijlage 14).

3. Dient een werk nog andere voorwaarden te vervullen of andere kenmerken te bezitten om als een parodie bestempeld te kunnen worden?¹⁹⁹

Het Hof van Justitie heeft in haar arrest de volgende antwoorden gegeven op bovenvermelde prejudiciële vragen.

Vraag 1: Is het begrip ‘parodie’ een autonoom Unierechtelijk begrip?

Het Hof heeft hier positief op geantwoord. Het begrip ‘parodie’ moet gezien worden als een autonoom Unierechtelijk begrip. Hierdoor dient het uniform uitgelegd te worden op het grondgebied van de Europese Unie.

Vraag 2: Indien ja, dient een parodie de volgende voorwaarden te vervullen of aan de volgende kenmerken te voldoen ... ? En vraag 3: dient een werk nog andere voorwaarden te vervullen of aan andere kenmerken te voldoen om als een parodie bestempeld te kunnen worden?

Het antwoord op deze twee prejudiciële vragen is van essentieel belang. Het Hof kwam tot het besluit dat een parodie slechts aan twee voorwaarden moet voldoen, aldaar een uitzondering te vormen op de vermogensrechten van een auteur.

Deze twee voorwaarden zijn:

- Er dient een nabootsing te zijn van een bestaand werk en er dienen duidelijke verschillen te zijn met dit werk.
- De parodie moet humor bevatten. Er moet dus met andere woorden spot worden gedreven.

Volgens het Hof van Justitie is het niet vereist dat een parodie origineel is. Tevens stelt het Hof ook niet als voorwaarde dat de parodie geen verwarring mag stichten. Het Hof stelt dat een parodie geen betrekking moet hebben met het oorspronkelijke, geparodieerde werk zelf en dat de parodie dus ook gericht mag zijn op iets of iemand anders. De bron dient bovendien niet vermeld te worden volgens het Hof.²⁰⁰

T.4 Illustraties uit de rechtspraak

Hierboven werden de voorwaarden besproken waaraan een parodie moet voldoen, aldaar een uitzondering te vormen op de vermogensrechten van een auteur. Zoals eerder gezegd bepaalt de wet niet welke deze voorwaarden zijn, maar moet gekeken worden naar rechtspraak. Hieronder zullen verschillende illustraties uit de rechtspraak besproken worden, waarin nagegaan wordt of er sprake is van een geoorloofde parodie of dat er een inbreuk werd gepleegd op iemands auteursrechten.

T.4.1 Illustraties van geoorloofde parodieën

Hieronder zijn drie illustraties uit de rechtspraak waarin sprake is van een geoorloofde parodie.

A. L’Avenir Vert/ Vers l’Avenir

In deze zaak ging het geschil over twee kranten met een gelijkende naam. De eiseres, de eigenares van de krant Vers l’Avenir, haalde aan dat dit voor verwarring zorgde. Zij was dan ook van mening dat er inbreuk was op haar auteursrechten. Het Hof deelde deze mening niet en oordeelde dat er in casu sprake is van een parodie.

¹⁹⁹ Brussel 8 april 2013, www.ie-forum.nl.

²⁰⁰ HvJ 3 september 2014, nr. C 201/13 (zie bijlage 15).

B. VAN BESIEN, “Het vonnis Van Giel t. Tuymans: over parodie in het auteursrecht en de grens tussen inspiratie en plagiaat”, www.siriuslegaladvocaten.be, 12 februari 2015.

Het Hof kwam tot dit oordeel doordat de krant aan de volgende voorwaarden voor een parodie voldeed:

- De kenmerken van het oorspronkelijke werk zijn zodanig vervormd waardoor geen enkele normaal oplettende lezer verward zou zijn;
- De ontleende kenmerken van de oorspronkelijke krant 'Vers l'Avenir' waren noodzakelijk voor het humoristische karakter van de parodie;
- Het doel van de parodie is de draak te steken met de oorspronkelijke krant.

Het stakingsverbod dat de eiseres vroeg, werd door het Hof afgewezen. In casu was er dus sprake van een geoorloofde parodie als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.²⁰¹

B. Ole Ahlberg

Dit arrest werd geveld door het hof van beroep te Brussel op 14 juni 2007. Het betrof een zaak tussen Ole Ahlberg tegen de erfgenamen van Hergé. Ahlberg werd voor de rechter gesleept omdat hij een parodie maakte op een werk van Hergé. Hij tekende kuifje op een pornografische manier. Daarom verzetten de erfgenamen van Hergé zich tegen de tentoonstelling van verschillende werken van Ahlberg, aldaar zij van oordeel waren dat dit een inbreuk was op het auteursrecht.

Het hof oordeelde dat er in casu sprake is van een geoorloofde parodie. Kuifje werd namelijk afgebeeld in een totaal nieuwe omgeving. Derhalve was er geen sprake van verwarringsgevaar met het oorspronkelijke figuurtje Kuifje. Wat opmerkelijk is aan dit arrest is dat het hof de voorwaarde niet stelt dat het werk ook effectief kritiek op het oorspronkelijke werk moet bevatten om geoorloofd te zijn.²⁰²

C. Pieter Aspe

Het hof van beroep te Gent oordeelde dat verkiezingsaffiches van de politieke partij Dwars Groen met een foto van Pieter Aspe, een geoorloofde parodie is. De rechter in eerste aanleg was nochtans van mening dat er wel degelijk een inbreuk was op het auteursrecht, namelijk op portretrecht van Pieter Aspe en op de auteursrechten van de fotograaf.

Het hof deelt deze mening niet en stelt dat er sprake is van een geldige parodie. Het is duidelijk dat de verkiezingsaffiche tot doel hadden om kritiek te leveren op het beleid van Open VLD. Pieter Aspe was echter zelf lid geweest van Open VLD. Over de inbreuk op het auteursrecht van de fotograaf is het hof heel duidelijk: er werd geen inbreuk gepleegd omdat de fotograaf de bewuste foto van Aspe genomen had in opdracht van Open VLD en er toen kalenders werden gemaakt voor alle kandidaten voor de verkiezingen.²⁰³

²⁰¹ STORCK, Benelux - Algemeen - Fabrieks- en handelsmerken - Benelux Merkenwet – Overeenstemming-Begrip - Art. 13, A, Benelux-Merkenwet, www.mdseminars.be, 1 februari 2002. (zie bijlage 16).

Luik 6 oktober 1997, *Jour. Proc.* 1997/336.

Cass. 5 april 2001, *AM* 2001,400.

²⁰² Brussel 14 juni 2007, *AM* 2008, 23, met noot D.VOORHOOF, "Parodie, kunstexpressievrijheid en auteursrecht" (27-36).

²⁰³ Gent 13 mei 2013, P. Wittewrongel e.a.t. P. Aspeslag en A. Cocquyt, *AM* 2013/5, met noot D. VOORHOOF (in druk) (zie bijlage 17).

T.4.2 Illustraties van ongeoorloofde parodieën

Hieronder zijn twee illustraties uit de rechtspraak van ongeoorloofde parodieën.

A. Nijntje

De voorzitter van de rechtbank eerste aanleg te Antwerpen velde op 12 mei 2005 een vonnis waarin er een inbreuk werd vastgesteld op de auteursrechten van de rechthebbenden van het figuur Nijntje, namelijk Mercis BV en Dick Bruna. Nijntje werd op de cover van het tijdschrift Deng afgebeeld alsof hij cocaïne snoof. De rechter was van oordeel dat het geparodieerde figuurtje te veel op het oorspronkelijk Nijntje leek. Zowel de vorm, als de lijnvorming en het kleurengebruik waren letterlijk overgenomen. Slecht twee nieuwe elementen konden opgemerkt worden, hetzij in twee kleine toevoegingen: het rode druppeltje en het dunne cocaïnelijntje. Nochtans dient een parodie juist het tegenovergestelde te zijn. Enkel de kenmerken die noodzakelijk zijn voor de parodie mogen overgenomen worden.

De rechter haalde ook aan dat het gebruik van het figuur Nijntje diende om zoveel mogelijk aandacht te krijgen en vooral een commercieel doel had. Dit is opnieuw in strijd met wat onder een geldige parodie wordt verstaan. Een parodie mag juist geen commercieel doel voor ogen hebben. Dit alles maakt dat er duidelijk sprake was van een schending van het reproductierecht en het mededelingsrecht van Dick Bruna. De rechter was bovendien van oordeel dat er ook sprake was van een inbreuk op de morele rechten van de auteur, aldaar Nijntje werd geassocieerd met drugs.²⁰⁴

B. De zaak Tuymans tegen Van Giel

De zaak Tuymans tegen Van Giel is het meest recente voorbeeld van een ongeoorloofde parodie in België. Deze zaak deed heel wat stof opwaaien in de juridische en artistieke kringen van ons land. Hieronder wordt de zaak uitgebreid besproken.

Partijen

De zaak werd aangespannen door fotografe Katrijn Van Giel. De verwerende partij was beeldend kunstenaar Luc Tuymans.

Feiten

In het kader van de verkiezingen fotografeerde Katrijn Van Giel Jean-Marie Dedecker in 2010. Luc Tuymans maakte op basis van deze foto een schilderij, genaamd 'A Belgian Politician'.

Standpunten partijen

Standpunt eiseres

Van Giel is van mening dat dit schilderij een inbreuk is op haar auteursrecht. Ze vindt dat er in casu geen sprake is van een parodie. Ze stelt dat Tuymans duidelijk elementen van haar foto heeft overgenomen. Bijvoorbeeld: de belichting, de positie van het hoofd van Dedecker, het camerastandpunt,

Standpunt verweerder

Tuymans ontkent niet dat zijn schilderij gebaseerd is op de foto van Van Giel, maar hij beroept zich wel op de parodie-exceptie.

²⁰⁴ Voorz. Rb. Antwerpen 12 mei 2005, Mercis BV en Dick Bruna t. Code NV, AM 2005, 304.

D. VOORHOOF, "Konijn beschermd door auteursrecht. Nijntje mag van rechter geen drugs gebruiken", *Juristenkrant* 2005/112, 1 en 13 (zie bijlage 18).

Hierdoor is hij van mening dat er geen inbreuk is gepleegd op de auteursrechten van Van Giel. Tuymans wijst erop dat zijn schilderij een ander format en een andere kleurschakering heeft dan de oorspronkelijke foto. Bovendien is de achtergrond, in tegenstelling tot de foto, niet zwart. Hij zegt dat de parodie verscholen zit in de titel die hij aan werk heeft gegeven, namelijk 'A Belgian Politician'.

Vordering

Van Giel vordert een stakingsverbod, alsmede een dwangsom van 500 000 euro per inbreuk op dat verbod.

Beoordeling

De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen, afdeling Antwerpen is van mening dat beide werken hetzelfde zijn op het vlak van opstelling, kadering en belichting. Het feit dat de achtergrond van het schilderij niet zwart is doet geen afbreuk aan bovenvermelde gelijkenissen. De rechter is dan ook van mening dat Tuymans niet kan aantonen dat hij een parodie op de foto van Van Giel heeft gemaakt. Dat heeft dan tot gevolg dat Tuymans een inbreuk heeft gepleegd op het auteursrecht van Van Giel.

Besluit

De rechtbank stelt dat Tuymans te kwader trouw een inbreuk heeft gepleegd op het reproductierecht van Van Giel. 'Te kwader trouw' aldaar Tuymans zelf toegeeft de foto als inspiratiebron te hebben gebruikt. De rechter beval een stakingsverbod uit, alsmede een dwangsom van 500 000 euro per overtreding tegen dit verbod. Bovendien werd Tuymans veroordeeld tot betaling van de gerechtskosten.²⁰⁵

Vergelijking vonnis rechtbank Antwerpen met Deckmyn-arrest

Het Deckmyn-arrest werd al reeds uitgebreid besproken en hierboven werd het vonnis van de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen, afdeling Antwerpen uiteengezet. Opmerkelijk is dat de invulling van het begrip 'parodie' verschillend is in beide bronnen van rechtspraak. Hieronder volgt een analyse van deze verschillpunten.

De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen, afdeling Antwerpen stelt als voorwaarde dat een parodie "*onbetwistbaar voorhanden*" dient te zijn, alsook dat het "*hoedanook duidelijk moet blijken dat het enige doel de spot, parodie of sarcasme is.*" Dit is in strijd met hetgeen het Deckmyn-arrest bepaald heeft, namelijk dat het humoristisch karakter ook subtiel aanwezig mag zijn.

De voorzitter bepaalde ook dat een *parodie "een vervormde weergave van het oorspronkelijke werk"* dient te zijn. Dit is opnieuw in strijd met het Deckmyn-arrest dat bepaalt dat een parodie geen betrekking moet hebben op het oorspronkelijke werk zelf.

De rechter maakt geen afweging tussen het auteursrecht langs de ene kant en het recht op artistieke uitingsvrijheid langs de andere kant. Deze afweging is wel terug te vinden in het Deckmyn-arrest.

Als conclusie kan gesteld worden dat de voorzitter onvoldoende rekening heeft gehouden met de Europese rechtspraak inzake auteursrecht en hij het belangrijke Deckmyn-arrest gewoon langs zich neer heeft gelegd.

²⁰⁵ Voorz. Rb. Antwerpen 15 januari 2015, www.ie-forum.be (zie bijlage 19).

A.FIERENS en R.SCHOEFS, "Ook Luc Tuymans moet auteursrechten respecteren", *Juristenkrant*, 2015, nr.302,2.

Het zou nochtans eenvoudiger geweest zijn om enkel de twee voorwaarden na te gaan die beschreven staan in dat arrest.

De voorzitter had dan enkel moeten controleren of:

- Het schilderij 'A Belgian Politician' duidelijke verschillende vertoont met de foto van Van Giel;
- En of het schilderij het nodige humoristische karakter vertoont.²⁰⁶

Minnelijke schikking

Zoals hierboven reeds uiteengezet werd bevond de rechter Luc Tuymans schuldig aan een inbreuk op het auteursrecht van Katrijn Van Giel. Aldaar Tuymans van mening was dat hij een parodie op de foto maakte, ging hij tegen het vonnis in beroep. Maar zover is het nooit meer gekomen. Van Giel en Tuymans troffen een minnelijke schikking. De inhoud daarvan is een goed bewaard geheim, aldaar zij daarover niet wensen te communiceren. De minnelijke schikking houdt in dat Van Giel afstand doet van haar gerechtelijke stappen tegen Tuymans. Die laatste kan weer met een gerust hart zijn werk 'A Belgian Politician' op de kunstmarkt loslaten.²⁰⁷

²⁰⁶ B. VAN BESIEN, "Het vonnis Van Giel t. Tuymans: over parodie in het auteursrecht en de grens tussen inspiratie en plagiaat", *www.siriuslegaladvocaten.be*, 12 februari 2015.

²⁰⁷ E. BERGMANS, "Luc Tuymans treft minnelijke schikking met fotografe", *De Standaard*, 4 september 2015.

Deel 4: rechtsbescherming van het auteursrecht

In het vierde en laatste deel van deze bachelorproef wordt een uiteenzetting gegeven over de rechtsbescherming van het auteursrecht. Onder het motto 'Beter voorkomen dan genezen' zal er eerst een uitleg gegeven worden over de voorafgaandelijke bescherming van het auteursrecht door beheersvennootschappen. Vervolgens zullen de mogelijkheden bij inbreuken op het auteursrecht besproken worden.

Hoofdstuk 1: preventieve rechtsbescherming auteursrecht

In dit deel zal de voorafgaandelijke bescherming van het auteursrecht besproken worden. Dit betekent dat een auteur zijn werk kan beschermen alvorens er een inbreuk op zijn auteursrecht plaatsvindt. Voor een auteur is het moeilijk om zelf controle over zijn auteursrechten uit te oefenen, daarom zal hij zijn rechten vaak laten beheren door een beheersvennootschap. Hierdoor geeft de auteur de beheersvennootschap de mogelijkheid om in zijn naam vergoedingen te innen telkens wanneer zijn werk openbaar gebruikt wordt. Dit wordt fiduciaire afstand genoemd.²⁰⁸ Hieronder volgt een nadere toelichting over deze vennootschappen.

I. Plichten van beheersvennootschappen

Conform artikel XI.247 §2 Wetboek Economisch recht mag een beheersvennootschap enkel rechthebbenden als vennoot toelaten. Deze rechthebbenden zijn: auteurs, uitvoerende kunstenaars, producenten van geluidswerken of audiovisuele werken en uitgevers.

Art. XI.247 §2 De vennoten van beheersvennootschappen die in België gevestigd zijn, moeten de hoedanigheid bezitten van auteur, uitvoerend kunstenaar, producent van fonogrammen of van eerste vastleggingen van films, uitgever of rechtverkrijgende van de voormelde personen, die het beheer van alle of een gedeelte van hun rechten hebben toevertrouwd aan de betrokken beheersvennootschap. De in België gevestigde beheersvennootschappen kunnen tussen hun vennoten ook andere beheersvennootschappen hebben.

Artikel XI.248 Wetboek Economisch recht bepaalt dat het de taak is van een beheersvennootschap om de rechten van auteurs te beheren. *Art. XI.248.§ 1. De beheersvennootschap heeft de plicht om de rechten te beheren die door deze titel worden erkend, wanneer de rechthebbende daarom verzoekt en dat verzoek overeenstemt met de doelstelling en de statuten van de vennootschap.*

Een beheersvennootschap dient de tarifieringsregels, alsmede de innings- en verdelingsregels te bepalen.

Art. XI.252.§ 1. De vennootschappen voor het beheer van de rechten stellen tarifieringsregels en innings- en verdelingsregels vast voor alle exploitatiewijzen waarvoor zij rechten van de rechthebbenden beheren, behalve in de gevallen waarin zij door of krachtens de wet zijn of moeten worden vastgesteld.

Artikel XI.252 §2 Wetboek Economisch recht bepaalt dat een beheersvennootschap de geïnde gelden binnen een periode van 24 maanden dient uit te keren aan diens rechthebbenden.

Art.252§ 2. De beheersvennootschappen nemen maatregelen om de rechten die zij innen binnen de vierentwintig maanden na inning te verdelen. In het jaarverslag wordt aangegeven welke rechten niet binnen de vierentwintig maanden na hun inning verdeeld werden, en worden de redenen daarvoor aangegeven.

Een beheersvennootschap heeft naast bovenvermelde verplichtingen, nog andere taken te vervullen. Zo staat een beheersvennootschap in voor de verdediging van de belangen van een auteur.

Art. XI.268. De vennootschappen zijn bevoegd om in rechte op te treden met het oog op de verdediging van de rechten die zij krachtens de statuten beheren.

²⁰⁸ www.sabam.be.

Een beheersvennootschap staat ook in voor het verlenen van juridisch advies aan een auteur. Ze dienen de auteur ook de mogelijkheid te geven om aan zijn auteursrechtelijk beschermd werk een vaste datum te geven. Dit heet een depot. Daarnaast is het de plicht van een beheersvennootschap om bepaalde stukken aan de vennoten mede te delen, indien zij daarom verzoeken.

Art. XI.266. Onverminderd de informatie die medegedeeld moet worden krachtens de wetten en de statuten, kan elke vennoot of zijn gemachtigde, binnen een maand te rekenen van de dag van zijn verzoek, een afschrift krijgen van de stukken van de laatste drie jaren die betrekking hebben op : ...

Conform artikel XI.267 Wetboek Economisch recht kan een beheersvennootschap algemene contracten sluiten met betrekking tot de exploitatie van auteursrechten en naburige rechten. Voorbeeld: het sluiten van een algemeen contract met een televisiezender, die dan het recht verkrijgt om het auteursrechtelijk beschermd werk te gebruiken. Weliswaar onder voorwaarden zoals beschreven in het algemeen contract. *Art. XI.267. De vennootschappen kunnen, binnen de perken van de hen op grond van hun statuten verleende bevoegdheden, algemene contracten sluiten met betrekking tot de exploitatie van auteursrechten en naburige rechten.*

Een beheersvennootschap kan een wederkerigheidsovereenkomst met buitenlandse auteursverenigingen sluiten. Dit houdt in dat een buitenlandse beheersvennootschap de werken die onder het beheer vallen van een Belgische beheersvennootschap zal vertegenwoordigen. Omgekeerd zal een Belgische beheersvennootschap dit ook doen voor de werken die onder het beheer van een buitenlandse beheersvennootschap vallen.

Conform artikel XI. 281 Wetboek Economisch recht dient een beheersvennootschap het beroepsgeheim inzake informatie over leden te waarborgen.²⁰⁹ *Art. XI.281. De personeelsleden van de vennootschappen voor het beheer van de rechten alsmede alle andere personen die zijn betrokken bij de inning van de krachtens de hoofdstukken 5 tot 9 verschuldigde vergoedingen, moeten het beroepsgeheim bewaren over alle inlichtingen waarvan ze kennis hebben door of naar aanleiding van de uitvoering van hun opdracht.*

Aldaar een beheersvennootschap de rechten van een auteur of uitvoerend kunstenaar beheert, heeft zij het recht om tegen inbreuken op het auteursrecht van haar vennoten op te treden. De vaststelling van een inbreuk kan gebeuren door een proces-verbaal van een agent van de gerechtelijke politie, door een gerechtsdeurwaarder of door een persoon die in naam van de beheersvennootschap daartoe gemachtigd is. Deze persoon dient dan wel erkend te zijn door de minister van Justitie.²¹⁰

II. Controle op de beheersvennootschappen

Er is een controle op de beheersvennootschappen ingevoerd, aldaar te verhinderen dat eender wie een dergelijke vennootschap kan oprichten. Conform artikel XI.259 Wetboek Economisch recht dient een beheersvennootschap in het bezit te zijn van een vergunning, afgeleverd door de minister van Justitie.

Art. XI.259. § 1. De vennootschappen bedoeld in artikel XI.246 die hun activiteiten in België willen uitoefenen, moeten alvorens met hun activiteiten te starten een vergunning krijgen van de minister. § 2. De vergunning wordt verleend aan vennootschappen die voldoen aan de voorwaarden bepaald in de artikelen XI.247 tot XI.250, XI.252, XI.255, XI.256, XI.257 en XI.258. De vergunningsvoorwaarden voor een beheersvennootschap opgericht in een ander land van de Europese Unie mogen gelijkwaardige, of gezien hun doel in wezen vergelijkbare eisen en controles waaraan de beheersvennootschap al in dat land onderworpen is, niet overlappen. § 3. Alle aanvragen om vergunning worden per aangetekende zending naar de minister gestuurd.

²⁰⁹ D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

²¹⁰ H. VANHEES (1998). *Auteursrecht in een notendop*, Leuven, Garant, 137 p.

Het spreekt voor zich dat een beheersvennootschap aan bepaalde voorwaarden moet voldoen alvorens hij een vergunning toegekend krijgt.²¹¹ Deze voorwaarden staan beschreven in de artikelen XI. 247 tot XI. 250, XI 252, XI.255, XI.256, XI.257 en XI.258 Wetboek Economisch recht en in tal van uitvoeringsbesluiten.²¹²

Conform artikel XI.247 Wetboek Economisch recht dient een beheersvennootschap rechtspersoonlijkheid te bezitten alsook een beperkte aansprakelijkheid. De vennoten dienen te beschikken over de hoedanigheid van auteur, uitvoerend kunstenaar, producent van fonogrammen of van eerste vastleggingen van films, uitgever of rechtverkrijgende van de voormelde personen.

Art. XI.247. § 1. Het beheer moet worden waargenomen door een vennootschap met rechtspersoonlijkheid en beperkte aansprakelijkheid die op regelmatige wijze is opgericht in een van de landen van de Europese Unie waar zij op geoorloofde wijze als vennootschap voor de inning of de verdeling van de genoemde rechten werkzaam is.

§ 2. De vennoten van beheersvennootschappen die in België gevestigd zijn, moeten de hoedanigheid bezitten van auteur, uitvoerend kunstenaar, producent van fonogrammen of van eerste vastleggingen van films, uitgever of rechtverkrijgende van de voormelde personen, die het beheer van alle of een gedeelte van hun rechten hebben toevertrouwd aan de betrokken beheersvennootschap. De in België gevestigde beheersvennootschappen kunnen tussen hun vennoten ook andere beheersvennootschappen hebben.

Conform artikel XI. 256 Wetboek Economisch recht mag een beheersvennootschap geen krediet of lening toestaan. Het is enkel toelaten om voorschotten van de vergoeding voor een auteur toe te kennen. *Art. XI.256. § 1. De beheersvennootschappen mogen noch op rechtstreekse noch op onrechtstreekse wijze kredieten of leningen toestaan. Ze mogen zich evenmin op rechtstreekse of onrechtstreekse wijze borg stellen voor de verbintenissen aangegaan door derden.*

§ 2. Zij mogen enkel voorschotten op de rechten toekennen als elk van de volgende voorwaarden vervuld is :- zij worden verleend op grond van niet-discriminatoire regels. Deze regels maken een wezenlijk bestanddeel van de verdelingsregels van de beheersvennootschap uit;

- het verlenen van voorschotten brengt het resultaat van de definitieve verdeling niet in het gedrang.

De wet van 10 december 2009 tot wijziging van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten wat het statuut van en de controle op de vennootschappen voor het beheer van de rechten betreft, zorgde voor een verscherpte controle op de beheersvennootschappen. Sinds de inwerkingtreding op 1 april 2010 hebben beheersvennootschappen zwaardere administratieve en boekhoudkundige verplichtingen.

Wanneer een beheersvennootschap zijn verplichtingen niet nakomt (zie supra) zal de Controledienst Beheersvennootschappen sancties kunnen opleggen. De sanctie is afhankelijk van de zwaarte van de inbreuk. Voorbeelden van sancties zijn: een waarschuwing, de publicatie van de inbreuk, intrekking vergunning,

²¹¹ Artikel XI.259 § 2 Wetboek Economisch recht.

²¹² K.B. van 6 april 1995 betreffende de vergoeding voor beheersvennootschappen bedoeld in artikel 65 AW, B.S. 29 april 1995

K.B. van 11 december 1997 betreffende de erkenning van de op grond van artikel 74 AW door beheersvennootschappen aangewezen personen, B.S. 28 maart 1998

K.B. van 7 januari 1998 houdende aanwijzing van een vertegenwoordiger van de minister van Justitie bij de beheersvennootschappen en tot de vaststelling van zijn administratief en geldelijk statuut, B.S. 7 februari 1998

K.B. van 22 januari 1999 tot vaststelling van het percentage van de berekeningsgrondslag zoals berekend in de Wet van 20 mei 1997 op de financiering van het toezicht op de vennootschappen voor het beheer van auteursrechten en naburige rechten, B.S. 12 februari 1999.

Voorbeelden beheersvennootschappen

Tussen de verschillende beheersvennootschappen wordt een onderscheid gemaakt tussen auteursverenigingen, uitgeversverenigingen, verenigingen voor het beheer van rechten van producten en verenigingen voor het beheer van rechten van de uitvoerende kunstenaars. Hieronder worden voorbeelden gegeven van verschillende soorten erkende beheersvennootschappen in België.

A. Auteursverenigingen

- deAuteurs

Dit is een beheersvennootschap voor auteurs die in nagenoemde domeinen actief zijn: audiovisuele kunsten, podiumkunsten, literatuur en strip en illustratie.²¹³

- SABAM

Dit is de Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers.²¹⁴

- SOFAM

Dit is een beheersvennootschap voor visuele kunsten, hieronder worden verstaan: fotografen, plastische kunstenaars, architecten, schilders, beeldhouwers, multimediakunstenaars, designers en grafici.²¹⁵

B. Uitgeversverenigingen

- COPIEBEL

Copiebel staat voor Coöperatieve Venootschap voor de Inning en Schadevergoeding van de Belgische Uitgevers.²¹⁶

- License2Publish

Dit is de beheersvennootschap van de Vlaamse krantenuitgevers.²¹⁷

- TONEELFONDS J. JANSSENS

Dit is een toneeluitgever.²¹⁸

C. Beheersverenigingen voor het beheer van rechten van de producenten

- B.A.V.P.

B.A.V.P. staat voor Beheers- en Belangenvenootschap voor Audiovisuele Producten-bvba. Het is een beheersvennootschap van de producenten van audiovisuele werken.²¹⁹

- IMAGIA

Dit is een beheersvennootschap van de rechten van producenten van videoclipps.²²⁰

²¹³ www.deauteurs.be.

²¹⁴ www.sabam.be.

²¹⁵ www.sofam.be.

²¹⁶ www.copiebel.be.

²¹⁷ www.license2publish.be.

²¹⁸ www.toneelfonds.be.

²¹⁹ www.bavp.be.

²²⁰ www.simim.be.

- AGICOA Belgium

Dit is een beheersvennootschap van rechten van audiovisuele producenten, vooral werkzaam op het domein van kabeltelevisie.²²¹

D. Beheervereniging voor het beheer van rechten van de uitvoerende kunstenaar

- Playright

Dit is een beheersvennootschap voor het beheer van de naburige rechten van uitvoerende kunstenaars.²²²

III. Giartac

Hierboven werd de beheersvennootschap als preventieve rechtsbescherming van het auteursrecht besproken. Naast beheersvennootschappen zijn er nog andere mogelijkheden voor een auteur om zijn werk te beschermen. Tijdens de kunsthappening 'Kunst en Recht' in het Casino te Genk ontmoette ik stichter en oprichter van de stichting Giartac: Paul Deckers. Deze kunsthappening stelde tal van werken tentoon die kaderde binnen parodie/plagiaat in de kunst.

Op zaterdag 30 januari 2016 had ik een afspraak met Paul in de openbare bibliotheek te Genk. Hieronder volgt een uiteenzetting van zijn stichting Giartac en op welke manier zij een juridische oplossing trachten aan te reiken teneinde inbreuken op het auteursrecht te voorkomen.

Doel Giartac

Giartac werd in 2012 opgericht met als doel kunstenaars de mogelijkheid te bieden hun artistieke werken te archiveren, registeren, authenticeren, merken en restaureren. Ze spitst zich vooral toe op beeldende kunst en op schilderkunst. Kunstenaars kunnen zich richten tot de stichting om zo hun werk te beschermen tegen inbreuken.

Taken Giartac

Aldaar een kunstwerk te beschermen voert Giartac de hieronder beschreven taken uit.

A. Beschrijving kunstwerk

Giartac zal het auteursrechtelijk beschermd werk fotograferen, opmeten en wegen. Deze gegevens worden vastgelegd in verschillende bestandsvormen. Dus op papier, digitaal, Het beschrijven van een kunstwerk kost 25 euro.

B. Registratie kunstwerk

Giartac zal aan de kunstenaar van het auteursrechtelijk beschermd werk vragen om zijn creatie te herkennen. Bovendien dient hij te bevestigen dat zijn werk in de databank van de stichting opgenomen zal worden. Deze opname maakt immers de registratie uit. Het registreren van een kunstwerk kost 25 euro.

C. Opmaking echtheidscertificaat

Samen met de kunstenaar van het auteursrechtelijk beschermd werk zal Giartac een echtheidscertificaat opmaken. Dit certificaat wordt in het archief van de stichting bewaard, alsook in een digitale databank. De kunstenaar zelf dient ook een kopie van het echtheidscertificaat bij te houden. In sommige gevallen zal het certificaat zelfs door een notaris bewaard worden. Het opmaken van een echtheidscertificaat kost 75 euro.

²²¹ www.agicoa.org.

²²² www.playright.be.

D. Merken kunstwerk

Het merken van het auteursrechtelijk beschermd werk is essentieel om zo auteursrechtinbreuken trachten te voorkomen. De stichting heeft tal van technieken om werken te merken. Het merken van een kunstwerk kost 500 euro. Hieronder volgt een opsomming van de verschillende mogelijkheden.

D.1 Muntje

Aldaar een schilderij te merken kan men een muntje plakken op de achterzijde van het doek.

D.2 Haakjes

Op de achterkant van een schilderdoek kunnen verschillende haakjes worden aangebracht.

D.3 Lakzegel

Als merkteken kan er ook een lakzegel op de achterkant van het schilderij worden aangebracht. In deze lakzegel kan vervolgens een minuscuul steentje worden gestoken. Bij eventuele namaak kan dan worden nagegaan op welke plaats het steentje op het nagemaakte doek zit. Het is immers onmogelijk om een steentje op identiek dezelfde plaats in een lakzegel aan te brengen.

D.4 Handtekening

Een handtekening is ook een ideaal merkteken om een werk te beschermen.

D.5 Fluoriseren handtekening

Aldaar een kunstwerk te merken kan een handtekening ook gefluoriseerd worden. Het probleem is echter dat deze handtekening snel vergaat wanneer er veel licht op valt.

D.6 Watermerk

Een watermerk is een ideale techniek om een boek of tijdschrift te merken.

D.7 Vingerafdruk

Een vingerafdruk op de achterkant van een schilderdoek is ook een ideale techniek om het merk te beschermen.

D.8 Metaal

Door het aanbrengen van kleine metalenpuntjes op de achterkant van het schilderdoek kan een werk perfect gemerkt worden.

D.9 Chip

Het aanbrengen van een chip zou ook kunnen als techniek om een werk te merken. Het probleem is echter dat deze chip actief of passief kan zijn. Het is bovendien moeilijk om deze chip nog te lezen eenmaal hij op de achterkant van een schilderdoek is geplakt.

D.10 Haar en speeksel

Sommige kunstenaars plakken een stukje haar of speeksel op de achterkant van hun schilderij. Het probleem is dat haar en speeksel na een tijdje vergaat en dus niet langer traceerbaar is.

E. Valoriseren kunstwerk

Valoriseren betekent waarderen. Giartac zal samen met experts het auteursrechtelijk beschermd werk waarderen. De bevindingen worden genoteerd in een rapport. De prijs voor het valoriseren wordt op voorhand met de kunstenaar besproken.

F. Conclusie

Door een auteursrechtelijk beschermd werk te laten opnemen in de databanken van de stichting Giartac kan er in geval van een auteursrechtinbreuk worden nagegaan welk werk authentiek is en welk gekopieerd is. De kunstenaar heeft dan ook een bewijs dat hij kan gebruiken om aan te tonen dat zijn kunstwerk het originele is.²²³

Hoofdstuk 2: curatieve rechtsbescherming auteursrecht

Hierboven werd reeds een uiteenzetting gegeven over de preventieve rechtsbescherming van het auteursrecht, namelijk de mogelijkheid die een auteur heeft om zijn werk voorafgaandelijk te beschermen tegen inbreuken. In sommige gevallen heeft deze preventie rechtsbescherming niet mogen baten en worden er alsnog inbreuken op het auteursrecht vastgesteld. In dit deel wordt de curatieve rechtsbescherming van het auteursrecht besproken. Met andere woorden volgt hier een uiteenzetting over de mogelijkheden die aan auteur heeft bij inbreuken op zijn auteursrecht.

I. Auteursrechtinbreuk

Hier volgt een beschrijving van wat een auteursrecht inbreuk is. In deel 2: artistieke eigendomsrechten van een auteur werden alle rechten van een auteur grondig besproken. Hieruit is gebleken dat voor elke handeling met betrekking tot een auteursrechtelijk beschermd werk de toestemming van de auteur vereist is. Wanneer een derde een handeling stelt waarvoor hij geen toestemming heeft verkregen, pleegt hij een inbreuk op het auteursrecht.

In deel 3: uitzonderingen op de vermogensrechten van een auteur werden echter tal van handelingen beschreven waarvoor geen toestemming van de auteur vereist is. Wanneer een derde een dergelijke handeling stelt die onder een uitzondering ressorteert, is er derhalve geen sprake van een inbreuk op het auteursrecht.²²⁴

II. Wetgeving

Naast de auteurswet zelf zijn er sinds 2007 drie nieuwe wetten afgekondigd inzake de rechtsbescherming van de intellectuele eigendomsrechten. Hieronder volgt een opsomming van deze wetten.

- Wet van 9 mei 2007 betreffende de burgerrechtelijke aspecten van de bescherming van intellectuele eigendomsrechten, *B.S.* 10 mei 2007, *err. B.S.* 15 mei 2007. Deze wet is in werking getreden op 10 mei 2007.
- Wet van 10 mei 2007 betreffende de aspecten van gerechtelijk recht van de bescherming van intellectuele eigendomsrechten, *B.S.* 10 mei 2007, 25694, *err. B.S.* 14 mei 2007, 26121. Deze wet is in werking getreden op 1 november 2007, met name de eerste dag van de zesde maand na die waarin zij werd bekendgemaakt (artikel 34).
- Wet van 15 mei 2007 betreffende de bestraffing van namaak en piraterij van intellectuele eigendomsrechten, *B.S.* 18 juli 2007, p.38734. Deze wet, op één bepaling na, is in werking getreden op 1 oktober 2007, met name de eerste dag van de derde maand na die waarin zij werd bekendgemaakt.

²²³ Deckers, P. (2016, 30 januari). (oprichter stichting Giartac). (plagiaat in de kunst). Persoonlijke communicatie [gesprek]. Openbare bibliotheek, Genk.
www.giartac.com.

²²⁴ H. VANHEES (1998). *Auteursrecht in een notendop*, Leuven, Garant, 137 p.

Deze drie wetten werden ingevoerd naar aanleiding van de Europese Richtlijn Handhaving Intellectuele Eigendomsrechten van 29 april 2004.²²⁵ De Raad voor de Intellectuele Eigendom schreef bovendien ook een advies over de bescherming van intellectuele eigendomsrechten. De Raad voor de Intellectuele Eigendom werd bij de Federale Overheidsdienst Economie opgericht. Dit gebeurde bij koninklijk besluit van 5 juli 2004. De Raad is een adviesorgaan bestaande uit experts inzake intellectuele eigendom. De Raad zal aan de minister die bevoegd is voor intellectuele eigendom advies verlenen. Op dit moment is intellectuele eigendom de bevoegdheid van federaal minister van Economie Kris Peeters.²²⁶

III. Strafvordering

In geval van een auteursrechtinbreuk kan een auteur een burgerlijke vordering opstarten ofwel zal het Openbaar Ministerie een strafvordering instellen. Ook bevat het Gerechtelijk Wetboek een bijzondere procedure genaamd: beslag inzake namaak. Tot slot kan een geschil inzake intellectuele eigendom ook beslecht worden door arbitrage.

In dit deel wordt de strafvordering besproken. De correctionele rechtbank is bevoegd voor de strafvordering inzake auteursrechtinbreuken. Er zijn drie auteursrechtinbreuken waarvoor een strafvordering ingezet kan worden. Hieronder volgt een uiteenzetting van deze inbreuken.

A. Misdrijf van namaking

Conform artikel XI.293 Wetboek Economisch recht is er sprake van namaak wanneer een persoon kwaadwillig of bedrieglijk een inbreuk pleegt op het auteursrecht en de naburige rechten van een auteur. Aldaar namaak een misdrijf is dient het te bestaan uit een moreel en een materieel element. Het feit dat een persoon een inbreuk pleegt op iemands auteursrecht maakt het materieel element uit. Het moreel element wordt beoordeeld op basis van de intentie die de inbreukmaker had. Hij moet het auteursrechtelijk beschermd werk hebben nagemaakt met kwaadwillig of bedrieglijk opzet. Kwaadwillig opzet impliceert dat de inbreukmaker de wil had om de reputatie van de oorspronkelijke kunstenaar te schaden. Bedrieglijk opzet daarentegen impliceert dat de inbreukmaker het doel had om winst te maken.²²⁷

Artikel XI.293 derde lid Wetboek Economisch recht bepaalt dat: *hij die voorwerpen, wetende dat zij nagemaakt zijn, verkoopt, verhuurt, te koop of te huur stelt, in voorraad heeft voor de verkoop of de verhuur of in België invoert voor commerciële doeleinden, is schuldig aan hetzelfde misdrijf.*

Een dergelijk verkoper is dus ook schuldig aan het misdrijf van namaking. In een vonnis van de correctionele rechtbank Antwerpen, afdeling Antwerpen bepaalde de rechter dat elke professionele handelaar voldoende inspanningen moet leveren aldaar te controleren of er sprake is van namaak of niet. Deze bepaling werd in de volgende bewoording geformuleerd: *“Als handelaar in België moet men een inspanning leveren om de strafwet die in België geldt, te kennen en zich te informeren of de goederen door hem op een rechtmatige wijze mogen verkocht worden”*.²²⁸ Wanneer een persoon in het bezit is van namaakgoederen en hij geen winst oogmerk nastreeft is hij niet strafbaar.²²⁹

²²⁵ Europese Richtlijn nr. 2004/48/EG van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele eigendomsrechten, *PB L* 30 april 2004, 157/45-86.

²²⁶ Advies van 5 mei 2006 van de Raad voor de Intellectuele Eigendom betreffende de bescherming van intellectuele eigendomsrechten.

L. LEMMENS, “Komst Wetboek van Economisch Recht zorgt voor delegatie van bevoegdheden intellectuele eigendom”, *www.legalworld.be*, 31 maart 2016.

²²⁷ Corr. Hasselt 16 februari 1999, *RW* 1998-99, 1424.

²²⁸ Corr. Antwerpen 9 februari 2004, *RAGB* 2005, 1850.

²²⁹ Cass. 30 november 2004, *AM* 2005, met noot A. DE NAUW, *RAGB* 2005, 1507 met noot L. DELBROUCK.

Volgens de rechtspraak dient er bij namaak gecontroleerd te worden of de consument de indruk krijgt dat het nagemaakte goed een origineel is.²³⁰

B. Bedrieglijke naamtekening

Conform artikel XI. 293 tweede lid Wetboek Economisch recht is er sprake van een bijzondere vorm van het misdrijf van namaak wanneer een derde de naam van een auteur kwaadwillig of bedrieglijk aanwendt om zijn eigen werk aan te duiden. Alle voorwerpen die op dergelijke manier tot stand zijn gekomen worden als namaak beschouwd. Voorbeeld: de naam van een bekende schrijver op de cover van een boek plaatsen zonder diens toestemming.²³¹

C. Vordering

Een auteursrechtinbreuk is niet langer een klachtmisdrijf. Nochtans was dit ooit anders. Artikel 26 van de Auteurswet van 28 maart 1886 bepaalde dat een strafrechtelijke vervolging, met uitzondering van de bedrieglijke naamtekening, enkel mogelijk was wanneer de benadeelde een klacht neerlegde. De wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten bepaalt dat een dergelijke klacht niet langer nodig is om tot een strafrechtelijke vervolging te komen. Het Openbaar Ministerie kan dus ambtshalve optreden in geval van een auteursrechtinbreuk.²³²

De ratio legis daarvan is dat namaak onze economie schade kan toebrengen, doordat de overheid tal van inkomsten misloopt. Een auteur kan zich ook burgerlijke partij stellen bij de onderzoeksrechter. Deze klacht kan, in tegenstelling tot een klacht van een auteur bij het Openbaar Ministerie, niet geseponeerd worden.

Conform artikel XI.293 Wetboek Economisch recht wordt de strafvordering steeds opgeschorpt tot het moment dat er een definitieve uitspraak is over de burgerrechtelijke stakingsvordering. De ratio legis van deze bepaling is het vermijden van tegenstrijdige beslissingen over het materieel element van het misdrijf dat een inbreuk op iemands auteursrecht uitmaakt.

D. Sancties

Zowel het misdrijf van namaking als de bedrieglijke naamtekening worden volgens dezelfde regels gesanctioneerd. Hieronder worden de verschillende sanctiemogelijkheden besproken.

D.1 Gevangenisstraf en geldboete

Conform artikel XV.104 Wetboek Economisch recht worden bovengenoemde misdrijven bestraft met een sanctie van niveau 6. Artikel XV.70 Wetboek Economisch recht bepaalt dat niveau 6 bestaat uit een strafrechtelijke geldboete van 500 euro tot 100 000 euro en/of een gevangenisstraf van één jaar tot vijf jaar.

Artikel XV. 72 Wetboek Economisch recht bepaalt dat in geval van herhaling binnen een termijn van vijf jaar te rekenen van een in kracht van gewijsde gegane veroordeling wegens dezelfde inbreuk, de straffen op het dubbele van het maximum worden gebracht.

D. 2 Verbeurdverklaring

Conform artikel XV. 130/1 Wetboek Economisch recht kan de rechtbank bevelen dat de werktuigen die voornamelijk gediend hebben om het misdrijf te plegen en reeds die verbeurd verklaard werden aan de houder van het intellectuele eigendomsrecht worden toegewezen. Bovendien kan de rechterbank de vernietiging bevelen van de goederen die een inbreuk gepleegd hebben op een intellectueel eigendomsrecht en die het voorwerp hebben uitgemaakt van een bijzondere verbeurdverklaring.

²³⁰ Corr. Antwerpen 9 februari 2004, *RABG* 2005, 1850.

²³¹ F. SWENNEN (2007). *Kunst en recht*, Antwerpen, Intersentia, 388 p.

²³² F. BRISON en H. VANHEES (eds.) (2012). *Huldeboek Jan Corbet. De Belgische auteurswet. Artikelsgewijze commentaar*, Brussel, Larcier.

D.3 Inbeslagname

Conform artikel XV. 130/2 Wetboek Economisch recht kunnen de ontvangsten en de verbeurd verklaarde voorwerpen aan de burgerlijke partij worden toegewezen. Deze sommen worden in vermindering gebracht van de schadevergoeding die eventueel aan de auteur betaald zal worden.

D. 4 Openbare mededeling van vonnis

Conform artikel XV.131 Wetboek Economisch recht kan een vonnis of arrest door een rechtbank of hof aangeplakt worden binnen of buiten de gebouwen van de overtreder, op diens kosten. Ofwel door middel van publicatie in nieuwsbladen en dit ook op de kosten van de overtreder. De publicatie kan ook op nog een andere wijze plaatsvinden.

D.5 Sluiting van de inrichting

Conform artikel XV. 131/1 Wetboek Economisch recht kan er een tijdelijke of definitieve sluiting van de inrichting van de overtreder zijn wanneer deze overgaat tot herhaling van een misdrijf.

D.6 Verantwoordelijkheid rechtspersonen

Conform artikel XV.73 Wetboek Economisch recht kan een rechtspersoon burgerlijk aansprakelijk gesteld worden wegens veroordelingen voor auteursrechtinbreuken door bestuurders, vertegenwoordigers of aangestelden van de rechtspersoon. Deze burgerlijke aansprakelijkheid impliceert dat de rechtspersoon instaat voor alle sancties die door bestuurder, vertegenwoordigers of aangestelden opgelopen werden.

Artikel XV.73 Wetboek Economisch recht is ook van toepassing op handelsverenigingen zonder rechtspersoonlijkheid wanneer er een veroordeling is wegens auteursrechtinbreuk door een vennoot, een zaakvoerder of een lasthebber.²³³

IV. Burgerlijke vordering

Hierboven werd de strafvordering reeds besproken. In dit deel wordt de burgerlijke vordering besproken als onderdeel van de curatieve rechtsbescherming van het auteursrecht.

A. Materiële en territoriale bevoegdheid rechtscollèges

Sinds de nieuwe wet van 10 mei 2007 is de rechtbank van koophandel bevoegd voor geschillen omtrent alle soorten intellectuele eigendomsrechten, zelfs indien de partijen geen handelaar zijn. Op deze regel is echter één uitzondering: wanneer er een geschil is omtrent auteursrecht of naburige rechten zijn zowel de rechtbank van eerste aanleg als de rechtbank van koophandel bevoegd.

In geval dat de verweerder of de beide partijen geen hoedanigheid van handelaar hebben zal de zaak aanhangig gemaakt worden voor de rechtbank van eerste aanleg. In geval dat beide partijen wel de hoedanigheid van handelaar hebben is de rechtbank van koophandel bevoegd. Maar wanneer enkel de verweerder de hoedanigheid van handelaar heeft, is het de eiser die de keuze mag maken om de zaak ofwel voor de rechtbank van eerste aanleg te brengen ofwel voor de rechtbank van koophandel. Belangrijk om te weten is dat het vredegerecht bevoegd is voor geschillen omtrent auteursrecht, naburig recht of de bescherming van databanken wanneer de vordering het bedrag van 2500 euro niet overschrijdt.²³⁴

Ook sinds de nieuwe wet van 10 mei 2007 zijn enkel nog de rechtbanken bevoegd die zitting houden in de zetel waar een hof van beroep gelegen is. Dit is in Gent, Antwerpen, Bergen, Luik en Brussel. Voor de vredegerechten blijft de gewone territoriale bevoegdheid van kracht, conform artikel 624 Gerechtelijk Wetboek.

²³³ S.VERHAEREN, "Handhaving van het auteursrecht", www.argusadvocaten.be.

²³⁴ Artikel 590 Gerechtelijke Wetboek.
www.mensenrecht.be.

Art. 624. Met uitzondering van de gevallen waarin de wet uitdrukkelijk bepaalt welke rechter bevoegd is om kennis te nemen van de vordering, kan deze naar keuze van de eiser worden gebracht;
1° voor de rechter van de woonplaats van de verweerder of van één der verweerders;
2° voor de rechter van de plaats waar de verbintenissen, waarover het geschil loopt, of een ervan zijn ontstaan of waar zij worden, zijn of moeten worden uitgevoerd;
3° voor de rechter van de woonplaats gekozen voor de uitvoering van de akte;
4° voor de rechter van de plaats waar de gerechtsdeurwaarder heeft gesproken tot de verweerder in persoon, indien noch de verweerder noch, in voorkomend geval, een van de verweerders een woonplaats heeft in België of in het buitenland.²³⁵

B. Procedure ten gronde

Wanneer er sprake is van een schending van het auteursrecht kan een auteur een procedure ten gronde opstarten bij het vrederecht of bij de rechtbank van koophandel, afhankelijk van het bedrag van de vordering. Aldaar een schadevergoeding²³⁶ te bekomen volstaat het dat er een auteursrechtinbreuk heeft plaatsgevonden. Er dient derhalve niet bewezen te worden dat de inbreukmaker effectief een fout beging of dat hij ter kwader trouw handelde. Dit wordt een objectieve aansprakelijkheid genoemd.

Belangrijk om te weten is dat niet enkel de auteur een schadevergoeding kan bekomen, maar ook elke andere benadeelde. Deze schadevergoeding dient zowel de materiële als de morele schade te dekken. Materiële schade is bijvoorbeeld het feit dat een auteur inkomsten heeft mislopen door de auteursrechtinbreuk. Een voorbeeld van morele schade is de aantasting van de goede reputatie van een auteur.²³⁷

B. 1 Illustratie uit de rechtspraak

Hier wordt een illustratie uit de rechtspraak besproken over een procedure tot het bekomen van een schadevergoeding voor een inbreuk op het auteursrecht. Op 17 maart 2016 velde het Hof van Justitie een arrest in de zaak Liffers tegen Mandarin en Mediaset. In casu maakte Liffers een documentaire over Cuba. Mandarin maakte vervolgens een documentaire over prostitutie bij Cubaanse kinderen. Het probleem was dat Mandarin enkele beeldfragmenten uit de documentaire van Liffers overnam zonder diens toestemming te vragen.

Hierdoor was er een inbreuk op het auteursrecht van Liffers. Hij startte dan ook een rechtszaak tegen Mandarin en Mediaset (de televisiezender die de documentaire uitzond). Liffers vorderde een schadevergoeding, alsook een stakingsverbod. Liffers vorderde zowel een materiële als een morele schadevergoeding. De materiële schadevergoeding werd berekend op basis van de royalties die hij gekregen zou hebben indien er wel toestemming door Mandarin en Mediaset gevraagd was.

In deze zaak stelde het Spaanse Hooggerechtshof een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie. Deze vraag luidde als volgt: *sluit een schadevergoeding op basis van mislopen royalties uit dat daarnaast ook een morele schadevergoeding betaald moet worden?* Het Hof was van oordeel dat een inbreukmaker een passende schadevergoeding moet betalen aan de benadeelde(n) aldaar de schade te herstellen die veroorzaakt werd door de inbreuk. Morele schade maakt een deel uit van de werkelijk geleden schade en zal ook vergoed moeten worden. Wanneer er een forfaitaire schadevergoeding berekend wordt met als basis hypothetische royalty's wordt alleen de materiële schade gedekt.

²³⁵ B. MICHAUX, E. DE GRUYSE, "De handhaving van intellectuele rechten gereorganiseerd", *T.B.H.* 2007, afl.7.,626

S.VERHAEREN, "Handhaving van het auteursrecht", *www.argusadvocaten.be*.

²³⁶ Artikel XI.335 §1 Wetboek Economisch recht

²³⁷ H. VANHEES (1998). *Auteursrecht in een notendop*, Leuven, Garant, 137 p.

Het Hof is van oordeel dat een benadeelde in een dergelijk geval recht heeft op nog een schadevergoeding voor zijn geleden morele schade. Als conclusie kan dus gesteld worden dat alle schade vergoed moet worden. De materiële en de morele schade.²³⁸

Naast het toekennen van een schadevergoeding kan de rechter nog tal van andere maatregelen nemen. Zo kan hij de afgifte bevelen aan de eiser van de inbreukmakende goederen, alsook de afgifte van de materialen en werktuigen die gebruikt zijn bij de namaak. Wanneer er sprake is van kwade trouw kan de rechter bevelen dat een deel van de winst die de inbreukmaker met de namaak verdiend heeft, aan de eiser wordt afgestaan.²³⁹

Bovendien kan de rechter, wanneer er sprake is van kwade trouw, overgaan tot de verbeurdverklaring van de inbreukmakende goederen en de materialen en werktuigen die gebruikt werden bij de namaak.²⁴⁰ De rechter zal ook, in geval van een inbreuk op het auteursrecht, overgaan tot het uitvaardigen van een stakingsverbod.²⁴¹ Hij kan ook bevelen dat er een terugroeping is van de nagemaakte goederen uit het handelsverkeer en hij kan zelfs overgaan tot de vernietiging van de nagemaakte goederen. Deze maatregelen worden steeds in rekening gebracht bij de inbreukmaker.²⁴²

Tijdens de procedure kan de rechter beslissen dat de inbreukmaker alles opbiecht wat hij weet over de herkomst en de distributiekanaal van de nagemaakte goederen.²⁴³ Tot slot kan de rechter bevelen dat zijn uitspraak aangeplakt wordt. Dit kan zowel binnen als buiten de gebouwen van de overtreder, op diens kosten. Ofwel door middel van publicatie in nieuwsbladen en dit ook op de kosten van de overtreder. De publicatie kan ook op nog een andere wijze plaatsvinden.²⁴⁴

C. Procedure in kort geding

Hierboven werd reeds de procedure ten gronde besproken. Hier zal de procedure in kort geding uiteengezet worden. Conform artikel 18 Gerechtelijk Wetboek kan er enkel in spoedeisende gevallen een procedure tot kort geding opgestart worden. Dit gebeurt bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg. De rechter zal geen uitspraak doen over de grond van de zaak, maar hij zal wel maatregelen treffen die noodzakelijk zijn voor de bescherming van de rechten van de auteur. Dit vindt zijn wettelijke grondslag in artikel 584 Gerechtelijk Wetboek.²⁴⁵

Illustratie uit de rechtspraak

Hier wordt een illustratie uit de rechtspraak besproken waarin er sprake is van een procedure in kort geding.

De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg Antwerpen, afdeling Antwerpen oordeelde in de zaak over de uitgave van het boek 'De wolken - Uit de geheime laden van Hugo Claus'. De zonen van wijlen Hugo Claus gingen over tot de dagvaarding van de weduwe en de uitgeverij van hun vader.

²³⁸ HvJ 17 maart 2016 nr. C 99/15 (zie bijlage 20).

B. VAN BESIEN, "Inbreuk op intellectuele rechten: zowel materiële als morele schade moet vergoed worden", www.siriuslegal.be, 21 maart 2016.
www.siriuslegaladvocaten.be.

²³⁹ Artikel XI.335 § 2 Wetboek Economisch recht .

²⁴⁰ Artikel XI.335 § 3 Wetboek Economisch recht .

²⁴¹ Artikel XI.334 §1 Wetboek Economisch recht .

²⁴² Artikel XI.334 § 2 Wetboek Economisch recht .

²⁴³ Artikel XI.334 § 3 Wetboek Economisch recht .

²⁴⁴ Artikel XI.334 § 4 Wetboek Economisch recht .

D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

²⁴⁵ D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

Ze eisten een publicatieverbod van het boek. De voorzitter was van oordeel dat de weduwe, alias de langstlevende echtgenoot, wel degelijk het recht heeft om teksten van Claus ter beschikking te stellen voor de uitgave van een boek. De voorzitter verklaarde de vordering dan ook ongegrond.²⁴⁶

D. Stakingsvordering

Hierboven werden reeds de procedure ten gronde en de procedure in kort geding besproken. In dit deel wordt de stakingsvordering beschreven. Via deze procedure kan zowel de auteur als iedere benadeelde een stakingsbevel eisen aldaar ervoor te zorgen dat er een einde wordt gemaakt aan de inbreuk. Een stakingsbevel kan zowel tegen de inbreukmaker zelf als tegen tussenpersonen wiens diensten gebruikt werden om het de auteursrechtinbreuk te plegen, uitgevaardigd worden.

Een stakingsprocedure vindt plaats bij de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg of bij de rechtbank van koophandel. De procedure wordt gevoerd conform de regels van een gewoon kort geding, zoals beschreven in de artikelen 1035 – 1041 Gerechtelijk Wetboek. Belangrijk hierbij is dat de voorzitter bij een stakingsvordering bevoegd is om ook een beslissing ten gronde te nemen. Dit betekent dat de voorzitter de auteursrechtinbreuk kan vaststellen en stopzetten.

Wanneer de voorzitter een stakingsbevel uitspreekt, kan dit gebeuren onder verbeurte van dwangsom. Dit betekent dat wanneer het stakingsbevel niet nageleefd wordt er een bijkomende straf, namelijk een geldboete, boven het hoofd van de veroordeelde hangt.²⁴⁷ Vaak zal men een dwangsom opleggen om extra druk uit te oefenen op de veroordeelde, met als doel de kans te verkleinen dat hij de auteursrechtinbreuk verderzet.

Illustratie uit de rechtspraak

Hier wordt een illustratie uit de rechtspraak besproken waarin er sprake is van een stakingsvordering. De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg Brussel, afdeling Brussel oordeelde op 27 februari 1998 in zaak Flamand tegen BÉJART. Flamand beschuldigde BÉJART ervan een scène uit het balletstuk 'la chute d'Icare' te hebben overgenomen zonder toestemming. Daarom vorderde Flamand een stakingsbevel. De voorzitter oordeelde dat het stakingsbevel pas van kracht kon gaan na de reeds geplande uitvoeringen, aldaar de stakingsvordering gebeurde twee dagen voor de geplande opvoering van het stuk. Het vonnis van de voorzitter werd later bevestigd door de rechter in hoger beroep.²⁴⁸

E. Beslag inzake namaak

In dit deel wordt de procedure van beslag inzake namaak besproken. Sinds de nieuwe wet van 10 mei 2007 vindt beslag inzake namaak zijn wettelijke grondslag in artikel 1369bis Gerechtelijk Wetboek. De ratio legis van beslag inzake namaak is om zoveel mogelijk bewijs van namaak te verzamelen om deze te kunnen gebruiken in een latere procedure. Dit kan een stakingsprocedure of een procedure ten gronde zijn. De voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg en de voorzitter van de rechtbank van koophandel die zitting houden in de zetel van een hof van beroep zijn bevoegd voor beslag inzake namaak betreffende intellectuele eigendom.

Een geschil wordt ingeleid door middel van een eenzijdig verzoekschrift dat dient neergelegd te worden op de plaats waar het beslag wordt gelegd. De procedure van beslag inzake namaak bestaat uit twee onderdelen. Deze worden hieronder verder besproken.

²⁴⁶ Voorz. Rb. Antwerpen 13 juli 2011, *AM* 2012, 56.

²⁴⁷ D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

H. VANHEES (1998). *Auteursrecht in een notendop*, Leuven, Garant, 137 p.

²⁴⁸ Voorz. Rb. Brussel 27 februari 1998, *Jour. Proc.*, afl. 345, 28-31.

Brussel 18 september 1998, *AM* 1999, 61.

A. Beschrijving

Het eerste onderdeel van de procedure van beslag inzake namaak is de beschrijving. In deze fase zal de voorzitter, via een beschikking, een deskundige aanstellen. Deze persoon zal de nagemaakte voorwerpen beschrijven, alsook de middelen die gebruikt werden bij de namaak. Deze beschrijving wordt gebundeld tot één rapport. Dit rapport zal dan een belangrijk bewijsmateriaal zijn voor de latere procedure.

De voorzitter zal in deze fase ook onderzoeken of het intellectuele eigendomsrecht, dat volgens de eiser geschonden is, wel geldig is. Ook zal hij nagaan of er voldoende aanwijzingen zijn dat er een inbreuk op dat intellectuele eigendomsrecht is gepleegd. Dit vindt zijn wettelijke grondslag in artikel 1369bis/1 Gerechtelijk Wetboek.

B. Beslag

In deze tweede fase van de procedure van beslag inzake namaak kan de voorzitter een verbod opleggen om de nagemaakte goederen uit handen te geven. Bovendien kan er bewarend beslag worden gelegd op de inkomsten die de inbreukmaker door de namaak ontvangen heeft. In geval van beslag zal de voorzitter onderstaande zaken moeten onderzoeken:

- De geldigheid van het intellectuele eigendomsrecht dat ingeroepen wordt;
- De mogelijkheid of de inbreuk op het intellectuele eigendomsrecht niet betwist kan worden;
- En de aard van de aangewende stukken, dewelke het beslag dienen te verantwoorden.

De voorzitter kan de volgende bewarende maatregelen treffen:

- Verbod om de nagemaakte goederen te vervreemden.
- Verbod om werktuigen die gebruikt werden bij de namaak te verplaatsten.
- Aanstelling van een bewaarder die de goederen verzegelt.
- Bewarend beslag op de inkomsten die verkregen zijn door de nagemaakte goederen.

De voorzitter kan de inbreukmaker horen in de raadkamer en dit in aanwezigheid van de eiser van het beslag. De eiser is verplicht om binnen een bepaalde termijn na het beslag inzake namaak ook effectief over te gaan tot dagvaarding. Wanneer de eiser niet binnen de bepaalde termijn overgaat tot dagvaarding dan heeft de beschikking geen gevolgen. De eiser zal het rapport van de deskundige in dat geval niet kunnen gebruiken. Wanneer blijkt dat de inbreukmaker zich toch niet schuldig maakte aan een inbreuk op het auteursrecht zal de eiser gehouden zijn tot het betalen van een schadevergoeding ten behoeve van de benadeelde (inbreukmaker).²⁴⁹

Illustratie uit de rechtspraak

Hieronder volgt een illustratie uit de rechtspraak over beslag inzake namaak. Het arrest van het Hof van Cassatie van 5 november 2010 is gericht tegen het arrest van 17 november 2008 door het hof van beroep Gent. In casu was er een geschil omtrent artikel 1481 Gerechtelijk Wetboek (sinds de nieuwe wet van 10 mei 2007 wordt de beschrijving geregeld door artikel 1369bis Gerechtelijk Wetboek) dat bepaalt dat houders van een intellectuele eigendomsrecht kunnen overgaan tot de beschrijving van alle voorwerpen die tot de namaak van hun beschermd werk hebben bijgedragen. Deze beschrijving kan enkel gebeuren mits toelating van een rechter.

²⁴⁹ D.VOORHOOF & K.VAN DER PERRE (2013). *Handboek auteursrecht (editie 2013-2014)*. Gent, Academia Press, 365 p.

H. VANHEES (1998). *Auteursrecht in een notendop*, Leuven, Garant, 137 p.

I.GHISLAIN, "Het beslag inzake naam naar Belgisch recht", *Jura falconis*, 2008-2009, nr 2, 223-242.

In casu gaf de rechter de toelating om tot een beschrijving over te gaan en hij duidde een deskundige aan om deze beschrijving uit te voeren. Het Openbaar Ministerie beval zelfs dat er zou worden overgegaan tot vernietiging van de voorwerpen die hebben bijgedragen aan de namaak. Conform artikel 1484 van het Gerechtelijk Wetboek is het toegelaten dat de partijen of hun vertegenwoordigers aanwezig zijn bij de beschrijving, mits toelating door de rechter. Het hof van beroep Gent was van oordeel dat wanneer een partij niet identificeerbaar is, deze niet aanwezig mag zijn bij de beschrijving. Wanneer deze persoon toch aanwezig is, zal het rapport dat de deskundige na de beschrijving opstelt niet gebruikt mogen worden. Het Hof vernietigt het arrest van het hof van beroep, waarin staat dat de verweerster een tergend en roekeloos beroep instelde. Het Hof verwijst de zaak door naar het hof van beroep Antwerpen.²⁵⁰

F. Arbitrage

Hierboven zagen we reeds de procedure ten gronde, de procedure in kortgeding, de stakingsvordering en het beslag inzake namaak. In dit deel wordt arbitrage besproken.

Arbitrage is een buitengerechtelijke geschillenbeslechting voor conflicten tussen personen. Bij arbitrage geven de conflicterende partijen aan een neutrale partij (arbiter) de bevoegdheid om het geschil op te lossen. Aldaar tot een geldige arbitrage over te gaan dient er een uitdrukkelijk akkoord van beide partijen te zijn. Dit kan blijken uit een schriftelijke overeenkomst of uit andere stukken zoals bijvoorbeeld verkoopsvoorwaarden beschreven in een koopovereenkomst.²⁵¹

²⁵⁰ Cass. 5 november 2010, AR C.09.0398.N (zie bijlage 21).

²⁵¹ www.cepani.be.

H. VANHEES (1998). *Auteursrecht in een notendop*, Leuven, Garant, 137 p.

Conclusie

Aldaar het onderwerp van deze bachelorproef werd afgebakend naar waar de grens ligt tussen parodie en plagiaat, wordt er in dit besluit enkel aandacht besteed aan de parodie als uitzondering op de vermogensrechten van een auteur.

Vooreerst dient te worden gesteld dat er een verschil is tussen de begrippen 'plagiaat' en 'auteursrechtinbreuk'. De term 'plagiaat' wordt enkel in academische kringen gebruikt wanneer bijvoorbeeld iemand een stuk tekst overneemt zonder de auteur in een voetnoot te vermelden. In de juridische wereld bestaat de term 'plagiaat' dus niet, maar is er enkel sprake van een 'auteursrechtinbreuk'. Dit is het geval wanneer iemand een auteursrechtelijk beschermd werk overneemt zonder hiervoor de toestemming van de auteur te vragen.

In de wet staat geschreven dat een auteur zich niet kan verzetten tegen het feit dat er van zijn beschermd werk een karikatuur, parodie of pastiche gemaakt wordt. Verder wordt er geen invulling gegeven aan deze begrippen. De voorwaarden waaraan een kunstwerk dient te voldoen aldaar een parodie uit te maken werden door de rechtspraak bepaald.

Algemeen wordt aangenomen dat een werk nagenoemde kenmerken moet bevatten om een parodie te vormen: het werk moet origineel zijn, een humoristisch karakter bevatten, kritiek leveren, vormelementen van het oorspronkelijke werk bevatten, het mag geen verwarring stichten, het mag niet gebruikt worden voor commerciële doeleinden en het mag geen schade toebrengen aan de auteur van het oorspronkelijke werk.

Men zou kunnen aannemen dat het op deze manier eenvoudig is om te bepalen of er sprake is van een parodie of van een inbreuk op het auteursrecht. Doch zijn er op deze, door de rechtspraak bepaalde, voorwaarden heel wat paradoxen waar te nemen. Hierdoor is het nog steeds moeilijk om tot een eenduidige begripsomschrijving van parodie te komen.

Op Europees niveau speelt het Deckmyn- of Suske en Wiske-arrest een belangrijke rol. Het Hof van Justitie bepaalde dat er slechts aan twee voorwaarden moet worden voldaan opdat een parodie een uitzondering vormt op de vermogensrechten van een auteur. Opmerkelijk is dat in de zaak Tuymans/ Van Giel geen rekening werd gehouden met dit arrest.

Gesteld kan worden dat het tot op de dag van vandaag de soevereine bevoegdheid is van de rechter om te bepalen of er aan de voorwaarden van parodie is voldaan of dat er sprake is van een auteursrechtinbreuk. Bedenklijk is wel dat een rechter dient te oordelen over het humoristische karakter van een werk, aldaar humor een subjectief gegeven is.

De vraag kan dan ook worden gesteld of het wel rechtvaardig is dat een rechter over het humoristische karakter van een kunstwerk dient te oordelen, aldaar dit geen juridische thematiek is. De benadeelde partij kan dus enkel maar hopen dat de kopie van zijn auteursrechtelijk beschermd werk niet voldoende spot drijft, zodat de rechter de humor er niet in ziet.

Er kan worden geconcludeerd dat hoeveel rechtspraak er ook bestudeerd wordt, er nooit een heldere en eenduidige definitie van het begrip parodie gevonden zal worden. De rechter heeft alle macht om te beslissen of er een auteursrechtinbreuk heeft plaatsgevonden of dat de uitzondering parodie van toepassing is.

Literatuurlijst

I. Wetgeving

Internationale verdragen

- Universele Auteursrechtconventie van 6 september 1952, *B.S.* 30 augustus 1960.
- Conventie van Bern van 24 juli 1971 voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst, *B.S.* 10 november 1999.
- Verdrag van de Wereldorganisatie voor de intellectuele eigendom inzake auteursrecht (WCT) (1996), Genève, 20 december 1996, *B.S.* 18 augustus 2006.

Europese wetgeving

- Europese Richtlijn van 29 oktober 1993 betreffende de duur van het auteursrecht, *P.B.* L 372 van 27 december 2006.
- Overeenkomst inzake de handelsaspecten van de intellectuele eigendom van 15 april 1994 *P.B.* L 336 van 23 december 1994.
- Richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij, *P.B.* L 167 van 22 juni 2001.
- Europese Richtlijn nr. 2004/48/EG van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele eigendomsrechten, *P.B.* L 30 april 2004, 157/45-86.
- Benelux-Verdrag van 25 februari 2005 inzake de intellectuele eigendom (merken en tekeningen of modellen), *B.S.* 26.04.2006.
- Richtlijn 2006/115/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende het verhuurrecht, het uitleenrecht en bepaalde naburige rechten op het gebied van intellectuele eigendom, *P.B.* 2006, L 376, 28-35.

Nationale wetgeving

- Wet van 25 juni 1925 tot verlenging, wegens de oorlog, van de duur der rechten van letterkundige en artistieke eigendom, *B.S.* 20 augustus 1921.
- Gerechtig wetboek van 10 oktober 1967, *B.S.* 31 oktober 1967.
- Wetboek van economisch recht van 28 februari 2013, *B.S.* 29 maart 2013.

Overige documenten

- Verslag bij het wetontwerp betreffende het auteursrecht, de naburige rechten en het kopiëren voor eigen gebruik van geluids- en audiovisuele werken van 17 maart 1994, *Parl.St.* Kamer 1991-1992, nr. 473/33, 193.

- K.B. van 6 april 1995 betreffende de vergoeding voor beheersvennootschappen bedoeld in artikel 65 AW, *B.S.* 29 april 1995.
- K.B. van 11 december 1997 betreffende de erkenning van de op grond van artikel 74 AW door beheersvennootschappen aangewezen personen, *B.S.* 28 maart 1998.
- K.B. van 7 januari 1998 houdende aanwijzing van een vertegenwoordiger van de minister van Justitie bij de beheersvennootschappen en tot de vaststelling van zijn administratief en geldelijk statuut, *B.S.* 7 februari 1998.
- K.B. van 22 januari 1999 tot vaststelling van het percentage van de berekeningsgrondslag zoals berekend in de Wet van 20 mei 1997 op de financiering van het toezicht op de vennootschappen voor het beheer van auteursrechten en naburige rechten, *B.S.* 12 februari 1999.
- Koninklijk besluit van 8 november 2001 houdende de algemeen bindend verklaring van de beslissing van 5 november 2001 inzake de billijke vergoeding verschuldigd voor de mededeling van fonogrammen in polyvalente zalen, jeugdhuizen en culturele centra evenals bij gelegenheid van tijdelijke activiteiten binnen en buiten, genomen door de commissie bedoeld in artikel 42 van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten, *B.S.* 29 november 2001.
- *Parl. St.* Kamer 2003-04, nr. 51- 1137/001, 26.
- *Parl. St.* Kamer 2003-2004, nr. 51-1137/010, 3.
- *Parl. St.* Kamer 2003-2004, nr. 51- 1137/013, 15.
- *Parl.St.* Kamer 2003-2004, nr. 51- 1137/013, 24.

II. Websites

- www.europa-nu.nl.
- www.economie.fgov.be.
- <http://www.reprobel.be>.
- www.iusmentis.com.
- www.law.kuleuven.be.
- www.ivir.nl.
- www.agentschapondernemen.be.
- www.bmm.be.

- www.juridischwoordenboek.nl.
- www.sacd.be.
- www.kunstenloket.be
- www.deauteurs.be.
- www.encyclo.nl.
- www.iusmentis.com.
- www.sabam.be.
- www.deauteurs.be.
- www.sofam.be.
- www.copiebel.be.
- www.license2publish.be.
- www.toneelfonds.be.
- www.bavp.be.
- www.simim.be.
- www.agicoa.org.
- www.playright.be.
- www.giartac.com.
- www.legalworld.be.
- www.mensenrecht.be.
- www.cepani.be.

III. Rechtsleer

A. Boeken

- BRISON, F. & VANHEES, H. (eds.) (2012). *Huldeboek Jan Corbet. De Belgische auteurswet. Artikelsgewijze commentaar*, Brussel, Larcier, 65- 73.
- DEHAESE, E. (z.j.). *Handelsrecht voor de rechtspracticus [syllabus]*, Hogeschool PXL.

- DE VISSCHER, F. & MICHAUX, B. o.c., 2000, nr.118; VOORHOOF, D. *Letterkundige en wetenschappelijke werken* in GOTZEN, F. (ed.), *Belgisch auteursrecht van oud naar nieuw*, Brussel, Bruylant, 1996, 153.
- DUSSOLIER, S. *Incidences et réalités d'un droit de contrôler l'accès aux œuvres en droit européen*, in *Le Droit d'auteur : vers un contrôle de l'accès aux œuvres*, Cahier du CRID n°18, Brussel, Bruylant, 2000, 25-52.
- GOTZEN, F. (1975). *Het bestemmingsrecht van de auteur*, Brussel, Larcier.
- GROSHEIDE, F.W. (1986). *Auteursrecht op maat, Beschouwingen over de grondslagen van het auteursrecht in een rechtspolitieke context*, Deventer, Kluwer.
- JANSSENS, M.C. *Commentaar bij art.23 bis AW*, in F. BRISON en H. VANHEES (eds.), *Huldeboek Jan Corbet. De Belgische auteurswet. Artikelsgewijze commentaar*, Brussel, Larcier, 2012, 190-191.
- Malfiet, K. & Ponet, B. (1994). *Industriële eigendomsrechten*, Kalmthout, Biblo, 306 p.
- SWENNEN, F. (2007). *Kunst en recht*, Antwerpen, Intersentia, 388 p.
- VAN DER GRAAF & CO. *Merkenwet en merkenpraktijk*, 2e druk, Amsterdam 1962, blz. 46.
- VAN ISACKER, F. (1961). *De morele rechten van de auteur*, Brussel, Larcier.
- VAN ISACKER, F. *Kritische analyse van het Belgische auteursrecht*, Antwerpen, Kluwer, 1985, 117-121.
- VANHEES, H. (2015). *Basiswetteksten inzake het recht van de intellectuele eigendom* (8ste editie). Antwerpen, Intersentia, 922 p.
- VANHEES, H. *Commentaar bij art.7 AW*, in F. BRISON en H.VANHEES.
- VOORHOOF, D. & VAN DER PERRE, K. (2013). *Handboek Auteursrecht* (editie 2013-2014). Gent, Academia Press, 365 p.

B. Artikels

- BERGMANS, E. "Luc Tuymans treft minnelijke schikking met fotografe", *De Standaard*, 4 september 2015.
- BUYDENS, M. "Recente ontwikkelingen in het Belgisch auteursrecht- De omzetting van de Europese Richtlijn betreffende het auteursrecht in de informatiemaatschappij", *SEW* 2002, 379.
- DEENE, J. "Da Vinci Code geen plagiaat", *Juristenkrant* 2006, nr.130, 7.
- DEENE, J. "Muziek afspelen op werk vloer geen inbreuk auteursrecht", *Juristenkrant*, nr. 124, 22 februari 2006, 1 en 6.

- DEENE, J. "Hof van Justitie harmoniseert auteursrechtelijke beschermingsvoorwaarde", *Juristenkrant*, 2009, 3.
- DEENE, J. en VAN DER PERRE, K. "Nieuwe auteurswet. Belang voor de digitale wereld", *NJW* 2005.
- FEYEN, S. "Auteursrecht en vrije meningsuiting. Een verhouding uit balans?", *AM* 2009, 585-607.
- GHISLAIN, I. "Het beslag inzake naam naar Belgisch recht", *Jura falconis*, 2008-2009, nr 2, 223-242.
- GOTZEN, F. "Overzicht van rechtspraak. Auteurs en modellenrecht 1990-2004", *TPR* 2004, afl.3, 1484.
- LEMMENS, L. "Komst Wetboek van Economisch Recht zorgt voor delegatie van bevoegdheden intellectuele eigendom", *www.legalworld.be*, 31 maart 2016.
- MICHAUX, B en DE GRUYSE, E. "De handhaving van intellectuele rechten gereorganiseerd", *T.B.H.* 2007, afl.7., 626.
- MISSELYN, J. "Klassejustitie bestaat nog: 21.500 euro voor een signalisatielint", *Knack*, 21 juni 2010.
- RICKETSON, S. "Internationaal Conventions and Treaties", in BAULCH, L. e.a. (red.): *ALAI Study Days 1998, "The Boundaries of Copyright"*, Sydney: Australian Copyright Council 1999, 10, not 5.
- STORCK, "Benelux - Algemeen - Fabrieks-en handelsmerken - Benelux Merkenwet – Overeenstemming- Begrip - Art. 13, A, Benelux-Merkenwet", *www.mdseminars.be*, 1 februari 2002.
- VAN BESIEN, B. "Het vonnis Van Giel t. Tuymans: over parodie in het auteursrecht en de grens tussen inspiratie en plagiaat", *www.siriuslegaladvocaten.be*, 12 februari 2015.
- VAN BESIEN, B. "Inbreuk op intellectuele rechten: zowel materiële als morele schade moet vergoed worden", *www.siriuslegal.be*, 21 maart 2016.
- VAN DER PERRE, K. "De 'three-step test' in het auteursrecht", in *Mediarecht* 2003, Mechelen, Kluwer, losbladig, afl. 20, Algemeen mediarecht, 19.
- VERHAEREN, S. 'Handhaving van het auteursrecht', *www.argusadvocaten.be*.
- VOORHOOF, D. "Konijn beschermd door auteursrecht. Nijntje mag van rechter geen drugs gebruiken", *Juristenkrant* 2005/112, 1 en 13.

IV. Rechtspraak

- HvJ 6 juni 2002, *AM* 2002, 402.
- HvJ 3 september 2014, nr. C 201/13.

- HvJ 17 maart 2016 nr. C 99/15.
- Cass. 27 april 1989, *RW* 1989-1990,362.
- Cass. 11 mei 1998, AR C950142N.
- Cass. 10 december 1998, *AM* 1999, 335, noot N.IDE en A. STROWEL.
- Cass. 18 februari 2000, AR C980517F.
- Cass. 5 april 2001, *AM* 2001,400.
- Cass. 25 september 2003, *IRDI* 2003, 214.
- Cass. 30 november 2004, *AM* 2005, met noot DE NAUW, A. RABG 2005, 1507 met noot DELBROUCK, L.
- Cass. 11 maart 2005, *AM* 2005, 396.
- Cass. 26 januari 2006, *NJW* 2006, nr.137, 168.
- Cass.8 mei 2008, *AM* 2009, 102.
- Cass. 5 november 2010, AR C.09.0398.N.
- Brussel 4 oktober 1989, *RW* 1989-1990, 651.
- Brussel 24 maart 1994, *AM* 1996, 318.
- Brussel 18 april 1997, *AM* 1997, 278- 282.
- Brussel 18 september 1998, *AM* 1999, 61.
- Brussel 23 maart 2001, *AM* 2001, 375, noot DERCLAYE, E. en CRUQUENAIRE, A.
- Brussel 14 juni 2007, *AM* 2008, 23, met noot VOORHOOF, D. "Parodie, kunstexpressievrijheid en auteursrecht" (27-36).
- Brussel 8 april 2013, www.ie-forum.nl.
- Voorz.Rb. Brussel 9 februari 1996, *AM* 1996, 413 en Rb. Brussel 3 april 2001, *AM* 2001,464.
- Voorz. Rb. Brussel 1997, *IRDI* 1998, 55.
- Voorz. Rb. Brussel 27 februari 1998, *Jour. Proc.*, afl. 345, 28-31.
- Voorz. Rb. Brussel 17 februari 2011, www.legalworld.be.
- Rb. Brussel 15 februari 1996, *AM* 1996, 319.
- Rb. Brussel 8 oktober 1996, *AM* 1997, 71.

- Rb. Brussel 8 mei 1999, *AM* 1999, 374.
- Rb. Brussel 29 juni 1999, *AM* 1999, 435.
- Antwerpen 20 januari 1997, *AM* 1997, 174.
- Antwerpen 11 oktober 2000, *AM* 2001, 357.
- Antwerpen, 21 juni 2004, *AM* 2005, 76.
- Antwerpen 25 juni 2007, *AM* 2007, 461.
- Antwerpen 29 maart 2010, *AM* 2010, 489.
- Voorz. Rb. Antwerpen 13 juli 2011, *AM* 2012, 56.
- Voorz. Rb. Antwerpen 12 mei 2005, Mercis BV en Dick Bruna t. Code NV, *AM* 2005, 304.
- Voorz. Rb. Antwerpen (kort ged.) 13 juli 2011, *AM* 2012,56.
- Voorz. Rb. Antwerpen 15 januari 2015, *www.ie-forum.be*.
- Corr. Antwerpen 9 februari 2004, *RAGB* 2005, 1850.
- Luik 6 oktober 1997, *Journ.proc.* 1997/336.
- Gent 13 mei 2013, P. Wittewrongel e.a.t. Aspeslag, P. en Cocquyt, A. *AM* 2013/5, met noot VOORHOOF, D. (in druk).
- Corr. Hasselt 16 februari 1999, *RW* 1998-99, 1424.
- Vred. Leuven 15 februari 1994, *RW* 1993-94, 1464.
- HR 14 mei 1954, *NJ* 1954, 450.

V. Overige documenten

- Report of the WTO Panel, United States-section 110 (5) of the US Copyright Act, 15 juni 2000, WT/ DS/ R.
- Advies van 5 mei 2006 van de Raad voor de Intellectuele Eigendom betreffende de bescherming van intellectuele eigendomsrechten.

VI. Persoonlijke communicatie

- Deckers, P. (2016, 30 januari). (oprichter stichting Giartac). (plagiaat in de kunst). Persoonlijke communicatie [gesprek]. Openbare bibliotheek, Genk.

Bijlagen

I. Bijlage 1: voorzitter rechtbank eerste aanleg Brussel 31 december 1997

AUTEURSRECHT DROIT D'AUTEUR

15. In New York daarentegen verloren (freelance) journalisten een soortgelijk geding, althans in eerste aanleg. In de beslissing *Jonathan Tasini c.s. v. New York Times* van 13 augustus 1997²⁷ besluit de District Court, Southern District New York, dat de (stilzwijgende) licentie tot publicatie van hun artikels, die freelance journalisten hebben verleend aan de New York Times, ook het recht omvat om deze artikels via digitale media te verspreiden (in casu via de Lexis-Nexis databank en op CD-ROM). In tegenstelling tot hun Belgische en Nederlandse collega's zijn de Amerikaanse rechters dus van oordeel dat, onder het copyright systeem (!), geen bijkomende toestemming vereist is. Tegen deze beslissing is beroep aangekend.

(vervolg) Vgl., een gelijkaardig geschil in Frankrijk, TGI (réf.) Strasbourg, 3 février 1998, publicatie op het Internet (<http://www.legalis.net/legalnet/judiciaire/internet-dtauteur.htm>)

²⁷ Publicatie on-line door *New York Law Journal*, <http://nylj.com/links/tasini.html>. Zie over deze zaak ook COHEN JEHORAM, noot (supra), p. 197 (noot 5 aldaar); HUGENOLTZ, P.B., "Amerikaanse journalisten verliezen eerste slag om elektronische rechten", *Computerrecht*, 1997/5, p. 255; MARTONE, P. en KELLER, P., "US Courts strip authors of online rights. Newspaper and magazine publishers can freely reprint works in electronic form", *IP Worldwide*, January/February 1998, p. 13-15. Op het Internet vindt men verschillende commentaren over deze zaak.

*Voorz. Rechtbank van Eerste Aanleg,
Brussel, 31 december 1997*

*Prés. Tribunal de Première Instance de
Bruxelles, 31 décembre 1997*

AUTEURSRECHT — KAMIEL SPIESSENS — BRTN —
OESJE — STAKINGSVORDERING — CO-AUTEUR

De stakingsrechter kan enkel het bestaan vaststellen van een overtreding van het auteursrecht of van naburige rechten, en dus niet van eventuele contractuele wanprestatie.

Er dient duidelijk een onderscheid te worden gemaakt tussen creatie en scenario.

Er is sprake van onverdeeld auteursrecht wanneer de creatie is uitgewerkt door meerdere personen. Wanneer de creatie en de uitvoering van het typeje echter zodanig dicht bij elkaar liggen dat

overgaan zonder duidelijke toestemming — weze het zelfs impliciet — van de auteursrechthebbende. De besproken beslissingen zijn wellicht slechts typische "overgangsbeslissingen" die steeds bij nieuwe technologische evoluties opduiken en die doorgaans uitmonden in een aanpassing van bestaande (standaard)overeenkomsten. Te verwachten is inderdaad dat uitgevers, na deze uitspraken, hun overeenkomsten met journalisten zullen aanpassen om ook in de uitdrukkelijke overdracht van het recht tot digitale exploitatie te voorzien. Dit doet voor ons geen afbreuk aan het 'auteursrechtelijk belang' van de besproken beslissingen.

Dr. Marie-Christine JANSSENS
Centrum voor Intellectuele Rechten
(KULeuven)

zij moeilijk nog kunnen worden ontkoppeld dient de uitvoerder eveneens als de createur te worden aanzien.

DROIT D'AUTEUR — KAMIEL SPIESSENS — BRTN —
OESJE — ACTION EN MATIÈRE DE CESSATION — CO-AUTEUR

Le juge compétent peut uniquement établir l'existence d'une violation du droit d'auteur ou des droits voisins et non pas le non respect éventuel d'un contrat.

Une distinction claire doit être faite entre création et scénario.

Il est question de droit d'auteur indivisible lorsque la création est achevée avec l'aide de plusieurs personnes. Lorsque la création et la réalisation d'un personnage sont intimement liées, il est extrêmement difficile de les distinguer et le réalisateur doit être mis sur le même pied que le créateur.

RECHTSDDAAV / II

Voorzitter: J. Boon
 Advocaten: Mrs. M. Demeur, D. Lindemans, P. Marx, H. Croux, G. Glas en B. Michaux

(BRTN t./V.D.D. — BVBA V. — BVBA LAFALOT — BVBA A.L. — NV M.)

()

In dit geding wordt er geconcludeerd en gepleit in het Nederlands ter openbare zitting van 12 december 1997.

Na beraad spreekt de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg volgend vonnis uit:

Gezien:

— de dagvaarding betekend door geregistreerde exploten van Mtr Dirk Dams loco Mtr Christian Otten, gerechtsdeurwaarder verblijvende te Dendermonde, d.d. 6 oktober 1957, en van Mtr Freddy Loyson, gerechtsdeurwaarder verblijvende te Menen, d.d. 7 oktober 1997;

— de conclusies en aanvullende conclusies voor eiseres neergelegd ter griffie op respectievelijk 19 november 1997 en 5 december 1997;

— de conclusies, syntheseconclusies (1) en syntheseconclusies (2) voor de eerste drie verweerders neergelegd ter griffie, respectievelijk op 4 november 1997, 5 december 1997 en 11 december 1997;

— de syntheseconclusies voor vierde en vijfde verweersters neergelegd ter zitting van 12 december 1997;

Gehoord in hun pleidooien de advocaten van partijen ter zitting van 12 december 1997.

De vordering, ingesteld met toepassing van artikel 87 van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten (hierna afgekort "A.W.") strekt ertoe:

(1) te horen vaststellen dat een overtreding van het auteursrecht van eiseres op het typetje Kamiel Spiessens door de verweerders gepleegd werd, ondermeer door het reproduceren en het bewerken van dit typetje in de film "Oesje";

(2) aan de verweerders de staking van deze overtreding te horen bevelen, bijgevolg de verweerders te horen verbieden het typetje thans gekend onder de naam Kamiel Spiessens, onder welke naam, om op het even welke wijze of in welke vorm ook te reproduceren, te laten reproduceren, te bewerken en volgens eender welk procédé aan het publiek mede te delen, met de

enige uitzondering ten voordele van tweede verweerder van het verzorgen van opvoeringen van het bedoelde typetje, en het uitbrengen en distribueren van videocassettes overeenkomstig artikel 8 van de overeenkomst d. d. 21 november 1995, alles onder verbeurte van een dwangsom van 50 MILJOEN BEF voor elke inbreuk op het te vellen vonnis vanaf zijn betekenis.

De feiten

De heer V.D.D., eerste verweerder (hierna afgekort "VDD") heeft lange tijd voor de BRTN, eiseres, gewerkt als artiest, aanvankelijk, gedurende 8 jaar voor RADIO 2, en vervolgens ook voor televisie. Blijkbaar reeds van in het begin creëerde en vertolkte hij (op dat ogenblik dus op de radio) geregeld typetjes. Nadien, wat televisie betreft, werd hij bekend als imitator van bekende personen (Dr. Lecompte, Wilfried Martens, Schampers, Bart Peeters, Dirk Frimout, Jan Hoet, Jean-Pierre Van Rossem, e.a.). Daarnaast begon hij met eigen theatervoorstellingen waarin hij ook imitaties bracht en typetjes opvoerde.

Vanaf 1993 begon de heer VDD, naast imitaties, ook op televisie fictieve typetjes te brengen in programma's zoals "De Drie Wijzen", "Margriet" en "Typisch Chris". In het maandelijks magazine "Teek" van juli 1997 lezen we in de marge van een interview met de heer VDD in zijn curriculum:

"Bij TV 1 debuteerde hij als straatinterviewer in De Drie Wijzen. Later werden voor dit programma de typetjes Dokter Lecompte en Schampers geboren. (...). Het typetje Kamiel Spiessens ontstond op het moment dat Lecompte in De Drie Wijzen aan vervanging toe was. In de zomer van 1995 werd voor het programma Margriet de figuur Jimmy B gecreëerd..." (zie dossier eiseres, stuk nr. 25).

Wat het litigieuze typetje Kamiel Spiessens betreft wordt niet betwist dat het de eerste keer verscheen tijdens de oudejaarsspecial van De Drie Wijzen die op 31 december 1993 op de BRTN werd uitgezonden.

Spiessens werd geïntroduceerd als de tuinman van een andere typetje, met name Dokter Lecompte. Over de omstandigheden waarin het typetje "Kamiel Spiessens" tot stand kwam bestaat tussen de partijen betwisting over punten die essentieel zijn voor de beoordeling van het ontstaan van het auteursrecht "op het typetje" (zie verder).

Mys & Breesch, uitgevers - éditeurs

Op 21 november 1995 sloten de BRTN en de BVBA V., tweede verweerster (zijnde de éénpersoonsvennootschap van de heer VDD) een overeenkomst waarin de voorwaarden voor de samenwerking werden vastgelegd. Deze overeenkomst had retro-actieve uitwerking op 1 januari 1995 om te lopen tot 31 december 1996 (zie dossier eiseres, stuk nr. 1). De voor de beslechting van onderhavige zaak relevante of relevant geachte inhoud van deze overeenkomst wordt hierna onderzocht, indien dit nodig zou blijken voor de beslechting van de zaak.

Op 15 januari 1996 werd de voornoemde overeenkomst verlengd voor het jaar 1997 (zie dossier eiseres, stuk nr. 2).

De typetjes werden geëxploiteerd in theater en zelfs via muziekwerken gecommmercialiseerd op geluidsdragers (singles en langspeelalbums).

Einde 1996 — begin 1997 vatte de heer VDD het plan op om rond het typetje Kamiel Spiessens een langspeelfilm te maken. De BVBA V. en de heer VDD gingen over tot de oprichting van een nieuwe maatschappij, namelijk de BVBA L., derde verweerster (zie dossier VDD, stuk nr. 5).

De BRTN gaf te kennen niet geïnteresseerd te zijn in een coproductie.

In de loop van de maanden januari-februari 1997 waren er ook contacten tussen de heer VDD en de BRTN naar aanleiding van de besprekingen omtrent de aanpassing en de verlenging van de samenwerkingsovereenkomst. De eerste wrijvingen met betrekking tot de rechten op het typetje worden duidelijk. Anderzijds was er geen ondubbelzinnig verzet vanwege de BRTN tegen de exploitatie van het typetje Kamiel Spiessens in een langspeelfilm, en zij voor het eerst in een schrijven van 14 maart 1997 (zie dossier eiseres, stuk nr. 10).

In april 1997 werd bekend dat de heer VDD vanaf 1998 zou gaan werken voor de commerciële televisiezender VT4.

Deze informatie bemoeilijkte de besprekingen tussen de partijen (ondermeer met betrekking tot de prestaties voor 1997).

Met een schrijven van 12 mei 1997 van VT4 werd duidelijk dat de heer VDD vanaf 1 januari 1998 de eerder gecreëerde typetjes zou uitvoeren voor deze omroep (dossier eiseres, stuk nr. 19), wat een onmiddellijk verzet teweegbracht vanwege de BRTN.

Op 26 mei 1997 werden de opnames voor de langspeelfilm waarvan hierboven sprake is aangevat. De BVBA A.L., vierde verweerster, is de

uitvoerende producent van de film. De N.V. M., vijfde verweerster, is de distributeur van de film.

Op 2 juli 1997 dagvaarde de BRTN de huidige verweerders in kort geding teneinde in essentie de stillegging te bekomen van de productie van de film rond het typetje Kamiel Spiessens "in afwachting dat de bodemrechter ten gronde uitspraak zal hebben gedaan over de rechten en plichten van partijen bij de overeenkomsten d.d. 21 november 1995 en 15 januari 1996 (...)".

De rechter in kort geding verklaarde de vordering op 14 augustus 1997 ongegrond omdat (1) ogenschijnlijk de heer VDD de auteur is van de door hem geconcipeerde en uitgebeelde typetjes, waardoor hij minstens overeenkomstig artikel 5 tweede lid A.W. het recht heeft om zijn bijdrage afzonderlijk te exploiteren voor zover deze exploitatie het gezamenlijk werk niet in het gedrang brengt, en omdat (2) de overeenkomsten van 21 november 1995 en 15 januari 1996 de BRTN ogenschijnlijk niet het recht verschaffen een dergelijke vordering in te stellen.

De BRTN tekende geen hoger beroep aan tegen de beschikking van 14 augustus 1997.

De première van de litigieuze film, met als titel "Oesje" vond inmiddels plaats op 23 oktober 1997.

Beweerde ongegrondheid wegens contractuele grondslag v de vordering

De stakingsvordering te dezen wordt niet louter geschraagd op een beweerde contractuele wanprestatie, maar in eerste orde op beweerde (mede)auteursrechten van de BRTN "op het typetje Kamiel Spiessens". De vaststelling dat partijen met betrekking tot de auteursrechten op dit typetje een overeenkomst hebben gesloten waarin zekere exploitatiemodaliteiten worden vastgelegd verandert niets aan het bovenstaande. Er bestaat inzake geen probleem van samenloop tussen contractuele en buitencontractuele aansprakelijkheid, althans niet wat betreft de eerst te stellen vraag of er inzake onverdeelde auteursrechten bestaan.

Auteursrechtelijke beschermwaardigheid van het typetje Kamiel Spiessens

Er bestaat geen betwisting tussen de partijen over de vraag of het typetje of het personage Kamiel Spiessens een auteursrechtelijk beschermde creatie is. Alle partijen beantwoorden

deze vraag positief (cf. in dit verband de uitspraak van de Arrondissementsrechtbank Haarlem, Nederland, d.d. 22 januari 1991, Informatierecht/AMI, 1992/10, p. 188, met betrekking tot de figuur "Sjef van Oekel" vertolkt in TV-programma's door de heer D.B.).

Alvorens te onderzoeken of de BRTN (of één van haar medewerkers die zijn auteursrechten afstand) "mede"-gerechtigde is te dezen (de Auteursrechten van VDD staan niet ter discussie) lijkt het nuttig en zelfs nodig te verduidelijken wat moet worden verstaan onder "de creatie van een typetje".

De A.W. heeft het over het "werk" van de auteur, wat wijst op een (materiële) realisatie, een creatie, een schepping. Het werk van de auteur vormt de vrucht van zijn denken ("l'ouvrage fruit de la pensée"). Het werk staat dus tegenover het idee, dat geen bescherming geniet.

Het typetje Kamiel Spiessens, zoals het wordt — voorlopig zullen we stellen — "uitgevoerd" door de heer VDD wordt gekenmerkt door een eigen naam, een bijzonder uiterlijk waaronder begrepen specifieke kledij of toebehoren, karakteristieke gebaren, lichaamshoudingen en mimiek, en een aparte wijze van spreken (stem, accent, typische zinswendingen en uitdrukkingen).

Het gaat dus om meer dan het op de heer VDD gelijkend uiterlijk van de figuur Spiessens.

Het typetje als auteursrechtelijk werk dient onderscheiden van het scenario, de inbeeldbrenging, de muziek, het decor, enzomeer, evenals van het audiovisuele werk in haar geheel waarin de creatieve bijdragen van andere auteurs (scenarist, regisseur,...) geïncorporeerd worden. Als dusdanig kan het typetje als bijdrage in de realisatie van een audiovisuele productie afzonderlijk worden geëxploiteerd, zoals de componist van de muziek het muziekwerk op fonogrammen kan laten uitbrengen, en de scenarist het scenario tot een roman kan herschrijven (cf.

artikel 5 tweede lid A.W.). Dit zal zonder twijfel het geval zijn wanneer het typetje reeds bestond voor het audiovisuele werk tot stand kwam.

Auteursrechten van de BRTN

De BRTN betwist dat de heer VDD het typetje Kamiel Spiessens alleen heeft gemaakt.

Zij overlegt de "outprint" van het scenario van het allereerste optreden van Spiessens en het bewijs dat di. document in het bestand van een

computer werd gecreëerd op "donderdag 28 oktober 1993".

Dit scenario begint met de tekst: "Spiessens is een wat wereldvreemde maar vriendelijke, tevreden wonderlijk man, die zich bezighoudt met natuurgeneeskunde, archeologie, kruiden, aardstralen, wichelroedes enz. Zijn stopwoorden zijn " 't is niet moeilijk, dat is gemakkelijk" en "Hoe zoudt ge zelf zijn".

Deze tekst zou van de hand zijn van de heer C.B., een medewerker van de BRTN, die zijn auteursrecht op zijn creaties, tot stand gebracht in het raam van deze samenwerking, zou afgestaan hebben aan de BRTN. Volgens de BRTN zijn de stijl van spreken, het merkwaardig woordgebruik enz...bepaald in en door dit scenario, en door het scenario's van latere uitzendingen. Tevens zou de heer B.C.B. het uiterlijk van Spiessens mee hebben bepaald in onderling overleg met de heer VDD (schmink, kledij, pruik, e.d.) en zou deze inbreng wezenlijk geweest zijn om te leiden naar de figuur zoals die werd gecreëerd.

De BRTN overlegt tevens een interne nota d.d. 8 november 1993 van de heer B.D.P. (toenmalig BRTN-producer) aan Directeur-generaal J.C., waarin informatie wordt verschaft over buitenlandse dienstreizen naar Nederland en Sri Lanka. Met betrekking tot dit laatste land werden 2 aanvragen gedaan: één voor de heer VDD en de tweede voor de heer C.B.. De motivatie van de aanvraag door de heer B.D.P. is niet oninteressant te dezen:

"Dagvergoedingen voor de rest van de ploeg worden betaald door Radio Donna, waarvoor wij een reisreportage maken, maar van de gelegenheid gebruik maken om "Lecompte op reis" op te nemen". VDD is hier acteur, alias Dokter Lecompte en C.B. is zowat zijn alterego, die alles verzint, teksten en situaties creëert, en zonder wie VDD niet kan (als Lecompte natuurlijk)" (dossier eiseres, stuk nr. 26).

Volgens de BRTN is een zeer groot deel van de kenmerkende componenten van het typetje Spiessens afkomstig van de heer C.B.. De prestaties van de heer VDD "als uitvoerend kunstenaar" om het door C.B. gecreëerde typetje te doen leven, zou irrelevant zijn voor de beoordeling van het auteursrecht.

De heer VDD betwist met klem dat de typetjes (en dus ook Spiessens) aanzien kunnen worden als werken die uit samenwerking zijn ontstaan. De door de BRTN voorgelgde stukken zouden op

geen enkele manier bewijzen dat de heer C.B. mede-auteur zou zijn van het litigieuze typetje. Hoogstens kan deze beschouwd worden als de auteur van het scenario van het typetje Kamiel Spiessens. Het verwerken van karaktereigenschappen of stopwoorden in een scenario zou geen afbreuk doen aan het auteursrecht van de heer VDD op het typetje zelf, dat door de heer VDD in een getypte nota omstandig wordt omschreven:

In deze verklaring worden de kenmerken van "Kamiel Spiessens" volledig geanalyseerd, meer bepaald zijn afkomst ("een tuinier uit het Waasland, meer bepaald uit Lokeren. Dat is duidelijk te horen aan zijn dialectklanken en zijn typisch Lokers woordgebruik en uitdrukkingen"), zijn leeftijd ("Ik heb van Kamiel Spiessens een ouder man gemaakt die nog zeer vitaal is en waar men moeilijk een leeftijd kan op plakken"), zijn karakter ("Hij is een autodidact, een beetje naïef maar zeker niet dom"), zijn uiterlijk ("Het uiterlijk van Kamiel Spiessens werkt onmiddellijk op de lachspieren. Hij heeft een verwarde grijze haardos, een brillette van voor de oorlog dat stuk is geweest maar dat hij zelf weer heeft 'gerepareerd'. Voor de rest heeft hij een flinke blos (van in de tuin te werken) en een sterk aangetast gebit. Stukken tanden zijn afgebroken waardoor hij een spraakgebrek heeft"), zijn kledij ("Kamiel Spiessens loopt winter en zomer gekleed in een groene zware regenjas, een blauw geruit hemd met bijbehorend gillet, een grijze ribfluwelen broek en een sjaal"), zijn manier van bewegen ("Hij loopt een beetje voorover, de schouders een weinig opgetrokken en steekt bij zijn uitzettingen regelmatig de linkerhand in het middel. Ook heeft hij een beetje last van een nerveuze trek met zijn hoofd. Zijn handen zijn dikwijls in een positie alsof hij zijn evenwicht tracht te bewaren") en zijn stem ("Verder is er dan ook het typische stemtimbre").

Volgens de heer VDD is de omschrijving van Spiessens door de heer C.B. een korte herneming van hetgeen reeds door hem (VDD) gecreëerd werd, met als enig doel om, bij wijze van inleiding, het scenario en de sketch te situeren.

Volgende elementen, stukken en overwegingen zijn relevant voor de feitelijke beoordeling waartoe de rechtbank dient over te gaan:

— het staat vast dat de heer VDD naast "Kamiel Spiessens" nog vele andere typetjes vertolkte voor de BRTN, doch waarop deze geen auteursrechten

laat gelden;

— in tempore non suspecto, namelijk in 1994, verkondigde de heer VDD in de media dat hij het typetje Kamiel Spiessens creëerde; Dit werd op dat ogenblik niet tegengesproken door de BRTN of door de heer C.B. (cf. naar analogie : artikel 6 A.W.);

— de heer VDD overlegt een schrijven van 28 juli 1997, uitgaande van de Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers (SABAM), waarbij de heer C.B. aangesloten blijkt. In deze brief stelt de auteursvereniging van de heer C.B. dat deze geenszins betwist dat de heer VDD de typetjes bedacht heeft (dossier VDD, stuk nr. 27);

— het typetje Kamiel Spiessens ontstaat als het ware pas door de vertolking van de heer VDD. Dan pas wordt het herkenbaar in de ogen van het publiek. Dan pas begint het te leven en wordt het gerealiseerd. De summier omschrijving van enkele kenmerken van het type, neergeschreven op een blad papier of ingebracht in een computer vormt nog geen "werk" in de ware betekenis van artikel 1 A.W. omdat het nog geen echte vorm geeft aan de ideeën, doch uitsluitend deze idee zelf verwoordt. Men kan het vergelijken met het kort verwoorden van de ideeën die men heeft om een schilderij tot stand te brengen. Dit laatste zal er pas zijn als het geschilderd is. En indien deze woorden uitgaan van een andere persoon dan de schilder, zal men wellicht niet voorhouden dat deze persoon een "wezenlijke inbreng" had in het schilderij. De schilder werd allicht op een idee gebracht en misschien vroeg hij zelfs nu en dan raad, maar het creëren, in dit geval "tot leven brengen", gebeurt alleen door de schilder. Zeker in een sketch zal de wisselwerking tussen de scenarioschrijver en "het typetje" (of de auteur achter dit typetje) sterk aanwezig zijn. Het vermoeden bestaat evenwel dat het scenario geschreven wordt "vertrekkend van het typetje", waarrond de sketch precies wordt opgebouwd. Dit lijkt zonder meer het geval bij het allereerste optreden van Kamiel Spiessens op TV op 3 december 1993 (zie supra) : de "sketch" bestaat in dit geval uitsluitend uit een interview van Kamiel Spiessens door een ander typetje, Schampers. De vaststelling dat de scenarioschrijver zijn scenario begint met een korte omschrijving van het personage wijst eveneens in die richting. De ideeën voor de sketch krijgen slechts vorm enerzijds door de vertolking van het typetje en anderzijds door het neerschrijven

van het scenario;

— in de overeenkomst d.d. 21 november 1995 gesloten tussen de BRTN enerzijds en de BVBA V. anderzijds (vertegenwoordigd door de heer VDD), meer bepaald in artikel 7, bevestigen de contractanten dat de typetjes gecreëerd worden door toedoen van de heer VDD;

— op pagina 628 van BRTN-Teletekst van 4 november 1997, dit wil zeggen in "tempore suspecto" verscheen het bericht: "De film "Oesje" rond het door VDD gecreëerde typetje Kamiel Spiessens, heeft zijn start niet gemist...". De rechtbank verleent geen juridische betekenis aan dit feit, maar neemt het "als feit" in overweging.

De bewijswaarde van de interne nota's die door de partijen worden voorgelegd (de nota d.d. 8 november 1993 van de heer B.D.P. en de anonieme nota opgesteld met het oog op de contractbespreking van 3 februari 1997) dienen correct te worden gelezen, geïnterpreteerd en gesitueerd, en hebben een lage bewijswaarde, precies omdat zij intern bedoeld zijn. De nota van B.D.P. handelt niet over Kamiel Spiessens, maar over Dr. Lecompte. Zij schijnt wel aan te wijzen hoezeer het werk van de heren VDD en C.B., tot op de locatie toe, bij elkaar aansluit. De kwaliteit van het scenario is ongetwijfeld medebepalend voor het succes van het typetje, maar nogmaals, de creatie van het typetje en van het scenario dienen te worden onderscheiden.

De BRTN houdt terecht staande dat er sprake is van onverdeeld auteursrecht tussen meerdere makers, wanneer de creatie is uitgewerkt door meerdere personen, in onderling overleg, en dat de eigen bijdrage van elkaar niet meer kan worden geïdentificeerd. "Uitwerken" betekent zo veel als "naar buiten brengen", "vorm geven", "herkenbaar maken". Het typetje Kamiel Spiessens lijkt onlosmakelijk verbonden met de persoon van VDD, die het als enige heeft "uitgewerkt". De bijdrage van de heer C.B. in het totstandkomen van

het typetje (en dus niet van de sketches als dusdanig) is onduidelijk. Creatie en uitvoering van het typetje liggen in dit geval zodanig dicht bij elkaar dat zij moeilijk nog kunnen worden ontkoppeld.

Alle bovenstaande elementen, stukken en overwegingen samen genomen, komt de rechtbank tot het besluit dat de heer VDD de enige (bewezen) auteur is van het typetje Kamiel Spiessens en dat geen onverdeeld auteursrecht, in de zin van artikel 4 A.W., wordt aangetoond.

Besluit

De BRTN betwist niet dat het typetje Kamiel Spiessens afzonderlijk kan worden geëxploiteerd, los van de eerder gemaakte audiovisuele werken, zonder deze werken in het gedrang te brengen (cf. artikel 5 A.W.).

Aangezien de BRTN geen onverdeelde auteursrechten op het typetje Kamiel Spiessens kan laten gelden, kan haar vordering louter nog gestoeld zijn op de overeenkomsten afgesloten op 21 november 1995 en 15 januari 1996. De stakingsrechter kan evenwel enkel het bestaan vaststellen van een overtreding van het auteursrecht of van naburige rechten, en dus niet van eventuele contractuele wanprestaties.

OM DEZE REDENEN;

Wij, BOON J., Rechter aangesteld om de Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg zetelende te Brussel te vervangen;

Bijgestaan door griffier MELIS E.;

Gezien de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Rechtsprekende na tegenspraak;

Alle andere of strijdige besluiten verwerpend;

Verklaren de vordering ontvankelijk doch ongegrond.

II. Bijlage 2: Hof van Cassatie 18 februari 2000

N-20000218-9

Arrest

Hof van Cassatie, België

C980517F

18/02/2000

HET HOF,

Gelet op het bestreden vonnis, op 7 juli 1998 in laatste aanleg gewezen door de vrederechter van het kanton Marche-en-Famenne;

Over het middel: schending van de artikelen 1, § 1, eerste en vierde lid, en 22, § 1, 3°, van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten,

doordat de vrederechter de vordering van eiseres niet gegrond verklaart, na erop te hebben gewezen dat zij verweerster wil doen veroordelen tot betaling van 2.120 frank auteursrechten voor een optreden met orkest op 24 december 1996 van 15 uur tot 16 uur 30 in de residentie Douce Quiétude in Marche-en-Famenne, op grond "dat de, sociale of familiale, intimiteitsband die tussen de leden van het publiek bestaat, de maatstaf vormt om onderscheid te maken tussen het openbaar en privé-karakter van het optreden; (...) dat in casu het privé-karakter van de uitvoering voldoende blijkt uit het feit ze in een rusthuis voor bejaarden plaatsvond; dat het wel degelijk gaat om een beperkte en intieme kring van bewoners van een rusthuis voor bejaarden die er allen verblijven en er "in familie" wonen; dat er tussen die bewoners dagelijks nauwe, quasi familiale, contacten worden gelegd - denken we hierbij aan de film «Home Sweet Home»; dat die toestand niet vergelijkbaar is met die van een school, een bedrijf of een ziekenhuis; dat verweerster terecht die uitvoering als strikt privé beschouwt",

terwijl, overeenkomstig artikel 1, § 1, eerste en vierde lid, van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten, alleen de auteur van een werk van letterkunde of kunst het recht heeft om het op welke wijze of in welke vorm ook te reproduceren of te laten reproduceren en het volgens ongeacht welk procédé aan het publiek mede te delen; het recht van de auteur beschermd is zodra de uitvoering of vertoning effectief openbaar en hoorbaar is; artikel 22, § 1, 3°, van die wet bepaalt dat wanneer het werk op geoorloofde wijze openbaar is gemaakt, de auteur zich niet kan verzetten tegen de kosteloze privé-mededeling in familiekring; derhalve, om aan die bescherming te ontsnappen en om te stellen dat het om een privé-mededeling gaat, geenszins kan worden volstaan met de vaststelling dat de uitvoering plaatsvond in een rusthuis voor bejaarden die een "beperkte en intieme kring vormen van bewoners die allen in dat rusthuis verblijven en er 'in familie' wonen (...)" en "dat die toestand niet vergelijkbaar is met die van een school, een bedrijf of een ziekenhuis"; daaruit volgt dat de beslissing van de vrederechter om de vordering van eiseres af te wijzen op grond van het strikt privé-karakter van de uitvoering niet naar recht verantwoord is (schending van alle in het middel aangewezen wetsbepalingen):

Overwegende dat ingevolge artikel 1, § 1, van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten, alleen de auteur van een werk van letterkunde of kunst het recht heeft om het op welke wijze of in welke vorm ook te reproduceren of te laten reproduceren en het ongeacht volgens welk procédé aan het publiek mede te delen;

Dat artikel 22, § 1, 3°, van die wet bepaalt dat wanneer het werk op geoorloofde wijze openbaar is gemaakt, de auteur zich niet kan verzetten tegen de kosteloze privé-mededeling in familiekring;

Overwegende dat het arrest oordeelt dat "dat het privé-karakter van de uitvoering voldoende blijkt uit het feit ze in een rusthuis voor bejaarden plaatsvond; dat het wel degelijk gaat om een beperkte en intieme kring van bewoners van een rusthuis voor bejaarden die er allen verblijven en er in familie' wonen; dat er tussen die bewoners dagelijks nauwe, quasi familiale, contacten worden gelegd (...)";

Overwegende dat de bodemrechter door die consideransen wettig heeft kunnen afleiden dat de uitvoering van muziekwerken in casu geen openbaar karakter had;

Dat het middel niet aangenomen kan worden;

OM DIE REDENEN;

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

Conclusie

III. Bijlage 3: Hof van Cassatie 11 mei 1998

N-19980511-10

Arrest

Hof van Cassatie, België

C950142N 11/05/1998

HET HOF,

Gelet op het bestreden vonnis, op 15 februari 1994 in laatste aanleg gewezen door de Vrederechter van het tweede kanton Leuven;

Over het middel, gesteld als volgt : schending van de artikelen 1 en 16 van de Auteurswet van 22 maart 1886, waarvan de Nederlandse tekst is vastgesteld bij de wet van 26 juni 1981, 2.1 en 4, en 11.1 van het Verdrag van Bern voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst, ondertekend te Bern op 9 september 1886, zoals herzien te Brussel op 26 juni 1948 en goedgekeurd bij de wet van 26 juni 1951,

doordat de vrederechter eiseres' vordering ontvankelijk doch ongegrond verklaart, o.m. op grond :

"(...) dat de reproductie de vastlegging is van het werk in een materiële vorm, ongeacht de gebruikte techniek (CD of plaat); dat inherent aan het reproductierecht het bestemmingsrecht van de auteur vevat zit, het recht van de auteur om, wanneer hij de reproductie van zijn werk toegestaan heeft, aan het gebruik van de reproductie bepaalde voorwaarden te verbinden;

(...) dat het de rechtbank behoort te appreciëren of een uitvoering onder de toepassing valt van het auteursrecht (art. 15 en 16 Auteurswet). (...) dat de uitvoering in concreto niet onder de toepassing valt van de auteurswet omdat de auteur impliciet aan het verleende reproductierecht en toestemming tot commercialisatie, het uitvoeringsrecht heeft verleend in een ruimte, exclusief bestemd voor verkoop van CD's en platen aan de consument.

(...) dat in concreto vaststaat dat het werk werd uitgevoerd in een ruimte exclusief bestemd voor verkoop van CD's en platen aan de consument zodat de auteur geen rechten meer kan vorderen, uitgeput door het verleende reproductierecht en het bestemmingsrecht, de commercialisatie",

terwijl krachtens de artikelen 1 en 16 van de Auteurswet van 22 maart 1886, de gehele of gedeeltelijke openbare uitvoering of opvoering van een muzikaal kunstwerk verboden is zonder toestemming van de auteur en deze, krachtens de artikelen 2.1 en 4, en 11.1 van voormeld Verdrag van Bern, uitsluitend het recht heeft om toestemming te geven tot elke openbare mededeling van zijn werk; het auteursrecht beschermd is zodra de uitvoering of mededeling daadwerkelijk openbaar en hoorbaar is en hieraan, noch krachtens voormelde wets- of verdragsbepalingen, noch krachtens enige andere wetsbepaling, afbreuk wordt gedaan door het enkele feit dat het werk wordt uitgevoerd 'in een ruimte exclusief bestemd voor de verkoop van CD's en platen aan de consument' (schending van voormelde wets- en verdragsbepalingen); de genoemde bepalingen geen vermoeden instellen dat de auteur die toestemming heeft gegeven tot het reproduceren en het commercialiseren van zijn werk

door middel van CD's en platen, daardoor ook toestemming heeft gegeven voor elke openbare uitvoering of mededeling in elke ruimte die exclusief bestemd is voor de verkoop van deze CD's en platen aan de consument,

zodat de vrederechter, door het tegendeel te beslissen, in deze wets- en verdragsbepalingen een vermoeden leest dat zij niet bevatten, minstens een uitzondering op het toestemmingsvereiste vanwege de auteur aanvaardt die daarin geen steun vindt en derhalve deze bepalingen schendt :

Overwegende dat het vonnis vaststelt, zonder desaangaande te worden bekritiseerd, dat verweerster niet de openbaarheid van de bedoelde uitvoeringen van muziekwerken heeft betwist en niet heeft voorgehouden dat het demonstraties betrof;

Overwegende dat het enkele feit dat de maker van een muziekwerk toelating verleent tot het reproduceren van zijn werk op een drager met het oog op het commercialiseren ervan, niet inhoudt dat de auteur aan de verkoper van de muziekdrager het recht verleent om in de ruimte die is bestemd voor de verkoop, zijn werk openbaar uit te voeren, ook al geschiedt die uitvoering met het doel de verkoop van de muziekdrager te bevorderen;

Overwegende dat het vonnis de vordering van eiseres afwijst op grond dat de uitvoering van een muziekwerk in concreto niet onder de toepassing van de auteurswet valt "omdat de auteur impliciet aan het verleende reproductierecht en toestemming tot commercialisatie, het uitvoeringsrecht heeft verleend in een ruimte, exclusief bestemd voor verkoop van CD's en platen aan de consument";

Dat het vonnis aldus de in het middel aangehaalde wets- en verdragsbepalingen schendt;

Dat het middel gegrond is;

OM DIE REDENEN,

Vernietigt het bestreden vonnis;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het vernietigde vonnis;

Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent aan de feitenrechter over;

Verwijst de zaak naar het Vredegerecht van het eerste kanton Brussel.

Conclusie

IV. Bijlage 4: Hof van Cassatie 26 januari 2006

Hof van Cassatie 26 januari 2006

Voorzitter: Robert Boes Raadsheren: Ghislain Dhaeyer, Ghislain
Londers, Eric Dirix en Dirk Debruyne
O.M.: Pierre Cornelis Advocaten: Huguette Geinger

Een privé-mededeling waartegen de auteur zich niet kan verzetten bestaat uit de kosteloze mededeling die plaatsvindt in besloten kring ten opzichte van personen tussen wie een familiale band bestaat. Daaronder is begrepen een beperkte groep van personen tussen wie een dermate nauwe band bestaat dat hij kan worden gelijkgesteld met een familiale band. De vrederechter heeft wettig geoordeeld dat radiomuziek in een afgesloten werkatelier dat enkel toegankelijk is voor vijf personeelsleden die dagelijks in elkaars aanwezigheid vertoeven waardoor tussen hen een private en intieme band is ontstaan, kan gelijkgesteld worden met een privé-mededeling in familiekring.

Cass. 26 januari 2006, NjW 2006, 168.

Belgische vereniging van auteurs, componisten en uitgevers sabam, [...] eiseres,

[...]

tegen British Car Center, naamloze vennootschap, [...] verweerster.

I. Rechtspleging voor het hof

Het cassatieberoep is gericht tegen een vonnis, op 24 november 2004 in laatste aanleg gewezen door de Vrederechter van het kanton Mechelen.

[...]

II. Cassatiemiddel

Geschonden wettelijke bepalingen

- de artikelen 1, §1, eerste en vierde lid, en 22, §1, enig lid, 3°, van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten.

Aangevochten beslissingen

De Vrederechter van het kanton Mechelen verklaart in het thans bestreden vonnis van 24 november 2004 eiseres' vordering ontvankelijk, doch ongegrond en veroordeelt eiseres tot de kosten van het geding. Bovendien verklaart de vrederechter het vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande alle verhaal en zonder borgstelling. De vrederechter grondt deze beslissing op de volgende motieven (vonnissen pp. 2-3): "1. Vooreerst bewijst (eiseres) niet dat de radiomuziek geproduceerd werd in een voor het publiek toegankelijke plaats of op een plaats waar het publiek de radiomuziek kon beluisteren. Het gaat om een afgesloten werkatelier enkel toegankelijk voor het personeel van (verweerster) (4 arbeiders en 1 verkoper). De aanwezigheid van publiek of de hoorbaarheid voor publiek bv. in de showroom is door de beëdigde agent van (eiseres) niet vastgesteld zelfs niet de mogelijkheid daartoe. 2. Volgens de criteria door (eiseres) zelf aangehaald kan de uitzondering van art. 22, §1-3°, Auteurs(wet) ten deze in concreto wel degelijk toegepast worden omdat: a) de mededeling kosteloos en privé is. b) de verduidelijking van het begrip familiekring inhoudt dat het moet gaan om personen tussen wie een band van familiale of 'sociale' aard bestaat die gelijkgesteld kan worden met de familieband. c) dat dit niet het geval is in scholen, ziekenhuizen, rusthuizen en een fuif van een vereniging is begrijpelijk, enerzijds omwille van het aantal personen en anderzijds de meer losse en toevallige samenhang van de daar aanwezige personen. Anders ligt het zoals ten deze waar in een afgesloten ruimte 5 mensen werken dag in dag uit die elkaars aanwezigheid niet kunnen ontlopen. Tussen deze beperkte werknemers in de afgesloten ruimte van de werkplaats bestaat derhalve een dermate private en intieme band dat slechts sprake kan zijn van een private opvoering waarvoor geen rechten verschuldigd zijn".

Grievens

Overeenkomstig artikel 1, §1, eerste en vierde lid, van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten (hierna Auteurswet) heeft alleen de auteur van een werk van letterkunde of kunst het recht om het werk op welke wijze of in welke vorm ook te reproduceren of te laten reproduceren en om het werk ongeacht welk procédé aan het publiek mede te delen. Artikel 22, §1, enig lid, 3°, van de Auteurswet luidt: “Wanneer het werk op geoorloofde wijze is openbaar gemaakt, kan de auteur zich niet verzetten tegen de kosteloze privé-mededeling in familiekring”. De uitzondering van voormeld artikel 22, §1, enig lid, 3°, geldt slechts indien drie cumulatieve voorwaarden verenigd zijn: (1) de mededeling moet kosteloos zijn, (2) het moet gaan om een privé-mededeling en (3) ze moet plaatshebben in familiekring. Uit de parlementaire voorbereiding van de wet volgt dat de in laatstgenoemde bepaling omschreven voorwaarden beperkend moet worden uitgelegd. De nieuwe Auteurswet voegde de voorwaarde “in familiekring” toe. De bedoeling van de wetgever was de uitzondering van artikel 22, §1, enig lid, 3°, van de Auteurswet strikter te maken. Dit blijkt eveneens uit de verwerping door de Commissie voor Justitie van de Kamer van een amendement dat er toe strekte om scholen, bedrijven, ziekenhuizen, tehuizen en VZW's gelijk te stellen met de familiekring (Amendement Stengers in Verslag De Clerck, Gedr. St. Kamer 1991-92, nr. 473/5, p. 6 en nr. 473/33, 192 en 195; Vr. en Antw. Kamer 1995-96, 5 april 1996, 5901 (Vr. nr. 221 Eeman)). Mede gelet op de parlementaire werkzaamheden van de Auteurswet, dient de uitzondering die in artikel 22, §1, 3°, van de Auteurswet is omschreven, op beperkende wijze te worden uitgelegd, zoals door eiseres in haar conclusies aangevoerd (conclusies p. 3, zesde alinea, en p. 4, bovenaan). Daarenboven voerde eiseres aan dat onder het begrip “familiekring”, naast personen die een bloed- of aanverwantschapsband met elkaar hebben, weliswaar de personen moeten worden begrepen tussen wie een band van familiale of sociale aard bestaat die gelijkgesteld kan worden met de familieband, maar dat van dergelijke band in bedrijven, scholen of ziekenhuizen nooit sprake kan zijn (conclusies p. 4, zesde en zevende alinea). In het thans bestreden vonnis stelde de vrederechter (1) dat de radiomuziek werd geproduceerd in een werkatelier dat toegankelijk was voor de personeelsleden van verweerster, (2) dat de verduidelijking van het begrip “familiekring” inhoudt dat het moet gaan om personen tussen wie een band van familiale of sociale aard bestaat, die gelijkgesteld kan worden met de familieband en (3) dat er tussen verweersters werknemers op de werkplaats binnen haar onderneming een dermate private en intieme band bestaat die met een familieband gelijk kan worden gesteld, zodat er sprake is van een private opvoering waardoor er geen rechten verschuldigd zijn (vonnissen p. 2, onderaan en p. 3, bovenaan). Waar de feitenrechter soeverein de feiten vaststelt op grond waarvan hij besluit tot het al dan niet bestaan van een familiekring, behoort het evenwel aan het Hof toezicht uit te oefenen op de naleving van het wettelijk begrip “familiekring” in de zin van artikel 22, §1, enig lid, 3°, van de Auteurswet en kan dienvolgens de beslissing waarin de rechter besluit tot het bestaan van een “familiekring” op grond van feiten die daarmee onbestaanbaar zijn, vernietigd worden. Op grond van de hiervoren aangehaalde overwegingen kon de vrederechter niet naar recht beslissen dat de mededeling door verweerster van werken uit het repertorium van eiseres plaatshad in familiekring, zodat geen rechten verschuldigd waren (schending van de artikelen 1, §1, eerste en vierde lid en 22, §1, enig lid, 3°, van de Auteurswet van 30 juni 1994).

III. Beslissing van het hof

Beoordeling

Ingevolge artikel 1, §1, van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten, heeft alleen de auteur van een werk van letterkunde of kunst het recht om het op welke wijze of in welke vorm ook te reproduceren of te laten reproduceren en om het werk ongeacht welk procédé aan het publiek mede te delen. Artikel 22, §1, 3°, van die wet bepaalt dat, wanneer het werk op geoorloofde wijze openbaar is gemaakt, de auteur zich niet kan verzetten tegen de kosteloze privé-mededeling in familiekring. Uit de tekst van die met elkaar in verband gebrachte bepalingen en uit de

parlementaire voorbereiding van de wet volgt dat de mededeling een publiek karakter heeft, zodra ze niet valt onder de uitzondering, die in het bovenaangehaalde artikel 22 op beperkende wijze is omschreven. Hieruit volgt dat als een privé-mededeling waartegen de auteur zich niet kan verzetten, de kosteloze mededeling geldt die plaatsvindt in besloten kring ten overstaan van personen tussen wie een familiale band bestaat, daaronder begrepen een beperkte groep van personen tussen wie een dermate nauwe band bestaat dat hij kan worden gelijkgesteld met een familiale band. Het bestreden vonnis overweegt dat de verduidelijking van het begrip familiekring inhoudt dat het moet gaan om personen tussen wie een band van familiale of "sociale" aard bestaat die gelijkgesteld kan worden met de familieband en stelt vast dat: de radiomuziek ten gehore werd gebracht in een afgesloten werkatelier dat enkel toegankelijk is voor het personeel van verweerster, zijnde vier arbeiders en één verkoper; deze vijf mensen dagelijks in elkaars aanwezigheid vertoeven en er derhalve tussen hen een "private en intieme band" bestaat. Het bestreden vonnis oordeelt zodoende wettig dat de uitvoering van muziekwerken in casu geen openbaar karakter had. Het middel kan niet worden aangenomen.

Dictum

Het Hof, Verwerpt het cassatieberoep.

ARREST VAN HET HOF (Vijfde kamer)

6 juni 2002 (1)

Beschermingsduur auteursrecht - Beginsel van non-discriminatie op grond van nationaliteit - Toepasselijkheid op vóór inwerkingtreding EEG-Verdrag ontstaan auteursrecht

In zaak C-360/00,

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 234 EG van het Bundesgerichtshof (Duitsland), in het aldaar aanhangig geding tussen

Land Hessen en G. Ricordi & Co. Bühnen- und Musikverlag GmbH, om een prejudiciële beslissing over de uitlegging van artikel 6, eerste alinea, EG-Verdrag (thans, na wijziging, artikel 12, eerste alinea, EG), wijst

HET HOF VAN JUSTITIE (Vijfde kamer),

samengesteld als volgt : P. Jann, kamerpresident, S. von Bahr, A. La Pergola, M. Wathelet (rapporteur) en C. W. A. Timmermans, rechters,

advocaat-generaal: D. Ruíz-Jarabo Colomer,

griffier: R. Grass,

gelet op de schriftelijke opmerkingen ingediend door:

- Land Hessen, vertegenwoordigd door H. L. Bauer, Rechtsanwalt,
- G. Ricordi & Co. Bühnen- und Musikverlag GmbH, vertegenwoordigd door O. Brändel, Rechtsanwalt,
- de Duitse regering, vertegenwoordigd door A. Dittrich en W. -D. Plessing als gemachtigden,
- de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door K. Banks als gemachtigde, bijgestaan door W. Berg, Rechtsanwalt,

gezien het rapport van de rechter-rapporteur,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 28 februari 2002,

het navolgende

Arrest

1.

Bij beschikking van 30 maart 2000, ingekomen bij het Hof op 28 september daaraanvolgend, heeft het Bundesgerichtshof krachtens artikel 234 EG een prejudiciële vraag gesteld over de uitlegging van artikel 6, eerste alinea, EG-Verdrag (thans, na wijziging, artikel 12, eerste alinea, EG).

2.

Deze vraag is gerezen in een geding tussen het Land Hessen en G. Ricordi & Co. Bühnen- und Musikverlag GmbH (hierna: Ricordi), een theater- en muziekuitgeverij, betreffende het recht om de opera La Bohème van de Italiaanse componist Giacomo Puccini tijdens de seizoenen 1993/1994 en 1994/1995 uit te voeren.

Rechtskader

Nationale rechtsvoorschriften

3.

Ten tijde van de feiten in het hoofdgeding waren artistieke en intellectuele scheppingen in Duitsland beschermd door het Gesetz über Urheberrechte und verwandte Schutzrechte (wet inzake auteursrechten en naburige rechten) van 9 september 1965 (BGBl I, blz. 1273; hierna: UrhG). Deze wet maakte een onderscheid tussen de bescherming van werken van Duitse onderdanen en die van werken van buitenlandse auteurs.

4.

Eerstgenoemden genoten bescherming voor al hun werken, ongeacht of en waar deze verschenen waren (§ 120, lid 1, UrhG), terwijl laatstgenoemden slechts recht hadden op bescherming met betrekking tot werken die voor het eerst of binnen dertig dagen te rekenen vanaf de eerste verschijning op Duits grondgebied waren verschenen (§ 121, lid 1, UrhG).

5.

In de andere gevallen werden de rechten van buitenlandse auteurs beschermd door internationale verdragen (§ 121, lid 4, UrhG).

6.

De door de Duitse wetgeving verleende bescherming van de auteursrechten eindigt 70 jaren na de eerste januari van het jaar volgende op het sterfjaar van de auteur (§§ 64 en 69 UrhG).

7.

Ingevolge artikel 25 van de Italiaanse wet nr. 633 van 22 april 1941 inzake de bescherming van het auteursrecht en andere, met de uitoefening ervan verbonden rechten (GURI nr. 166 van 16 juli 1941), en artikel 1 van wetsdecreet nr. 440 van 20 juli 1945 (GURI nr. 98 van 16 augustus 1945), bedraagt de duur van de auteursrechten naar Italiaans recht 56 jaren te rekenen vanaf het overlijden van de auteur.

Internationaal recht

8.

De voornaamste internationale overeenkomst inzake de bescherming van auteursrechten is de Berner Conventie voor de bescherming van werken van letterkunde en kunst (Akte van Parijs van 24 juli 1971), die op het hoofdgeding van toepassing is in de gewijzigde versie van 28 september 1979 (hierna: Berner Conventie).

9.

Volgens artikel 7, lid 1, van de Berner Conventie omvat de door haar toegekende beschermingsduur het leven van de auteur en 50 jaren na zijn dood. Artikel 7, lid 5, preciseert dat de termijn van 50 jaren wordt berekend met ingang van de eerste januari van het jaar volgende op het sterfjaar. Volgens artikel 7, lid 6, kunnen de verdragsluitende partijen echter een langere beschermingsduur toekennen.

10.

Artikel 7, lid 8, van de Berner Conventie voert een zogenaamd stelsel van vergelijking van de beschermingsduren in. Volgens die bepaling wordt de duur in alle gevallen bepaald door de wet van het land waar de bescherming wordt ingeroepen. Tenzij de wetgeving van dat land anders beschikt -

quod non in de Duitse wetgeving - overschrijdt de duur evenwel niet de in het land van oorsprong van het werk vastgestelde duur.

11.

De door artikel 7, lid 8, van de Berner Conventie toegestane beperkingen zijn overgenomen in artikel 3, lid 1, van de Overeenkomst inzake de handelsaspecten van de intellectuele eigendom (hierna: TRIPS-Overeenkomst), die is opgenomen in bijlage 1 C van de Overeenkomst tot oprichting van de Wereldhandelsorganisatie, namens de Europese Gemeenschap voor wat betreft de onder haar bevoegdheid vallende aangelegenheden goedgekeurd bij beschikking 94/800/EG van de Raad van 22 december 1994 (PB L 336, blz. 1). Artikel 9 van die Overeenkomst bepaalt tevens dat de overeenkomstsluitende staten de artikelen 1 tot en met 25 van de Berner Conventie en de bijlage daarbij naleven.

Gemeenschapsrecht

12.

Artikel 6, eerste alinea, EG-Verdrag bepaalt:

Binnen de werkingssfeer van dit Verdrag en onverminderd de bijzondere bepalingen, daarin gesteld, is elke discriminatie op grond van nationaliteit verboden.

Het hoofdgeding en de prejudiciële vraag

13.

Ricordi bezit de rechten voor de uitvoering van de opera La Bohème van Puccini, overleden op 29 november 1924 (zie punten 13 en volgende van de conclusie van de advocaat-generaal). Het Land Hessen beheert het Staatstheater van Wiesbaden (Duitsland).

14.

In de loop van de seizoenen 1993/1994 en 1994/1995 heeft het Staatstheater van Wiesbaden zonder toestemming van Ricordi meerdere uitvoeringen van genoemde opera georganiseerd.

15.

Ricordi heeft voor een Duits Landgericht aangevoerd dat, gelet op het in het EG-Verdrag neergelegde verbod van discriminatie op grond van nationaliteit, de werken van Puccini in Duitsland beschermd waren gedurende de in het Duitse recht voorziene periode van 70 jaren, zijnde tot en met 31 december 1994.

16.

Het Land Hessen heeft daartegen ingebracht dat de in het Italiaanse recht bepaalde beschermingsduur van 56 jaren van toepassing is op de opera La Bohème, zodat de auteursrechten met betrekking tot dit werk op 31 december 1980 zijn vervallen.

17.

Het Landgericht waarbij de zaak aanhangig was gemaakt heeft de vordering van Ricordi toegewezen. Het door het Land Hessen ingestelde hoger beroep is verworpen. Daarop heeft het Land Hessen beroep in Revision ingesteld.

18.

Het Bundesgerichtshof heeft er in de verwijzingsbeschikking op gewezen dat, aangezien de opera La Bohème volgens de gedane vaststellingen voor het eerst in Italië en niet in Duitsland is uitgevoerd, hij ten tijde van de feiten in het hoofdgeding in Duitsland overeenkomstig § 121, lid 4, UrhG, uitsluitend beschermd was op grond van internationale verdragen.

19.

Gelet op artikel 7, lid 8, van de Berner Conventie en aangezien het Duitse recht niet afwijkt van het beginsel dat de beschermingsduur niet de in het land van oorsprong van het werk vastgestelde duur overschrijdt, was volgens het Bundesgerichtshof de beschermingsduur van de opera La Bohème in Duitsland bijgevolg beperkt tot de beschermingsduur naar Italiaans recht en derhalve in 1980 vervallen.

20.

Volgens het Bundesgerichtshof hangt de afloop van het hoofdgeding af van de vraag, of het in artikel 6, eerste alinea, EG-Verdrag neergelegde verbod van discriminatie op grond van nationaliteit van toepassing is.

21.

Dienaangaande betwijfelt de verwijzende rechter, of het discriminatieverbod van artikel 6, eerste alinea, EG-Verdrag van toepassing is op de bescherming van auteursrechten ingeval de auteur reeds was overleden toen het communautaire verbod van discriminatie op grond van nationaliteit in werking trad. Dit verbod geldt sinds 1 januari 1958 zowel in de Bondsrepubliek Duitsland als in de Italiaanse Republiek, terwijl Puccini in 1924 overleden is.

22.

In deze omstandigheden heeft het Bundesgerichtshof de behandeling van de zaak geschorst en het Hof de volgende prejudiciële vraag voorgelegd:

Dient het discriminatieverbod van artikel 12, lid 1, EG-Verdrag toepassing te vinden wanneer een buitenlandse auteur al was overleden toen het Verdrag in de staat waarvan hij de nationaliteit bezat in werking trad, wanneer anders naar nationaal recht sprake zou zijn van ongelijke behandeling ten aanzien van de beschermingsduur voor het werk van de buitenlandse auteur en het werk van een eveneens vóór de inwerkingtreding van het Verdrag overleden binnenlandse auteur?

De prejudiciële vraag

23.

Met zijn vraag wil de verwijzende rechter in hoofdzaak vernemen, of het discriminatieverbod van artikel 6, eerste alinea, EG-Verdrag eveneens van toepassing is op de bescherming van auteursrechten ingeval de auteur overleden was toen het EEG-Verdrag in de lidstaat waarvan hij de nationaliteit bezat in werking trad en, zo ja, of dit verbod eraan in de weg staat dat naar nationaal recht de beschermingsduur voor werken van een auteur die onderdaan is van een andere lidstaat korter is dan voor werken van eigen onderdanen.

24.

In de eerste plaats zij in herinnering gebracht dat het auteursrecht en de naburige rechten, met name wegens hun gevolgen voor het intracommunautaire handelsverkeer van goederen en diensten, binnen het toepassingsgebied van het EG-Verdrag vallen (zie in die zin arrest van 20 oktober 1993, *Phil Collins e.a.*, C-92/92 en C-326/92, Jurispr. blz. I-5145, punt 27).

25.

Vervolgens staat de omstandigheid dat de auteur overleden was toen het EEG-Verdrag in de lidstaat waarvan hij de nationaliteit bezat in werking trad, niet in de weg aan de toepassing van artikel 6, eerste alinea, EG-Verdrag.

26.

Een auteursrecht kan immers niet alleen door de auteur, maar ook door zijn rechtverkrijgenden worden ingeroepen (zie arrest *Phil Collins e.a.*, reeds aangehaald, punt 35). Vast staat, dat het auteursrecht dat in het hoofdgeding aan de orde is, bij de inwerkingtreding van het EEG-Verdrag nog steeds effect sorteerde voor de rechtverkrijgenden van Giacomo Puccini (zie arrest van 29 januari 2002, *Pokrzepowicz-Meyer*, C-162/00, Jurispr. blz. I-0000, punten 49 en 50).

27.

Ten slotte moet worden nagegaan of het litigieuze verschil in behandeling dat het UrhG invoert tussen Duitse en buitenlandse auteurs, in strijd is met het gemeenschapsrecht.

28.

Het Land Hessen betoogt dat dit verschil in behandeling voortvloeit uit het verschil tussen de wettelijke regelingen van de lidstaten.

29.

Volgens het Land Hessen hanteert de in artikel 7, lid 8, van de Berner Conventie voorziene vergelijking van de beschermingsduren niet de nationaliteit als criterium, maar het land van oorsprong. De beschermingsduur wordt vastgesteld door elke lidstaat, die het steeds vrijstaat de naar nationaal recht toepasselijke beschermingsduur te verlengen en daarmee, via deze bepaling, ook de beschermingsduur voor zijn in het buitenland wonende onderdanen. In die omstandigheden vormt de nationale rechtstoestand geen willekeurig, maar een objectief onderscheidingscriterium. De beschermingsduur staat slechts indirect in verband met de nationaliteit van de auteur.

30.

Deze uitlegging kan niet worden aanvaard.

31.

Ofschoon vaststaat dat artikel 6, eerste alinea, EG-Verdrag geen betrekking heeft op de eventuele verschillen in behandeling en de distorsies welke voor de aan de rechtsmacht van de Gemeenschap onderworpen personen en ondernemingen kunnen voortvloeien uit verschillen tussen de wettelijke regelingen der onderscheiden lidstaten, mits die regelingen volgens objectieve criteria en zonder rechtstreeks of indirect te verwijzen naar de nationaliteit der betrokkenen, al degenen raken op wie hunvoorschriften van toepassing zijn, verbiedt het elke discriminatie op grond van nationaliteit. Bijgevolg verplicht deze bepaling elke lidstaat, een volledige gelijkheid van behandeling te verzekeren tussen eigen onderdanen en onderdanen van andere lidstaten die zich in een onder het gemeenschapsrecht vallende situatie bevinden (zie in die zin arrest Phil Collins e.a., reeds aangehaald, punten 30 en 32).

32.

Vaststaat dat de artikelen 120, lid 1, en 121, lid 1, UrhG een rechtstreekse discriminatie op grond van nationaliteit inhouden.

33.

Aangezien bovendien artikel 7, lid 8, van de Berner Conventie de Bondsrepubliek Duitsland machtigt de naar Duits recht geldende beschermingsduur van 70 jaren ook toe te passen op de rechten van een buitenlandse auteur, kan het in die bepaling voorziene mechanisme van vergelijking van beschermingsduren geen rechtvaardiging zijn voor het verschil in behandeling ten aanzien van de beschermingsduur dat genoemde bepalingen van het UrhG creëren tussen de rechten van een Duitse auteur en die van een auteur die onderdaan is van een andere lidstaat.

34.

Gelet op bovenstaande overwegingen moet op de prejudiciële vraag worden geantwoord, dat het discriminatieverbod van artikel 6, eerste alinea, EG-Verdrag tevens van toepassing is op de bescherming van auteursrechten ingeval de auteur overleden was toen het EEG-Verdrag in de lidstaat waarvan hij de nationaliteit bezat in werking trad, en dat dit verbod eraan in de weg staat dat naar nationaal recht de beschermingsduur voor werken van een auteur die onderdaan is van een andere lidstaat korter is dan voor werken van eigen onderdanen.

Kosten

35.

De kosten door de Duitse regering en de Commissie wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakt, kunnen niet voor vergoeding in aanmerking komen. Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen.

HET HOF VAN JUSTITIE (Vijfde kamer),

uitspraak doende op de door het Bundesgerichtshof bij beschikking op 30 maart 2000 gestelde vraag, verklaart voor recht:

Het discriminatieverbod van artikel 6, eerste alinea, EG-Verdrag (thans, na wijziging, artikel 12, eerste alinea, EG) is tevens van toepassing op de bescherming van auteursrechten ingeval de auteur

overleden was toen het EEG-Verdrag in de lidstaat waarvan hij de nationaliteit bezat in werking trad. Dit verbod staat eraanin de weg dat naar nationaal recht de beschermingsduur voor werken van een auteur die onderdaan is van een andere lidstaat korter is dan voor werken van eigen onderdanen.

Jann
von Bahr
La Pergola
Wathelet

Timmermans

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op 6 juni 2002.

De griffier

De president van de Vijfde kamer
R. Grass

P. Jann
1: Procestaal: Duits.

VI. Bijlage 6: parlementair stuk nr.51- 1137/013, 15

Al deze groepen hebben hun eigen belangen bij de omzetting van de richtlijn. Deze belangengroepen hebben kritieken geformuleerd op het voorliggend wetsontwerp. Deze kritieken lopen echter bijna nooit samen: het betreft slechts kritieken die eigen zijn aan het belang van een sector. Dit is ook niet zo verwonderlijk: deze belangen komen vaak in botsing en het is alleszins geen gemakkelijke opdracht om deze met elkaar te verzoenen.

De Europese richtlijn bevat hoofdzakelijk vier wijzigingen: de vermogensrechten, de uitzonderingen op het auteursrecht, de technische voorzieningen en de informatie omtrent het beheer van rechten. Wat de uitzonderingen betreft, heeft de richtlijn gekozen voor een nieuwe aanpak met een nieuwe exhaustieve lijst van 19 facultatieve uitzonderingen naast één verplichte uitzondering betreffende het toelaten van tijdelijke reproductiehandelingen. Een deel van deze facultatieve uitzonderingen worden overgenomen in het wetsontwerp. Sommige uitzonderingen zijn wat aangepast aan de Belgische situatie.

Volgens de minister is het niet noodzakelijk om de «driestappentoets» in de tekst van de wet zelf op te nemen en volstaat het deze te vermelden in de memorie van toelichting van het wetsontwerp (DOC 51 1137/001, p. 6). De regering heeft besloten om het principe van de driestappentoets niet in de wet zelf in te voegen, maar in de Memorie van Toelichting. Het betreft een bepaling die reeds bekend is. Men vindt ze terug in de Berner Conventie van 9 september 1886 (artikel 9, tweede lid) en de TRIPS Overeenkomst van 15 april 1994 (artikel 13). Destijds is de driestappentoets evenmin opgenomen in het corpus van de wet. Er moet dan ook worden van uitgegaan dat de uitzonderingen, zoals die momenteel zijn opgenomen in de wet van 30 juni 1994, vóór de aanpassing door dit wetsontwerp, voldoen aan de driestappentoets. Met andere woorden, de driestappentoets op zich noodzaakt de wetgever er niet toe de wetgeving op het vlak van de uitzonderingen te wijzigen.

Wel is het zo dat, indien men nieuwe uitzonderingen zou invoeren in de Belgische wetgeving, men de driestappentoets dient te respecteren. De driestappentoets, zoals opgenomen in artikel 5.5 van de richtlijn, is dus in eerste instantie gericht aan de wetgever, wat echter niet belet dat hij ook als richtsnoer kan dienen voor de Hoven en rechtbanken bij de toepassing van de wet. Het zou een slecht signaal zijn als de wetgever de driestappentoets in de wet zelf zou opnemen. Dit zou erop kunnen wijzen dat de wetgever zelf niet zeker is dat de nationale uitzonderingen in overeenstemming zijn met de driestappentoets. De regering wil dus geen rechtsonzekerheid creëren.

VII. Bijlage 7: parlementair stuk nr.51-1137/001, 26

Het criterium van het beoogde doel van het werk of de prestatie beduidt in functie van de aard van het werk, het beluisteren of het visualiseren door de rechtmatige verkrijger hiervan, zoals de verkrijger van een audio-CD of van een DVD. Deze optie vindt haar inspiratie in artikel 5.1 van de richtlijn 91/250/EEG betreffende de rechtsbescherming van computerprogramma's.

De rechtsbescherming van technische voorzieningen mag het normale functioneren van de elektronische apparatuur en de technische ontwikkeling ervan niet verstoren (zogenaamde « playability » clause). Zij houdt evenmin de verplichting in inrichtingen, producten, onderdelen of diensten te ontwerpen die met technische voorzieningen overeenstemmen, voor zover dergelijke inrichtingen, producten, onderdelen of diensten niet onder het verbod van artikel 79 bis , § 1, eerste lid, vallen (zogenaamde no mandate clause).

De rechtsbescherming moet in overeenstemming zijn met het evenredigheidsbeginsel en mag niet leiden tot een verbod van inrichtingen of activiteiten die een ander commercieel doel of nut hebben dan het omzeilen van de technische beveiliging. Deze bescherming mag met name het onderzoek op het gebied van de cryptografie niet hinderen (considerans 48 van voormelde richtlijn 2001/29/EG).

VIII. Bijlage 8: parlementair stuk nr.51-1137/010, 3

§ 3. De auteur kan zich niet verzetten tegen tijdelijke reproductiehandelingen van voorbijgaande of bijkomstige aard die een integraal en essentieel onderdeel vormen van een technisch procédé dat wordt toegepast met als enig doel:

- de doorgifte in een netwerk tussen derden door een tussenpersoon of
- een rechtmatig gebruik van een beschermd werk, waarbij die handelingen geen zelfstandige economische waarde bezitten.».».

VERANTWOORDING

§ 1. De uitzondering in artikel 3 van het wetsontwerp blijft beperkt tot «korte aanhalingen» uit een werk ten behoeve van kritiek, polemieken of onderwijs of in het kader van wetenschappelijke werkzaamheden.

De uitzondering opgenomen in artikel 5.3.d) van richtlijn 2001/ 29/EG hanteert ter zake het ruimere begrip «citeren».

Dit begrip laat toe dat het citaatrecht tevens kan worden toegepast op werken van beeldende kunst zoals foto's en schilderijen. De woorden «korte aanhalingen» in het thans van toepassing zijnde artikel 21 van de auteurswet, geeft aanleiding tot onzekerheid en rechtsgedingen voor de mediasector.

Teneinde rechtszekerheid te bieden wordt er in huidig amendement voorgesteld om duidelijk in het artikel 21 te bepalen dat citaten van beeldende kunst mogelijk zijn.

§ 3. Het belang van de sector van de Internet Service Providers ligt vooral in de correcte omzetting van de verplichte uitzondering van artikel 5.1 van de richtlijn (tijdelijke reproductiehandelingen).

Hoewel deze uitzondering letterlijk is opgenomen in het wetsontwerp (artikel 4, e), vreest deze sector voor de gevolgen van een onderbrenging van de uitzondering in artikel 22 van de wet van 30 juni 1994.

Artikel 22, § 1, luidt als volgt:

«Wanneer het werk op geoorloofde wijze is bekendgemaakt, kan de auteur zich niet verzetten tegen :» (hierna volgt een opsomming van uitzonderingen op het auteursrecht).

Deze bepaling slaat veeleer op het divulgatierecht van de auteur, dan op de vereiste van een legitieme bron. Bovendien wordt een dergelijke bepaling niet voorzien in artikel 46, dat voorziet in uitzonderingen voor de naburige rechthebbenden.

Niettemin blijft voormelde sector bevreesd voor een impliciete wettelijke verplichting van voorafgaande «screening» van het internetverkeer in hoofde van de ISP.

IX. Bijlage 9: parlementair stuk nr.51-1137/013,24

Art. 2

De minister licht toe dat dit artikel ertoe strekt de rechten die krachtens de auteurswet aan de auteurs zijn toegekend, overeenkomstig de artikelen 2 t.e.m. 4 van de richtlijn, aan te passen aan de digitale wereld:

- a) De definitie van het begrip reproductierecht wordt aangepast aan de terminologie van de richtlijn.
- b) Dit gebeurt tevens voor het recht op mededeling aan het publiek en invoering van het begrip van recht van beschikbaarstelling voor het publiek.
- c) Krachtens de richtlijn wordt een distributierecht ingevoerd met betrekking tot werken en voorwerpen beschermd door naburige rechten. Het wetsontwerp vermeldt thans uitdrukkelijk dat het distributierecht wordt uitgeput na een eerste eigendomsovergang binnen de Europese Gemeenschap. Artikel 2 wordt eenparig aangenomen.

X. Bijlage 10: Hof van Cassatie 25 september 2013

Volledige tekst

Voorzitter: Verougstraete

Raadsheren: WaÛters, Dirix, Stassijns, Fettweis

Openbaar Ministerie: Bresseleers

Griffier: Van Geem

Advocaten: van Eeckhoutte, De Gryse

R.G. C.03.0026.N

Uitspraak

INDEX, naamloze vennootschap, met maatschappelijke zetel te 8670 Koksijde, Koninklijke Baan 172, ingeschreven in het handelsregister te Veurne, nummer 33.764,

eiseres,

vertegenwoordigd door Mr. Willy van Eeckhoutte, advocaat bij het Hof van Cassatie, kantoor houdende te 9051 Gent, Driekoningenstraat 3, alwaar keuze van woonplaats wordt gedaan,

tegen

BIBLO, naamloze vennootschap, met maatschappelijke zetel te 2920 Kalmthout, Brasschaatsesteenweg 308,

verweerster,

vertegenwoordigd door Mr. Ludovic De Gryse, advocaat bij het Hof van Cassatie, kantoor houdende te 1030 Brussel, Henri Wafelaertsstraat 47-51, alwaar keuze van woonplaats wordt gedaan.

I. Bestreden beslissing

Het cassatieberoep is gericht tegen een arrest, op 14 oktober 2002 gewezen door het Hof van Beroep te Antwerpen.

II. Rechtspleging voor het Hof

Voorzitter Ivan Verougstraete heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Guido Bresseleers heeft geconcludeerd.

III. Feiten

De feiten kunnen blijkens het verzoekschrift als volgt worden samengevat:

1. Eiseres begon in 1992 met de fiscale databank "Index".

Die databank is wat men een "secundaire rechtsbron" noemt. Het doel is de abonnees in te lichten omtrent het bestaan, de inhoud en de vindplaats van wetgeving, rechtspraak en rechtsleer. Aan de hand van uiteenlopende parameters kunnen in die databank de nodige opzoeken worden gedaan.

Zoals alle secundaire rechtsbronnen dient eiseres zich te steunen op basismateriaal. Ook "Fiscoloog" en "Fiscoloog International", tijdschriften uitgegeven door verweerster, worden door eiseres onderzocht. Eiseres maakt samenvattingen van de teksten die zij voor opname in de databank in aanmerking neemt.

2. Verweerster meent dat die samenvattingen een inbreuk uitmaken op het auteursrecht en dagvaardde op 27 november 2000 eiseres overeenkomstig artikel 87 van de Auteurswet 1994 voor de Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen, zetelend zoals in kort geding.

Bij vonnis van 3 mei 2001 verklaarde de voorzitter zich territoriaal bevoegd om kennis te nemen van de vordering. Voor recht werd gezegd dat eiseres een inbreuk pleegt op het auteursrecht in zover de vordering betrekking heeft op één bepaald tijdschriftartikel van verweerster. De staking van dat onrechtmatig handelen werd bevolen, op straffe van een dwangsom.

Aan verweerster werd akte verleend van haar voorbehoud voor het inleiden van een vordering ten gronde. Het meer- en/of andersgevorderde werd afgewezen.

3. Verweerster tekende tegen die beslissing hoger beroep aan.

Bij arrest van 14 oktober 2002 verklaarde de eerste burgerlijke kamer van het Hof van Beroep te Antwerpen het hoger beroep van verweerster toelaatbaar en deels gegrond. Het vonnis a quo werd gewijzigd in zoverre de oorspronkelijke eis van verweerster ongegrond werd verklaard en verweerster werd verwezen in de gedingkosten.

Voor recht werd gezegd dat eiseres inbreuk pleegt op het auteursrecht van verweerster door bij wijze van auteursrechtelijke namaking samenvattingen en gehele of gedeeltelijke kopieën van artikels die werden gepubliceerd in de tijdschriften van verweerster, met name van "Fiscoloog" en van "Fiscoloog International", aan te maken, te verspreiden, te koop aan te bieden, te verkopen, ter beschikking te stellen en te reproduceren via de "Fiscale Databank Index", de daarvan afgeleide cd-roms en haar internetsite.

De staking van die aangehouden auteursrechtelijke inbreuk werd bevolen op straffe van een dwangsom. Eiseres werd veroordeeld tot de gedingkosten van de beide instanties.

III. Middel

Eiseres voert in haar verzoekschrift een middel aan.

Geschonden wettelijke bepalingen

–artikel 149 van de gecoördineerde Grondwet van 17 februari 1994;–artikel 27 van de Universele verklaring van 10 december 1948 van de rechten van de mens, aangenomen door de algemene vergadering van de Verenigde Naties op 10 december 1948;–artikel 10.1. van het verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, ondertekend te Rome op 4 november 1950 en goedgekeurd bij wet van 13 mei 1955, zoals gewijzigd bij artikel 2 van het protocol nr. 11 van 11 mei 1994;–artikel 19 van het internationaal verdrag van 19 december 1966 inzake burgerrechten en politieke rechten, aangenomen door de algemene vergadering van de Verenigde Naties op 16 december 1966, opgemaakt te New York op 19 december 1966 en goedgekeurd bij wet van 15 mei 1981 (de Nederlandse tekst is een vertaling) en bij decreet van de Vlaamse raad van 25 januari 1983;–artikel 15 van het internationaal verdrag van 19 december 1966 inzake economische, sociale en culturele rechten, opgemaakt te New York op 19 december 1966 en goedgekeurd bij wet van 15 mei 1981 en bij decreet van de Vlaamse raad van 25 januari 1983;–de artikelen 1, § 1, 8, § 1, eerste lid en 87, § 1, van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten.

Aangevochten beslissingen

Het bestreden arrest van 14 oktober 2002 wijzigt het vonnis a quo in zoverre de oorspronkelijke eis van verweerster ongegrond werd verklaard en verweerster werd verwezen in de gedingkosten.

Voor recht zegt het bestreden arrest dat eiseres inbreuk pleegt op het auteursrecht van verweerster door bij wijze van auteursrechtelijke namaking samenvattingen en gehele of gedeeltelijke kopieën van artikels die werden gepubliceerd in de tijdschriften van verweerster, met name van “Fiscoloog” en van “Fiscoloog International”, aan te maken, te verspreiden, te koop aan te bieden, te verkopen, ter beschikking te stellen en te reproduceren via de “Fiscale Databank Index”, de daarvan afgeleide cd-roms en haar internetsite. De staking van die aangehouden namaking wordt door het bestreden arrest bevolen op straffe van een dwangsom en eiseres wordt veroordeeld tot de gedingkosten van de beide aanleggen, dat alles op de volgende gronden:

“3.3. (Eiseres) laat haar verweer uitdrukkelijk niet steunen op het citaatrecht, het weze de korte aanhaling of het gewone citaat (art. 21 Auteurswet) of het informatief citaat (art. 22, § 1, 1° Auteurswet).

(Eiseres) verwijst evenmin ter rechtvaardiging van haar handelwijze naar de wet van 31 augustus 1998 houdende omzetting in het Belgisch recht van de Europese richtlijn van 11 maart 1996 betreffende de bescherming van databanken.

(Eiseres) geeft daarenboven toe dat de samenvattingen in kwestie niet kunnen beschouwd worden als vrije “abstracts”, waarin enkel op compacte wijze de wezenlijke elementen van de gedachtegang van het basiswerk zijn overgenomen zonder enige andere ontlening aan zijn vorm dan enkele sleutelwoorden.

De desbetreffende weerleggingen van (verweerster) zijn dan ook overbodig.

3.4. (Eiseres) laat wel gelden dat de auteursrechtelijke bescherming van een werk van letterkunde of kunst, zoals de artikels in kwestie, niet slaat op ideeën principes, systemen en methodes zelf maar enkel op de veruitwendiging daarvan in het werk.

Zij is dan ook van mening dat zij dezelfde inhoud van de artikels mag verwerken of veruitwendigen in een andere vorm, te weten in de betwiste samenvattingen. Deze zijn, volgens haar, het resultaat van eigen werk.

(Verweerster) voert echter aan dat de betwiste samenvattingen niet alleen de gedachtegang maar ook vormelementen ontleen aan haar beschermde artikels.

(Verweerster) draagt de bewijslast van haar bewering.

3.5. Ideeën op zich worden niet beschermd door het auteursrecht. Het is de uitdrukking van een idee dat auteursrechtelijke bescherming geniet, weze het dat deze bescherming niet beperkt is tot de tastbare vorm maar ook slaat op de interne vorm, met name op het uitgewerkte idee.

Het gegeven dat (eiseres) de artikels van (verweerster) niet geheel heeft overgenomen, noch de omstandigheid dat er verschillen zijn tussen de samenvattingen en de artikels sluiten uit dat er een auteursrechtelijke inbreuk kan bestaan.

Er is immers sprake van een inbreuk van zodra een element dat de oorspronkelijkheid van een werk uitmaakt, wordt overgenomen in een ander werk zonder toestemming van de auteur.

De bewijslast van (verweerster) spitst zich dan ook toe op de ontlening door (eiseres) in haar samenvattingen van elementen uit de artikels in kwestie die origineel zijn.

Hierbij moet worden in acht genomen dat originaliteit te dezen te begrijpen is als de uitdrukking van de intellectuele inspanning van de auteur zonder welke het werk niet de nodige individualiteit zou hebben om als een creatie te worden aanzien en waardoor het werk de stempel van de persoonlijkheid van de auteur verkrijgt.

3.6. Uit de werkwijze van (eiseres) bij het maken van de samenvattingen en haar commercieel oogmerk blijkt dat zij niet vertrekt van de ideeën, die ook (de verweerder) of de auteurs wiens rechten zij heeft overgenomen, hebben geïnspireerd tot het schrijven van de artikels in kwestie. Zij heeft niet gezocht naar een eigen uitdrukkingswijze onafhankelijk van de artikels doch heeft deze teksten gehanteerd om tot de samenvattingen ervan te komen.

De artikels, zijnde de originele vorm die de auteur aan zijn gedachten gegeven heeft, werden m.a.w. door (eiseres) bewerkt.

Deze bewerkingen verlopen volgens een telkens terugkerende werkwijze:—de teksten van (verweerster) en alleen deze zijn de bron van de betwiste samenvattingen;—de titel wordt integraal en onveranderd overgenomen;—de volgorde van de tekst wordt ongewijzigd behouden;—sommige zinnen of zinsdelen worden letterlijk overgenomen,—andere zinnen worden herschreven met behoud van essentiële zinsneden, zonder dat de herschrijvingen op zich blijken te geven van enige originaliteit,—de weglatingen slaan op de vermeldingen die niet wezenlijk zijn om een juist totaal beeld te behouden van het weergegeven artikel,—de samenvattingen bevatten geen eigen aanvullingen van de oorspronkelijke teksten door (eiseres) noch wordt de beschreven fiscale en/of parafiscale problematiek vanuit een andere invalshoek benaderd. Het blijkt integendeel de bedoeling te zijn een zo juist mogelijke doch samengevatte weergave te brengen van de oorspronkelijke tekst.

(Eiseres) omschrijft haar samenvattingen als een secundaire bron met verwijzing naar de primaire bron, te weten het oorspronkelijk artikel. De parameters laten de abonnee dan toe de primaire bron te vinden buiten de databank. Om dit op adequate wijze mogelijk te maken beschrijft de secundaire literatuurbron samenvattend het uitgewerkte idee zoals het in de primaire literatuurbron tot uitdrukking is gebracht.

Aldus wordt afdoende aangetoond dat (eiseres) om aan haar abonnees op een weliswaar samenvattende wijze een zo getrouw mogelijk beeld te geven van de in de artikels uitgewerkte ideeën,

net die vormelementen aan het oorspronkelijke werk van (verweerster) of van haar auteurs ontleent, die de oorspronkelijkheid van dat werk uitmaken. De synthetische beschouwing van deze gelijkenissen en de afwezigheid van toestemming van (verweerster) tot reproductie en/of bewerking van de oorspronkelijke artikels doen besluiten dat de samenvattingen een inbreuk zijn op de auteursrechten van (verweerster)".

Grieven

Artikel 1, § 1, van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten, hieronder afgekort als Auteurswet 1994, bepaalt onder meer dat alleen de auteur van een werk van letterkunde het recht heeft om het op welke wijze of in welke vorm ook te reproduceren of te laten reproduceren. Dat recht omvat onder meer het exclusieve recht om toestemming te geven tot het bewerken of tot het vertalen van het werk en alleen de auteur van een werk van letterkunde heeft het recht om het werk volgens ongeacht welk procédé aan het publiek mee te delen.

Artikel 8, § 1, eerste lid, van de Auteurswet 1994 bepaalt dat onder werken van letterkunde verstaan wordt, de geschriften van welke aard ook, alsmede lessen, voordrachten, redevoeringen, preken of andere mondelinge uitingen van de gedachte.

Artikel 87, § 1, eerste lid, van dezelfde wet bepaalt dat de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg, onverminderd de bevoegdheid van de rechtbank van eerste aanleg, het bestaan vaststelt van een inbreuk op het auteursrecht of op een naburig recht en beveelt dat daaraan een einde wordt gemaakt.

1. Eerste onderdeel

Eiseres heeft in regelmatig voor het hof van beroep neergelegde conclusies uitdrukkelijk aangevoerd:

"2. Samenvattingen.

De samenvattingen opgenomen in de databank Index zijn wel degelijk eigen werkprestaties door (eiseres) verricht om de inhoud van de bijdragen te duiden.

(Verweerster) stelt volledig onterecht dat ganse passages uit de oorspronkelijke tekst worden overgenomen.

Dergelijke bewering dient feitelijk te worden beoordeeld. Het naast elkaar leggen van de teksten om deze qua vorm te vergelijken dringt zich dan ook op.

Deze vergelijking bewijst dat het wel degelijk gaat om samenvattingen en er nergens sprake is van letterlijke overnames.

Waar op dat vlak dan al enige twijfel zou kunnen bestaan -quod non- dient bovendien rekening te worden gehouden met enerzijds de formulering en vorm vervat in de besproken oorspronkelijke rechtspraak en wetgeving en anderzijds het feit dat er in de fiscale wereld een algemeen gangbaar woordgebruik bestaat met een standaard terminologie waar niet kan en niet mag van afgeweken worden.

Door (eiseres) worden eigen duidingen gemaakt. Nergens is er sprake van enige letterlijke overname. Enkel de inhoud wordt samengevat. Een algemene vergelijking van de teksten levert deze conclusie op.

Conclusie: door (eiseres) worden samenvattingen gemaakt en is er nergens sprake van enige letterlijke overname, hetzij enige vorm van plagiaat. Een vergelijking van de stukken bewijst dit”

en verder:

“2.5. Conclusie: geen inbreuk door (eiseres) op de auteurswet.

* (Eiseres) maakt enkel samenvattingen van o.a. de teksten uit *Fiscoloog* en *Fiscoloog Internationaal*.

Gelet op de éénvormige rechtspraak en rechtsleer is dit toegelaten.

* De inhoud van de oorspronkelijke bijdrage wordt overgenomen. De oorspronkelijke bijdrage bespreekt bepaalde wetgeving of rechtspraak. Wat terug te vinden is in die rechtspraak of wetgeving, de achterliggende ideeën, meningen en standpunten worden door (eiseres) eruit gepikt en overgenomen. (Verweerster) stelt zelf: “De gedachtengang” wordt overgenomen. Dit is zo en mag ook overeenkomstig het auteursrecht.

De vorm van de bijdrage uit *Fiscoloog* wordt niet overgenomen.

(Eiseres) gaat uit van de ideeën, de inhoud en maakt zelf een nieuwe tekst.

* Het spreekt voor zich dat er bepaalde formuleringen dicht bij elkaar kunnen liggen.

De teksten van (verweerster) zijn een weergave van wetgeving en rechtspraak. Het daarin uiteengezette heeft een zekere vaste terminologie. Eigenlijk moet voor de feitelijke beoordeling ook steeds die oorspronkelijke bron ter vergelijking naast de teksten gelegd worden.

Verder is er volgende evidentie:

“In een wetenschappelijke omgeving met vastgelegde en gangbare terminologie is het voor de hand liggend dat de verschillen in de uitwendige vormgeving erg klein zijn, precies omdat het woordgebruik beperkt is, terwijl in een literaire omgeving een grotere vrijheid in de zeggingsmogelijkheden bestaan.

In een fiscaal informatieve omgeving is de bandbreedte voor elk van de spelers beperkt omdat precies de standaardisering van het woordgebruik een belangrijk uitgangspunt is” (Verslag Prof. D. C., stuk 1 (eiseres))”.

Eiseres voerde voorts aan:

“Daar waar al enige schijn van gelijkenis zou bestaan, dient nogmaals te worden benadrukt dat ook (verweerster) bepaalde formuleringen van de oorspronkelijk besproken rechtspraak of wetgeving overneemt en bovendien geldt in de fiscale wereld een algemeen gangbare terminologie waar noch (eiseres), noch (verweerster) aan kan ontsnappen”

en verder:

“7. (...) De inhoud van de oorspronkelijke bijdrage wordt overgenomen. De oorspronkelijke bijdrage bespreekt bepaalde wetgeving of rechtspraak. Wat terug te vinden is in die rechtspraak of wetgeving, de achterliggende ideeën, meningen en standpunten worden door (eiseres) eruit gepikt en overgenomen. (Verweerster) stelt zelf: “De gedachtengang” wordt overgenomen. Dit is zo en mag ook overeenkomstig het auteursrecht.

De vorm van de bijdrage uit *Fiscoloog* wordt niet overgenomen. (Eiseres) gaat uit van de ideeën, de inhoud en maakt zelf een nieuwe tekst.

Het spreekt voor zich dat er bepaalde formuleringen dicht bij elkaar kunnen liggen.

Zoals reeds gezegd, baseert (verweerster) zich op wetgeving en rechtspraak. Het daarin uiteengezette is een zekere vaste terminologie. Eigenlijk moet voor de feitelijke beoordeling ook steeds die oorspronkelijke bron ter vergelijking naast de teksten gelegd worden.

Verder is er volgende evidentie:

“In een wetenschappelijke omgeving met vastgelegde en gangbare terminologie is het voor de hand liggend dat de verschillen in de uitwendige vormgeving erg klein zijn, precies omdat het woordgebruik beperkt is, terwijl in een literaire omgeving een grotere vrijheid in de zeggingsmogelijkheden bestaan.

In een fiscaal informatieve omgeving is de bandbreedte voor elk van de spelers beperkt omdat precies de standaardisering van het woordgebruik een belangrijk uitgangspunt is” (Verslag Prof. D. C., stuk 1 (eiseres))”.

Eiseres heeft aldus herhaaldelijk en uitdrukkelijk aangevoerd dat bij de beoordeling van de zaak rekening dient gehouden te worden met de formulering en de vorm van de oorspronkelijke rechterlijke uitspraken en de oorspronkelijke wetgeving die wordt besproken in de teksten waarvan verweerster het auteursrecht heeft en waarvan eiseres samenvattingen opneemt in de databank Index;—het feit dat in de fiscale wereld een algemeen gangbaar woordgebruik bestaat, met een standaard terminologie, waarvan niet kan en mag afgeweken worden.

Volgens het verweer van eiseres spreekt het aldus voor zich dat bepaalde formuleringen van de teksten van verweerster en van de samenvattingen van eiseres dicht bij elkaar kunnen liggen en dat hierdoor de verschillen in de vormgeving erg klein zijn.

Het hof van beroep antwoordt niet op dat uitdrukkelijk verweer (schending van artikel 149 van de gecoördineerde Grondwet van 17 februari 1994).

Door met dat verweer geen rekening te houden is de beslissing dat eiseres het auteursrecht van verweerster miskent niet naar recht verantwoord.

1.2. Conclusie

Het hof van beroep heeft, bij gebreke van antwoord op het uitdrukkelijk verweer van eiseres aangaande het noodzakelijk kleine verschil in de vormgeving, niet wettig kunnen beslissen dat eiseres het auteursrecht van verweerster miskent (schending van artikel 149 van de gecoördineerde Grondwet van 17 februari 1994). Die beslissing, waaraan het stakingsbevel is verbonden, is aldus niet naar recht verantwoord (schending van de artikelen 1, § 1, 8, § 1, eerste lid, en 87, § 1, van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten).

2. Tweede onderdeel

Ideeën, principes, theorieën, systemen en methodes worden niet beschermd door het auteursrecht; zij behoren tot het openbaar domein. Het uitsluitend aan de auteur van een werk van letterkunde of kunst toekomende recht om het op welke wijze of in welke vorm ook te reproduceren of te laten reproduceren, heeft niet tot strekking een idee of concept te beschermen, en houdt evenmin verband met de bescherming van de belangen van een onderneming.

Samenvattingen van een tekst zijn zelf gemaakte informatieve duidingen, waarbij de inhoud van een tekst wordt weergegeven.

Uit de aard van de auteursrechtelijke bescherming volgt een vanzelfsprekend recht samenvattingen te maken, d.w.z. de ideeën op een andere wijze te verwerken, te gebruiken, uit te dragen en te verpakken.

Het hof van beroep stelt vast dat eiseres een databank heeft ontwikkeld die een grote hoeveelheid gestructureerde fiscale en parafiscale informatie bevat die gebruiksvriendelijk is gemaakt door een performant zoekstelsel en waarin onder meer samenvattingen worden opgenomen van artikels uit fiscale tijdschriften waarvan eiseres een auteursrecht heeft.

Volgens die vaststellingen van het hof van beroep is de databank van eiseres dus een zgn. secundaire rechtsbron, waarvan de essentie bestaat in het opsporen, systematiseren en duiden van andere teksten, de primaire rechtsbronnen, alsook een referentiewerk. Voor secundaire bronnen en referentiewerken is het verwijzen naar de originele bronnen essentieel: zij hebben immers tot doel toegang te verlenen tot de primaire informatie.

Uit de vaststellingen van het hof van beroep blijkt ook dat de databank van eiseres en de artikelen van verweerster betrekking hebben op fiscale en parafiscale informatie en dus op fiscaal recht, een onderdeel van de juridische wetenschap.

In een wetenschappelijke omgeving met een vastgelegde en gangbare terminologie is het voor de hand liggend dat de verschillen in de uitwendige vormgeving erg klein zijn, precies omdat het woordgebruik beperkt is. Langs de andere kant kan men van een persoon die samenvattingen maakt van een wetenschappelijke bijdrage, niet meer wetenschappelijke inbreng, literaire hoedanigheid, kwaliteit of originaliteit eisen dan van diegene die de originelen maakt.

Het bestreden arrest hanteert, op grond van een beschrijving van de werkwijze van eiseres, de volgende criteria om te besluiten dat in deze zaak eiseres (verweerster) het auteursrecht van eiseres miskent:—de teksten van verweerster en alleen die zijn de bron van de betwiste samenvattingen;—de titel wordt integraal en onveranderd overgenomen;—de volgorde van de tekst wordt ongewijzigd behouden;—sommige zinnen of zinsdelen worden letterlijk overgenomen,—andere zinnen worden herschreven met behoud van essentiële zinsneden, zonder dat de herschrijvingen op zich blijf geven van enige originaliteit,—de weglatingen slaan op de vermeldingen die niet wezenlijk zijn om een juist totaal beeld te behouden van het weergegeven artikel,—de samenvattingen bevatten geen eigen aanvullingen van de oorspronkelijke teksten door eiseres, noch wordt de beschreven fiscale en/of parafiscale problematiek vanuit een andere invalshoek benaderd. Het blijkt integendeel de bedoeling te zijn een zo juist mogelijke doch samengevatte weergave te brengen van de oorspronkelijke tekst (blz. 6, bovenaan, van het bestreden arrest).

Die in het bestreden arrest aangehouden criteria houden geen enkel verband met een auteursrechtelijke inbreuk.

Zij duiden inderdaad vooreerst op de overname van ideeën, te weten(1)alleen de teksten van verweerster zijn de bron van de betwiste samenvattingen;(2)de samenvattingen bevatten geen eigen aanvullingen van de oorspronkelijke teksten door eiseres;(3)de beschreven fiscale en/of parafiscale problematiek wordt niet vanuit een andere invalshoek benaderd.

De overige aangehouden criteria betreffen net de essentie van het samenvatten. Wil een samenvatting efficiënt zijn en dus getrouw aan de oorspronkelijke tekst, dan moet zij ook de structuur ervan overnemen.

Uit de criteria die in het bestreden arrest worden aangehouden, blijkt ook dat het hof van beroep de samenvattingen van eiseres niet beoordeelt of kwalificeert op grond van hun lengte, terwijl nochtans, om uit te maken of een samenvatting het auteursrecht schendt, onder meer dient te worden nagegaan of de gebruiker of de lezer zich ingevolge de samenvatting al dan niet meer dient te wenden tot de samengevatte tekst.

Het bestreden arrest stelt niet vast dat de gebruiker of de lezer van de samenvattingen van eiseres zich niet meer dient te wenden tot de samengevatte tekst, zijnde de teksten van verweerster.

2.2. Conclusie

Het hof van beroep kon, op grond van de aangehouden motieven, in het bijzonder de door hem aangehouden criteria, niet wettig tot het besluit komen dat de samenvattingen die eiseres maakte van teksten van verweerster, een inbreuk uitmaken op het auteursrecht van verweerster, en een stakingsbevel opleggen (schending van de artikelen 1, § 1, 8, § 1, eerste lid, en 87, § 1, van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten).

3. Derde onderdeel

Artikel 27.1. van de Universele verklaring van 10 december 1948 van de rechten van de mens bepaalt dat een ieder het recht heeft vrij deel te nemen aan het cultureel leven van de gemeenschap, te genieten van de kunsten en deel te hebben aan de wetenschappelijke vooruitgang en aan de weldaden die er uit voortvloeien. Artikel 27.2. van die verklaring bepaalt dat een ieder recht heeft op de bescherming van de zedelijke en stoffelijke belangen voortvloeiend uit elk wetenschappelijk, letterkundig of artistiek werk waarvan hij de schepper is.

Artikel 10.1. van het verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden bepaalt onder meer dat eenieder recht heeft op vrijheid van meningsuiting. Dat recht omvat de vrijheid een mening te koesteren en de vrijheid om inlichtingen of denkbeelden te ontvangen of door te geven, zonder inmenging van overheidswege en ongeacht grenzen.

Artikel 19.1. van het internationaal verdrag van 19 december 1966 inzake burgerrechten en politieke rechten bepaalt dat een ieder het recht heeft zonder inmenging een mening te koesteren. Artikel 19.2. van dat verdrag bepaalt dat een ieder het recht heeft op vrijheid van meningsuiting: dit recht omvat mede vrijheid inlichtingen en denkbeelden van welke aard ook op te sporen, te ontvangen en door te geven, ongeacht grenzen, hetzij mondeling, hetzij in geschreven of gedrukte vorm, in de vorm van kunst, of met behulp van andere media naar zijn keuze.

Artikel 15.1. van het internationaal verdrag van 19 december 1966 inzake economische, sociale en culturele rechten bepaalt dat de Staten die partij zijn bij het verdrag het recht van een ieder erkennen: a) deel te nemen aan het culturele leven; b) de voordelen te genieten van de wetenschappelijke vooruitgang en de toepassing daarvan; c) de voordelen te genieten van de bescherming van de geestelijke en stoffelijke belangen voortvloeiend uit door hem verricht wetenschappelijk werk of uit een literair of artistiek werk waarvan hij de schepper is.

Artikel 15.2. van dat verdrag bepaalt dat de door de Staten die partij zijn bij dit verdrag te nemen maatregelen om tot volledige verwezenlijking van dat recht te komen, mede inhouden die welke noodzakelijk zijn voor het behoud, de ontwikkeling en de verbreiding van wetenschap en cultuur.

Artikel 15.3. van het verdrag bepaalt dat de Staten die partij zijn bij dat verdrag zich verbinden de vrijheid te eerbiedigen die onontbeerlijk is voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek en

scheppend werk. Uit de bepalingen blijkt dat er naast het recht van de auteur op bescherming van de belangen die voor hem voortvloeien uit het werk waarvan hij de schepper is, ook een recht van publiek bestaat op informatie omtrent die werken en dus eveneens een recht op het verzamelen van informatie.

Het auteursrecht berust dus op een evenwicht tussen enerzijds de belangen van auteurs, anderzijds de belangen van het publiek en van de maatschappij in haar geheel. Het auteursrecht kan dan ook niet eenzijdig dienen om exclusieve rechten toe te kennen aan auteurs, maar moet ook de fundamentele rechten en vrijheden van individuen, waaronder het recht op informatie, en het algemeen belang in acht nemen.

Industriële eigendomsrechten met betrekking tot informatie, zoals het auteursrecht, zijn informatie beperkende rechten, die beperkend dienen te worden geïnterpreteerd.

Uit de vaststellingen van het hof van beroep weergegeven in het tweede onderdeel van dit middel blijkt dat de essentie van de databank van eiseres, als secundaire rechtsbron, bestaat in het opsporen, systematiseren en duiden van andere juridische teksten, de primaire rechtsbronnen, en aldus toegang te verlenen tot die primaire informatie. Dergelijke taak draagt bij tot het waarborgen van het recht op informatie, dat in de huidige informatiemaatschappij van fundamenteel belang is, zeker wanneer het gaat om informatie omtrent het recht.

Het hof van beroep beslist dat de samenvattingen die eiseres maakt van de fiscaaljuridische artikelen van verweerster en die eiseres in haar databank opneemt, strijdig zijn met het auteursrecht van verweerster, zonder daarbij oog te hebben voor de plaats en de rol van het auteursrecht in de samenleving. Het hof van beroep kent aan verweerster inderdaad exclusieve rechten toe die het auteursrecht vastgelegd in de Auteurswet 1994, te buiten gaan en miskent meer bepaald het recht op informatie en op het verzamelen van informatie.

3.2. Conclusie

Door te beslissen dat de samenvattingen van eiseres een inbreuk uitmaken op het auteursrecht van eiseres en daarvoor een stakingsbevel uit te spreken, schendt het hof van beroep de artikelen 27 van de Universele verklaring van 10 december 1948 van de rechten van de mens, 10.1. van het verdrag van 4 november 1950 tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, 19 van het internationaal verdrag van 19 december 1966 inzake burgerrechten en politieke rechten, 15 van het internationaal verdrag van 19 december 1966 inzake economische, sociale en culturele rechten en 1, § 1, 8, § 1, eerste lid, en 87, § 1, van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten.

IV. Beslissing van het Hof

1. Eerste onderdeel

Overwegende dat eiseres heeft geconcludeerd zoals in het onderdeel is weergegeven;

Overwegende dat de appèlrechters het verweer van eiseres ten betoge dat om wetenschappelijke redenen het verschil in vormgeving noodzakelijk klein was, verwerpen en beantwoorden met de volgende overwegingen:1.De bewijslast van verweerster spitst zich dan ook toe op de ontlening door eiseres in haar samenvattingen van elementen uit de artikelen in kwestie die origineel zijn;2.Er is sprake van een inbreuk van zodra een element dat de oorspronkelijkheid van een werk uitmaakt, wordt overgenomen in een ander werk zonder toestemming van de auteur;3.Hierbij moet worden in acht

genomen dat originaliteit te dezen te begrijpen is als de uitdrukking van de intellectuele inspanning van de auteur zonder welke het werk niet de nodige individualiteit zou hebben om als een creatie te worden aangezien en waardoor het werk de stempel van de persoonlijkheid van de auteur verkrijgt;4.De artikels, zijnde de originele vorm die de auteur aan zijn gedachten gegeven heeft, werden door eiseres bewerkt; deze bewerkingen verlopen volgens een telkens terugkerende werkwijze:—de teksten van verweerster en alleen deze zijn de bron van de betwiste samenvattingen,—de titel wordt integraal en onveranderd overgenomen,—de volgorde van de tekst wordt ongewijzigd behouden,—sommige zinnen of zinsdelen worden letterlijk overgenomen,—andere zinnen worden herschreven met behoud van essentiële zinsneden, zonder dat de herschrijvingen op zich blijk geven van enige originaliteit,—de weglatingen slaan op vermeldingen die niet wezenlijk zijn om een juist totaal beeld te behouden van het weergegeven artikel,—de samenvattingen bevatten geen eigen aanvullingen van de oorspronkelijke teksten door eiseres noch wordt de beschreven fiscale en/of parafiscale problematiek vanuit een andere invalshoek benaderd;5.Aldus wordt afdoende aangetoond dat eiseres, om aan haar abonnees op een weliswaar samenvattende wijze een zo getrouw mogelijk beeld te geven van de in de artikels uitgewerkte ideeën, net die vormelementen aan het oorspronkelijke werk van verweerster of van haar auteurs ontleent, die de oorspronkelijkheid van dat werk uitmaken. De synthetische beschouwing van deze gelijkenissen en de afwezigheid van toestemming van verweerster tot reproductie en/of bewerking van de oorspronkelijke artikels doen besluiten dat de samenvattingen een inbreuk zijn op de auteursrechten van verweerster; Dat het onderdeel in zoverre feitelijke grondslag mist;

Overwegende dat het onderdeel voor het overige afgeleid is uit de vergeefs gevoerde schending van de motiveringsplicht;

Dat het onderdeel in zoverre niet ontvankelijk is;

2. Tweede onderdeel

Overwegende dat het onderdeel niet nader aangeeft hoe en waardoor artikel 87, § 1, van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten geschonden is en in zoverre niet ontvankelijk is;

Overwegende dat overeenkomstig artikel 1 van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten alleen de maker van een werk van letterkunde of kunst het recht heeft om het op welke wijze of in welke vorm ook te reproduceren of te laten reproduceren; dat dit recht onder meer het exclusieve recht omvat om toestemming te geven tot het bewerken of het vertalen van het werk;

Dat een tekst in een tijdschrift of op een elektronische drager weergegeven de vorm kan zijn waarin de maker zijn ideeën uitwerkt; dat het overnemen, in een tekst die als een samenvatting wordt gepresenteerd, van elementen die de oorspronkelijkheid van deze tekst uitmaken onder de in de wet bedoelde auteursrechtelijke bescherming valt;

Dat noch de lengte van de samenvatting, noch het feit dat de gebruiker of de lezer van de samenvattingen na het lezen van de samenvatting het samengevatte origineel moet raadplegen, bij de beoordeling van de auteursrechtelijke inbreuk, determinerend zijn;

Dat van een auteursrechtelijk verboden overneming sprake kan zijn ingeval van overnemingen met wijzigingen van minder ingrijpende aard en dus ook wanneer de overneming niet geheel of grotendeels letterlijk is en zij weglatingen of toevoegingen bevat; dat een zelfs gedeeltelijke reproductie kan volstaan voor het vaststellen van een inbreuk, indien de overgenomen elementen

origineel zijn; dat het erop aankomt na te gaan of het beweerdelijk inbreukmakende werk in zodanige mate de auteursrechtelijk beschermde trekken van het eerdere werk vertoont dat de totaalindrukken die beide werken maken te weinig verschillen voor het oordeel dat het eerstbedoelde werk als een zelfstandig werk kan worden aangenomen;

Overwegende dat ook al kan het nut van een wetenschappelijke publicatie van een samenvatting hierin bestaan dat de tekst die wordt samengevat zo getrouw mogelijk wordt weergegeven, met overneming van de bewoordingen en van de structuur, dit op zichzelf nog niet uitsluit dat het auteursrecht kan worden aangetast, onverminderd de in dit geding door de feitenrechter expliciet uitgesloten categorieën van het citaatrecht of nog onverminderd de eveneens door de feitenrechter uitgesloten toepassing van de wet van 31 augustus 1998 betreffende de bescherming van databanken;

Overwegende dat de appèlrechters op grond van de in het antwoord op het eerste onderdeel aangehaalde overwegingen tot de slotsom komen dat het te dezen gaat om een samenvatting die vormelementen aan het oorspronkelijk werk van verweerster of van haar auteurs ontleent, die de oorspronkelijkheid van dat werk uitmaken; dat zij op die grond vermochten te oordelen dat het auteursrecht van verweerster geschonden was;

Dat het onderdeel in zoverre niet kan worden aangenomen;

3. Derde onderdeel

Overwegende dat de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, die op 10 december 1948 door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties is goedgekeurd, geen wet is, in de zin van artikel 608 van het Gerechtelijk Wetboek, waarvan de schending aanleiding kan geven tot cassatie;

Dat het onderdeel in zoverre het schending van artikel 27 van deze Verklaring aanvoert, niet ontvankelijk is;

Overwegende dat, krachtens artikel 2.1., van het Internationaal Verdrag inzake Economische, Sociale en Culturele Rechten de Staten die partij zijn bij dit verdrag zich verbinden maatregelen te nemen teneinde met alle passende middelen, inzonderheid de oproeping van wettelijke maatregelen tot een algehele verwezenlijking van de in dit Verdrag erkende rechten te komen;

Dat artikel 15 van het Verdrag dus geen onmiddellijke gevolgen heeft en aan de zijde van de justitiabelen geen individuele rechten doet ontstaan die de nationale rechterlijke instanties zouden moeten vrijwaren;

Dat het onderdeel in zoverre niet ontvankelijk is;

Overwegende dat het onderdeel in zoverre het schending aanvoert van artikel 1 van de wet van 30 juni 1994 geen afzonderlijke grief aanvoert;

Dat het onderdeel in zoverre niet ontvankelijk is;

Overwegende dat, overeenkomstig artikel 10.1. EVRM en artikel 19 IVBPR, welke rechtstreekse werking hebben in de interne rechtsorde en voorrang genieten op de minder gunstige bepalingen van het interne recht, eenieder het recht heeft op vrijheid van meningsuiting; dat dit recht de vrijheid omvat een mening te koesteren en de vrijheid om inlichtingen of denkbeelden, te ontvangen of door te geven, zonder inmenging van overheidswege en ongeacht grenzen;

Dat het in deze Verdragen gewaarborgde recht een bescherming van de originaliteit van de wijze waarop een maker van een werk van letterkunde of kunst zijn ideeën en concepten uitdrukt, niet in de weg staat;

Overwegende dat de wet van 30 juni 1994 zoals geïnterpreteerd door de appèlrechters geen beperking inhoudt op het recht van vrije meningsuiting zoals gewaarborgd door de genoemde verdragen;

Dat het onderdeel in zoverre niet kan worden aangenomen;

OM DIE REDENEN,

HET HOF,

Verwerpt het cassatieberoep;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

De kosten begroot op de som van vierhonderd zesentachtig euro zevenenvijftig cent jegens de eisende partij en op de som van honderd vijfenveertig euro eenenveertig cent jegens de verwerende partij.

Aldus geoordeeld door het Hof van Cassatie, eerste kamer, te Brussel, door voorzitter Ivan Verougstraete, de raadsheren Ernest Waûters, Eric Dirix, Eric Stassijns en Albert Fettweis, en in openbare terechtzitting van vijftwintig september tweeduizend en drie uitgesproken door voorzitter Ivan Verougstraete, in aanwezigheid van advocaat-generaal Guido Bresseleers, met bijstand van griffier Philippe Van Geem.

Volledige tekst, Intellectuele Rechten.

XI. Bijlage 11: Hof van Cassatie 11 maart 2005

Volledige tekst

Voorzitter: Verougstraete

Afdelingsvoorzitter: Boes, Waûters

Raadsheren: Londers, Stassijns

Openbaar Ministerie: Dubrulle

Griffier: Van Geem

Advocaten: Verbist, De Gryse

R.G. C.03.0591.N

Uitspraak

BALTA INDUSTRIES, naamloze vennootschap, met zetel te 8710 Sint-Baafs-Vijve-Wielsbeke, Wakkensteenweg 2, ingeschreven in de kruispuntbank der ondernemingen, nummer 0441.533.409,

eiseres,

vertegenwoordigd door Mr. Johan Verbist, advocaat bij het Hof van Cassatie, kantoor houdende te 1000 Brussel, Brederodestraat 13, alwaar keuze van woonplaats wordt gedaan,

tegen

ROGER VANDEN BERGHE, naamloze vennootschap, met zetel te 8791 Beveren – Leie – Waregem, Barmbeekstraat 10,

verweerster,

vertegenwoordigd door Mr. Ludovic De Gryse, advocaat bij het Hof van Cassatie, kantoor houdende te 1060 Brussel, Henri Wafelaertsstraat 47-51, alwaar keuze van woonplaats wordt gedaan.

I. Bestreden beslissing

Het cassatieberoep is gericht tegen een arrest, op 30 juni 2003 gewezen door het Hof van Beroep te Gent.

II. Rechtspleging voor het Hof

Voorzitter Ivan Verougstraete heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Guy Dubrulle heeft geconcludeerd.

III. Middelen

Eiseres voert in haar verzoekschrift twee middelen aan.

1. Eerste middel

Geschonden wettelijke bepalingen

–artikel 1 van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten;–artikel 1315 van het Burgerlijk Wetboek;–artikel 870 van het Gerechtelijk Wetboek.

Aangevochten beslissingen

De appèlrechters beslissen dat de dessins 2475, 2476 en 2436 van eiseres niet origineel zijn en verklaren de vordering inzake namaak van eiseres ongegrond, op grond van de volgende motieven:

“III. Beoordeling in rechte.

III.1.

Algemene principes.

III.1.1.

Op grond van artikel 7 van het Decreet d'Allarde van 2/17 maart 1791 geldt de vrijheid van beroep en bedrijf. Dit impliceert de vrijheid van de mededinging. De vrijheid van de mededinging vindt een concrete toepassing in de vrijheid van kopie (cfr. ook Gotzen, F., “De eerlijke gebruiken en de rechten van intellectuele eigendom”, in Stuyck, J. en Wytinck, P., *De nieuwe wet handelspraktijken*, Kluwer, 261-263).

Intellectuele eigendomsrechten vormen een uitzondering op de vrijheid van handel en meer bepaald op de vrijheid van kopie. Intellectuele eigendomsrechten in het algemeen en het auteursrecht in het bijzonder kennen een monopolie toe en dat voorrecht moet niet toegekend worden aan elke prestatie of elk werk enkel en alleen omdat het de vrucht is van intellectuele inspanningen. Dit blijkt duidelijk uit artikel 1 van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten dat alleen de auteur van een werk van letterkunde of kunst het recht heeft om het op welke wijze of in welke vorm ook te reproduceren of te laten reproduceren (cfr. ook Berenboom, A., *Le nouveau droit d'auteur et les droits voisins*, Larcier, 1997, 2de ed., nr. 28, p. 50).

Anderzijds kan een inbreuk op het auteursrecht, en het onterecht maken van een kopie in het algemeen, aanleiding geven tot concurrentievervalsing.

De uitzondering op de vrijheid van handel is derhalve aan welbepaalde voorwaarden gebonden, die niet door de wet zelf ingevuld zijn, maar door rechtspraak en rechtsleer op basis van internationale verdragen en de dagelijkse praktijk bepaald zijn.

Zo moet om auteursrechtelijke bescherming te genieten, een werk uitgedrukt zijn in een bepaalde vorm, die mededeelbaar is aan het publiek (ideeën zijn niet beschermd, maar behoren tot het publiek domein). Bovendien moet het werk origineel zijn, zoals (eiseres) trouwens zelf erkent.

III.1.2.

Een origineel werk is een werk dat de stempel draagt van de persoonlijkheid van de maker (Benelux Gerechtshof, inzake Screenoprints, 22 mei 1987, R.W., 1987-'88, 14), zonder dat uit het zicht van het werk moet kunnen afgeleid worden wie de auteur is. Drukt het werk de activiteit uit van zijn auteur? Heeft het werk een individueel karakter? Een zekere mentale activiteit is vereist, zoniet komt de persoonlijkheid van de auteur niet tot uiting in het werk.

De artistieke, noch de esthetische waarde zijn relevant om te bepalen of een werk al dan niet auteursrechtelijk beschermd is (Cass., 27 april 1989, Pas., 1989, 1, 908; Strowel, A., "L'originalité en droit d'auteur: un critère à géométrie variable", J.T., 1991, 513 (inz. 514-515)).

Handigheid, technische vaardigheid of omvangrijk werk (zonder de persoonlijke inbreng van de maker) zijn onvoldoende opdat een werk auteursrechtelijk beschermd zou zijn.

Nieuwheid is geen criterium om een werk auteursrechtelijk te beschermen (De Visscher, F. en Michaux, B., Précis du droit d'auteur et des droits voisins, 2000, Brussel, Bruylant, nr. 31, met verwijzing), net zo min als omvangrijk opzoekingswerk of een grote inspanning om het werk te maken (ibidem).

Originaliteit is evolutief. De originaliteit dient in de context van het werk beoordeeld te worden op het ogenblik dat het gemaakt is.

Een origineel werk is niet vanzelfsprekend. Het is ook niet banaal.

III.1.3.

Er is sprake van namaak in geval van het bestreden werk geheel of gedeeltelijk een overname, een reproductie vormt van wat origineel is aan het werk waarvan de auteursrechtelijke bescherming ingeroepen wordt (Brussel, 7 december 1999; I.R.D.I., 2000, 34; Bergen, 23 november 1994, J.T., 1995, 282). Er is namaak voorhanden wanneer de verschillen betreffende de aspecten die de originaliteit inhouden en dus constitutief zijn voor de bescherming, niet significant voorkomen in vergelijking met de gelijkenissen in die aspecten (Brussel, 21 juni 1999, I.R.D.I., 2001, 297, met noot De Vuyst, B.).

Namaak wordt op synthetische wijze beoordeeld, zonder stil te blijven staan bij detailverschillen, die niet beletten dat een deel van of geheel de originaliteit van het oorspronkelijke werk is hernomen (De Visscher, F. en Michaux, B., op cit., nr. 83 in fine, met referenties in voetnoot 28).

Op grond van artikel 6, lid 1, van de hoger genoemde Auteurswet is de natuurlijke persoon die het werk gecreëerd heeft de oorspronkelijke auteursrechthebbende. Zijn of haar recht is overdraagbaar.

III.1.4.

Het lijkt geen twijfel dat een tekening op grond van het auteursrecht beschermd kan worden, los van de BTMW, ook al is er geen depot verricht in toepassing van de BTMW, namelijk in geval het om een tekening gaat die als een werk kan beschouwd worden, dit is een voortbrengsel met een eigen, persoonlijk karakter, dat het persoonlijke stempel van de maker draagt op het gebied van de toegepaste kunst (Benelux Gerechtshof, 22 mei 1987, inzake Screenoprints, R.W., 1987-'88, 14). Met het arrest Screenoprints nam het Benelux Gerechtshof een beslissing die in de lijn ligt van het auteursrecht en nam het in feite het belang van een depot van een tekening of model in toepassing van de BTMW weg (Corbet, J., Auteursrecht, Story-Scientia, Brussel, 1991, nr. 105, p. 44).

III.2.

Toepassing op de betwiste tekeningen.

III.2.1.

De dessins 2475, 2476 en 2436 van (eiseres) (respectievelijk een boerderij-, een circus- en een katten en muizentafereel).

Het geheel, noch enig onderdeel, noch de combinatie van de onderdelen, noch het feit dat de respectievelijke tekeningen op een karpertje uitgedrukt zijn maken het dessin origineel.

Elk afzonderlijk dier op de tekening van de boerderij is niet origineel.

Deze dieren worden op zeer gelijkaardige wijze afgebeeld in tekenfilms, op puzzels, in kinderboeken. Hetzelfde geldt voor de stal met het paard dat over de halve staldeur kijkt. Ook de compositie met de bloemen, de vijver en de lisdodde heeft geen individueel karakter en draagt geen stempel van de maker ervan.

De combinatie van de verschillende onderdelen vertoont ook geen originaliteit.

Hetzelfde geldt voor het circussedin. Clowns, muizen, leeuw, beer, koorddanser en circuswagen zijn stuk voor stuk gewone afbeeldingen, die herkend worden uit kinderboekjes en prentenboekjes. De compositie is evenmin origineel. Het gaat hier om een tekening van een circustafereel.

Afbeeldingen van boerderijen en circus, zoals getoond door (eiseres), behoren tot het publiek domein en dragen onvoldoende de stempel van de persoonlijkheid van de maker.

Het gaat louter om afbeeldingen van bekende elementen uit de kinderwereld, weergegeven in de vorm van een tapijt. De tekeningen dragen niet de stempel van de tekenaar, maar zijn een opsomming en een weergave van bekende figuren.

Het thema van katten en muizen, met uitstekende tong, bolletjes, strikjes, bloemen en een halsband komt geregeld voor, in stripverhalen en cartoons, in illustraties in kinderboeken, op verpakkingen. De combinatie van de onderdelen maakt het geheel niet origineel.

(Eiseres) toont niet aan dat de tekeningen op de karpertjes het resultaat zijn van een persoonlijke denkspanning, of van een intellectueel zoekingswerk, of van analyse en synthese.

De persoonlijkheid van de maker kan soms afgeleid worden uit de creatieve inspanning die uit het werk blijkt. Welnu, ook hier is onvoldoende blijk van een creatieve inspanning van de maker”.

Grievens

Overeenkomstig artikel 1 van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten heeft alleen de auteur van een werk van letterkunde of kunst het recht om het op welke wijze of in welke vorm ook te reproduceren.

Opdat een werk wettelijk beschermd zou worden, is vereist, maar volstaat het ook dat het een oorspronkelijke schepping is en het derhalve de uitdrukking is van de intellectuele inspanning van de auteur zonder welke het werk niet de nodige individualiteit zou hebben om als een creatie te worden aanzien.

Het feit dat een werk een banaal thema betreft, sluit de auteursrechtelijke bescherming niet uit. Een werk dient immers niet noodzakelijk een vernieuwend karakter te bezitten om van originaliteit te getuigen.

Uit het enkele feit dat aan hetzelfde onderwerp ook een andere uitdrukking gegeven kon worden, blijkt reeds het individueel karakter van het werk. De auteur van het werk heeft immers een intellectuele inspanning moeten verrichten door aan het door hem gekozen onderwerp een welbepaalde uitdrukking te geven.

De partij die de auteursrechtelijke bescherming van een werk nastreeft, voldoet dan ook aan de op haar rustende bewijslast zodra zij het werk duidelijk identificeert en aannemelijk maakt dat een auteur aan een werk met hetzelfde onderwerp best een andere uitdrukking kon of kan geven.

Indien de verwerende partij in deze omstandigheden niettemin van oordeel is dat het werk niet origineel is, dient zij hiervan het bewijs te leveren door het voorleggen van de originaliteitsschadelijke voorbekendheden (de artikelen 1315 van het Burgerlijk Wetboek en 870 van het Gerechtelijk Wetboek).

Het volstaat hierbij niet in het algemeen te verwijzen naar werken met hetzelfde onderwerp. Vereist is dat de originaliteitsschadelijke voorbekendheden in concreto worden voorgelegd.

Terzake voerde eiseres aan dat het onderwerp van de dessins 2475, 2476 en 2436 (respectievelijk een boerderij- een circus- en een katten en muizentaferieel) op ontelbare andere wijzen uitgedrukt kon worden, wat door verweerster niet betwist werd. Aldus voldeed eiseres aan de op haar rustende bewijslast.

Verweerster diende derhalve te bewijzen dat de werken niet origineel waren door het voorleggen van originaliteitsschadelijke voorbekendheden.

De appèlrechters overwogen dat de afbeeldingen in de dessins 2475, 2476 en 2436 stuk voor stuk gewone afbeeldingen zijn die herkend worden uit stripverhalen en cartoons, kinderboekjes, prentenboeken, verpakkingen en puzzels en dat ook de combinatie van de verschillende onderdelen geen originaliteit vertoont.

Hoewel niet betwist werd dat het onderwerp van deze dessins op ontelbare andere wijzen uitgedrukt kon worden, beslisten de appèlrechters aldus dat de dessins niet origineel zijn zonder hierbij te vereisen dat het bewijs geleverd wordt van concrete originaliteitsschadelijke voorbekendheden.

Aldus verantwoordden de appèlrechters hun beslissing niet naar recht. Het feit dat afbeeldingen van boerderijen, circus en katten en muizen geregeld in kinderboeken en andere voorkomen, vormt immers geen bewijs van concrete originaliteitsschadelijke voorbekendheden.

Hieruit volgt dat de appèlrechters het wettelijk vereiste van de originaliteit, zoals vervat in artikel 1 van de Auteurswet, alsook de regels inzake de bewijslast miskennen (schending van de artikelen 1 van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten, 1315 van het Burgerlijk Wetboek en 870 van het Gerechtelijk Wetboek).

2. Tweede middel

Geschonden wettelijke bepalingen

–artikel 149 van de Grondwet;–de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek;–de artikelen 1398, tweede lid, en 1481 van het Gerechtelijk Wetboek.

Aangevochten beslissingen

De appèlrechters verklaren de tegeneis van verweerster tot betaling van een schadevergoeding wegens onrechtmatig beslag gegrond en veroordelen eiseres tot betaling aan verweerster van een provisionele schadevergoeding van 2478,94 euro, op grond van de volgende motieven:

“III.3.1.

Op grond van het voorgaande was het beslag wegens namaak, dat (eiseres) gelegd heeft, onrechtmatig.

De 15.040 tapijten van (verweerster) met de boven besproken dessins zijn al bijna zes jaar onterecht in beslag genomen. Dit heeft onmiskenbaar schade veroorzaakt. Terecht heeft de eerste rechter een deskundige aangesteld om deze schade te begroten. De zaak wordt terugverwezen naar de eerste rechter voor de verdere behandeling van dit onderdeel van de tegenvordering.

(Verweerster) wijst op het vrij grote aantal tapijten, de totale vierkante meters ervan en de duur van 39 maanden onverkoopbaarheid om een provisie van 125.000,00 te vragen in de plaats van de toegekende 2478,94 euro. Deze gegevens zijn evenwel onvoldoende om de totale schade te ramen en om aan te tonen dat een grotere provisie aangewezen is”.

De appèlrechters beslissen aldus dat het beslag wegens namaak onrechtmatig is op grond van de motieven weergegeven in het eerste middel tot cassatie, die geacht moeten worden hier integraal hernomen te zijn, en op grond van de volgende motieven:

“III.2.2.

De dessins 2630 en 2608 van (eiseres) (oosters geïnspireerde tekeningen).

Beide tekeningen zijn gebaseerd op authentieke tapijten, zoals (eiseres) trouwens zelfs aangeeft in haar stukken (stukken 4.2 en 5.2 van haar dossier). Voor zover er al van originaliteit in de tekening sprake zou zijn (wat niet het geval is, gelet op de typische motieven van de oosterse tapijten, die tot het publiek domein behoren), dan nog is deze niet afkomstig van (eiseres). Zij toont niet aan waaruit haar creatieve toegevoegde waarde bestaat, waarin haar originaliteit steekt ten opzichte van het oorspronkelijke oosterse tapijt.

III.2.3.

Het dessin 2703 van (eiseres).

Uit het dossier van (verweerster) blijkt afdoende dat deze tekening van (eiseres) gebaseerd is op tekeningen van Turkse (19de eeuwse) tapijten (stukken 6d, 6x, 6Zabia). De motieven en de combinatie ervan behoren tot het publiek domein. Uit de stukken 6v en 6w blijkt dat gelijkaardige tekeningen

voorkomen bij andere fabrikanten van tapijten. De originaliteit van het ontwerp 2703 van (eiseres) ten opzichte van deze 19de eeuwse Turkse motieven is onvoldoende aangetoond”.

Grieven

Overeenkomstig de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek is alleen hij die door zijn fout schade aan een ander veroorzaakt, verplicht deze te vergoeden.

Overeenkomstig artikel 1481 van het Gerechtelijk Wetboek kan de houder van het auteursrecht met toelating van de rechter doen overgaan tot beschrijving van de voorwerpen waarvan beweerd wordt dat zij zijn nagemaakt. Bij dezelfde beschikking kan de beslagrechter de houders van de nagemaakte voorwerpen verbieden die uit handen te geven.

De uitvoering van de beslissing waarbij aan de houder van het auteursrecht toelating werd gegeven inzake namaak te leggen, maakt op zich geen fout uit in de zin van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek.

Door een dergelijke beslissing ten uitvoer te leggen begaat de houder van het auteursrecht immers geen inbreuk op een specifieke rechtsnorm. Evenmin begaat de houder van het auteursrecht hierdoor een inbreuk op de zorgvuldigheidsnorm.

Artikel 1398, tweede lid, van het Gerechtelijk Wetboek dat bepaalt dat de tenuitvoerlegging alleen geschiedt op risico van de partij die daartoe last geeft en aldus een “objectieve aansprakelijkheid” invoert waarbij het voor de benadeelde volstaat aan te tonen dat de voorlopige tenuitvoerlegging schade heeft veroorzaakt opdat de tegenpartij, zonder fout of kwade trouw, hiervoor aansprakelijk zou zijn, geldt enkel in geval van voorlopige tenuitvoerlegging van een vonnis waartegen verzet of hoger beroep is ingesteld en dat later hervormd wordt.

Deze bepaling heeft geen betrekking op de hypothese waarbij de bodemrechter beslist dat de vordering wegens namaak ongegrond is, nadat de beslagrechter het beslag inzake namaak had toegestaan.

Er bestaat immers een fundamenteel verschil tussen het geval waarin een vonnis voorlopig tenuitvoer gelegd wordt en na het instellen van een rechtsmiddel hervormd wordt en het geval waarin een beslissing van de beslagrechter tenuitvoer gelegd wordt en de bodemrechter nadien komt tot een andersluidende beslissing. In het eerste geval wordt het vonnis met terugwerkende kracht vernietigd, terwijl in het tweede geval niet geraakt wordt aan de beslissing van de beslagrechter. Door de andersluidende beslissing van de bodemrechter wordt niet beslist dat de beslagrechter zich vergist zou hebben. De uitvoerbare titel die de beslagrechter heeft verleend, blijft rechtsgeldig en houdt enkel op werking te hebben als het bodemvonnis definitief geworden is.

Op deze laatste hypothese zijn de gemeenrechtelijke regels inzake de foutaansprakelijkheid van toepassing. Derhalve kan de houder van het auteursrecht die een beslissing waarbij hem toelating werd gegeven beslag inzake namaak te leggen ten uitvoer legt, slechts tot betaling van een schadevergoeding veroordeeld worden indien hem een fout in de zin van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek verweten kan worden.

Terzake stellen de appèlrechters vast dat het beslag inzake namaak dat door eiseres werd gelegd onrechtmatig is en dit om de enkele reden dat de vordering inzake namaak die eiseres tegen verweerster instelde ongegrond is.

De appèlrechters stellen niet vast dat eiseres een inbreuk beging op een wettelijke norm of op de zorgvuldigheidsplicht.

Hieruit volgt dat de appèlrechters hun beslissing om eiseres te veroordelen tot betaling van een schadevergoeding wegens onrechtmatig beslag inzake namaak, niet naar recht verantwoordden (schending van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek en voor zoveel als nodig van artikel 149 van de Grondwet).

IV. Beslissing van het Hof

1. Eerste middel

Overwegende dat het middel alleen grieven aanvoert in verband met de beslissing over de dessins met nummers 2475, 2476 en 2436;

Overwegende dat het middel aanvoert dat een partij aan de op haar rustende bewijslast dat het werk van originaliteit getuigt, voldoet door het werk te identificeren en aannemelijk te maken dat een maker aan een werk met hetzelfde onderwerp best een andere uitdrukking kan geven en dat, eens de maker die heeft bewezen, de wederpartij aan wie namaak wordt verweten concrete "originaliteitsschadelijke voorbekendheden" moet bewijzen;

Overwegende dat, om bescherming van de Auteurswet van 30 juni 1994 te genieten, het nodig maar voldoende is dat bewezen wordt dat het werk de uitdrukking is van de intellectuele inspanning van de maker, wat onontbeerlijk is om aan het werk het vereiste individuele karakter te geven waardoor een schepping ontstaat;

Dat de loutere weergave van bestaande thema's zonder de keuze van een welbepaalde vorm die van persoonlijkheid getuigt, onvoldoende is om de auteursrechtelijke bescherming te verantwoorden;

Overwegende dat de appèlrechters, op grond van de concrete analyse van de dessins, vaststellen dat:1.met betrekking tot de afbeelding van boerderijen en een circus, zij "behoren tot het publiek domein", dat "het louter (gaat) om afbeeldingen van bekende elementen uit de kinderwereld weergegeven in de vorm van een tapijt" en dat "de tekeningen niet de stempel (dragen) van de tekenaar, maar een opsomming en een weergave (zijn) van gekende figuren";2.met betrekking tot de afbeelding van katten en muizen, dit thema "geregeld (voorkomt) in stripverhalen en cartoons, in illustraties van kinderboeken, op verpakkingen";

Dat de appèlrechters op grond hiervan oordelen dat "het geheel, noch enig onderdeel, noch de combinatie van de onderdelen, noch het feit dat de respectievelijke tekeningen op een tapijt uitgedrukt zijn het dessin origineel (maken)", dat eiseres niet aantoont "dat de tekeningen op de tapijten het resultaat zijn van een persoonlijke denkspanning of van een intellectueel opzoekingswerk, of van een analyse en synthese" en dat de creatieve inspanning van de maker ervan onvoldoende blijkt;

Dat de appèlrechters aldus, zonder miskennis van de regels in zake de bewijslast, hun beslissing dat de dessins 2475, 2476 en 2436 geen auteursrechtelijke bescherming genieten, naar recht verantwoordden;

Dat het middel niet kan worden aangenomen;

2. Tweede middel

Overwegende dat de appèlrechters na te hebben beslist dat, onder meer de dessins 2475, 2476 en 2436 geen auteursrechtelijke bescherming genieten zodat verweerster zich niet schuldig heeft gemaakt aan namaak, oordelen dat “op grond van het voorgaande het beslag wegens namaak, dat (eiseres) gelegd heeft, onrechtmatig (was)”;

Dat de appèlrechters door aldus de onrechtmatigheid van het beslag louter af te leiden uit het feit dat het beslag inzake namaak werd gelegd door een partij waarvan het auteursrecht nadien door de rechter ten gronde niet werd erkend, hun beslissing niet naar recht verantwoorden;

Dat het middel gegrond is;

OM DIE REDENEN,

HET HOF,

Vernietigt het bestreden arrest in zoverre het oordeelt over de vordering tot schadevergoeding wegens het gelegde beslag;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het gedeeltelijk vernietigde arrest;

Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent aan de feitenrechter over;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van Beroep van Brussel.

Aldus geoordeeld door het Hof van Cassatie, eerste kamer, te Brussel, door voorzitter Ivan Verougstraete, afdelingsvoorzitters Robert Boes en Ernest Waûters, de raadsheren Ghislain Londers en Eric Stassijns, en in openbare terechtzitting van elf maart tweeduizend en vijf uitgesproken door voorzitter Ivan Verougstraete, in aanwezigheid van advocaat-generaal Guy Dubrulle, met bijstand van griffier Philippe Van Geem.

XII. Bijlage 12: hof van beroep Antwerpen 11 oktober 2000

MYS & BREESCH, uitgevers – éditeurs I.R. D.I. 2001 • 137

RECHTSPRAAK / JURIPRUDENCE

AUTEURSRECHT – TEKENINGEN & MODELLEN – SOFTWARE / DROIT D’AUTEUR – DESSINS & MODÈLES – LOGICIEL

Hof van beroep te Antwerpen, 11 oktober 2000 Cour d’appel d’Anvers, 11 octobre 2000

AUTEURSRECHT – PROFESSIONELE VERKOPER VAN EROTISCHE STRIPS (POMMEKE) – PARODIE (NEEN) – NAMAKING (JA) – STRAFRECHTELIJKE INBREUK (ARTIKEL 80 A.W.) – SCHADEVERGOEDING: MORELE RECHTEN (BEGROTING)

Voldoen niet aan de voorwaarden van een parodie in de zin van artikel 22, § 1, 6° A.W., strips waarbij elke vorm van originaliteit ontbreekt en die geen kritische bestemming hebben. Het vereiste gesteld in artikel 80, lid 3 A.W. dat verkopers die weten dat de door hen verkochte voorwerpen nagemaakt zijn, dient ten aanzien van professionele verkopers te worden uitgelegd als het weten of moeten weten dat de verkochte voorwerpen een inbreuk op het auteursrecht uitmaken. Het kwaadwillig opzet (artikel 80, lid 1 A.W.) is aangetoond indien er bijzonder opzet is om te schaden. Er is bedrieglijk opzet in de zin van artikel 80, lid 1 A.W. indien er rechtstreeks of onrechtstreeks winstoogmerk wordt nagestreefd. Het komt de strafrechter niet toe de vordering tot publicatie van de uitspraak en de vordering tot verbeurdverklaring ingesteld op grond van artikel 87, §§ 1-2 A.W. toe te kennen. De inbeslagname van ontvangsten overeenkomstig artikel 82 A.W. kan enkel worden uitgesproken indien er sprake is van uitvoering of opvoering. Bij het berekenen van de morele schadevergoeding, in tegenstelling tot bij het berekenen van de materiële schadevergoeding, is het niet passend rekening te houden met het *lucrum cessans*.

DROIT D’AUTEUR – VENDEUR PROFESSIONNEL DE BANDES DESSINÉES ÉROTIQUES (POMMEKE) – PARODIE (NON) – CONTREFAÇON (OUI) – INFRACTION PÉNALE (ARTICLE 80 LDA) – INDEMNITÉ: DROIT MORAUX (ÉVALUATION)

Ne remplissent pas les conditions de parodie requises par l’article 22, § 1, 6° LDA, les bandes dessinées qui ne représentent aucun aspect d’originalité, ni celles qui n’ont pas de but critique. La condition requise par l’article 80, al. 3 LDA, en vertu de laquelle les vendeurs qui sciemment vendent des objets contrefaits, doit être interprétée à l’égard de vendeurs professionnels telle que ceux-ci savaient ou devaient savoir que les objets vendus méconnaissaient le droit d’auteur. L’intention méchante (article 80, al. 1 LDA) est établie lorsqu’il y a une intention particulière de nuire. Il y a intention frauduleuse au sens de l’article 80, al. 1 LDA dès le moment où l’on recherche un but de lucre, soit de manière directe, soit de manière indirecte.

Il n’appartient pas au juge pénal d’ordonner la publication du jugement, ni de prononcer la confiscation des objets contrefaits en vertu de l’article 87, §§ 1-2 LDA. La saisie des recettes en vertu de l’article 82 LDA ne peut être prononcée qu’en cas de représentation ou exécution. Lors d’une évaluation d’une indemnité morale, il ne convient pas, contrairement à la situation d’une évaluation d’une indemnité matérielle, de tenir compte du *lucrum cessans*.

Voorzitters: J. Van Houche en L. Michielsen Raadsheer: J. Jacques Advocaat-Generaal: J.P. Vanden Eede Advocaten: Mrs. B. Raes loco L. Martens en C. Bossuyt loco P. Maeyaert (N.V. HET VOLK / NYS JEF / DE KEUSTER / HENDRICKX / JANDA / POELMANS)

(...)

Op strafgebied:

(...)

A. Inbreuk op artikel 80 van de Auteurswet:

Overwegende dat met betrekking tot het materieel bestanddeel van het wanbedrijf van de “namaak” alle beklagden zich onder meer beroepen op artikel 22 par. 1, 6° van de Auteurswet, namelijk de exceptie van “een parodie”; dat de eerste rechter in dit kader terecht de uitgaven, voorwerp van de tenlastelegging toetste aan de vier voorwaarden waaraan cumulatief moet voldaan zijn;

1. originaliteit:

Overwegende dat het niet is omdat de stripfiguren en hun omgeving vaak een slaafse nabootsing zijn uit de Jommekes albums dat niet aan deze voorwaarde voldaan is, nu het tot de essentie van de parodie behoort dat er een nabootsing is, maar wel omdat er geen persoonlijke stempel, uitdrukking van een intellectuele inspanning van een auteur, waardoor er een schepping ontstaat, aan de nabootsing wordt toegevoegd;

2. kritische bestemming:

Overwegende dat met de eerste rechter kan vastgesteld worden dat er geen kritische bestemming aanwezig is, maar dat integendeel, wat althans beklagde A. De Keuster betreft, de uitgave door hem verspreid, kadert in een louter commercieel opzet door ze op de achterzijde van publiciteit voor zijn handelszaken te voorzien;

MYS & BRESCH, uitgevers – éditeurs 138 • I.R. D.I. 2001

RECHTSPRAAK / JURIPRUDENCE

AUTEURSRECHT – TEKENINGEN & MODELLEN – SOFTWARE / DROIT D'AUTEUR – DESSINS & MODÈLES – LOGICIEL

3. humoristisch:

Overwegende dat dit een bijzonder subjectief criterium is, doch dat het alleszins niet uit te sluiten is dat voor een bepaalde categorie van “lezers” de uitgave een humoristisch karakter vertoont;

4. geen verwarring mogelijk:

Overwegende dat het Hof -in tegenstelling tot de eerste rechter en de burgerlijke partijen- niet inziet hoe er “verwarring” mogelijk zou kunnen zijn; dat het toch niet is omdat bepaalde zichtbare elementen -stripfiguren, decors, namen...- ontleend zijn aan de Jommekes albums dat er verwarring kan ontstaan, gelet op de pornografische tekening op de kaft of de expliciete vermelding “stripverhaal voor volwassenen” of de titel “hete avonturen”, allerlei zaken die niet voorkomen bij kinderstrips zoals Jommekes albums; Overwegende dat derhalve, namelijk bij gebreke aan originaliteit en kritische bestemming, de uitgaven in kwestie niet kunnen beschouwd worden als “een parodie”, zodat het materieel bestanddeel van de “namaking” in de zin van de Auteurswet vaststaat; Overwegende dat tevens vaststaat, hetzij door de gedane materiële vaststellingen en hun bekentenissen (bij beklagde A. De Keuster en P. Hendrickx), hetzij door enkel hun bekentenissen (overige beklagden) dat alle beklagden de kwestieuze uitgaven te koop aangeboden hebben of in voorraad hadden voor de verkoop; Overwegende dat beklagden tevens het moreel element betwisten en stellen dat: - zij niet wisten dat het om nagemaakte voorwerpen ging en - er in hunnen hoofde alleszins geen kwaadwillig of bedrieglijk opzet aanwezig was;

1. “wetende dat zij nagemaakt zijn”:

Overwegende dat de namaak die de beklagden kenden of moesten kennen niet een louter “materiële” namaak is in de zin van artikel 191 van de strafwet of in de zin van de merkenwet van 1 april 1879, maar in de zin van artikel 80 van de Auteurswet, namelijk een kwaadwillig of bedrieglijk gepleegde inbreuk op het auteursrecht en de naburige rechten zoals geregeld bij de wet van 30 juni 1994; Overwegende dat de toestand van beklagde A. De Keuster verschillend is van deze van de overige beklagden en afzonderlijk te beschouwen is; Overwegende dat beklagde A. De Keuster zich terzake beroept op zijn goede trouw, namelijk het feit dat hij een factuur kreeg, met alle noodzakelijke vermeldingen erop, het feit dat hij deze factuur in zijn boekhouding inbracht en daarbij stelt dat hij toch niet kon weten dat het om een valse factuur ging;

Overwegende dat beklagde A. De Keusters beweerde goede trouw nochtans volkomen ongeloofwaardig is nu er geen enkele valabele, ernstige of geloofwaardige uitleg wordt gegeven om welke redenen een beweerde legale factuur die in de boekhouding wordt opgenomen, niet op een normale wijze betaald werd, namelijk via bank of overschrijving (die dan ook in de boekhouding kan voorkomen) maar wel “stiekem”, t.t.z. in speciën aan een onbekende moest betaald worden; dat deze ongewone wijze van handel drijven met een onbekende door beklagde, die als professioneel in een branche werkt die van verkoop en distributie leeft, erop wijst dat hij zeer goed wist dat een inbreuk werd gepleegd op het auteursrecht en dat de producent van de namaak moest onbekend blijven; dat

een goed huisvader, en zeker een professioneel als beklaagde, trouwens aan een onbekende verkoper geen advies vraagt over de legaliteit van “een parodie” en dat beklaagde zich dan ook niet achter een dergelijk advies van een onbekende kan verschuilen; Overwegende dat het duidelijk is dat beklaagde hier uit louter publicitaire, commerciële redenen grof spel gespeeld heeft in de stille hoop dat er geen reactie zou komen; Overwegende dat het feit dat er mogelijk nog andere erotische/pornografische namaak stripverhalen op de markt zijn irrelevant is met betrekking tot de schuld van beklaagde in concreto, namelijk aan deze uitgave in de omstandigheden hier aanwezig; Overwegende dat wat de overige beklaagden betreft hun toestand inderdaad niet vergelijkbaar is met deze van beklaagde A. De Keuster, niet alleen omwille van het feit dat zij geen contact hadden met de leverancier en dat het slechts om enkele exemplaren ging, maar vooral omwille van hun activiteit en de wijze waarop zij hierdoor occasioneel in het bezit van de uitgaven kwamen; (...) Overwegende dat de door de burgerlijke partij Jef Nys aangehaalde rechtspraak (blz. 6 en 7 van de conclusie) over de noodzaak van de kritische zin van de professionele verkoper om namaak (= zo goed mogelijk nagemaakte voorwerpen) van authentiek (beeldjes of kleding) te onderscheiden hier irrelevant is, nu hier geen inbreuken op de merkenwet van 1 april 1879 vervolgd worden, maar er wel moet aangetoond worden dat beklaagden wisten of moesten weten dat de kwestieuze uitgaven met inbreuk op de Auteurswet, met miskennis van de morele rechten van de auteur, tot stand waren gekomen; Overwegende dat deze beklaagden allen professionelen in het stripverhaal zijn en zij derhalve goed bekend zijn met de figuur van Jommeke, zijn albums en hun auteur Jef Nys, zodat zij gelet op het pornografisch karakter, als deskundigen in het stripverhaal, moesten weten dat deze uitgave een namaking -zoals hierboven bedoeld- betroffen, met andere woorden zonder de minste twijfel moesten weten dat dergelijke uitgaven zonder toestemming van de auteur werden gemaakt gelet op de banalisering van
MYS & BRESCH, uitgevers – éditeurs I.R. D.I. 2001 • 139

RECHTSPRAAK / JURIPRUDENCE

AUTEURSRECHT – TEKENINGEN & MODELLEN – SOFTWARE / DROIT D’AUTEUR – DESSINS & MODÈLES – LOGICIEL

zijn geesteskind Jommeke en dat zij ongetwijfeld konden vaststellen dat het niet om een parodie ging; dat de afwezigheid van de vermelding van de drukker of schrijver, zoals hierna wordt aangetoond, hen bij deze vaststelling van de “namaking” bovendien behulpzaam was;

2. “kwaadwillig of bedrieglijk opzet”:

Overwegende dat, wanneer er twijfel kan bestaan over de kwaadwilligheid, het bijzonder opzet om te schaden in hoofde van beklaagde A. De Keuster, het bedrieglijk opzet zeker vaststaat; dat beklaagde erkende de werken te hebben besteld uit publicitaire redenen, uit rechtstreeks winstoogmerk; dit bijzonder opzet volstaat; Overwegende dat bij de overige beklaagden er geen spoor is van kwaadwillig opzet, maar dat het bedrieglijk opzet ook bij hen aanwezig is, nu zij als handelaars/verzamelaars rechtstreeks of onrechtstreeks een winstoogmerk nastreven;

(...)

Op burgerlijk gebied:

(...)

1. Vordering van de burgerlijke partij Jef Nys:

Overwegende dat deze burgerlijke partij als houder van de onvervreembare morele rechten van de serie “De belevenissen van Jommeke” een morele schade vordert, de publicatie van het arrest, een verbeurdverklaring overeenkomstig artikel 87 par. 2 van de Auteurswet en de inbeslagname van ontvangsten overeenkomstig artikel 82 van deze wet; Overwegende dat hierboven gezegd werd waarom de publicatie op strafgebied overeenkomstig artikel 83 van de wet niet meer aangewezen is; Overwegende dat de vordering tot publicatie gesteld overeenkomstig artikel 87 par. 1 en de vordering tot verbeurdverklaring gesteld overeenkomstig artikel 87 par. 2 van de wet een burgerlijke maatregel is, te vorderen voor de Voorzitter zetelend zoals in kort geding; Overwegende dat er hier geen sprake is van enige uitvoering of opvoering als bedoeld in artikel 82 van de Auteurswet en geen inbeslagname van ontvangsten, zodat deze ook niet kunnen toegewezen worden; Overwegende dat Jef Nijs zijn morele schade berekent door het aantal gekende exemplaren dat in omloop werd gebracht (2.884) te

vermenigvuldigen met een bedrag van 147,50 fr., bedrag dat de helft van de verkoopprijs zou uitmaken; Overwegende dat een dergelijke berekeningswijze mogelijk passend kan zijn als berekening van een materiële

schade bij de “klassieke” namaak (de “*lucrum cessans*” zo bewezen) maar toch eerder vreemd over komt en minder aangewezen voorkomt voor de berekening van een morele schade; dat de burgerlijke partij het ook niet nodig vond haar schadevordering aan te passen in functie van de beperktere incriminatieperiode, wat toch niet duidt op het nastreven van een zo groot mogelijke precisie bij het becijferen van de schade; Overwegende dat het Hof deze morele schade, die bestaat uit het gebrek aan eerbied voor zijn werk tengevolge van de vermindering of de aantasting zoals die wel bekend is uit het strafdossier en volgt uit de bewezen verklaarde verkoop, in billijkheid begroot op een verantwoord voorkomend bedrag van 150.000,-fr. in zoverre gesteld tegen beklagde A. De Keuster en op 1,-fr. moreel in zoverre gesteld tegen elk van de overige beklagden;

2. Vordering van de burgerlijke partij N.V. Het Volk:

Overwegende dat wat de door deze burgerlijke partij gevorderde publicatie en verbeurdverklaring betreft, verwezen wordt naar wat hierboven sub 1 gezegd werd; Overwegende dat deze burgerlijke partij tevens een materiële schade vordert van $2.884 \times 147,50 \text{ fr.} = 425.390,-\text{fr.}$ wegens schending van de “exclusieve exploitatierechten” die haar toebehoren; Overwegende dat vooreerst na te gaan is of er wel een oorzakelijk verband is tussen de misdrijven waaraan beklagden respectievelijk schuldig werden bevonden en de materiële schade die de burgerlijke partij vordert uit hoofde van de schending van haar “exclusieve exploitatierechten”, begrip dat zij inhoudelijk niet nader toelicht maar waarbij zij zich beperkt tot het neerleggen voor de eerste rechter van een bundel overeenkomsten, zo vaak gewijzigd dat er een historiek wordt bijgevoegd; Overwegende dat deze burgerlijke partij alvast ten onrechte in conclusie stelt “Het is niet betwistbaar dat alle beklagden in de zin van artikel 66, minstens artikel 67 SW door fabricatie en/of verkoop het artikel 80 van de Auteurswet hebben overtreden, hetwelk artikel luidt als volgt: “Hij die kwaadwillig of bedrieglijk inbreuk pleegt op het auteursrecht en de naburige rechten is schuldig aan het misdrijf van namaking.” .../...” (blz. 2 conclusie); Overwegende inderdaad dat het aanhangig zijnde feit nu precies niet de “fabricatie” of “namaking” is maar wel het wetens verkopen of voor de verkoop in voorraad hebben van nagemaakte uitgaven; dat het vrijwel zeker lijkt dat de fabricatie of de namaking de “exploitatie-rechten” van de burgerlijke partij schendt, maar dat de burgerlijke partij moet aantonen dat de verkoop (of het in voorraad hebben voor verkoop) -het vervolgde feit- haar exploitatierechten schendt, en dat zij zulks in conclusie niet doet; Overwegende dat de burgerlijke partij weliswaar bij haar klacht met burgerlijke partijstelling een aantal con

MYS & BRESCH, uitgevers – éditeurs140 • I.R. D.I. 2001

RECHTSPRAAK / JURIPRUDENCE

AUTEURSRECHT – TEKENINGEN & MODELLEN – SOFTWARE / DROIT D’AUTEUR – DESSINS & MODÈLES – LOGICIEL

tracten voegde (daterend van 1959 tot in 1990) tussen onder meer de heer Jef Nys en haarzelf, maar dat uit deze contracten en addenda niet op te maken is of zij een recht van alleenverkoop heeft of dat de verkoop onder de “exclusieve exploitatierechten” valt, met andere woorden of er een oorzakelijk verband bestaat tussen haar schade en het vervolgde en bewezen verklaarde feit van de verkoop; Overwegende dat, voor zover er een dergelijk oorzakelijk verband zou bestaan, de vordering voor materiële schade wegens schending van exploitatierechten slechts steun kan vinden in het misdrijf (waaraan beklagde A. De Keuster en minimaal de overige beklagden schuldig werden bevonden) indien zij een inkomstenderving of andere schade ondergingen; dat in dit verband hoger werd vastgesteld dat er geen “verwarring” mogelijk is en dat het verder geen betoog hoeft dat de jeugdige lezers van Jommekes albums niet dezelfde “lezers” zijn als die van de kwestieuze Pommekes; dat aldus, indien zou vast te stellen zijn dat het “exclusieve exploitatierecht” van deze burgerlijke partij zou geschonden zijn, de waardering van deze schade, gelet op de specifieke aard van de “namaking”, niet op de “klassieke” wijze kan gebeuren; Overwegende dat er in die optiek aanleiding is de

heropening der debatten te bevelen teneinde aan deze burgerlijke partij toe te laten nazake nadere toelichtingen te verstrekken en hierover te concluderen;

(...)

Op strafgebied:

Zegt voor recht dat de tijdsbepaling bij de tenlasteleggingen A en B als volgt dient gelezen: - wat beklagde A. De Keuster betreft: "tussen 31 juli 1994 en 17 oktober 1995"; - wat beklagde P. Hendrickx betreft: "tussen 31 juli 1994 en 11 mei 1996"; - wat beklagde P. Janda betreft: "tussen 1 januari 1996 en 1 april 1996"; - wat beklagde L. Poelmans betreft: "tussen 1 november 1995 en 1 maart 1996"; Verklaart onder de bovenstaande motivering alle beklagden schuldig aan de hierboven gepreciseerde hen respectievelijk ten laste gelegde feiten; Veroordeelt beklagde A. De Keuster wegens deze overeenkomstig artikel 65 lid 1 van de strafwet vermengde feiten tot een hoofdgevangenisstraf van ACHT DAGEN met uitstel van tenuitvoerlegging gedurende een termijn van drie jaar vanaf heden en tot een geldboete van TWEEHONDERD FRANK vermeerderd met 1.990 opdecimen en alzo gebracht op VEERTIGDUIZEND FRANK of een vervangende gevangenisstraf van tien dagen; Verplicht deze beklagde een bijdrage te betalen van TIEN FRANK vermeerderd met 1.990 opdecimen en alzo gebracht op TWEEDUIZEND FRANK; Zegt dat voor de overige beklagden de uitspraak van de veroordeling opgeschort wordt, onder de algemene voorwaarden door de wet voorzien, voor een termijn van EEN JAAR vanaf heden; Legt elke beklagde een vergoeding van DUIZEND FRANK op; Zegt voor recht dat er geen aanleiding is tot publicatie van huidig arrest overeenkomstig artikel 83 van de Auteurswet; Stelt vast dat de vordering tot inbeslagname van ontvangsten naar aanleiding van een uitvoering of een opvoering en tot toewijzing aan de burgerlijke partij Jef Nys zonder voorwerp is;

Op burgerlijk gebied:

Vordering van de burgerlijke partij J. Nys:

Verklaart zich onbevoegd om kennis te nemen van de vorderingen tot verbeurdverklaring en tot publicatie gesteld overeenkomstig artikel 87 van de Auteurswet; Veroordeelt beklagde A. De Keuster om te betalen als morele schadevergoeding de som van HONDERDVIJFTIGDUIZEND FRANK (150.000,- fr.) te vermeerderen met de vergoedende intresten vanaf 1 oktober 1995 tot heden en vanaf heden de gerechtelijke intresten; Veroordeelt beklagden P. Hendrickx, P. Janda en L. Poelmans ieder om te betalen als morele schadevergoeding de som van EEN FRANK (1,-fr.) te vermeerderen telkens met de vergoedende intresten vanaf 1 maart 1996 tot heden en vanaf heden de gerechtelijke intresten; Wijst het meergevorderde af als ongegrond;

Vordering van de burgerlijke partij N.V. Het Volk:

Verklaart zich onbevoegd om kennis te nemen van de vorderingen tot verbeurdverklaring en tot publicatie gesteld overeenkomstig artikel 87 van de Auteurswet; Beveelt de heropening der debatten teneinde deze burgerlijke partij toe te laten nazake inlichtingen te verstrekken en te concluderen betreffende de door haar gevorderde schadevergoeding; (...)

AFSCHRIJF afgeleverd a...

Me. De Ridder

(vrij: art. 260, 2^e

wb. registratie)

(G.W. art. 792-1030)

RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE BRUSSEL

NR. 11/701/A VAN DE ALGEMENE ROL

auteursrechten - eindvonnis

Bijlage :

3 dagvaardingen – 1 beschikking (artikel 708 Ger.W.) – 4 conclusies

in zake van :

1. Mevrouw [REDACTED] VANDERSTEEN, wonende te [REDACTED]

2. Mevrouw C [REDACTED] VANDERSTEEN, wonende te [REDACTED]

3. Mevrouw I [REDACTED] VANDERSTEEN, wonende [REDACTED]

4. Mevrouw J [REDACTED] VANDERSTEEN, wonende [REDACTED]

5. Mevrouw R [REDACTED] D [REDACTED] wonende te 8301 [REDACTED]

6. AMORAS II C.V.O.H., met maatschappelijke zetel gevestigd te Antwerpen, Mechelsesteenweg 65, met ondernemingsnummer 0444.963.546

7. WPG Uitgevers België NV, met maatschappelijke zetel te 2018 Antwerpen, Mechelsesteenweg 203, met ondernemingsnummer 0426.929.860

eisende partijen,

vertegenwoordigd door Mter Michel De Ridder, advocaat te 1160 Brussel, Tinklaan 17

tegen :

de VZW Vrijheidsfonds, met zetel te 1210 Brussel, Madouplein 8 bus 9,
met ondernemingsnummer 0873.755.808

Eerste verwerende partij,

vertegenwoordigd door Mter Bart Siffret loco Mter Piet Noë, advocaat te 9800
Deinze, Tolpoortstraat 74 bus 3

De heer J. D. [REDACTED] wonende te [REDACTED]

Tweede verwerende partij,

Vertegenwoordigd door Mter Bart Siffret, advocaat te 1050 Brussel, Louizalaan
174 bus 8

In dit geding wordt geconcludeerd en gepleit in het Nederlands ter
openbare zitting van 31 januari 2011.

Na beraad spreekt de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te
Brussel volgend bevelschrift uit:

Gezien:

- de dagvaardingen zoals in kort geding op verkorte termijn, betekend op 13 januari 2011 door het ambt van meester Dorine Devlamynck, plaatsvervangend gerechtsdeurwaarder voor Meester Luc Santy, gerechtsdeurwaarder, met verblijfplaats te 9000 Gent, Martelaarslaan 256A en door het ambt van Meester Hugo Cleopater, gerechtsdeurwaarder met verblijfplaats te 1030 Schaarbeek, Roodebeeklaan 275;
- de beschikking tot verkorting van de termijnen om te dagvaarden uitgesproken door de Voorzitter van de rechtbank alhier op 13 januari 2011;
- de conclusies voor eisende partijen, neergelegd ter griffie op 27 januari 2011;
- de conclusies voor eerste verwerende partij, neergelegd ter zitting van 17 januari 2011;

- de conclusies voor tweede verwerende partij, neergelegd ter griffie op 17 januari 2011 en ter zitting van 17 januari 2011.

1. Feiten en vorderingen

Eisende partijen zetten in hun conclusies uiteen dat de politieke partij het Vlaams Belang op 9 januari 2011 tijdens de nieuwjaarsreceptie van de stad Gent éénbladige kalenders uitdeelde die op de voorpagina een afbeelding bevatten van een bewerkte cover van een stripalbum van 'Suske en Wiske', met name 'de Wilde Weldoener'.

Tijdens de kortgeding zitting op 31 januari 2011 verklaart de tweede verweerder dat ook hij de kalenders tijdens de receptie uitdeelde.

Eisende partijen menen dat verwerende partijen niet gerechtigd zijn om zonder hun toestemming gebruik te maken van de figuren 'Suske en Wiske' en van de cover van een stripalbum dat zij uitgeven.

Op 13 januari 2011 dagvaarden ze verwerende partijen met verkorting van termijn om zoals in kort geding te verschijnen en richten tegen hen de volgende vorderingen :

(1) verwerende partijen te horen veroordelen tot de mededeling ter griffie en aan verzoekers van de lijst die de aard en het aantal van elk gedrukt en of gepubliceerd materiaal herneemt waarop de strijdige tekening voorkomt, zoals ondermeer drukwerken, folders, tijdschriften, flyers, web-site enz..., ongeacht de aard van de drager, met voor elke druk de overhandigde leveringbon(s) en de factuur (uren) van de drukker (s).

(2) verwerende partijen te horen veroordelen tot de afgifte aan de gerechtsdeurwaarder Cuyvers & Cleopater, kantoorhoudend te 1030 Brussel, Rodebeeklaan 275 van al het gedrukte materiaal dat in het distributie netwerk of in het bezit van gedaagden nog voorhanden is, waarop de strijdige tekening voorkomt, ongeacht de aard van de drager,

(3) verwerende partijen het onmiddellijke verbod op te leggen om nog verder gebruik te maken van de strijdige tekening voor publicatie of verspreiding hiervan, ongeacht de vorm, de presentatie of de doelstelling.

(4) verwerende partijen het verbod op te leggen om nog gebruik te maken van tekeningen van de figuren 'Suske en Wiske', al dan niet nagemaakt, op om het even welke drager waarop de benaming "Vlaams Belang" voorkomt,

(5) *verwerende partijen solidair, de ene bij gebreke van de andere te veroordelen tot het betalen van een dwangsom van 5.000,00€ per dag vertraging in de mededeling van de lijst zoals voorzien onder punt 1, te verbeuren vanaf het verstrijken van een termijn van 48 uren vanaf de betekening aan de gedaagden van de uitspraak*

(6) *verwerende partijen solidair, de ene bij gebreke van de andere te veroordelen tot het betalen van een dwangsom van 5.000,00€ per dag vertraging in de afgifte zoals voorzien onder punt 2, te verbeuren vanaf het verstrijken van een termijn van 5 dagen vanaf de betekening aan gedaagden van de uitspraak.*

(7) *verwerende partijen solidair, de ene bij gebreke van de andere te veroordelen tot het betalen van een dwangsom van 10.000€ per vastgestelde inbreuk op het gevorderde verbod onder punt 3, te verbeuren vanaf het verstrijken van een termijn van 24 uren vanaf de betekening van de uitspraak voor wat betreft de website en voor het overige vanaf de betekening van de uitspraak.*

(8) *eerste verwerende partij te veroordelen tot het betalen van een dwangsom van 10.000,00€ per vastgestelde inbreuk op het gevorderde verbod onder punt 4, te verbeuren vanaf het verstrijken van een termijn van 5 dagen vanaf de betekening van de uitspraak.*

(9) *verwerende partijen solidair, de ene bij gebreke van de andere te veroordelen tot het betalen van de kosten van de publicatie van het vonnis in de kranten De Standaard, Het Laatste Nieuws en De Gentenaar.*

(10) *verwerende partijen solidair, de ene bij gebreke van de andere te veroordelen tot het betalen van alle kosten.*

Verwerende partijen concluderen tot de onbevoegdheid van de kortgedingrechter, ondergeschikt tot de niet-ontvankelijkheid minstens ongegrondheid van de vorderingen die eisende partijen tegen hen richten.

2. In rechte

2.1 Bevoegdheid

Verwerende partijen werpen op dat de kort gedingrechter materieel niet bevoegd is omdat eisende partijen in de dagvaarding niet zouden hebben aangegeven welk de rechtsgrond is van de vorderingen die ze tegen hen richten.

Eisende partijen weerleggen de opgeworpen exceptie terecht door erop te wijzen dat aan de hand van de omschrijvingen van de vorderingen die ze tegen verwerende partijen zowel in het motiverend gedeelte van de dagvaarding als in het petitum weergeven, blijkt dat de vorderingen

stakingsvorderingen zijn die de kort gedingrechter behandelt op grond van artikel 589 bis Ger.W., zoals in kort geding.

In de dagvaarding geven eisende partijen weer dat zij menen dat zij als erfgenamen en rechthebbenden van de heer Vandersteen die de auteur is van de stripalbums van 'Suske en Wiske', titularissen zijn van auteursrechten op de bewerkte cover die verwerende partijen in de kalender gebruikt hebben en ertoe gerechtigd zijn aan te dringen onder meer op het horen opleggen van een verbod die tekening nog langer te gebruiken.

Aan de hand van de omschrijvingen in de dagvaarding blijkt dat de kort gedingrechter die zetelt zoals in kort geding, bevoegd is om van de vordering kennis te nemen.

Tijdens de zitting van 31 januari 2011 verklaart de raadsman van verwerende partijen dat zijn cliënten de exceptie van territoriale onbevoegdheid die ze in hun conclusies ontwikkelden, niet langer handhaven.

Hun raadsman pleit ter zitting van 31 januari 2011 dat zijn cliënten eveneens niet langer aandringen op het behandelen van deze zaak door een kamer met drie rechters.

2.2 Ontvankelijkheid

2.2.1. - Verwerende partijen werpen op dat de vorderingen die tegen hen gericht worden, niet-ontvankelijk zijn.

Vooreerst zou zesde eisende partij niet over het vereiste belang beschikken, zo voeren ze aan.

Vervolgens zouden eisende partijen niet duidelijk maken waarom ze zich tegen eerste verwerende partij richten die aanvoert niets met de hele zaak te maken te hebben en vraagt om buiten zake te worden gesteld.

2.2.2. - Verwerende partijen worden niet gevolgd waar ze stellen dat zesde eisende partij niet over het vereiste belang beschikt om de hierboven geformuleerde vorderingen tegen hen te richten.

Aan de hand van de stukken die eisende partijen neerleggen, blijkt dat zesde eisende partij op 26 januari 1993 een overeenkomst sloot met de NV STANDAARD UITGEVERIJ, de rechtsvoorgangster van zevende eisende partij, waarbij zesde eisende partij zich ertoe verbond om alle

exploitatie-rechten in verband met alle stripalbums 'Suske en Wiske' aan de rechtsvoorgangster van zevende eisende partij over te dragen.

Het richten tegen verwerende partijen van de stakingsvordering zoals hierboven geformuleerd, maakt echter de uitoefening uit, niet enkel van exploitatie-rechten in verband met de stripalbums 'Suske en Wiske'.

Een vordering tot staking kan ook gebaseerd zijn op de handhaving van morele rechten van de auteur, die ruim geïnterpreteerd worden, waarin begrepen is het recht op eer en reputatie van de kunstenaar in kwestie.

Aangezien zesde eisende partij op dit ogenblik als auteur van de stripalbums 'Suske en Wiske' dient te worden beschouwd, hetgeen verwerende partijen overigens niet betwisten, staat vast dat zij over morele rechten beschikt waarvan zij via het richten tegen verwerende partijen van de hierboven genoemde stakingsvordering, de naleving wenst af te dwingen.

Zesde eisende partij heeft dus het vereiste belang en de juiste hoedanigheid in de zin van artikel 17 Ger.W. en de vorderingen die zij tegen verwerende partijen richt, zijn ontvankelijk.

2.2.3. - Wat eerste verwerende partij die beweert niets met huidig geschil te maken te hebben betreft, verwijzen eisende partijen terecht naar stuk 12 van hun bundel dat de statuten van eerste verwerende partij zijn die op 23 december 2010 ter griffie van de rechtbank van koophandel te Brussel werden neergelegd.

Aan de hand van artikel 4 van de statuten blijkt dat eerste verwerende partij zichzelf tot doel stelt de politieke partij het Vlaams belang financieel en materieel te ondersteunen onder meer door het drukken en verspreiden van publicaties en meningen op multimediale wijze.

Zij beschikt over het juiste belang en de nodige hoedanigheid om in deze procedure als verwerende partij in rechte te worden betrokken.

De vorderingen zijn alle ontvankelijk.

2.3. Omtrent de auteursrechtelijke inbreuk

2.3.1. - Eisende partijen voeren aan dat zij titularissen zijn van de auteursrechten op het stripalbum 'De Wilde Weldoener' van 'Suske en Wiske' en er zich terecht tegen verzetten dat verwerende partijen op 9 januari 2011 kalenders verspreidden waarop op de voorpagina een bewerkte cover van het genoemde stripalbum gedrukt is en waarvan zij één exemplaar als stuk 6 van hun bundel neerleggen.

2.3.2. - Verwerende partijen ontkennen niet dat eisende partijen titularis zijn van auteursrechten op de tekening.

Zij betwisten evenmin dat zij tijdens de nieuwjaarsreceptie van de stad Gent op 9 januari 2011 de kalenders in kwestie verspreid hebben en ook nog andere kalenders in hun bezit hebben die ze ook nu nog mogelijkwijze zouden kunnen verspreiden.

Zij voeren evenwel aan dat het verspreiden van de kalender met de bewerkte cover geen inbreuk uitmaakt op de auteursrechten van eisende partijen omdat het bewerken van de cover volgens hen neerkomt op het maken van een parodie.

Verwerende partijen stellen dat de stripfiguur 'Lambik' vervangen werd door een tekening van de burgemeester van de stad Gent, de heer Termont, die muntstukken vanuit de lucht over de stad rondstrooit naar mensen van buitenlandse origine.

Zij betogen dat de cover herwerkt is tot een politieke spotprent en stellen dat de auteurs zich op grond van artikel 22 § 1 lid 6 van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten, zich, 'rekening houdend met de eerlijke gebruiken' niet kunnen verzetten tegen het verwerken van de cover tot een parodie.

2.3.3. - Het geschil dat tussen partijen vandaag in het kader van huidig geding bestaat, betreft de vraag of het verwerken door verwerende partijen van de cover van het stripalbum van 'Suske en Wiske' al dan niet als een parodie kan worden beschouwd.

In het kader van huidig geding is de vraag of eisende partijen zich al dan niet beledigd voelen door het gebruik van de cover door verwerende partijen die beide actief zijn binnen het Vlaams Belang, niet aan de orde.

Conform artikel 22 § 1, 6° van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten kan de auteur zich niet verzetten tegen een gebruik van zijn werk in het kader van een parodie, een pastiche of een karikatuur, rekening houdend met de eerlijke gebruiken.

De tekening die op de door verwerende partijen verspreide kalender afgebeeld is, doet blijken van weinig originaliteit in vergelijking met de originele tekening.

De compositie van de herwerkte tekening is volledig identiek aan die van de originele : ze is een afbeelding die afgeboord is door een rode kader met identiek dezelfde verhoudingen als in het originele werk, de titel van de herwerkte tekening is volledig dezelfde als die van het originele stripalbum, op de herwerkte tekening worden 'Suske en Wiske' afgebeeld zoals gebruikelijk, in hun originele gedaante, met dezelfde gekende kledij, haarsnit, lichaamshouding en gelaatsuitdrukkingen zoals in de originele stripalbums.

Ook de gebouwen die op de herwerkte tekening te zien zijn, zijn ongeveer dezelfde als die die op de originele tekening prijken.

Het lichaam van de in de burgemeester van Gent hertekende 'Lambik' neemt dezelfde vorm en houding aan als in het originele werk.

De vele gelijkenissen tussen het originele en het herwerkte werk doen besluiten dat er meer vormelementen uit het originele werk zijn overgenomen, dan strikt noodzakelijk is om een parodie tot stand te brengen.

Er zijn ook wel verschillen : zo werd het onderste deel van de tekening dat uit een auto en voorbijgangers bestaat die het geld waarmee 'Lambik' strooit, oprapen, vervangen door een menigte voetgangers die allen een donkere huid hebben waarvan de meesten hetzij gesluierd zijn hetzij een tulband dragen en de muntstukken waarmee de burgemeester strooit, vol enthousiasme en met open armen opvangen.

Rond het lichaam van de weldoende figuur die in de herwerkte tekening de burgemeester van stad Gent is, is een sjerp gewikkeld die bestaat uit de Nationale driekleur.

Er wordt geoordeeld dat de vele gelijkenissen tussen het originele en het herwerkte werk eraan in de weg staan dat het herwerkte werk als een uitdrukking kan worden beschouwd van de intellectuele inspanningen die de maker van het herwerkte werk heeft geleverd waarbij er aan het herwerkte werk een individueel karakter werd verleend en dit werk de persoonlijke stempel van de nieuwe auteur heeft meegekregen.

Verwerende partijen worden bijgetreden waar ze stellen dat de tekening een humoristisch karakter heeft maar de humor of ironie zijn geen gevolg van een kritiek op het originele werk : het beleid dat de Stand Gent voert, wordt op de korrel genomen maar er wordt geen spot gedreven met het stripalbum 'De Wilde Weldoener' of met de figuur van 'Lambik'.

Tot slot wordt geoordeeld dat er een louter politieke bedoeling schuilt achter het herwerken van de tekening : het doel van de auteur is het originele werk te hertekenen met de enige bedoeling een bepaalde politieke boodschap bij het bredere publiek beter verstaanbaar en aanvaardbaar te maken.

De herwerkte tekening kan dus niet als een parodie van de originele tekening worden beschouwd.

Eisende partijen verzetten zich terecht tegen het gebruik van de bewerkte cover door verwerende partijen.

2.4. - Wat de omvang van het stakingsbevel betreft

Eisende partijen zijn er in geslaagd aan te tonen dat verwerende partij een inbreuk hebben gepleegd tegen de auteursrechten waarvan zij titularis zijn.

De vordering van eisende partijen sub (3) en (4) die ertoe strekt aan verwerende partijen het verbod op te leggen nog verder gebruik te maken van de kalenders en van de bewerkte cover zoals hierna bepaald, is bijgevolg gegrond.

Het is niet nodig verwerende partijen het gebod te horen opleggen een lijst over te maken zoals omschreven in de vordering sub (1) of tot afgifte van het materiaal zoals omschreven in de vordering sub (2) zodat ook de vordering sub (5) en (6) ongegrond is.

De gevorderde dwangsommen zoals gevorderd sub (7) en (8) worden herleid zoals hierna bepaald.

Wat de vordering sub (9) betreft, wordt geoordeeld dat het niet opportuun is de publicatie van huidig vonnis te bevelen, zodat dit deel van de vordering wordt afgewezen.

OM DEZE REDENEN :

A. Robijns, rechter, aangesteld om de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg zetelende te Brussel te vervangen;

Bijgestaan door M. Devillé, griffier

Afschrift in uitvoering van het
Gerechtelijk Wetboek
Vrij van recht art. 280-2° W.R.H.G.

ARREST

Het Hof van Beroep te BRUSSEL, achtste kamer, na beraadslaging, spreekt volgend arrest uit :

Rep. Nr. 2013/

2398

A.R. nrs. 2011/AR/914 & 2011/AR/915

✓ Auteursrecht
Parodie
✓ Prejudiciële vraag
Hof van Justitie EU
(PT)

8ste kamer

INZAKE 2011/AR/914 :

DECKMYN Johan, wonende te 9041 OOSTAKKER,
Orchideestraat 88,

appellant,

✓ vertegenwoordigd door Mr. SIFFERT Bart, advocaat te 1050
BRUSSEL, Louizalaan 174, bus 8;

8.4.2013

TEGEN :

1. VANDERSTEEN Helena, wonende te 2920 KALMTHOUT,
Beauvoisinlaan, 18,
2. VANDERSTEEN Christiane, wonende te 3140
KEERBERGEN, Kievitweg, 9,
3. VANDERSTEEN Liliana, wonende te 2930 BRASSCHAAT,
Guyotdreef, 3,
4. VANDERSTEEN Isabelle, wonende te 8301
RAMSKAPELLE (KNOKE-HEIST), Markstraat, 4,
5. DUPONT Rita, wonende te 8301 RAMSKAPELLE
(KNOKE-HEIST), Jozef d'Hoorelaan, 128 ap.4.1,
6. AMORAS II C.V.O.H., met maatschappelijke zetel te 2000
ANTWERPEN, Mechelsesteenweg 65,
7. WPG UITGEVERS BELGIE, met maatschappelijke zetel te
2018 ANTWERPEN, Mechelsesteenweg 203,

Tussenarrest

geïntimeerden,

✓ vertegenwoordigd door Mr. DE RIDDER Michel, advocaat te
1160 BRUSSEL, Tinklaan 17;

MEDE INZAKE

v **VRIJHEIDSFONDS V.Z.W.**, met maatschappelijke zetel te 1210 BRUSSEL, Madouplein 8 bus 9, vertegenwoordigd door Mr. SIFFERT Bart loco Mr. NOE Piet, advocaat te 9800 DEINZE, Tolpoortstraat 74 bus 3.

EN INZAKE 2011/AR/915 :

VRIJHEIDSFONDS VZW, met maatschappelijke zetel te 1210 BRUSSEL, Madouplein 8 bus 9,

appellante,

vertegenwoordigd door Mr. SIFFERT Bart loco Mr. NOE Piet, advocaat te 9800 DEINZE, Tolpoortstraat 74 bus 3;

TEGEN :

1. **VANDERSTEEN Helena**, wonende te 2920 KALMTHOUT, Beauvoisinlaan, 18,
2. **VANDERSTEEN Christiane**, wonende te 3140 KEERBERGEN, Kievitweg, 9,
3. **VANDERSTEEN Liliana**, wonende te 2930 BRASSCHAAT, Guyotdreef, 3,
4. **VANDERSTEEN Isabelle**, wonende te 8301 RAMSKAPELLE (KNOKKE-HEIST), Markstraat, 4,
5. **DUPONT Rita**, wonende te 8301 RAMSKAPELLE (KNOKKE-HEIST), Jozef d'Hoorelaan, 128 ap.4.1,
6. **AMORAS II C.V.O.H.**, met maatschappelijke zetel te 2000 ANTWERPEN, Mechelsesteenweg 65,
7. **WPG UITGEVERS BELGIE**, met maatschappelijke zetel te 2018 ANTWERPEN, Mechelsesteenweg 203,

geïntimeerden,

vertegenwoordigd door Mr. DE RIDDER Michel, advocaat te 1160 BRUSSEL, Tinklaan 17;

MEDE INZAKE

DECKMYN Johan, wonende te 9041 OOSTAKKER, Orchideestraat 88,

vertegenwoordigd door Mr. SIFFERT Bart, advocaat te 1050 BRUSSEL, Louizalaan 174, bus 8.

Op 15 april 2011 werd door de heer Johan Deckmyn en de VZW Vrijheidsfonds bij verzoekschriften d.d. 15 april 2011 (rolnummers 2011/AR/914 en 2011/AR/915) hoger beroep aangetekend tegen het vonnis d.d. 17 februari 2011 van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, zetelend zoals in kort geding (als stakingsrechter).

I. HET FEITELIJKE KADER

1. Geïntimeerden één tot en met vijf zijn de erfgenamen van wijlen de heer Willebrord (“Willy”) Vandersteen, auteur van de stripalbums “Suske en Wiske” (cfr. stuk 16 van geïntimeerden).

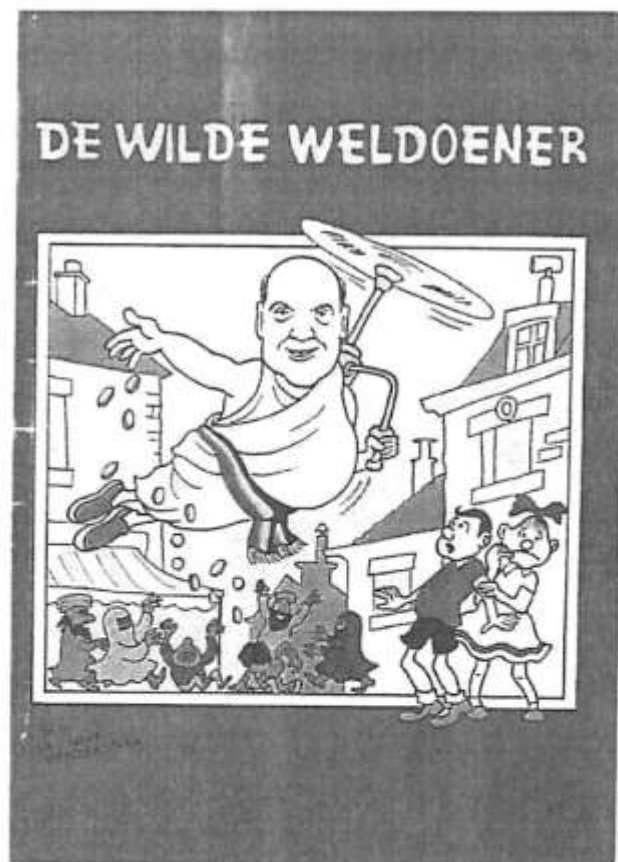
Op 26 januari 1993 werd een overeenkomst gesloten tussen de CVOA Amoras II, die luidens deze overeenkomst in de rechten is getreden van de heer Willy Vandersteen, in haar hoedanigheid van “*auteur van de serie Suske en Wiske*”, en de NV Standaard Uitgeverij, thans ingevolge een naamswijziging WPG Uitgevers België geheten. Krachtens deze overeenkomst werden door de CVOA Amoras II (zesde geïntimeerde) overgedragen aan WPG Uitgevers België (zevende geïntimeerde) de exclusieve exploitatierechten voor een termijn van 50 jaar, met uitsluiting van de morele rechten, van om het even welke aard, in alle talen en vormen van de serie Suske en Wiske, Tante Sidonia, Lambik en Jerommeke (stuk 4 van geïntimeerden).

Geïntimeerden worden hierna samen aangeduid als “Vandersteen e.a.”.

2. De heer Johan Deckmyn, appellant, is lid van de politieke partij het Vlaams Belang.

3. De VZW Vrijheidsfonds (hierna “het Vrijheidsfonds”), appellante, werd opgericht op 26 april 2005 en heeft luidens haar statuten als doel, met uitsluiting van enig winstoogmerk, de politieke partij Vlaams Belang financieel en materieel te ondersteunen. Meer in het bijzonder zal de vereniging de dotaties ontvangen die van overheidswege voor het Vlaams Belang voorzien zijn. Ingevolge een wijziging van de statuten van het Vrijheidsfonds op 15 oktober 2008 (stuk 11 van Vandersteen e.a.) heeft het Vrijheidsfonds tevens onder meer als doel *“het drukken en verspreiden van publicaties en meningen op multimediale wijze”*.

4. Op de Nieuwjaarsreceptie van 9 januari 2011 van de Stad Gent ging de heer Deckmyn over tot het uitdelen van plooi kalenders van 2011, waarop vermeld staat dat hij daarvan de verantwoordelijke uitgever is. De voorzijde van deze kalender ziet er uit als volgt :

Dezelfde tekening (hierna “de gelaakte tekening”) werd eveneens gepubliceerd in het informatieblad “De Strop” van het Vlaams Belang, dat in het Gentse verspreid wordt. De gelaakte tekening werd tevens “gepost” op de website van het Vlaams Belang.

5. De voorzijde (cover) van het album van Suske en Wiske, getiteld “*De Wilde Weldoeners*”, dat in 1991 gecreëerd werd door Willy Vandersteen, ziet er uit als volgt :

6. Vandersteen e.a. menen dat de gelaakte tekening en de mededeling ervan aan het publiek een schending uitmaken van hun respectieve auteursrechten.

II. DE VORDERINGEN VAN DE PARTIJEN VOOR DE EERSTE RECHTER EN HET BESTREDEN VONNIS

7. Op 13 januari 2011 gingen Vandersteen e.a. over tot dagvaarding van de heer Deckmyn en het Vrijheidsfonds voor de eerste rechter. Zij verzochten de eerste rechter onder meer om hen op straffe van een dwangsom het onmiddellijke verbod op te leggen om nog verder gebruik te maken van de gelaakte tekening voor publicatie of verspreiding hiervan, ongeacht de vorm, de presentatie of de doelstelling, en om hen het verbod op te leggen om nog gebruik te maken van tekeningen van de figuren Suske en Wiske, al dan niet nagemaakt, op om het even welke drager waarop de benaming "Vlaams Belang" voorkomt.

De heer Deckmyn verzocht de eerste rechter om zich niet bevoegd te verklaren, in ondergeschikte orde om de vordering van de CVOH Amoras II ten laste van de heer Deckmyn onontvankelijk te verklaren, minstens om de vordering van Vandersteen e.a. ongegrond te verklaren.

Het Vrijheidsfonds verzocht de eerste rechter om zich niet bevoegd te verklaren, in ondergeschikte orde om de vordering van Vandersteen e.a. ten laste van het Vrijheidsfonds onontvankelijk te verklaren, minstens ongegrond.

8. Bij het bestreden vonnis heeft de eerste rechter :

- zich materieel en territoriaal bevoegd verklaard om kennis te nemen van het geschil tussen partijen;
- de vordering van Vandersteen e.a. ontvankelijk en gegrond verklaard als volgt :
- stelt vast dat het Vrijheidsfonds en de heer Deckmyn een inbreuk plegen op de auteursrechten van Vandersteen e.a. door op 9 januari

2011 tijdens de nieuwjaarsreceptie van de Stad Gent éénbladige kalenders te verspreiden die op de voorpagina een afbeelding bevatten van een bewerkte cover van een stripalbum van "Suske en Wiske", met name "de Wilde Weldoener", zonder hun toestemming;

- veroordeelt het Vrijheidsfonds en de heer Deckmyn tot de staking van het gebruik van de kalenders en van de bewerkte cover onder welke vorm ook;
- veroordeelt het Vrijheidsfonds en de heer Deckmyn tot het betalen van een dwangsom van 5.000 euro per inbreuk die zij zouden begaan tegen het hierboven omschreven stakingsbevel, met een maximum van 500.000 euro per dag waarop het stakingsbevel niet nageleefd wordt;
- veroordeelt het Vrijheidsfonds en Deckmyn tot betaling van de kosten van het geding.

III. DE HOGER BEROEPEN

Samenvatting van de middelen van de partijen

9. De middelen van de heer Deckmyn en het Vrijheidsfonds geformuleerd in hun respectieve conclusie kunnen samengevat worden als volgt :

- het Vrijheidsfonds heeft geen uitstaans met deze zaak en had onmiddellijk buiten zake dienen gesteld te worden; de vordering jegens het Vrijheidsfonds is onontvankelijk;
- de eerste rechter was territoriaal niet bevoegd;
- Vandersteen e.a. duiden niet aan op welke wet zij zich menen te kunnen beroepen om de procedure zoals in kort geding te kunnen hanteren; bij gebrek aan duidelijkheid hieromtrent had de eerste rechter zich (eveneens) materieel niet bevoegd moeten verklaren;
- de vordering van Vandersteen e.a. is een burgerlijke vordering naar

aanleiding van een persmisdrijf en zodoende een vordering die valt onder artikel 93 van de Grondwet, waarvan drie rechters hadden moeten kennis nemen; de eerste rechter had zich (eveneens) om die reden niet bevoegd moeten verklaren;

- eerste tot en met vijfde geïntimeerden bewijzen niet de erfgenamen te zijn van Willy Vandersteen; zij tonen niet aan dat het originele werk waarnaar zij verwijzen nog auteursrechtelijk beschermd is;
- zesde geïntimeerde zou in 1993 de exclusieve exploitatierechten op de stripfiguren van Willy Vandersteen hebben overgedragen aan zevende geïntimeerde; zesde geïntimeerde heeft dan ook geen belang meer bij de procedure en haar vordering is onontvankelijk;
- de heer Deckmyn is niet de verantwoordelijke uitgever van de website van het Vlaams Belang en er kunnen hem dienaangaande dan ook geen dwangmaatregelen opgelegd worden; het Vrijheidsfonds heeft evenmin iets te maken met de website van het Vlaams Belang;
- de gelaakte spotprent is een eigen artistieke creatie van cartoonist Fré, waarop Vandersteen e.a. geen auteursrecht kunnen laten gelden;
- er kan geen twijfel over bestaan dat de spotprent niet haar oorsprong vindt in de geest van Willy Vandersteen en niet van zijn hand is;
- de litigieuze prent is een politieke spotprent en betreft een toegelaten parodie, een persiflage, een karikatuur, in de zin van artikel 22 § 1 lid 6 van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht (hierna ook "de Auteurswet"); de vordering van Vandersteen e.a. is dan ook ongegrond.

De heer Deckmyn verzoekt zodoende het hof om :

- zijn hoger beroep ontvankelijk en gegrond te verklaren;
- het bestreden vonnis te hervormen en :
- te zeggen voor recht dat de eerste rechter territoriaal en materieel niet bevoegd was om kennis te nemen van de vordering van Vandersteen

e.a.;

- de vordering van Vandersteen e.a. onontvankelijk, minstens ongegrond te verklaren;
- het incidenteel beroep ontvankelijk doch ongegrond te verklaren;
- Vandersteen e.a. te veroordelen in de kosten van beide aanleggen;
- ondergeschikt, Vandersteen e.a. minstens te veroordelen in de kosten verbonden aan hun incidenteel beroep.

Het Vrijheidsfonds verzoekt het hof zodoende om :

- zijn hoger beroep ontvankelijk en gegrond te verklaren;
- het bestreden vonnis te hervormen en :
- de vordering van Vandersteen onontvankelijk, minstens ongegrond te verklaren;
- Vandersteen e.a. te veroordelen in de kosten van beide aanleggen.

10. Vandersteen e.a. betwisten het verweer van de heer Deckmyn en het Vrijheidsfonds. Volgens hen voldoet de gelaakte tekening niet aan de voorwaarden waaraan de parodie dient te voldoen (cfr. infra).

Vandersteen e.a. verzoeken het hof om :

- het hoger beroep van de heer Deckmyn en het Vrijheidsfonds af te wijzen als ongegrond en dienvolgens het bestreden vonnis te bevestigen in zoverre dit hen veroordeelde tot de staking van het gebruik van de kalenders en van de bewerkte cover van "De Wilde Weldoener" onder welke vorm ook, in zoverre dit hen veroordeelde tot het betalen van een dwangsom van 5.000 euro per inbreuk die zij zouden begaan tegen het hierboven omschreven stakingsbevel, met een maximum van 500.000 euro per dag waarop het stakingsbevel niet nageleefd wordt, en in zoverre dit hen veroordeelde in de kosten van

het geding;

- het incidenteel beroep van Vandersteen e.a. ontvankelijk en gegrond te verklaren en dienvolgens de heer Deckmyn en het Vrijheidsfonds (eveneens) het verbod op te leggen om nog gebruik te maken van tekeningen van de figuren Suske en Wiske, al dan niet nagemaakt, op om het even welke drager waarop de benaming "Vlaams Belang" voorkomt;
- de heer Deckmyn en het Vrijheidsfonds solidair, de ene bij gebrek aan de andere, te veroordelen tot het betalen van een dwangsom van 10.000,00 euro per vastgestelde inbreuk op dit bijkomend verbod, te verbeuren vanaf het verstrijken van een termijn van 5 dagen vanaf de betekening van de uitspraak van dit arrest;
- de heer Deckmyn en het Vrijheidsfonds solidair, de ene bij gebrek aan de andere, te veroordelen in de kosten van beide aanleggen, inclusief de beide rechtsplegingvergoedingen.

Beoordeling

De samenvoeging van de beide zaken

11. Beide hoger beroepen d.d. 15 april 2011 werden ingesteld tegen hetzelfde vonnis. Zij zijn onderling zo nauw verbonden dat het wenselijk is ze samen te behandelen en te berechten, teneinde oplossingen te vermijden die onverenigbaar kunnen zijn wanneer de zaken afzonderlijk worden berecht.

De door de heer Deckmyn of het Vrijheidsfonds opgeworpen excepties

De ontvankelijkheid van de vordering van Vandersteen e.a. in de mate waarin ze ingesteld werd tegen het Vrijheidsfonds

12. Het onderzoek van de vraag of het Vrijheidsfonds al dan niet ten onrechte betrokken werd in de procedure, kadert in de bespreking van de grond van de zaak, die verder zal plaatsvinden.

Zelfs indien ter gelegenheid van de bespreking van de grond van de zaak zou blijken dat het Vrijheidsfonds ten onrechte in de zaak betrokken werd, kan dit niet leiden tot de onontvankelijkheid van de vordering ten overstaan van het Vrijheidsfonds, maar enkel tot de ongegrondheid daarvan.

De territoriale bevoegdheid van de eerste rechter

13. De raadsman van de heer Deckmyn heeft tijdens de zitting d.d. 31 januari 2011 voor de eerste rechter verklaard dat appellant de exceptie van territoriale onbevoegdheid niet langer handhaafde (blz 5 § 4 van het bestreden vonnis).

In het kader van de beroepsprocedure wordt deze exceptie echter opnieuw opgeworpen door de heer Deckmyn.

Krachtens artikel 627, 5° Ger.W. is alleen bevoegd de rechter van de plaats van de namaak, wanneer het gaat om vorderingen inzake namaak betreffende auteursrechten, naburige rechten, rechten van producenten van databanken en bescherming van kweekproducten.

De territoriale bevoegdheid wordt beoordeeld op grond van de inleidende dagvaarding. De inleidende dagvaarding vermeldt het volgende : "*Dat deze publicaties (bedoeld wordt de gelaakte tekening) eveneens voorkomen op het internet op de nationale website van eerste gedaagde (het Vrijheidsfonds), zoals onder meer afgeprint te Brussel op 11 januari*

2011".

De beweerde inbreukmakende mededeling aan het publiek heeft (onder meer) plaatsgevonden via en op de nationale website van het Vlaams Belang www.vlaamsbelang.org (hetgeen noch het Vrijheidsfonds, noch de heer Deckmyn betwist). Deze website is onder meer gericht op Brussel, zodat (mede) aldaar een mededeling aan het publiek heeft plaatsgevonden. Brussel wordt dan ook geacht (onder meer) "de plaats van de namaak" te zijn in de zin van artikel 627, 5° Ger.W.

De eerste rechter was zodoende territoriaal bevoegd om kennis te nemen van de vordering van Vandersteen e.a.

De heer Deckmyn betwist dat hij de "verantwoordelijke uitgever" is van de website van het Vlaams Belang. Hij stelt dat de verantwoordelijke uitgever een derde is, zonder aan te duiden over wie het zou gaan. De website van het Vlaams Belang geeft geen enkele informatie in dit verband (cfr. de door Vandersteen e.a. neergelegde prints van de website). Het Vrijheidsfonds voert aan dat zij niets te maken heeft met de website van het Vlaams Belang.

Of de heer Deckmyn of het Vrijheidsfonds al dan niet de "verantwoordelijke uitgever" zijn van de website van het Vlaams Belang, is een vraag die kadert in het onderzoek naar de grond van de zaak.

De stakingsvordering en de in het kader daarvan gevorderde maatregelen

14. De vordering van Vandersteen e.a. is gesteund op artikel 1. § 1 en/of 1. § 2, *juncto* artikel 87 Auteurswet. Zij konden krachtens artikel 589bis § 2 Ger.W. voor de eerste rechter een vordering tot staking instellen tegen de

heer Deckmyn en het Vrijheidsfonds.

De stakingsrechter kan andere maatregelen bevelen dan de loutere onthouding of stopzetting, indien deze maatregelen ertoe kunnen bijdragen om een stakingsbevel te doen naleven (Cass. 6 december 2001, A&M 2002, p. 146).

Al de door geïntimeerden gevorderde maatregelen kaderen in een stakingsbevel of zijn, voor zover een inbreuk zou vastgesteld worden, van aard ertoe bij te dragen een stakingsbevel te doen naleven.

De auteursrechtelijke bescherming van het originele werk "De Wilde Weldoener"

15. De heer Willebrord ("Willy") Vandersteen is overleden op 28 augustus 1990 (stuk 16 van Vandersteen e.a.).

Van het verval van het auteursrecht op diens werken, verval dat slechts begint te lopen vanaf het overlijden van de heer Vandersteen, is zodoende (nog) geen sprake.

De materiële bevoegdheid van de eerste rechter

16. De vordering van Vandersteen e.a. is geen burgerlijke vordering voortvloeiend uit een persmisdrijf, doch wel een burgerlijke vordering gesteund op artikel 1. § 1 en/of 1. § 2 *juncto* artikel 87 van de Auteurswet.

Artikel 93 van de Grondwet is niet van toepassing.

Het belang van zesde geïntimeerde

17. Zesde geïntimeerde, de CVOH Amoras II, beschikt thans nog steeds over morele rechten op de serie "Suske en Wiske" (stuk 4 van Vandersteen e.a.), waarvan zij via de ingestelde stakingsvordering de naleving kan afdwingen.

Daarenboven wijst zesde geïntimeerde er op dat zij nooit de audiovisuele exploitatie van de stripfiguren Suske en Wiske heeft overgedragen.

18. Het hof besluit dat de door de heer Deckmyn en het Vrijheidsfonds opgeworpen excepties ongegrond zijn.

De grond van de zaak

19. De grieven van Vandersteen e.a. tegen de gelaakte tekening zijn de volgende :

- Zowel het globale uitzicht van het oorspronkelijke werk dat de cover uitmaakt van het stripverhaal "De Wilde Weldoener", als de figuren van Suske en Wiske en de typische oranje kleur van de omslagen van deze stripreeks zijn duidelijk herkenbaar in de gelaakte tekening. Bovendien wordt in de gelaakte tekening in hetzelfde lettertype de titel van het oorspronkelijke werk letterlijk overgenomen en onderaan de gelaakte nagemaakte tekening staat een met de hand geschreven vermelding van de naam van de auteur Vandersteen ("Fré vrij naar Vandersteen");
- De figuren voorkomend in het oorspronkelijke werk die de

uitgestrooide muntstukken oprapen, werden in de gelaakte tekening vervangen door uitsluitend gesluisde en gekleurde figuren, waardoor de gelaakte nagemaakte tekening een discriminerende boodschap weergeeft;

- Sommige personen aan wie de kalenders uitgedeeld werden, hadden eerst de indruk dat dit een geschenk uitmaakte vanwege de uitgeverij die de stripreeks publiceert. Op de voorkant van de kalenders vallen immers vooreerst de typisch rood-oranje kleur en de stripfiguren Suske en Wiske op (cfr. supra), zodat de indruk gewekt wordt dat men hier te maken heeft met een Suske en Wiske product. Pas wanneer men de kalender opent en nader onderzoekt, stelt men vast dat de verspreiding hiervan in feite een promotie uitmaakt vanwege de extreem rechtse partij Vlaams Belang met het oog op de aanwerving van leden;
- Door gebruik te maken van de figuren Suske en Wiske en van de voorkant van een bestaande uitgave, wordt door de gelaakte nagemaakte tekening verwarring veroorzaakt met het oorspronkelijke werk van de auteur. De exploitatierechten en ook de morele rechten van Vandersteen e.a. worden met de voeten getreden. Het publiek krijgt de idee mee dat Vanderstreen e.a. de campagne van het Vlaams Belang goedgekeurd hebben, *quod non*. Door het publiceren en het verspreiden van de kalender met een duidelijke verwijzing naar de bekende stripreeks en stripfiguren Suske en Wiske worden Vandersteen e.a., buiten hun wil om, publiekelijk geassocieerd met “de rechts-nationalistische partij Vlaams Belang”. De stripfiguren Suske en Wiske worden (eveneens) geassocieerd met de extreem rechtse ideologieën van het Vlaams Belang, hetgeen voor Vandersteen e.a. onaanvaardbaar is;
- De gelaakte tekening bespot noch Willy Vandersteen, noch de stripfiguren Suske en Wiske, doch de Burgemeester van de stad Gent (die in wit gewaad met de Belgische driekleur om het middel afgebeeld wordt op de gelaakte tekening), zijnde de heer Daniël Termont.

De parodie dient volgens Vandersteen e.a. aan welbepaalde voorwaarden te voldoen, met name :

- een kritische bestemming te vervullen;
- zelf te getuigen van oorspronkelijkheid;
- een humoristische doelstelling te hebben;
- de bedoeling te hebben het oorspronkelijke werk te bespotten ;
- geen verwarring veroorzaken met het oorspronkelijke werk;
- niet meer vormelementen overnemen van het oorspronkelijke werk dan strikt noodzakelijk om de parodie tot stand te brengen.

Volgens Vandersteen e.a. beantwoordt de gelaakte tekening niet aan deze kenmerken en betreft het dus geen parodie.

20. Het Vrijheidsfonds en de heer Deckmyn betwisten hetgeen voorafgaat en beroepen zich op artikel 22, §1, 6° Auteurswet. Zij stellen dat de voorwaarden waaraan de parodie volgens Vandersteen e.a. moet voldoen, niet wettelijk zijn voorgeschreven.

Het rechtskader

21. De artikelen 11, 13 en 17 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (Publicatieblad van de Europese Unie, 2007/C 303/01), bepalen het volgende :

- artikel 11 : Vrijheid van meningsuiting en van informatie

"1. Eenieder heeft recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht omvat de vrijheid een mening te hebben en de vrijheid kennis te nemen en te geven van informatie of ideeën, zonder inmenging van enig openbaar gezag en

ongeacht grenzen."

- artikel 13 : Vrijheid van kunsten en wetenschappen

"De kunsten (...) zijn vrij. (...)"

- artikel 17 : Recht op eigendom

"1. Eenieder heeft het recht de goederen die hij rechtmatig heeft verkregen in eigendom te bezitten, te gebruiken, erover te beschikken en te vermaken. (...)

2. Intellectuele eigendom is beschermd."

Richtlijn 2001/29 van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij (hierna "Richtlijn 2001/29") bepaalt :

- in haar consideransen :

"(3) De voorgestelde harmonisatie zal bijdragen tot de uitoefening van de vier vrijheden van de interne markt en past in het kader van de eerbiediging van de fundamentele rechtsbeginselen en met name de eigendom — met inbegrip van de intellectuele eigendom — de vrije meningsuiting en het algemeen belang.

(4) Geharmoniseerde rechtsregels op het gebied van het auteursrecht en de naburige rechten zullen voor meer rechtszekerheid zorgen, een hoog niveau van bescherming van de intellectuele eigendom waarborgen en

aldus aanzienlijke investeringen in creativiteit en innovatie, met inbegrip van de netwerkinfrastructuur, bevorderen,"

- in artikel 2 sub a :

"De lidstaten voorzien ten behoeve van :

a) auteurs, met betrekking tot hun werken,

in het uitsluitende recht, de directe of indirecte, tijdelijke of duurzame, volledige of gedeeltelijke reproductie van dit materiaal, met welke middelen en in welke vorm ook, toe te staan of te verbieden."

- in artikel 5, 3., k) :

"De lidstaten kunnen beperkingen of restricties op de in de artikelen 2 en 3 bedoelde rechten stellen ten aanzien van :

(...)

k) het gebruik voor karikaturen, parodieën of pastiches;

(...)".

De wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht bepaalt :

- artikel 1 :

§ 1. Alleen de auteur van een werk van letterkunde of kunst heeft het recht om het op welke wijze of in welke vorm ook (direct of indirect, tijdelijk of duurzaam, volledig of gedeeltelijk) te reproduceren of te laten reproduceren.

Dat recht omvat onder meer het exclusieve recht om toestemming te geven tot het bewerken of het vertalen van het werk.

(...)

Alleen de auteur van een werk van letterkunde of kunst heeft het recht om het werk volgens ongeacht welk procédé, met inbegrip van de beschikbaarstelling voor het publiek op zodanige wijze dat deze voor leden van het publiek op een door hen individueel gekozen plaats en tijd toegankelijk zijn, aan het publiek mede te delen.

Alleen de auteur van een werk van letterkunde of kunst heeft het recht de distributie van het origineel van het werk of van kopieën ervan aan het publiek, door verkoop of anderszins, toe te staan. De eerste verkoop of andere eigendomsoverdracht in de Europese Gemeenschap van het origineel of een kopie van een werk van letterkunde of kunst door de auteur of met diens toestemming leidt tot uitputting van het distributierecht van dat origineel of die kopie in de Europese Gemeenschap.

(...)

§ 2. De auteur van een werk van letterkunde of kunst heeft op dat werk een onvervreemdbaar moreel recht.

De globale afstand van de toekomstige uitoefening van dat recht is nietig. Het omvat ook het recht om het werk bekend te maken.
(...)

Hij heeft recht op eerbied voor zijn werk en dat maakt het hem mogelijk zich te verzetten tegen elke wijziging ervan.

Niettegenstaande enige afstand, behoudt hij het recht om zich te verzetten tegen elke misvorming, verminking of andere wijziging van dit werk dan wel tegen enige andere aantasting van het werk, die zijn eer of zijn reputatie kunnen schaden."

– artikel 22 § 1, lid 6 :

"Wanneer het werk op geoorloofde wijze openbaar is gemaakt, kan de auteur zich niet verzetten tegen

(...)

6° een karikatuur, een parodie of een pastiche, rekening houdend met de eerlijke gebruiken;”

22. Uit de eisen van de eenvormige toepassing van het Unierecht en van een gelijke behandeling volgt dat de bewoordingen van een bepaling van het Unierecht die, zoals die van artikel 2 en artikel 5, 3., k) van Richtlijn 2001/29, voor de vaststelling van de betekenis en de draagwijdte ervan niet uitdrukkelijk verwijst naar het recht van de lidstaten, in de regel in de gehele Unie autonoom en op eenvormige wijze dienen te worden uitgelegd (zie met name de arresten van het Hof van Justitie (EU) 6 februari 2003, SENA, C-245/00, Jurispr. blz. I-1251, punt 23, en 7 december 2006, SGAE, C-306/05, Jurispr. blz. I-11519, punt 31).

In Richtlijn 2001/29 wordt het begrip “parodie” niet gedefinieerd of omschreven. Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft tot op heden het begrip “parodie” niet uitgelegd.

Aangezien er binnen de Unie geen eenvormigheid is wat de voorwaarden betreft waaraan een werk moet voldoen opdat er sprake zou zijn van een parodie (cfr. dienaangaande *“The Treatment of Parodies under Copyright Law in Seven Jurisdictions: A Comparative Review of the Underlying Principles, Parody and Pastiche, A comparative Review of the Underlying Principles, Parodies and Pastiche”*, Study II. January 2013, Dinusha Mendis and Martin Kretschmer, UK Intellectual Property Office, www.ipo.gov.uk) en dus over de interpretatie van het begrip parodie, beslist het hof de volgende prejudiciële vragen te stellen aan het Hof van Justitie van de Europese Unie :

1. Is het begrip “parodie” een autonoom Unierechtelijk begrip ?
2. Indien ja, dient een parodie de volgende voorwaarden te vervullen

of aan de volgende kenmerken te voldoen :

- het vertonen van een eigen oorspronkelijk karakter (originaliteit);
- en wel zodanig dat de parodie redelijkerwijze niet aan de auteur van het oorspronkelijke werk kan toegeschreven worden;
- erop gericht zijn om aan humor te doen of de spot te drijven, ongeacht of de daarbij eventueel geuite kritiek het oorspronkelijke werk of iets dan wel iemand anders raakt;
- de bron vermelden van het geparodieerde werk.

3. Dient een werk nog andere voorwaarden te vervullen of aan andere kenmerken te voldoen om als een parodie bestempeld te kunnen worden ?

23. In afwachting van het antwoord van het Hof van Justitie van de Europese Unie op de voormelde vraag, schorst het hof de behandeling van de zaak.

OM DEZE REDENEN,

HET HOF, recht doende na tegenspraak,

Gelet op artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken;

Voegt de zaken 2011/AR/914 en 2011/AR/915 samen;

Verklaart het hoger beroep en het incidenteel beroep ontvankelijk;

Alvorens uitspraak te doen over het meer gevorderde :

XV. Bijlage 15: Hof van Justitie 3 september 2014

ARREST VAN HET HOF (Grote kamer)

3 september 2014 (*)

„Prejudiciële verwijzing – Richtlijn 2001/29/EG – Auteursrecht en naburige rechten –
Reproductierecht – Beperkingen en restricties – Begrip ‚parodie‘ – Autonoom Unierechtelijk begrip”

In zaak C-201/13,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU, ingediend door
Hof van Beroep te Brussel (België) bij tussenarrest van 8 april 2013, ingekomen bij het Hof op 17 april
2013, in de procedure

Johan Deckmyn,

Vrijheidsfonds VZW

tegen

Helena Vandersteen,

Christiane Vandersteen,

Liliana Vandersteen,

Isabelle Vandersteen,

Rita Dupont,

Amoras II CVOH,

WPG Uitgevers België,

wijst

HET HOF (Grote kamer),

samengesteld als volgt: V. Skouris, president, K. Lenaerts, vicepresident, R. Silva de Lapuerta,
M. Ilešič, L. Bay Larsen, A. Borg Barthet en M. Safjan, kamerpresidenten, A. Rosas, G. Arestis,
D. Šváby, A. Prechal (rapporteur), C. Vajda en S. Rodin, rechters,

advocaat-generaal: P. Cruz Villalón,

griffier: M. Ferreira, hoofdadministrateur,

gezien de stukken en na de terechtzitting op 7 januari 2014,

gelet op de opmerkingen van:

- J. Deckmyn, vertegenwoordigd door B. Siffert, advocaat,
- de Belgische regering, vertegenwoordigd door J.-C. Halleux en C. Pochet als gemachtigden,
- de Europese Commissie, vertegenwoordigd door J. Samnadda, F. Wilman en T. van Rijn als gemachtigden,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 22 mei 2014,

het navolgende

Arrest

- 1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij (PB L 167, blz. 10).
- 2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen J. Deckmyn en Vrijheidsfonds VZW (hierna: „Vrijheidsfonds”), een vereniging zonder winstoogmerk, enerzijds, en verschillende erfgenamen van Willy Vandersteen, de auteur van de stripverhalen *Suske en Wiske*, en de houders van de rechten op deze werken (hierna: „Vandersteen e.a.”), anderzijds, over de verspreiding door Deckmyn van een kalender waarop een tekening (hierna: „de in het hoofdgeding aan de orde zijnde tekening”) is afgebeeld die gelijk is op een tekening op de voorzijde van een van de albums van *Suske en Wiske*.

Toepasselijke bepalingen

Unierecht

- 3 Punt 3 van de considerans van richtlijn 2001/29 luidt als volgt:

„De voorgestelde harmonisatie zal bijdragen tot de uitoefening van de vier vrijheden van de interne markt en past in het kader van de eerbiediging van de fundamentele rechtsbeginselen en met name de eigendom – met inbegrip van de intellectuele eigendom – de vrije meningsuiting en het algemeen belang.”

- 4 Punt 31 van de considerans van deze richtlijn preciseert:

„Er moet een rechtvaardig evenwicht van rechten en belangen worden gewaarborgd tussen de verschillende categorieën rechthebbenden en tussen de verschillende categorieën rechthebbenden en gebruikers van beschermd materiaal. [...]”

5 Artikel 5, „Beperkingen en restricties”, van deze richtlijn bepaalt in lid 3:

„De lidstaten kunnen beperkingen of restricties op de in de artikelen 2 en 3 bedoelde rechten [,Reproductierecht’ respectievelijk ‚Recht van mededeling van werken aan het publiek en recht van beschikbaarstelling van ander materiaal voor het publiek’] stellen ten aanzien van:

[...]

k) het gebruik voor karikaturen, parodieën of pastiches;

[...]”

Belgisch recht

6 Artikel 22, § 1, van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten (*Belgisch Staatsblad* van 27 juli 1994, blz. 19297) bepaalt:

„Wanneer het werk op geoorloofde wijze openbaar is gemaakt, kan de auteur zich niet verzetten tegen:

[...]

6° een karikatuur, een parodie of een pastiche, rekening houdend met de eerlijke gebruiken;

[...]”

Hoofdgeding en prejudiciële vragen

7 Deckmyn is lid van het Vlaams Belang, en het Vrijheidsfonds heeft volgens zijn statuten als doel, met uitsluiting van enig winstoogmerk, deze politieke partij financieel en materieel te ondersteunen.

8 Op de nieuwjaarsreceptie die de stad Gent (België) op 9 januari 2011 heeft georganiseerd, heeft Deckmyn kalenders voor 2011 verspreid, waarop vermeld stond dat hij de verantwoordelijke uitgever daarvan was. Op de voorzijde van deze kalenders was de in het hoofdgeding aan de orde zijnde tekening afgebeeld.

9 Deze tekening lijkt op de tekening op de voorzijde van het stripalbum „De Wilde Weldoener” van *Suske en Wiske*, dat Willy Vandersteen in 1961 heeft gecreëerd. Laatstbedoelde tekening toont een van de hoofdpersonages van dat album, gekleed in een wit gewaad terwijl hij muntstukken uitstrooit voor personen die ze proberen op te rapen. In de in het hoofdgeding aan de orde zijnde tekening is dit personage vervangen door de burgemeester van de stad Gent en werden de personen die de muntstukken oprapen, vervangen door gesluierte en gekleurde figuren.

10 Van mening dat met de in het hoofdgeding aan de orde zijnde tekening en de mededeling ervan aan het publiek inbreuk werd gemaakt op hun respectieve auteursrechten, hebben Vandersteen e.a. Deckmyn en het Vrijheidsfonds gedagvaard voor de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel, die de gedaagden heeft veroordeeld tot staking van het gebruik van deze tekening, op straffe van een dwangsom.

- 11 Voor de verwijzende rechter, bij wie hoger beroep is ingesteld tegen het vonnis in eerste aanleg, voeren Deckmyn en het Vrijheidsfonds met name aan dat de in het hoofdgeding aan de orde zijnde tekening een politieke spotprent is en een toegelaten parodie betreft in de zin van artikel 22, § 1, 6°, van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten.
- 12 Vandersteen e.a. betwisten deze uitlegging aangezien volgens hen een parodie moet voldoen aan een aantal voorwaarden, die in casu niet zijn vervuld, namelijk de parodie moet een kritische bestemming vervullen, zelf getuigen van oorspronkelijkheid, een humoristische doelstelling hebben, de bedoeling hebben het oorspronkelijke werk te bespotten en niet meer vormelementen van het oorspronkelijke werk overnemen dan strikt noodzakelijk is om de parodie tot stand te brengen. In deze context laken zij de in het hoofdgeding aan de orde zijnde tekening ook omdat een discriminerende boodschap wordt weergegeven aangezien de personen die in het oorspronkelijke werk de geldstukken oprapen, zijn vervangen door gesluierde en gekleurde figuren.
- 13 Het Hof van Beroep te Brussel heeft de behandeling van de zaak geschorst en het Hof de hiernavolgende prejudiciële vragen gesteld:

„1) Is het begrip ‚parodie‘ een autonoom Unierechtelijk begrip?

2) Indien ja, dient een parodie de volgende voorwaarden te vervullen of aan de volgende kenmerken te voldoen:

- het vertonen van een eigen oorspronkelijk karakter (originaliteit);
- en wel zodanig dat de parodie redelijkerwijze niet aan de auteur van het oorspronkelijke werk kan toegeschreven worden;
- erop gericht zijn om aan humor te doen of de spot te drijven, ongeacht of de daarbij eventueel geuite kritiek het oorspronkelijke werk of iets dan wel iemand anders raakt;
- de bron vermelden van het geparodieerde werk.

3) Dient een werk nog andere voorwaarden te vervullen of aan andere kenmerken te voldoen om als een parodie bestempeld te kunnen worden?”

Beantwoording van de prejudiciële vragen

Eerste vraag

- 14 Volgens vaste rechtspraak van het Hof vereisen de eenvormige toepassing van het Unierecht en het gelijkheidsbeginsel dat de bewoordingen van een bepaling van Unierecht die voor de betekenis en de draagwijdte ervan niet uitdrukkelijk naar het recht van de lidstaten verwijst, normaliter in de gehele Europese Unie autonoom en uniform worden uitgelegd, rekening houdend met de context van de bepaling en het doel van de betrokken regeling (arrest Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, punt 32 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

- 15 Uit die rechtspraak volgt dat het begrip „parodie”, dat is opgenomen in een bepaling van een richtlijn waarin niet naar het nationale recht wordt verwezen, moet worden beschouwd als een autonoom Unierechtelijk begrip en uniform moet worden uitgelegd op het grondgebied van de Unie (zie in die zin arrest Padawan, EU:C:2010:620, punt 33).
- 16 Aan deze uitlegging wordt niet afgedaan door het feit dat de in artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29 bedoelde beperking facultatief is. Een uitlegging volgens welke het de lidstaten die deze beperking hebben ingevoerd, vrij zou staan om de parameters ervan op een niet-geharmoniseerde en mogelijkerwijze van lidstaat tot lidstaat verschillende wijze nader in te vullen, zou immers indruisen tegen het doel van die richtlijn (zie in die zin arresten Padawan, EU:C:2010:620, punt 36, en ACI Adam e.a., C-435/12, EU:C:2014:254, punt 49).
- 17 Derhalve dient op de eerste vraag te worden geantwoord dat artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29 aldus moet worden uitgelegd dat het in deze bepaling vervatte begrip „parodie” een autonoom Unierechtelijk begrip is.

Tweede en derde vraag

- 18 Met zijn tweede en zijn derde vraag, die samen dienen te worden onderzocht, wenst de verwijzende rechter te vernemen hoe de in artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29 voorziene beperking ten aanzien van de parodie moet worden opgevat. Hij vraagt met name of een parodie moet voldoen aan een aantal voorwaarden die hij in zijn tweede vraag opsomt.
- 19 Bij gebreke van een definitie van het begrip parodie in richtlijn 2001/29 moeten de betekenis en de draagwijdte van dit begrip, volgens vaste rechtspraak van het Hof, worden bepaald in overeenstemming met de in de omgangstaal gebruikelijke betekenis ervan, met inachtneming van de context waarin het wordt gebruikt en de door de regeling waarvan het deel uitmaakt beoogde doelstellingen (zie in die zin arrest Diakit , C-285/12, EU:C:2014:39, punt 27 en aldaar aangehaalde rechtspraak).
- 20 Met betrekking tot de gebruikelijke betekenis van het begrip „parodie” in de omgangstaal staat vast, zoals de advocaat-generaal in punt 48 van zijn conclusie heeft opgemerkt, dat de wezenlijke kenmerken van een parodie erin bestaan dat, enerzijds, een bestaand werk wordt nagebootst doch met duidelijke verschillen met het bestaande werk en, anderzijds, aan humor wordt gedaan of de spot wordt gedreven.
- 21 Noch uit de gebruikelijke betekenis van de term „parodie” in de omgangstaal noch trouwens, zoals de Belgische regering en de Europese Commissie terecht opmerken, uit de bewoordingen van artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29 blijkt dat dit begrip dient te voldoen aan de voorwaarden die de verwijzende rechter in zijn tweede vraag noemt, te weten dat de parodie een ander eigen oorspronkelijk karakter vertoont dan louter duidelijke verschillen met het geparodieerde oorspronkelijke werk, redelijkerwijze aan een andere persoon dan de auteur van het oorspronkelijke werk zelf kan worden toegeschreven, betrekking heeft op het oorspronkelijke werk zelf of de bron van het geparodieerde werk vermeldt.

- 22 Aan deze uitlegging wordt niet afgedaan door de context van artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29, dat een beperking bevat op de rechten van de artikelen 2 en 3 van deze richtlijn en dus eng moet worden uitgelegd (zie in die zin arrest ACI Adam e.a., EU:C:2014:254, punt 23).
- 23 Bij de uitlegging van het begrip parodie moet immers in elk geval ervoor gezorgd worden dat de nuttige werking van de vastgestelde beperking wordt beschermd en het doel ervan wordt geëerbiedigd (zie in die zin arrest Football Association Premier League e.a., C-403/08 en C-429/08, EU:C:2011:631, punt 163).
- 24 Het feit dat artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29 een beperking vormt, heeft dus niet tot gevolg dat de werkingsfeer van deze bepaling wordt verengd door voorwaarden als die vermeld in punt 21 van dit arrest, die niet blijken uit de gebruikelijke betekenis van het begrip „parodie” in de omgangstaal en evenmin uit de bewoordingen van deze bepaling.
- 25 Met betrekking tot het doel dat wordt beoogd met artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29, dient te worden herinnerd aan de doelstellingen die door deze richtlijn in het algemeen worden nagestreefd, waaronder – zoals blijkt uit punt 3 van de considerans ervan – een harmonisatie die zal bijdragen tot de uitoefening van de vier vrijheden van de interne markt en die past in het kader van de eerbiediging van de fundamentele rechtsbeginselen en met name de eigendom – met inbegrip van de intellectuele eigendom –, de vrije meningsuiting en het algemeen belang. Vaststaat dat de parodie een geschikt middel vormt om een mening te uiten.
- 26 Zoals blijkt uit punt 31 van de considerans van richtlijn 2001/29, beogen voorts de bij artikel 5 van deze richtlijn ingevoerde beperkingen op de rechten die zijn toegekend bij de artikelen 2 en 3 ervan, een „rechtvaardig evenwicht” te waarborgen tussen met name de rechten en de belangen van de auteurs enerzijds en die van de gebruikers van beschermd materiaal anderzijds (zie in die zin arresten Padawan, EU:C:2010:620, punt 43, en Painer, C-145/10, EU:C:2011:798, punt 132).
- 27 De toepassing in een concreet geval van de beperking ten aanzien van de parodie in de zin van artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29 moet bijgevolg een rechtvaardig evenwicht in acht nemen tussen, enerzijds, de belangen en de rechten van de in de artikelen 2 en 3 van deze richtlijn bedoelde personen en, anderzijds, de vrije meningsuiting van de gebruiker van een beschermd werk die zich beroept op de beperking ten aanzien van de parodie in de zin van dat artikel 5, lid 3, sub k.
- 28 Teneinde na te gaan of de toepassing in een concreet geval van de beperking ten aanzien van de parodie in de zin van artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29 dit rechtvaardige evenwicht in acht neemt, moet met alle omstandigheden van het geval rekening worden gehouden.
- 29 Zo moet met betrekking tot het geding waarin de verwijzende rechter uitspraak moet doen, worden opgemerkt dat volgens Vandersteen e.a., omdat in de in het hoofdgeding aan de orde zijnde tekening de personen die in het oorspronkelijke werk de muntstukken oprapen zijn vervangen door gesluierde en gekleurde figuren, deze tekening een discriminerende boodschap weergeeft met als gevolg dat het beschermde werk met een dergelijke boodschap wordt geassocieerd.
- 30 Is dat inderdaad het geval, hetgeen de verwijzende rechter moet uitmaken, dan moet worden herinnerd aan het belang van het verbod van discriminatie op grond van ras, huidskleur en etnische afstamming,

zoals dit beginsel concrete vorm heeft gekregen in richtlijn 2000/43/EG van de Raad van 29 juni 2000 houdende toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht ras of etnische afstamming (PB L 180, blz. 22) en is bevestigd in met name artikel 21, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

- 31 In deze omstandigheden hebben de houders van de rechten bedoeld in de artikelen 2 en 3 van richtlijn 2001/29, zoals Vandersteen e.a., in beginsel er rechtmatig belang bij dat het beschermde werk niet met een dergelijke boodschap wordt geassocieerd.
- 32 Bijgevolg is het de taak van de verwijzende rechter om, rekening houdend met alle omstandigheden van het hoofdgeding, te oordelen of de toepassing van de beperking ten aanzien van de parodie in de zin van artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29, in de veronderstelling dat de in het hoofdgeding aan de orde zijnde tekening de in punt 20 van dit arrest genoemde wezenlijke kenmerken vertoont, het rechtvaardige evenwicht waarnaar is verwezen in punt 27 van dit arrest, in acht neemt.
- 33 Derhalve dient op de tweede en de derde vraag te worden geantwoord dat artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29 aldus moet worden uitgelegd dat de wezenlijke kenmerken van de parodie erin bestaan, enerzijds, dat een bestaand werk wordt nagebootst doch met duidelijke verschillen met het bestaande werk en, anderzijds, dat aan humor wordt gedaan of de spot wordt gedreven. Het begrip „parodie” in de zin van deze bepaling dient niet te voldoen aan zodanige voorwaarden dat de parodie een ander eigen oorspronkelijk karakter vertoont dan louter duidelijke verschillen met het geparodieerde oorspronkelijke werk, redelijkerwijze aan een andere persoon dan de auteur van het oorspronkelijke werk zelf kan worden toegeschreven, betrekking heeft op het oorspronkelijke werk zelf of de bron van het geparodieerde werk vermeldt.
- 34 Evenwel moet de toepassing in een concreet geval van de beperking ten aanzien van de parodie in de zin van artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29 een rechtvaardig evenwicht in acht nemen tussen, enerzijds, de belangen en rechten van de in de artikelen 2 en 3 van deze richtlijn bedoelde personen en, anderzijds, de vrije meningsuiting van de gebruiker van een beschermd werk die zich beroept op de beperking ten aanzien van de parodie in de zin van dit artikel 5, lid 3, sub k.
- 35 Het staat aan de verwijzende rechter om, rekening houdend met alle omstandigheden van het hoofdgeding, te oordelen of de toepassing van de beperking ten aanzien van de parodie in de zin van artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29, in de veronderstelling dat de in het hoofdgeding aan de orde zijnde tekening deze wezenlijke kenmerken van de parodie vertoont, dit rechtvaardige evenwicht in acht neemt.

Kosten

- 36 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de nationale rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking.

Het Hof (Grote kamer) verklaart voor recht:

- 1) Artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2001 betreffende de harmonisatie van bepaalde aspecten van het auteursrecht en de naburige rechten in de informatiemaatschappij moet aldus worden uitgelegd dat het in deze bepaling vervatte begrip „parodie” een autonoom Unierechtelijk begrip is.
- 2) Artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29 moet aldus worden uitgelegd dat de wezenlijke kenmerken van de parodie erin bestaan dat, enerzijds, een bestaand werk wordt nagebootst doch met duidelijke verschillen met het bestaande werk en, anderzijds, aan humor wordt gedaan of de spot wordt gedreven. Het begrip „parodie” in de zin van deze bepaling dient niet te voldoen aan zodanige voorwaarden dat de parodie een ander eigen oorspronkelijk karakter vertoont dan louter duidelijke verschillen met het geparodieerde oorspronkelijke werk, redelijkerwijze aan een andere persoon dan de auteur van het oorspronkelijke werk zelf kan worden toegeschreven, betrekking heeft op het oorspronkelijke werk zelf of de bron van het geparodieerde werk vermeldt.

Evenwel moet de toepassing in een concreet geval van de beperking ten aanzien van de parodie in de zin van artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29 een rechtvaardig evenwicht in acht nemen tussen, enerzijds, de belangen en rechten van de in de artikelen 2 en 3 van deze richtlijn bedoelde personen en, anderzijds, de vrije meningsuiting van de gebruiker van een beschermd werk die zich beroept op de beperking ten aanzien van de parodie in de zin van dit artikel 5, lid 3, sub k.

Het staat aan de verwijzende rechter om, rekening houdend met alle omstandigheden van het hoofdgeding, te oordelen of de toepassing van de beperking ten aanzien van de parodie in de zin van artikel 5, lid 3, sub k, van richtlijn 2001/29, in de veronderstelling dat de in het hoofdgeding aan de orde zijnde tekening deze wezenlijke kenmerken van de parodie vertoont, dit rechtvaardige evenwicht in acht neemt.

ondertekeningen

Instantie

Hof van Cassatie

Onderwerp

Benelux - Algemeen - Fabrieks-en handelsmerken - Benelux Merkenwet - Overeenstemming
- Begrip - Art. 13, A, Benelux-Merkenwet

Datum

5 april 2001

Copyright and disclaimer

Gelieve er nota van te nemen dat de inhoud van dit document onderworpen kan zijn aan rechten van intellectuele eigendom, die toebehoren aan bepaalde betrokkenen, en dat er u geen recht wordt verleend op die desbetreffende rechten.

M&D Seminars wil u met dit document de nodige informatie verstrekken, zonder dat de in dit document vervatte informatie bedoeld kan worden als een advies.

Bijgevolg geeft M & D Seminars geen garanties dat de informatie die dit document bevat, foutloos is, zodat u dit document en de inhoud ervan op eigen risico gebruikt.

M&D Seminars, noch enige van haar directieleden, aandeelhouders of bedienden zijn aansprakelijk voor bijzondere, indirecte, bijkomstige, afgeleide of bestraffende schade, noch voor enig ander nadeel van welke aard ook betreffende het gebruik van dit document en van haar inhoud.

© M&D Seminars - 1 februari 2002

Nummer : RC01451_1

Datum : 2001-04-05

Juridictie : HOF VAN CASSATIE, FRANSTALIGE AFDELING, 1E KAMER

Zetel : PARMENTIER

Verslaggever : STORCK

Openb. Min. : DE RIEMAECKER Rolnummer :
C980563F

Kop

BENELUX. - ALGEMEEN. - Fabrieks-en handelsmerken. - Benelux Merkenwet. Overeenstemming. - Begrip. - Art. 13, A, Benelux-Merkenwet.

Samenvatting

De merkhouder kan zich op grond van zijn uitsluitend recht slechts verzetten tegen het gebruik van een met zijn merk overeenstemmend teken voor de waren waarvoor het merk is ingeschreven of voor soortgelijke waren indien daardoor bij het publiek verwarring kan ontstaan, inhoudende de mogelijkheid van associatiegevaar met het oudere merk (1) (2).

Noot

(1) Art. 13, A, Benelux-Merkenwet vóór de wijziging ervan bij het Protocol van 2 december 1992, goedgekeurd bij W. 11 mei 1995.

(2) Conclusies advocaat-generaal X. DE RIEMAECKER, Cass., 5 april 2001, A.R.C.98.0563.F, A.C. 2001, nr. ...

Wettelijke basis

-WET VAN 30-06-1969,ART 13,A

Tekst

Nr. C.98.0563.F

EDITIONS DE L'AVENIR, naamloze <vennootschap>, Mr.
Antoine De Bruyn, advocaat bij het Hof van Cassatie, tegen

1. GROUPE REGIONAL ECOLO DE NAMUR, HET HOF,

Gehoord het verslag van raadsheer Storck en op conclusie van advocaat-generaal De Riemaecker;

Gelet op het bestreden arrest, op 6 oktober 1997 gewezen door het Hof van Beroep te Luik; Over het eerste middel : schending van artikel 13, A, van de eenvormige Beneluxwet op de merken, die als bijlage gevoegd is bij het Beneluxverdrag inzake warenmerken van 19 maart 1962, beide ondertekend te Brussel, goedgekeurd bij de wet van 30 juni 1969, zoals het opschrift van die bijlage gewijzigd is bij het te Brussel ondertekende protocol van 10 november 1983, goedgekeurd bij de wet van 8 augustus 1986, vóór de wijziging van voornoemde eenvormige wet bij het protocol van 2 december 1992, goedgekeurd bij de wet van 11 mei 1995, doordat het bestreden arrest afwijzend beschikt op de vordering van eiseres die ertoe strekte de verweerders één frank schadevergoeding te doen betalen voor de schade die zij geleden had doordat de verweerders een krant genaamd "L'Avenir Vert" hadden uitgegeven en verspreid, de publicatie en de verspreiding te verbeiden van elke krant, inzonderheid die met de naam "L'Avenir Vert", die verwarring kan doen ontstaan met de door eiseres uitgegeven krant "Vers l'Avenir", en de publicatie van het te wijzen vonnis in een aantal door eiseres genoemde kranten te bevelen, zulks op de volgende gronden : "wat de vordering betreft die gegrond is op de aantasting van het merk 'Vers l'Avenir' : dat het opschrift 'L'Avenir Vert' op de litigieuze krant geen miskennis van het uitsluitend recht van (eiseres) oplevert, aangezien de inversie van de beide woorden die hun respectieve titels vormen niet tot verwarring kon leiden maar integendeel de aandacht van de lezers op het verschil vestigde, zodat een gemiddeld oplettende lezer, ondanks bepaalde gewilde gelijkenissen in de presentatie op de frontpagina, waaronder het lettertype en de groene kleur, geen verband tussen beide kon leggen; dat de titel 'L'Avenir Vert', met daarrond de vermeldingen 'Ecolo Namur', 'Edition spéciale' en 'Mars 1994', net als de koppen van de artikels en de foto van Europees parlamentslid P. L. op de frontpagina, bij gelijk welke normaal of gemiddeld oplettende lezer, niet tot enige associatie tussen de krant 'Vers l'Avenir' en de verkiezingsreclame van Ecolo kan leiden; dat er zowel op auditief, visueel of begripsmatig vlak geenszins voldoende gelijkenissen voorhanden zijn om een daarop gebaseerde vordering gegrond te verklaren; wat de vordering betreft die gegrond is op de miskennis van het auteursrecht : dat de (eerste en tweede verweerders), ondanks de bescherming van de grafische presentatie van de krant 'Vers l'Avenir' door de wetgeving op het auteursrecht, terecht de exceptie van de parodie of pastiche op het oorspronkelijke werk aanvoeren",

terwijl, eerste onderdeel, het exclusief recht van eiseres op het gedeponeerd merk "Vers l'Avenir", dat is de titel van de door haar uitgegeven krant, niet betwist wordt en impliciet door het arrest wordt vastgesteld; de merkhouders, ingevolge artikel 13, A, van de eenvormige Beneluxwet op de merken, zich op grond van zijn uitsluitend recht kan verzetten tegen "1° elk gebruik dat van het merk of van een overeenstemmend teken wordt gemaakt voor de waren, waarvoor het merk is ingeschreven of voor soortgelijke waren; 2° elk ander gebruik, dat zonder geldige reden in het economisch verkeer van het merk of van een overeenstemmend teken wordt gemaakt onder zodanige omstandigheden dat aan de houder van het merk schade kan worden toegebracht. Onder dezelfde voorwaarden kan de merkhouders schadevergoeding eisen voor elke schade, die hij door dit gebruik lijdt"; er, in de zin van die bepaling, sprake is van overeenstemming tussen een merk en een teken, wanneer, mede gezien de bijzonderheden van het gegeven geval, en met name de onderscheidende kracht van het merk, merk en teken, elk in zijn geheel en in onderling verband beschouwd, auditief, visueel of begripsmatig

zodanige gelijkenis vertonen dat daardoor associaties tussen het teken en het merk worden gewekt; de maatstaf voor de overeenstemming dus het gevaar voor verwarring tussen het teken en het merk is en dus niet het loutere gevaar voor verwarring tussen teken en merk; zelfs als werd aangenomen dat de inversie van de beide woorden waaruit de respectieve titels van de krant "Vers l'Avenir" en van de krant "L'Avenir Vert" bestaan, niet tot verwarring leidt tussen het merk "Vers l'Avenir" en het teken "L'Avenir Vert" en zelfs als door die inversie de aandacht van de lezer kon worden gevestigd "op het verschil", het feit zelf van die inversie van de woorden die de titels van de beide kranten vormen uiteraard een auditief en visueel verband tussen de beide titels deed ontstaan, waarbij de tweede doet denken aan de eerste, en dus een gevaar voor associatie tussen die titels en de betrokken kranten deed ontstaan; het hof van beroep bijgevolg zijn beslissing niet naar recht heeft verantwoord met de vaststelling dat er geen mogelijk verband was tussen de beide woorden die de respectieve titels vormen en die zelfde woorden in omgekeerde volgorde (schending van artikel 13, A, van de eenvormige Beneluxwet op de merken vóór de wijziging ervan bij het protocol van 2 december 1992, goedgekeurd bij de wet van 11 mei 1995);

tweede onderdeel, het associatiegevaar tussen de respectieve titels van de kranten "Vers l'Avenir" en "L'Avenir Vert" alleen op de vergelijking tussen die titels kon worden beoordeeld; het hof van beroep, aangezien het oordeelt dat er tussen de beide kranten geen voldoende auditieve, visuele of begripsmatige gelijkenis bestond en dat oordeel grondt op andere gegevens dan de titels van de kranten, zoals de vermeldingen rond de titel "L'Avenir Vert", de kop van de artikels van die krant en de foto van de tweede verweerder, zijn beslissing niet naar recht verantwoordt (schending van voornoemd artikel 13, A); derde onderdeel, het hof van beroep, met de vaststelling, betreffende de grief als zou het auteursrecht miskend zijn, dat de verweerders terecht de exceptie aanvoeren van de parodie of de pastiche van het oorspronkelijke werk, dat in zijn "grafische presentatie" beschermd wordt door de wetgeving op het auteursrecht, het bestaan aangenomen heeft van een

associatiegevaar tussen de beide kranten en meer bepaald tussen hun titels; de bewoordingen "parodie" en "pastiche" immers beide het begrip nabootsing inhouden, wat noodzakelijkerwijs een associatiegevaar impliceert; het hof van beroep, aangezien het aldus het bestaan van dat gevaar heeft vastgesteld, niet wettig kon beslissen dat er geen sprake was van aantasting van het merk (schending van voornoemd artikel 13, A) :

Wat de drie onderdelen samen betreft :

Overwegende dat uit de stukken waarop het Hof vermag acht te slaan, blijkt dat de feiten dateren van 8 maart 1994;

Overwegende dat de merkhouder, krachtens artikel 13, A, van de eenvormige Beneluxwet op de merken, zoals ze bestond ten tijde van de feiten, enerzijds, zich op grond van zijn uitsluitend recht kan verzetten tegen elk gebruik dat van het merk of van een

overeenstemmend teken wordt gemaakt voor de waren waarvoor het merk is ingeschreven of

voor soortgelijke waren en tegen elk ander gebruik dat, zonder geldige reden in het economische verkeer van het merk van een overeenstemmend teken wordt gemaakt, onder zodanige omstandigheden dat aan de houder van het merk schade kan worden toegebracht, anderzijds, onder dezelfde voorwaarden schadevergoeding kan eisen voor elke schade die hij door dit gebruik lijdt;

Overwegende dat het Benelux-Gerechtshof, in zijn arrest A 98/3 van 2 oktober 2000 inzake de naamloze <vennootschap> Brouwerij Haacht tegen de naamloze <vennootschap> Société générale des grandes sources belges, geoordeeld heeft dat, m.b.t. de periode na 31 december 1992, die bepaling

van de eenvormige Beneluxwet op de merken uitgelegd moet worden in een zin die strookt met artikel 5, §1, aanhef en sub b), van de eerste richtlijn nr. 89/104 van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 december 1988 betreffende de aanpassing van het merkenrecht der Lidstaten, in de uitlegging die het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen eraan gegeven heeft in zijn arrest C-251/95 van 11 november 1997 inzake Sabel;

Dat het Benelux-Gerechtshof derhalve voor recht gezegd heeft dat, aangezien het feiten betrof die zich hebben voorgedaan na 31 december 1992, artikel 13, A, van de eenvormige Beneluxwet op de merken in die zin uitgelegd moet worden a) dat de merkhouder zich op grond van zijn uitsluitend recht tegen het gebruik van een met het merk overeenstemmend teken voor waren waarvoor het merk is ingeschreven of voor soortgelijke waren, slechts kan verzetten indien daardoor bij het publiek verwarring kan ontstaan inhoudende de mogelijkheid van associatie met het oudere merk en b) dat het gevaar voor verwarring niet reeds aanwezig kan worden geacht, indien het publiek twee merken wegens hun overeenstemmende begripsinhoud met elkaar zou kunnen associëren;

Overwegende dat de drie onderdelen die berusten op de stelling dat er reeds sprake kan zijn van "overeenstemming" in de zin van artikel 13, A, van de eenvormige Beneluxwet op de merken, als een merk en een teken kunnen worden geassocieerd, ook al is er geen gevaar voor verwarring, faalt naar recht;

Over het tweede middel : schending van de artikelen 1 van de Auteurswet van 22 maart 1886, vóór haar opheffing bij de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten (artikel 89, §1), en 149 van de Grondwet,

doordat het bestreden arrest afwijzend beschikt op de vordering van eiseres in zoverre die gegrond is op een miskennis van haar auteursrecht, op grond "dat hoewel de grafische presentatie van de krant 'Vers l'Avenir' beschermd is door de wetgeving op het auteursrecht, de (eerste en tweede verweerders) evenwel terecht de exceptie van de parodie of pastiche van het oorspronkelijke werk aanvoeren; de vergelijking van de beide kranten immers bij de lezers geen verwarring kon doen ontstaan omdat de kenmerken van het oorspronkelijke werk zodanig vervormd zijn dat geen enkele normaal oplettende lezer daarvan de dupe kon zijn; de aan de krant 'Vers l'Avenir' ontleende kenmerken: - strikt noodzakelijk waren voor de karikatuur, - humoristisch of ironisch en enkel als verkiezingsreclame bedoeld waren, in tegenstelling tot de krant 'Vers l'Avenir', die in zijn nummers geen dergelijke reclame wil maken, - een kritische rol vervult en de draak wil steken met het geparodieerde werk, waarbij duidelijk is dat de ontleningen aan het geparodieerde werk slechts in schijn bestonden en formeel waren en dat de pastiche in de ogen van een normaal oplettende lezer niet in de plaats kon worden gesteld van het oorspronkelijke werk; de bijzondere editie van de krant 'L'Avenir Vert' zelf een origineel werk was waarin de makers meer tijd en verbeelding hebben moeten steken dan in een klassieke verkiezingsreclame; het onredelijk is staande te houden dat een lezer die de krant 'Vers l'Avenir' niet kent, moeilijk de pastiche van het origineel zou kunnen onderscheiden, in zoverre een lezer die 'Vers l'Avenir' niet kent geenszins de litigieuze reclame kan verwarren met een hem onbekende krant; de (eerste verweerder) die weliswaar niet wilde ingaan tegen de ideeën, de schrijftrant en de standpunten van de krant 'Vers l'Avenir', toch een kritische bedoeling had wanneer hij zijn electorale plannen op een humoristische toon wilde bekendmaken en kritiek uitgeoefend heeft op het oorspronkelijke werk aangezien hij ander politiek gedachtegoed had",

terwijl, eerste onderdeel, artikel 1 van de Auteurswet van 22 maart 1886 bepaalde dat alleen de maker van een werk van letterkunde of kunst het recht heeft om het te verveelvoudigen op welke wijze ook of in welke vorm ook, of om daarvoor toestemming te geven; de exceptie van de parodie of de pastiche niet was opgenomen in voornoemde wet, die gold ten tijde van de litigieuze feiten die zich in maart

1994 hebben voorgedaan, dus vóór de opheffing van de wet van 22 maart 1886 door die van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten, die zelf na 30 juni 1994 in werking is getreden; het hof van beroep, aangezien het zijn afwijzing van de vordering van eiseres grondt op een exceptie waarin de wet niet voorziet, zijn beslissing niet naar recht verantwoordt (schending van artikel 1 van de wet van 22 maart 1886);

Wat het eerste onderdeel betreft :

Overwegende dat het bepaalde in artikel 1 van de Auteurswet van 22 maart 1886, namelijk dat alleen de maker van een werk van letterkunde of kunst het recht heeft om het te verveelvoudigen op welke wijze ook of in welke vorm ook, of om daarvoor toestemming te geven, niet het verbod inhoudt om binnen de perken die nodig zijn om het beoogde effect te bereiken en met inachtneming van de wetten van het genre een werk van letterkunde of van kunst op ongeoorloofde wijze te verveelvoudigen met de bedoeling het te parodiëren; Dat het onderdeel faalt naar recht;

OM DIE REDENEN,

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt eiseres in de kosten.

Aldus geoordeeld door het Hof van Cassatie, eerste kamer, te Brussel, door waarnemend voorzitter Parmentier, de raadsheren Echement, Storck, Matray, Velu, en in openbare terechtzitting van vijf april tweeduizend en een uitgesproken door waarnemend voorzitter Parmentier, in aanwezigheid van advocaat-generaal De Riemaecker, met bijstand van griffier Massart.

Vertaling opgemaakt onder toezicht van afdelingsvoorzitter Boes en overgeschreven met assistentie van griffier Van Geem.

XVII. Bijlage 17: Hof van beroep Gent 13 mei 2013

Auteursrecht – Droit d’auteur

Gent 13 mei 2013 (Wittevrongel t Pieter Aspe)

Zetel: P. Vanherpe (voorzitter), G. Vanderstichele en G. De la Ruelle
(raadsheren)

Advocaten: M. Ryelandt en Y. Vandendriessche Griffier: K. Goossens

- I. Parodie – Toepassing van artikel 22, § 1, 6° van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten, zoals achteraf gewijzigd (hierna “de Auteurswet”)
- II. Procedure – Schending portretrecht – Geen auteursrecht of naburig recht – Geen procedure zoals in kort geding – Gewone rechtsmiddelen
- I. Parodie – Application de l’article 22, § 1, 6° de la loi du 30 juin 1994 relative au droit d’auteur et aux droits voisins
- II. Procédure – Droit à l’image – Droit d’auteur ou droit voisin: non – Procédure comme en référé: non – Voies de recours ordinaires

Het lokaal hergebruik, in de strijd om de stem van de kiezer in de gemeenteraads- en provincieraadsverkiezingen van 14 oktober 2012, van een deel van een foto van een bekend persoon, die zelf te kennen gegeven heeft een politieke partij te willen steunen, door een potentiële politieke concurrent, om het programma van die eerste partij in een minder goed daglicht te stellen ten voordele van het eigen programma, voldoet aan de voorwaarden van artikel 22, § 1, 6° van de Auteurswet (toepassing van de parodie) en stemt overeen met de eerlijke gebruiken, zoals omschreven in artikel 22, § 1, 6° van de Auteurswet.

De persoon die zich beroept op een schending van het recht op afbeelding of het portretrecht, dient dit af te dwingen via de gewone rechtsmiddelen van het kort geding en de bodemprocedure. Hij of zij kan geen gebruik maken van de procedure zoals in kort geding, gecreëerd door artikel 87 Auteurswet.

Le réusage local par une partie de la photo d’une célébrité, qui avait elle-même indiquée souhaiter supporter un parti politique, dans le cadre des élections communales et provinciales du 14 octobre 2012, afin de mettre en valeur le propre programme au détriment d’un autre parti, est conforme aux conditions de l’article 22, § 1, 6° de la loi du 30 juin 1994 relative au droit d’auteur et aux droits voisins (application de la parodie) et correspond aux usages honnêtes, compris dans cet article.

Le droit à l’image est contraint par les voies de recours ordinaires du référé et de la procédure au fond. L’article 87 de la loi du 30 juin 1994 relative au droit d’auteur et aux droits voisins n’est pas applicable.

.....

(1) W.P.; 2) L.N.; 3) L.J.

1) A.P.; 2) C.A.)

In de zaak AR 2012/AR/2900

(...)

I. Bestreden beslissing – Rechtspleging in hoger beroep

1.

Het hoger beroep is ingesteld bij verzoekschrift van 9 november 2012 tegen het vonnis van de Voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Gent van 11 oktober 2012, die zitting nam zoals in kort geding (12/620/C).

Het bestreden vonnis zou betekend zijn op 11 oktober 2012, hoewel geen akte van betekening wordt voorgelegd. Er bestaat geen betwisting omtrent het feit dat het hoger beroep tijdig is en regelmatig naar de vorm.

2.

Het Hof heeft artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken in acht genomen.

De procedure gebeurde op tegenspraak.

Er werd kennis genomen van de overtuigings- en procedurestukken.

II. Situering van de betwisting

3.

De heer A.P., eerste geïntimeerde, is auteur van verschillende boeken onder het pseudoniem “Pieter Aspe”.

Gedurende onbekende tijd is hij lid (geweest) van de politieke partij Open VLD. Dit was minstens zo gedurende een aantal maanden in 2011 en 2012.

Op 21 juni 2011 wordt in de Vlaamse pers aangekondigd dat de heer P.A. kandidaat is op de lijst van Open VLD voor de gemeenteraadsverkiezingen van 14 oktober 2012. Het zou vooral zijn bedoeling geweest zijn de bekendheid van zijn naam stemmen te laten opleveren voor Open VLD, veeleer dan zich effectief politiek te engageren voor en met een mandaat.

Op 23 maart 2012 wordt in de Vlaamse pers aangekondigd dat de heer A. zich geen kandidaat zou stellen op de lijst van Open VLD voor de verkiezingen van 14 oktober 2012.

4.

De heer C.A., tweede geïntimeerde, is fotograaf.

Hij maakt in 2011 een aantal foto's van de heer A.P. Hij maakt eind 2011 ook een kalender met (potentiële) kandidaten van Open VLD voor de verkiezingen van 14 oktober 2012.

Op de foto die bij de maand maart 2012 op de kalender hoort, staat de heer A. drie keer in profiel in een licht verschillende pose afgebeeld, over zijn gehele lengte, tegen een achtergrond van een

ondergaande zon in een enigszins bewolkte lucht. Naast hem is telkens een koffertje te zien, met opeen-

Jurisprudence

volgens op elke koffer één woord: “koffers” “vol” “ideeën” (stuk 1 van het dossier van geïntimeerden).

5.

Het politieke kartel “Dwars Groen” geeft in de aanloop van degemeenteraads- en provincieraadsverkiezingen van 14 oktober 2012 een folder uit ter ondersteuning van haar campagne.

Daarin gebruikt ze één van de drie foto’s van de heer A. uit de kalender van Open VLD. De afbeelding toont het spiegelbeeld van de meest linkse foto van de heer A., in een kleiner formaat. Op de enige koffer staat vermeld “geen idee”. Er boven is een vraagteken getekend. Links van de foto is een figuurtje getekend, met een wat beteuterde gelaatsuitdrukking, met eveneens een vraagteken boven het hoofd en in de hand een boek, waarvan op de cover staat “Schuld Armoede Zonder werk” (stuk 2 van het dossier van geïntimeerden).

6.

De heer A. is van oordeel dat zijn reputatie en zijn portretrecht geschonden zijn door de brochure van Dwars Groen.

De heer C.A. werpt op dat zijn auteursrecht geschonden is.

Daarom dagvaarden zij in toepassing van artikel 87 van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten, zoals achteraf gewijzigd (hierna “de Auteurswet”) en van artikel 633 *quinquies*, § 4, derde lid Ger.W. voor de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg te Gent.

De eerste rechter:

- verklaart de vordering ontvankelijk en gegrond, – zegt voor recht dat de heren W.P. en L.N. en mevrouw L.J. *qualitate qua* als mandatarissen *ad litem* van de feitelijke vereniging Dwars Groen, inbreuken begaan op het portretrecht van de heer A. en op het auteursrecht van de heer C.A., – zegt voor recht dat zij *qualitate qua* eender welk gebruik van eender welke afbeelding waarop de heer A. afgebeeld wordt en/of die auteursrechtelijke bescherming geniet ten voordele van de heer C.A., dienen te staken en gestaakt te houden vanaf de betekening van het vonnis en dit onder verbeurte van een dwangsom van € 5.000,00 per inbreuk per dag,
- veroordeelt hen *qualitate qua* tot betaling van de kosten van het geding.

III. Grieven – Voorwerp van het hoger beroep

7.

De heren W.P. en L.N. en mevrouw L.J. *qualitate qua* als mandatarissen *ad litem* van de feitelijke vereniging Dwars Groen tekenen hoger beroep aan met de volgende grieven.

In de eerste plaats is het vonnis tegenstrijdig, waar enerzijds wordt geschreven dat de foto van de heer A. in de verkiezingsfolder een bewerkte, vervormde foto van hem is en anderzijds geoordeeld wordt dat het om een slaafse kopie gaat, die verwarring wekt.

In de tweede plaats is de foto als een parodie te beschouwen, die valt onder de uitzonderingen van de Auteurswet.

Ten derde was de stakingsvordering op de zitting van 10 oktober 2012, dag van de pleidooien in eerste aanleg, al zonder voorwerp omdat alle folders uitgedeeld waren.

8.

In hun syntheseconclusie voegen de heren W.P. en L.N. en mevrouw L.J. *qualitate qua* nog toe dat de vordering op grond van artikel 87 van de Auteurswet niet kan worden ingesteld voor schendingen van het portretrecht, zoals verleend op grond van artikel 10 van de Auteurswet. Om die reden had dit onderdeel van de vordering ontoelaatbaar verklaard moeten worden.

9.

De heren A. en C.A. vragen het bestreden vonnis te bevestigen.

IV. Bespreking 10.

Voorafgaand merkt het Hof op dat de heren A. en C.A. onder

de titel “kort geding” gedagvaard hebben. Anderzijds bevat de dagvaarding een duidelijke uiteenzetting van de feiten en de rechtsgrond van artikel 87 Auteurswet en artikel 633*quinquies*, § 4, derde lid Ger.W., zodat er geen betwisting kan bestaan omtrent de omvang van de bevoegdheden van de gevatte rechter. Terecht heeft de eerste rechter de procedure aangemerkt als een procedure zoals in kort geding.

Dit impliceert onder meer dat de hoogdringendheid, of de afwezigheid ervan, geen element van de beoordeling is, niet als voorwaarde voor de toelaatbaarheid en net zo min als voor de gegrondheid van de vordering.

11.

De eerste betwisting betreft de vraag naar de toelaatbaarheid

van de vordering van de heer A.

Artikel 10 van de Auteurswet bepaalt dat de auteur of de eigenaar van een portret, dan wel enige andere persoon die een portret bezit of voorhanden heeft, niet het recht heeft het te reproduceren of aan het publiek mee te delen zonder toestemming van de geportretteerde of, gedurende twintig jaar na diens overlijden, zonder toestemming van de erfgenamen.

Dit portretrecht is geen auteursrecht, maar een persoonlijkheidsrecht, dat onderdeel is van het recht op privacy (zie o.a. D. VOORHOOF, “Artikel 10” in F. BRISON en H. VANHEES, *Hommage à Jan Corbet - Huldeboek – De Belgische auteurswet / La loi belge sur le droit d'auteur Commentaire par article – Artikelsgewijze commentaar*, 57).

Het is ook geen naburig recht. Naburige rechten komen toe aan uitvoerende kunstenaars, producenten en omroeporganisaties (zie F. GOTZEN en M.-C. JANSSENS, *Wegwijs in het intellectueel eigendomsrecht*, Vanden Broele, Brugge, ed. 2012, 67 e.v.).

Artikel 87, § 1 van de Auteurswet bepaalt dat in aangelegenheden die tot de respectieve bevoegdheid van die rechtbanken behoren, de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg en de voorzitter van de rechtbank van koophandel, het bestaan vaststellen van elke inbreuk op het auteursrecht of op een naburig recht. Zij bevelen ook de staking ervan.

276 – I.R. D.I. 2013/4

Intellectuele rechten / Droits intellectuels – Kluwer

De procedures zoals in kort geding vormen op zichzelf al een uitzondering op de algemene regels van burgerlijk procesrecht (zie M. STORME, “De voorzitter, zetelend zoals in kort geding, meester der metamorfose?” in J. VAN COMPERNOLLE en M. STORME (eds.), *Le développement des procédures comme en référé – De ontwikkeling van procedures zoals in kort geding*, Kluwer rechtswetenschappen België en Bruylant, Brussel, 1993, 11). Om die reden moeten ze beperkt worden toegepast. De terminologie van artikel 87, § 1 van de Auteurswet zelf beperkt bovendien de bevoegdheid van de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg en van koophandel tot de eventuele inbreuk op het auteursrecht of een naburig recht.

Uit de geciteerde wettelijke bepalingen vloeit derhalve voort dat de persoon die van oordeel is dat zijn recht op afbeelding of portretrecht geschonden is, de gewone rechtsmiddelen ter beschikking heeft, namelijk het kort geding en de bodemrechter. Hij of zij kan geen gebruikmaken van de procedure zoals in kort geding, gecreëerd door artikel 87 Auteurswet (vgl. D. VOORHOOF, “Artikel 10” in F. BRISON en H. VANHEES (eds.), *Hommage à Jan Corbet - Huldeboek – De Belgische auteurswet / La loi belge sur le droit d'auteur Commentaire par article – Artikelsgewijze commentaar*, 59, met voetnoot 15).

Nu er gedagvaard is zoals in kort geding, is de vordering van de heer A. niet toelaatbaar.

12.

De tweede betwisting gaat over de vraag of het auteursrecht

van de heer C.A. geschonden is.

13.

De heren W.P. en L.N. en mevrouw L.J. betwisten het auteursrecht van de heer C.A. niet – van de foto, noch van de montage in de kalender van de foto in drievoud met de koffertjes. Zij beroepen zich op de wettelijke uitzondering van de parodie en op de voorrang van expressievrijheid en vrijheid van meningsuiting.

De heer C.A. beroept zich op zijn morele auteursrechten van vaderschap, divulgatierecht en recht op eerbied voor zijn werk.

14.

Artikel 22, § 1, 6° van de Auteurswet bepaalt: “Wanneer het werk op geoorloofde wijze openbaar is gemaakt, kan de auteur zich niet verzetten tegen ... een karikatuur, een parodie of een pastiche, rekening houdend met de eerlijke gebruiken”.

De wet schrijft niet voor wat de voorwaarden zijn om van een parodie te kunnen spreken. De rechtspraak heeft dit in hoofdzaak ingevuld (zie o.a. D. VOORHOOF, noot onder Brussel, 14 juni 2007, “Parodie, kunstexpressievrijheid en auteursrecht”, *A&M*, 2008, 32, met referenties).

De volgende voorwaarden moeten cumulatief vervuld zijn, opdat er van een geoorloofd gebruik van een auteursrechtelijk beschermd werk sprake zou kunnen zijn:

- 1) de parodie moet zelf een origineel werk zijn; 2) de parodie moet een ironisch of humoristisch karakter hebben;
- 3) de parodie moet een element van kritiek op het originele werk bevatten of moet enig contrast met het originele werk oproepen;
- 4) de parodie mag niet meer vormelementen overnemen uit het originele werk dan strikt noodzakelijk is om de parodie te creëren.

Een werk is origineel wanneer dit de uitdrukking vormt van de persoonlijkheid van de auteur. De persoonlijkheid van de auteur komt tot uiting wanneer de auteur bij het maken van het werk zijn of haar creatieve bekwaamheden tot uiting heeft kunnen brengen door het maken van vrije en creatieve keuzes (zie o.a. E.H.J., 1 maart 2012, *C-604/10, Football Dataco Ltd et al. / Yahoo! UK Ltd et al.*, www.curia.eu, nrs. 37-38, met referenties; E.H.J., 10 december 2011, *Eva Painer*, *C-145/10*, www.curia.eu, nr. 87-94; E.H.J., 4 oktober 2011, *Football Association Premier League e.a.*, *C{403/08 en C{429/08*, www.curia.eu, nrs. 97-98).

De foto gebruikt door Dwars Groen vormt een geheel met het getekende figuurtje er vlak naast en met de vraagtekens die er boven geplaatst zijn. Dit geheel is origineel in de zin van de Auteurswet en van de rechtspraak van het Europees Hof van Justitie. Er zijn vrije keuzes gemaakt in het gebruik van een van de drie foto's van de kalender in spiegelbeeld in combinatie met het getekende mannetje, de vraagtekens en de toegevoegde woorden. De eerste voorwaarde voor een parodie is vervuld.

Hoewel humor verbonden is met de persoonlijke smaak, kan uit het geheel van de compositie afgeleid worden dat de maker gepoogd heeft zijn of haar boodschap op een humoristische manier te brengen. In combinatie met de titel boven de foto, de tekening en de begeleidende tekst ernaast "De toekomst van Blankenberge en Uitkerke. Hallo! Welke toekomst?" blijkt de bedoeling om ironie over te brengen. De tweede voorwaarde om van een parodie te kunnen spreken, is vervuld.

De gebruikte foto met het getekende figuurtje en de toegevoegde woorden leveren met beelden kritiek op het beleid en/of het voorgestelde beleid en/of de verkiezingspropaganda van Open VLD. De vervanging van de woorden "koffers vol ideeën" door "geen idee" onder de titel van het artikel, de twee vraagtekens en naast de woorden "schuld armoede zonder werk" tonen aan dat het om kritiek gaat. Minstens hebben zij die bedoeling. Ook de derde voorwaarde voor een parodie is voldaan.

De maker van de illustratie nam niet meer vormelementen over uit de foto van de kalender dan strikt nodig was om de parodie te creëren. Hij of zij beperkte zich tot de overname van de meest linkse foto op de kalenderfoto en nam het spiegelbeeld ervan. Hij voegde die ene foto samen met een tekening en plaatste het geheel in een context met een tekst en titel. De woorden op de koffer werden gewijzigd. Ook de vierde voorwaarde is vervuld. Het onderscheid met de oorspronkelijke foto is zeer duidelijk. Er is geen verwarring mogelijk tussen het gebruikte gedeelte van de foto door Dwars

Jurisprudence

Het geheel van tekening en foto geldt derhalve als een parodie op de foto uit de kalender bij de maand maart 2012 van Open VLD.

15.

Artikel 22, § 1, 6° van de Auteurswet schrijft voor rekening te houden met de eerlijke gebruiken.

Om te bepalen wat de eerlijke gebruiken zijn, moet met verschillende elementen rekening gehouden worden. Bij de afweging van deze elementen kan het Hof niet om het feit heen dat de heer C.A. een auteursrecht heeft op de foto van precies de heer A., ook al is zijn vordering in deze zaak niet toelaatbaar.

Eenzijds is er de overweging dat beelden overal zijn en een belangrijk onderdeel van de Westerse cultuur vormen. Ook maakt de technologie het doorgeven, delen en hergebruiken van afbeeldingen bijna onbeperkt mogelijk.

Verder is de heer A. een bekend figuur, vooral op basis van de boeken die hij geschreven heeft. Zijn boeken werden ook verfilmd, met gebruik van zijn pseudoniem. Het is in belangrijke mate omwille van zijn bekendheid dat hij op de kalender voorkomt. De heer A. geeft zelf aan Open VLD op een bepaald ogenblik te hebben willen steunen met de bekendmaking dat hij op de lijst van Open VLD zou opkomen bij de gemeenteraadsverkiezingen van 14 oktober 2012. Hij zou nooit de bedoeling gehad hebben aan actieve politiek te doen (p. 3 van de syntheseconclusie in beroep van geïntimeerden, onder verwijzing naar stuk 2 van het dossier van appellanten). Met zijn bekendheid heeft hij Open VLD en haar gedachtengoed willen steunen.

De context van de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 14 oktober 2012 is essentieel in de beoordeling van deze zaak. De foto is door Dwars Groen in de parodie gebruikt in het kader van diezelfde gemeenteraadsverkiezingen als die waarin de heer A. openlijk zijn steun aan Open VLD betuigd heeft. De oorspronkelijke foto en de parodie dienden dus politieke doeleinden, meer bepaald het duidelijk maken van een standpunt aan de burger in het kader van democratische verkiezingen.

Anderzijds is er het feit dat de heer A. reeds op 23 maart 2012 publiek gemaakt heeft dat hij niet zou opkomen, in tegenstelling tot het bericht van ongeveer een jaar ervoor.

Verder is er het feit dat de foto met de tekening en zeker met de titel erboven en de tekst ernaast een sneer geeft naar het beleid en het programma van Open VLD, terwijl de fotograaf, auteur van de oorspronkelijke foto, net de bedoeling gehad heeft dat programma en beleid te willen ondersteunen.

Deze laatste elementen vormen de keerzijde van de vorige overwegingen en wegen er niet tegen op. In een democratie beelden geoorloofd. Het is niet aangetoond dat de foto opnieuw gebruikt is met het oogmerk de auteur of de afgebeelde persoon te schaden. Het was wel de bedoeling het eigen partijprogramma te promoten, ten koste van dat van Open VLD. De grenzen van humor of milde spot of de welvoegelijkheid zijn niet overschreden. Het opzet om de auteur van de foto of het originele werk te schaden is niet aangetoond.

Het Hof is van oordeel dat het lokaal hergebruik, in de strijd om de stem van de kiezer in de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 14 oktober 2012, van een deel van een foto van een bekend persoon, die zelf te kennen gegeven heeft een politieke partij te willen steunen, door een potentiële politieke concurrent, met het oogmerk het programma van die eerste partij in een minder goed daglicht te stellen ten voordele van het eigen programma, overeenstemt met de eerlijke gebruiken, zoals omschreven in artikel 22, § 1, 6° van de Auteurswet.

Uit dit alles volgt dat de gebruikte foto, zoals hier gebruikt, onder het toepassingsgebied van artikel 22, § 1, 6° van de Auteurswet valt.

16.

Rest de vraag of de morele rechten van de heer C.A., de auteur van de oorspronkelijke foto, geschonden zijn. Het Hof beantwoordt deze vraag negatief.

Het feit dat artikel 118 (1) VWEU de intellectuele eigendomsrechten, en dus ook het auteursrecht, tot autonome rechten gemaakt heeft, verleent ze nog niet het statuut van absolute rechten.

Het auteursrecht van de heer C.A. moet hier in evenwicht gebracht worden met de rechten van de heren W.P. en L.N. en mevrouw L.J. om hun politieke standpunten – op een correcte manier – te uiten en met de rechten en belangen van alle stemgerechtigden om kennis te nemen van de verschillende politieke opvattingen van de personen en partijen die zich kandidaat gemeenteraadslid en provincieraadslid stellen.

De manier waarop de parodie gemaakt en verspreid is, impliceert dat de vaderschapsrechten, het reproductierecht, het adaptatierecht en het openbaar mededelingsrecht van de heer C.A. niet geschonden zijn. Aan de eerbied voor zijn werk is in dit concrete geval geen afbreuk gedaan, ook al houdt de heer C.A. er een andere politieke opvatting op na dan de heren W.P. en L.N. en mevrouw L.J..

In tegenstelling tot wat de heer C.A. argumenteert, is de huidige zaak te onderscheiden van de zaak die aanleiding gaf tot het arrest van 3 januari 2011 van dit Hof. Het gebruik van Lucky Luke en de Daltons bevatte geen enkel element van kritiek op het origineel, wat hier wel het geval is. De overwegingen met betrekking tot de schending van de morele rechten van de auteur van de Lucky Luke-strip zijn hier niet toepasselijk.

Het auteursrecht van de fotograaf C.A. is bijgevolg niet geschonden

17.

Op grond van wat hiervoor geoordeeld werd, zijn de overige middelen en argumenten van de partijen niet relevant en blijven daarom verder onbeantwoord.

18.

Op grond van de artikelen 1042, 1017 en 1022 Ger.W. worden geïntimeerden tot betaling van de kosten van beide aanleggen veroordeeld.

De basisrechtsplegingsvergoeding voor de hoofdvordering bedraagt € 1.320,00 voor elke aanleg.

OP DIE GRONDEN,

Het Hof:

- verklaart het hoger principaal beroep toelaatbaar en gegrond;
- hervormt het bestreden vonnis;
- doet als volgt opnieuw recht,
- verklaart de vordering van de heer P. A. ontoelaatbaar;- verklaart de vordering van de heer C.A. toelaatbaar, maar

ongegrond;

- veroordeelt geïntimeerden tot betaling van de kosten, bepaald op een rechtsplegingsvergoeding voor appellanten hoofdelijk van € 1.320,00 per aanleg.

(...)

XVIII. Bijlage 18: 'Nijntje mag van rechter geen drugs gebruiken'

KONIJN BESCHERMD DOOR AUTEURSRECHT

Nijntje mag van rechter geen drugs gebruiken

Dat met de toepassing van het auteursrecht maar beter rekening kan worden gehouden, ondervond het journalistiek 'linke' magazine Deng. Een recent vonnis beschouwt een parodiërende nabootsing van het konijn Nijntje op de cover van het tijdschrift als een manifeste inbreuk op het auteursrecht van Dick Bruna en diens uitgever Mercis. De Belgische auteurswet vermeldt weliswaar expliciet de 'karikatuur, parodie en pastiche' als uitzonderingen op het auteursrecht, maar de wijze waarop Deng Nijntje (te) slaafs heeft nagebootst als druggebruiker, kon volgens de rechter niet beschouwd worden als een parodie.

DIRK VOORHOOF

De cover van het aprilnummer 2005 van het magazine Deng pakte uit met een wel heel bijzondere adaptatie van het getekende konijn Nijntje. Nijntje, bekend van de schattige kinderboekjes van Dick Bruna, staat er afgebeeld met een lijntje coke, getuige een bloeddruppel en een restje cocaïne, met als onderschrift: 'Ieder zijn lijntje'. De cover verwijst naar een artikel over cocaïnegebruik, verder in het tijdschrift. Prompt eisten de rechtheouders dat Deng het tijdschrift uit de winkels haalde, alle reclameaffiches met deze cover liet verwijderen en dat Deng de afbeelding van zijn website zou halen. Deng reageerde afwijzend op dit verzoek en beroept zich op de parodie-exceptie. Als argumentatie voert Deng aan dat de persiflage, karikatuur, pastiche en parodie zowat het handelsmerk zijn van het tijdschrift en dat dit past in de journalistieke benadering van het magazine. De parodie-exceptie is sinds 1994 expliciet in de Belgische auteurswet vermeld. Artikel 22, § 1, 6° van de wet van 30 juni 1994 betreffende het auteursrecht en de naburige rechten bepaalt dat wanneer een werk op geoorloofde wijze is open

baar gemaakt 'de auteur zich niet kan verzetten tegen een karikatuur, een parodie of een pastiche, rekening houdend met de eerlijke gebruiken'. In het vonnis van 12 mei 2005 oordeelt de rechter dat de cover van Deng met Nijntje inbreuk maakt op het auteursrecht van Dick Bruna en Mercis. Impliciet wordt er van uit gegaan dat de wijze waarop Dick Bruna aan Nijntje vorm heeft gegeven als een auteurswerk te beschouwen is met voldoende originaliteit en uitdrukking van de persoonlijke stempel van de auteur. De rechter benadrukt dat er geen betwisting kan zijn over de reproductie van de figuur Nijntje. Aan de vorm, de typische lijnvorming en het gebruik van kleuren (een wit hoofd met zwarte omlijning op een felkleurige achtergrond), herkent men direct het bekende konijn. De rechter stelt vast dat deze reproductie slechts twee minimale elementen toevoegt aan het originele werk, namelijk een rode (bloed)druppel en een

subtiel lijntje. Om van een parodie te kunnen spreken mag volgens het vonnis het oorspronkelijke werk niet volledig conform worden weergegeven. Er moet minstens sprake zijn van een vervormde weergave van het oorspronkelijke werk, waarbij 'de kenmerken van het oorspronkelijke werk dienen beperkt te blijven tot de elementen die noodzakelijk zijn om te kunnen parodiëren'. Aan deze basisvoorwaarde is niet voldaan. Het vonnis verduidelijkt dat men 'een beschermd werk niet mag gebruiken om andere dingen te

parodiëren, zeker niet zonder dat werk duidelijk te onderscheiden van het origineel'. Het gebruik van het 'onschuldige' figuurtje Nijntje als symbool in confrontatie met het druggebruik in de maatschappij, is geen parodie, pastiche of karikatuur, 'maar het gebruik van een beschermd beeld om de aandacht te trekken en dus met als voornaamste doel een commercieel gebruik, wat zeker niet kan zonder voorafgaande toestemming van de auteur en de houder van auteursrechten'. Het vonnis voegt er nog aan toe dat door dit gebruik van de figuur Nijntje de rechten van de eisende partij zeker geschaad zijn. Er is overigens niet enkel een schending vastgesteld van het reproductierecht en het publiek mededelingsrecht van Dick Bruna, ook diens morele rechten zijn geschaad, met name 'door de associatie van zijn schepping met druggebruik en de publicatie op grote schaal van Nijntje als druggebruiker'. De rechter gaf de uitgever van Deng 72 uur de tijd om de gewraakte reproducties en

het publiciteitsmateriaal met Nijntje uit circulatie te halen, onder dreiging van een dwangsom van 200 euro per inbreuk. Ook werd bevel opgelegd de gewraakte cover van Deng van de website www.deng.be te verwijderen, wat korte tijd daarna ook gebeurde. In het archief op de website is op de cover van het aprilnummer 2005 (nr. 23) het getekende konijn Nijntje vervangen door de foto van een (speelgoed?)konijn, met bloeddruppel en een lijntje cocaïne. De uitspraak sluit aan bij de criteria die ook in eerdere rechtspraak over de parodie zijn gehanteerd, rechtspraak die overigens nogal eens de voorwaarden van de parodie vermengt met die van de 'eerlijke gebruiken' waaraan een parodie moet voldoen. De parodie-exceptie is slechts van toepassing als de parodie vormelijk voldoende verschillend is van het origineel, er voor de normaal aandachtige lezer/kijker/luisteraar geen verwarring mogelijk is tussen beide werken, slechts die vormelementen zijn overgenomen die strikt noodzakelijk zijn om de parodie tot stand te brengen, er een humoristisch of ironisch doel is zonder al te nadrukkelijk commercieel oogmerk en als tegelijk de parodie ook zelf een origineel werk is. Als laatste voorwaarde geldt dat de parodie een kritische functie moet hebben die erop gericht is te spotten met het originele werk (of diens auteur). De parodie die aan elk van deze voorwaarden beantwoordt,

maakt geen inbreuk op het auteursrecht. Het vonnis in de zaak Deng/Nijntje maakt andermaal duidelijk dat met de parodie-exceptie in het Belgische auteursrecht bijzonder zuinig wordt omgesprongen. Deng zal in het vervolg de parodie, pastiche en karikatuur als bijzonder (journalistiek) procédé allicht wat zorgvuldiger moeten gaan gebruiken en weet nu dat het 'parodiërend' reproduceren van een bestaand auteurswerk op de cover van een tijdschrift, als commercieel exploitatiemiddel, bijzonder moeilijk te verantwoorden is. Net als de auteursrechthebbenden blijkt de rechtspraak de parodie niet echt te lusten. Al blijft de vraag of het niet juist de essentie is van de parodie dat die wat smaakloos is, slaafs en tegelijk onbeschaamd tegen een bestaand werk aanhurkt, het oorspronkelijke werk 'denatureert' en de morele rechten van de auteur schoffeert.

XIX. Bijlage 19: rechtbank eerste aanleg Antwerpen 15 januari 2015

Pⁿ nr.: 72

Repertoriumnummer
15/
Griffie nummer
15/
Rolnummer
14/4305/A
Datum van uitspraak
15 januari 2015

Uitgifte
Afgeleverd aan

Afgeleverd aan

Referentie bestelling
CD nummer
RD nummer
bedrag: EUR
datum:

Referentie bestelling
CD nummer
RD nummer
bedrag: EUR
datum:

**rechtbank van eerste aanleg Antwerpen,
afdeling Antwerpen**

Niet aan te bieden aan de
ontvanger

sectie burgerlijke rechtbank

vonnis

Kamer ABKg

Aangeboden op te ANTWERPEN
Niet te registreren De e.a. inspecteur

Inzake:

VAN GIEL Katlijn,
fotografe, wonende te [REDACTED]

eisende partij,

- persoonlijk aanwezig en bijgestaan door meester D. Delarue, kantoorhoudende te [REDACTED]
Berchem (Antwerpen), Uitbreidingstraat 80,

TEGEN:

TUYMANS Luc Ludovicus Cornelia,
beeldend kunstenaar, geboren te Mortsel op 14 juni 1958, en wonende te [REDACTED]
[REDACTED]

verwerende partij,

- persoonlijk aanwezig en bijgestaan door meester M. Devroey loco meester A. Berenboom,
kantoorhoudende te 1000 Brussel, Florencestraat 13.

* * * * *

Gezien de stukken van het dossier van de rechtspleging zoals zij voorkomen op de inventaris ervan, ondermeer :

- de inleidende dagvaarding dd 5 augustus 2014,
- de beschikking conform artikel 747 § 1 Ger.W. dd. 12 augustus 2014,
- de conclusies en stukkenbundels van partijen.

Gelet op de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken.

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten op de zitting van 8 januari 2015.

Feiten:

Uit de procedurestukken, de voorgelegde stavingstukken en de pleidooien, blijken de volgende relevante feiten :

Eisende partij is een gerenommeerde professionele fotografe die in de verkiezingen van 2010 een foto heeft gemaakt van Jean-Marie Dedecker.

Verwerende partij is een gerenommeerde schilder die op basis van deze foto een schilderij heeft gemaakt genaamd 'A Belgian Politician'.

Eisende partij zegt dat het schilderij van verwerende partij een inbreuk is op haar auteursrecht.

Verwerende partij erkent het oorspronkelijk karakter van de foto en dat de foto als dusdanig door het auteursrecht beschermd wordt maar stelt dat het schilderij een parodie is en aldus wel toegelaten is.

Het schilderij van verwerende partij is een belangrijk werk van verwerende partij en werd gebruikt in de tentoonstelling NICE tussen 27 september 2013 en 5 januari 2014 te Dallas.

Het schilderij is inmiddels verkocht en behoort tot de privécollectie van de Amerikaanse miljonaire Eric Lefkofsky.

Bij de behandeling van de zaak heeft verwerende partij een reproductie van het schilderij bij.

Vordering:

De vordering van eisende partij strekt ertoe vast te stellen dat verweerder door de reproductie van de foto van Jean-Marie Dedecker van eiseres in zijn schilderij 'A Belgian Politician' te kwader trouw inbreuk heeft gepleegd op de auteursrechten van eiseres. Verweerder te bevelen deze te kwader trouw gepleegde inbreuk te staken, onder verbeurte van een dwangsom van 500 000 € per overtreding van het verbod.

Beoordeling:

1.
De vordering van eisende partij is gesteund op de wet van 30 juni 1994: Wet betreffende het auteursrecht en de naburige rechten. (BS 27.07.1994).

In het kader van voorliggend geschil bepaalt deze wet inzake de beschermde rechten, de uitzonderingen op de bescherming, de bevoegdheid en de vergoedingen :

Artikel 1. § 1. Alleen de auteur van een werk van letterkunde of kunst heeft het recht om het op welke wijze of in welke vorm ook, direct of indirect, tijdelijk of duurzaam, volledig of gedeeltelijk te reproduceren of te laten reproduceren.

Dat recht omvat onder meer het exclusieve recht om toestemming te geven tot het bewerken of het vertalen van het werk.

Dat recht omvat ook het exclusieve recht om toestemming te geven tot het verhuren of het uitlenen van het werk.

Alleen de auteur van een werk van letterkunde of kunst heeft het recht om het werk volgens ongeacht welk procédé, met inbegrip van de beschikbaarstelling voor het publiek op zodanige wijze dat deze voor leden van het publiek op een door hen individueel gekozen plaats en tijd toegankelijk zijn, aan het publiek mede te delen.

Alleen de auteur van een werk van letterkunde of kunst heeft het recht de distributie van het origineel van het werk of van kopieën ervan aan het publiek, door verkoop of anderszins, toe te staan.

De eerste verkoop of andere eigendomsoverdracht in de Europese Gemeenschap van het origineel of een kopie van een werk van letterkunde of kunst door de auteur of met diens toestemming leidt tot uitputting van het distributierecht van dat origineel of die kopie in de Europese Gemeenschap.

§ 2. De auteur van een werk van letterkunde of kunst heeft op dat werk een onvervreemdbaar moreel recht.

De globale afstand van de toekomstige uitoefening van dat recht is nietig.

Het omvat ook het recht om het werk bekend te maken.

Niet bekendgemaakte werken zijn niet vatbaar voor beslag.

De auteur heeft het recht om het vaderschap van het werk op te eisen of te weigeren.

Hij heeft recht op eerbied voor zijn werk en dat maakt het hem mogelijk zich te verzetten tegen elke wijziging ervan.

Niettegenstaande enige afstand, behoudt hij het recht om zich te verzetten tegen elke misvorming, verminking of andere wijziging van dit werk dan wel tegen enige andere aantasting van het werk, die zijn eer of zijn reputatie kunnen schaden.

Art.22 § 1. Wanneer het werk op geoorloofde wijze openbaar is gemaakt, kan de auteur zich niet verzetten tegen :

6° een karikatuur, een parodie of een pastiche, rekening houdend met de eerlijke gebruiken;

Art.86bis § 1. Onverminderd § 3 heeft de benadeelde recht op de vergoeding van elke schade die hij door een inbreuk op een auteursrecht of naburig recht lijdt.

§ 2. Wanneer de omvang van de schade op geen andere wijze kan bepaald worden, kan de rechter de schadevergoeding in redelijkheid en billijkheid vaststellen op een forfaitair bedrag.

De rechter kan bij wijze van schadevergoeding de afgifte bevelen aan de eiser van de inbreukmakende goederen, alsmede, in passende gevallen, van de materialen en werktuigen die voornamelijk bij de schepping of vervaardiging van die goederen zijn gebruikt, en die nog in het bezit van de verweerder zijn. Indien de waarde van die goederen, materialen en werktuigen de omvang van de werkelijke schade overschrijdt, bepaalt de rechter de door de eiser te betalen opleg.

In geval van kwade trouw kan de rechter bij wijze van schadevergoeding de afdracht bevelen van het geheel of een deel van de ten gevolge van de inbreuk genoten winst alsmede tot het afleggen van rekening en verantwoording dienaangaande. Bij het bepalen van de af te dragen winst worden enkel de kosten in mindering gebracht die rechtstreeks verbonden zijn aan de betrokken inbreukactiviteiten.

§ 3. In geval van kwade trouw kan de rechter de verbeurdverklaring uitspreken ten voordele van de eiser van de inbreukmakende goederen, alsmede, in passende gevallen van de materialen en werktuigen die voornamelijk bij de schepping of vervaardiging van die goederen zijn gebruikt, en die nog in het bezit van de verweerder zijn. Indien de goederen, materialen en werktuigen niet meer in het bezit van de verweerder zijn kan de rechter een vergoeding toekennen waarvan het bedrag gelijk is aan de voor de verkochte goederen, materialen en werktuigen ontvangen prijs. De aldus uitgesproken verbeurdverklaring slurpt de schadevergoeding op ten belope van de waarde van het verbeurdverklaarde.

Art.87 § 1. In aangelegenheden die tot de respectieve bevoegdheid van die rechtbanken behoren, stellen de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg en de voorzitter van de rechtbank van koophandel, het bestaan vast van elke inbreuk op het auteursrecht of op een naburig recht en bevelen ze de staking ervan

Ze kunnen eveneens een bevel tot staking uitvaardigen tegenover tussenpersonen wier diensten door derden worden gebruikt om inbreuk op het auteursrecht of op een naburig recht te plegen.

De vordering wordt ingesteld en behandeld zoals in kort geding.

Op de vordering wordt uitspraak gedaan, niettegenstaande enige vervolging die voor de strafrechter wordt ingesteld wegens dezelfde feiten.

Het vonnis is uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande voorziening en zonder borgstelling, tenzij de rechter heeft bevolen dat een borg moet worden gesteld.

De vordering wordt ingesteld op verzoek van elke betrokkene, van een gemachtigde vennootschap voor het beheer van de rechten of van een beroepsvereniging of interprofessionele vereniging met rechtspersoonlijkheid.

De voorzitter kan bevelen dat een einde moet worden gemaakt aan de betwiste handeling en dat het vonnis, op de wijze die hij geschikt acht, geheel of gedeeltelijk wordt bekendgemaakt op kosten van de verweerder.

§ 2. De vordering die samenhangt met de vordering bepaald in § 1, en die de staking tot voorwerp heeft van een handeling bedoeld in artikel 95 van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument, of in artikel 18 van de wet van 2 augustus 2002 betreffende de misleidende en vergelijkende reclame, de onrechtmatige bedingen en de op afstand gesloten overeenkomsten inzake de vrije beroepen, wordt eveneens uitsluitend voor de voorzitter van de krachtens § 1 bevoegde rechtbank gebracht.

2.
Verwerende partij is van oordeel dat de vordering van eisende partij dient afgewezen en verwijst onder meer naar de 'appropriation Art' en zijn eigen kunstenaarsprofiel als contemporaine schilder.

Verwerende partij erkent wel dat de foto van eiseres een krachtig beeld is en dat deze foto de inspiratie is geweest om het schilderij te maken.

Verwerende partij wijst er op dat het schilderij evenwel een heel ander formaat en een heel andere kleurschakering heeft dan de foto.

Verwerende partij stelt verder dat de titels voor zijn werken altijd bepalend zijn en dat het om een conceptueel geheel gaat. De parodie waarop hij zich beroept ligt in de titel die hij aan het werk heeft gegeven. Hij geeft voorwerpen een nieuwe status, aldus verwerende partij.

Eisende partij benadrukt dat er in casu geen enkel bewijs voorligt dat het schilderij een parodie is op de foto en derhalve zou vallen onder de uitzondering zoals voorzien in artikel 22 van de Auteurswet.

De foto van eisende partij is geen banaal fotografisch beeld of een journalistieke snapshot.

Verwerende partij erkent dit eveneens door zelf over de foto te spreken als een krachtig beeld: *'Het oorspronkelijk beeld is zo sterk dat ik het niet zo zwaar moest bewerken als ik gewoonlijk doe met de foto's die ik als inspiratiebron gebruik. Ik zag die foto en wist meteen: Dedecker, dat zweet, zo veelzeggend in het licht van de verkiezingen, die hij toen zwaar verloor. Een heel sterk beeld.'* (stuk 3 eisende partij)

Verwerende partij heeft het op dat ogenblik nergens over een parodie die hij van het werk had gemaakt.

In het schilderij zijn meerdere markante elementen van de foto overgenomen, onder meer dezelfde opvallende uitsnede en hetzelfde zweetende hoofd.

Naar aanleiding van het opstarten van voorliggende procedure stelt verwerende partij dat hij in plaats van de focus op een specifieke gebeurtenis, de deliquescence van de Belgische politiek wil laten zien. Verwerende partij heeft het over de *'omlegging van bestaande foto's'*. Door zijn unieke artistieke stijl wil verwerende partij tonen dat hij met zijn kunstwerk afstand instelt ten opzichte van de persfoto, aldus verwerende partij.

3.

De auteurswet stelt inzake het auteursrecht duidelijk dat alleen de auteur van een werk van letterkunde of kunst het recht heeft om het op welke wijze of in welke vorm ook, direct of indirect, tijdelijk of duurzaam, volledig of gedeeltelijk te reproduceren of te laten reproduceren en dat de auteur van een werk van letterkunde of kunst een onvervreemdbaar moreel recht heeft op dat werk.

De wet voorziet bepaalde gevallen waarin gebruikers geen toestemming moeten vragen aan de houders van het auteursrecht om beschermde werken te reproduceren of mee te delen aan het publiek.

Wanneer deze uitzonderingen van toepassing zijn, is het dus toegestaan om een werk te reproduceren of aan het publiek mee te delen zonder toestemming te vragen aan de houders van het auteursrecht.

De parodie is één van de uitzonderingen op het auteursrecht.

Voor de toepassing van deze uitzondering gelden zeer precieze voorwaarden.

De parodie moet onbetwistbaar voorhanden zijn, het moet gaan om een vervormde weergave van het oorspronkelijk werk en valt onder meer af te leiden uit de manier waarop het originele werk bijvoorbeeld als spotprent wordt gebruikt of waar de elementen die herkenbaar zijn voor het oorspronkelijke werk op treffende ludieke of humoristische wijze

worden uitvergroot dan wel totaal vertekend worden weergegeven en waaruit hoedanook duidelijk moet blijken dat het enige doel de spot, parodie of sarcasme is.

Verwerende partij is van oordeel dat zijn schilderij een origineel kunstwerk is dat duidelijk verschillen heeft met de geparodieerde foto van eisende partij. Zo wijst hij er op dat de achtergrond van zijn schilderij niet zwart is.

Verwerende partij stelt dat het werk het resultaat is van een intellectuele schepping, hij heeft een nieuwe betekenis aan de afbeelding gegeven en een distanciërend effect bereikt onder meer door zijn keuze van het kleurenpalet en zijn wijze van schilderen.

Verwerende partij houdt in besluiten voor dat hij door van het bronbeeld, -de foto-, een schilderij te maken hij een beeldend commentaar formuleert op het beeld als communicerend fenomeen zoals hij het in de krant heeft gevonden.

De parodie zou ook onder meer liggen in de titel die hij aan het doek heeft gegeven: 'A Belgian Politician' en de verdubbeling van de werkelijkheid.

Eisende partij merkt terecht op dat het schilderij van verwerende partij duidelijk elementen heeft overgenomen die de originaliteit van de foto uitmaken waaronder het onvolledige beeld, de positie, het camerastandpunt, de belichting, inscenering en kadrering.

De onderkant van het gezicht is in het schilderij eveneens weggelaten, de uitdrukking van het gezicht, het zwetend hoofd en de pose zijn allemaal overgenomen in het schilderij.

Het schilderij van verwerende partij is niet meer noch minder dan de overname van de persfoto van eisende partij.

Uit geen enkel element van het werk blijkt dat de foto van eisende partij clownesk, dan wel geparodieerd noch op een sardonische wijze is overgenomen en als parodie van het originele werk onder de uitzondering voorzien in art.22 §6 van de Auteurswet zou vallen.

4.

De foto van eisende partij is wel degelijk een oorspronkelijk, origineel werk dat binnen de auteurswet bescherming geniet bij toepassing van art. 87 van de Auteurswet.

Verwerende partij spreekt zelf over de kracht van de foto van eisende partij.

Bij onderzoek van de foto en het schilderij kan niet ontkend worden dat de opstelling, de kadrering en belichting volledig gelijklopend is tussen beide werken.

De achtergrond bij het schilderij is inderdaad niet zwart, doch dit verschil doet geen afbreuk aan de opvallende gelijkenissen die niet voor discussie vatbaar zijn.

De rechtbank is van oordeel dat verwerende partij er niet in slaagt aan te tonen dat zijn schilderij niet meer noch minder zou zijn dan een parodie van de foto van eisende partij.

5.

Uit wat hierboven is uiteengezet volgt dat de inbreuk van verwerende partij op de Auteurswet vaststaat.

Samen met eisende partij is de rechtbank van oordeel dat verwerende partij te kwader trouw is opgetreden temeer daar hij zelf in tempore non suspecto verklaarde dat de foto van eisende partij een sterk beeld is waar hij niet zo veel aan moest veranderen.

Het schilderij van verwerende partij kan vanuit geen enkele invalshoek als parodie weerhouden worden.

6.

Eisende partij vordert de staking van de inbreuk uit te spreken onder verbeurte van een dwangsom van 500 000 € per overtreding.

Krachtens artikel. 1385bis. Ger.W. kan de rechter op vordering van een der partijen de wederpartij veroordelen tot betaling van een geldsom, dwangsom genaamd, voor het geval dat aan de hoofdveroordeling niet wordt voldaan, onverminderd het recht op schadevergoeding indien daartoe gronden zijn.

Het doel van de dwangsom is de rechtstreekse uitvoering van de verbintenissen te waarborgen.

Een dwangsom zal dan worden opgelegd onder meer wanneer te vrezen valt dat de veroordeelde partij niet tot uitvoering zal overgaan, het is met andere woorden een bijkomende veroordeling die erop gericht is de veroordeelde tot nakoming van de hoofdveroordeling aan te sporen.

Bij de behandeling van de zaak ter zitting van 8 januari 2015 heeft verwerende partij een kopie bij van het schilderij.

XX. Bijlage 20: Hof van Justitie 17 maart 2016

ARREST VAN HET HOF (Vijfde kamer)

17 maart 2016 (*)

“Prejudiciële verwijzing – Intellectuele eigendom – Richtlijn 2004/48/EG – Artikel 13, lid 1 – Audiovisueel werk – Inbreuk – Schadevergoeding – Berekeningswijze – Forfaitair bedrag – Morele schade – Daaronder begrepen”

In zaak C-99/15,

betreffende een verzoek om een prejudiciële beslissing krachtens artikel 267 VWEU, ingediend door het Tribunal Supremo (hooggerechtshof, Spanje) bij beslissing van 12 januari 2015, ingekomen bij het Hof op 27 februari 2015, in de procedure

Christian Liffers

tegen

Producciones Mandarinina SL,

Mediaset España Comunicación SA, voorheen Gestevisión Telecinco SA,

wijst

HET HOF (Vijfde kamer),

samengesteld als volgt: J. L. da Cruz Vilaça, kamerpresident, F. Biltgen, A. Borg Barthet, E. Levits en M. Berger (rapporteur), rechters,

advocaat-generaal: M. Wathelet,

griffier: A. Calot Escobar,

gezien de stukken,

gelet op de opmerkingen van:

- C. Liffers, vertegenwoordigd door E. Jordi Cubells, abogado,
- Producciones Mandarinina SL, vertegenwoordigd door A. González Gozalo, abogado,
- Mediaset España Comunicación SA, vertegenwoordigd door R. Seel, abogado,
- de Spaanse regering, vertegenwoordigd door M. Sampol Pucurull als gemachtigde,
- de Duitse regering, vertegenwoordigd door T. Henze en J. Kemper als gemachtigden,
- de Franse regering, vertegenwoordigd door D. Colas en D. Segoin als gemachtigden,
- de Poolse regering, vertegenwoordigd door B. Majczyna als gemachtigde,

- de Europese Commissie, vertegenwoordigd door E. Gippini Fournier en F. Wilman als gemachtigden,

gehoord de conclusie van de advocaat-generaal ter terechtzitting van 19 november 2015,

het navolgende

Arrest

- 1 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van artikel 13, lid 1, van richtlijn 2004/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten (PB L 157, blz. 45).
- 2 Dit verzoek is ingediend in het kader van een geding tussen C. Liffers, enerzijds, en Producciones Mandarin SL (hierna: „Mandarina”) en Mediaset España Comunicación SA, voorheen Gestevisión Telecinco SA (hierna: „Mediaset”), anderzijds, over een vordering inzake een inbreuk op een intellectuele-eigendomsrecht.

Toepasselijke bepalingen

Unierecht

- 3 De overwegingen 10, 17 en 26 van richtlijn 2004/48 luiden:

„(10) Het doel van de richtlijn is de onderlinge aanpassing van [de] wetgevingen [van de lidstaten] teneinde een hoog, gelijkwaardig en homogeen niveau van bescherming in de interne markt te waarborgen.

[...]

(17) De maatregelen, procedures en rechtsmiddelen waarin deze richtlijn voorziet, moeten in elk afzonderlijk geval zodanig worden vastgesteld dat naar behoren rekening wordt gehouden met de specifieke kenmerken van dat geval, waaronder de specifieke kenmerken van elk intellectuele-eigendomsrecht en in voorkomend geval de opzettelijke of onopzettelijke aard van de inbreuk.

[...]

(26) Ter vergoeding van de schade die het gevolg is van een inbreuk door een inbreukmaker die een activiteit verricht heeft terwijl hij wist of redelijkerwijs had moeten weten dat deze aanleiding zou geven tot een dergelijke inbreuk, moet het bedrag van de aan de rechthebbende toegekende schadevergoeding worden vastgesteld rekening houdend met alle omstandigheden van het geval, zoals het door de rechthebbende geleden inkomensverlies of de door de inbreukmaker onrechtmatig gemaakte winst en, in voorkomend geval, de aan de rechthebbende toegebrachte morele schade. Als alternatief, bijvoorbeeld indien de feitelijke schade moeilijk te bepalen is, kan het bedrag van de schadevergoeding worden afgeleid uit elementen als het bedrag aan royalty's of vergoedingen dat verschuldigd zou zijn geweest indien de inbreukmaker toestemming had gevraagd om het intellectuele-eigendomsrecht te gebruiken. De bedoeling is niet een verplichting te introduceren om te voorzien in een niet-compensatoire schadevergoeding,

maar wel schadeloosstelling mogelijk te maken die op een objectieve grondslag berust, waarbij tevens rekening wordt gehouden met de kosten van de rechthebbende, bijvoorbeeld voor opsporing en onderzoek.”

4 Artikel 13, lid 1, van deze richtlijn, met als opschrift „Schadevergoeding”, bepaalt:

„De lidstaten dragen er zorg voor dat de bevoegde rechterlijke instanties op verzoek van de benadeelde partij de inbreukmaker die wist of redelijkerwijs had moeten weten dat hij inbreuk pleegde, gelasten de rechthebbende een passende vergoeding te betalen tot herstel van de schade die deze wegens de inbreuk heeft geleden.

De rechterlijke instanties die de schadevergoeding vaststellen:

a) houden rekening met alle passende aspecten, zoals de negatieve economische gevolgen, waaronder winstderving, die de benadeelde partij heeft ondervonden, de onrechtmatige winst die de inbreukmaker heeft genoten en, in passende gevallen, andere elementen dan economische factoren, onder meer de morele schade die de rechthebbende door de inbreuk heeft geleden;

of

b) kunnen, als alternatief voor het bepaalde onder a), in passende gevallen de schadevergoeding vaststellen als een forfaitair bedrag, op basis van elementen zoals ten minste het bedrag aan royalty's of vergoedingen dat verschuldigd was geweest indien de inbreukmaker toestemming had gevraagd om het desbetreffende intellectuele-eigendomsrecht te gebruiken.

[...]”

Spaans recht

5 Artikel 140 van het Real Decreto Legislativo 1/1996, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Propiedad Intelectual, regularizando, aclarando y armonizando las disposiciones legales vigentes sobre la materia (koninklijk wetsdecreet 1/1996 houdende goedkeuring van de gecodificeerde tekst van de wet inzake intellectuele eigendom, die de wettelijke voorschriften ter zake uiteenzet, preciseert en harmoniseert) van 12 april 1996 (BOE nr. 97, blz. 14369), zoals gewijzigd bij Ley 19/2006, por la que se amplían los medios de tutela de los derechos de propiedad intelectual e industrial y se establecen normas procesales para facilitar la aplicación de diversos reglamentos comunitarios (wet 19/2006 tot uitbreiding van de middelen tot handhaving van intellectuele- en industriële-eigendomsrechten en tot vaststelling van procedurele voorschriften om de toepassing van diverse Unierechtelijke regelingen te ondersteunen) van 5 juni 2006 (BOE nr. 134, blz. 21230; hierna: „wet inzake intellectuele eigendom”), bepaalt:

„1. De schadevergoeding die verschuldigd is aan de benadeelde rechthebbende omvat niet alleen de waarde van het geleden verlies, maar ook de gedeerde winst als gevolg van de inbreuk op zijn recht. Het bedrag van de schadevergoeding kan, in passende gevallen, de onderzoekskosten omvatten die zijn gemaakt voor de verkrijging van redelijk bewijs van de inbreuk die voorwerp is van de gerechtelijke procedure.

2. De schadevergoeding wordt, naar keuze van de benadeelde, vastgesteld op basis van één van de volgende criteria:

- a) de negatieve economische gevolgen, waaronder winstderving die de benadeelde partij heeft ondervonden en de winst die de inbreukmaker heeft genoten vanwege het onrechtmatige gebruik. In het geval van morele schade wordt deze vergoed, ook wanneer geen economisch nadeel is aangetoond. Bij de vaststelling hiervan wordt rekening gehouden met de omstandigheden van de inbreuk, de ernst van de inbreuk en de mate van onrechtmatige verspreiding van het werk.
- b) de vergoeding die de benadeelde had ontvangen als de inbreukmaker toestemming had gevraagd om het desbetreffende intellectuele-eigendomsrecht te gebruiken.”

Hoofdgeding en prejudiciële vraag

- 6 Liffers is de regisseur, scenarioschrijver en producent van het audiovisuele werk *Dos patrias, Cuba y la noche* (Twee vaderlanden: Cuba en de nacht), dat zes persoonlijke en intieme verhalen vertelt van verschillende inwoners van Havana (Cuba), allen homoseksuelen of transseksuelen.
- 7 Mandarin heeft een audiovisuele documentaire gemaakt over kinderprostitutie in Cuba, waarin strafbare activiteiten worden getoond die met een verborgen camera waren opgenomen. Deze documentaire bevatte een aantal fragmenten uit het werk *Dos patrias, Cuba y la noche*, zonder dat hiervoor aan Liffers toestemming was gevraagd. Deze documentaire is uitgezonden door de Spaanse televisiezender Telecinco, die in handen is van Mediaset.
- 8 Liffers heeft bij de Juzgado de lo Mercantil n° 6 de Madrid (zesde handelsrechtbank te Madrid) een vordering ingesteld tegen Mandarin en Mediaset, waarbij hij deze rechter met name verzocht om laatstgenoemden te gelasten elke inbreuk op zijn intellectuele-eigendomsrechten te staken en om hen te veroordelen tot betaling van een bedrag van 6 740 EUR wegens inbreuk op zijn exploitatierechten, en een extra bedrag van 10 000 EUR als vergoeding voor de morele schade die hij meende te hebben geleden.
- 9 Liffers heeft de schadevergoeding wegens inbreuk op de exploitatierechten van zijn werk berekend op basis van het bedrag aan royalty's of vergoedingen die hem verschuldigd zouden zijn geweest indien Mandarin en Mediaset hem toestemming voor het gebruik van het betrokken intellectuele-eigendomsrecht hadden gevraagd, waarbij hij zich aldus heeft gesteund op artikel 140, lid 2, onder b), van de wet inzake intellectuele eigendom, op grond waarvan de benadeelde rechthebbende de vergoeding van zijn schade kan berekenen aan de hand van het bedrag aan royalty's of vergoedingen die hem verschuldigd zouden zijn geweest indien de inbreukmaker hem toestemming had gevraagd om dat recht te gebruiken (hierna: „hypothetische royalty's”). Deze berekeningswijze verplicht de benadeelde die schadevergoeding vordert, niet om de omvang van zijn werkelijke schade aan te tonen, anders dan bij de in lid 2, onder a), van datzelfde artikel bedoelde berekeningswijze. Daartoe heeft Liffers zich gebaseerd op de tarieven van de Entidad de Gestión de Derechos de los Productores Audiovisuales (organisatie voor het beheer van de rechten van de audiovisuele producenten). Bovenop het aldus berekende bedrag aan materiële schade heeft Liffers een forfaitair bedrag gevorderd ter vergoeding van de morele schade die hij meende te hebben geleden.
- 10 De Juzgado de lo Mercantil n° 6 de Madrid (zesde handelsrechtbank, Madrid) heeft de vordering van Liffers gedeeltelijk toegewezen en Mandarin alsmede Mediaset met name veroordeeld tot betaling van een bedrag van 3 370 EUR voor de door deze inbreuk veroorzaakte materiële schade en van een bedrag van 10 000 EUR als vergoeding voor de morele schade. In hoger beroep heeft de Audiencia Provincial de Madrid (provinciaal gerechtshof, Madrid) de vergoeding voor de materiële schade verminderd tot een bedrag van 962,33 EUR en de veroordeling van

Mandarina en Mediaset tot vergoeding van de morele schade volledig vernietigd. Volgens deze rechterlijke instantie was Liffers, omdat hij had gekozen voor de in artikel 140, lid 2, onder b), van de wet inzake intellectuele eigendom voorziene berekeningswijze op basis van de hypothetische royalty's, immers niet langer gerechtigd om bovendien vergoeding van zijn morele schade te vorderen. Daartoe had hij moeten opteren voor de in lid 2, onder a), van dat artikel bedoelde berekeningswijze. De keuze voor een bepaalde berekeningswijze sluit de andere uit, zodat beide berekeningswijzen niet combineerbaar zijn.

11 In cassatieberoep bij de verwijzende rechter, het Tribunal Supremo (hooggerechtshof), heeft Liffers aangevoerd dat de morele schade in elk geval moet worden vergoed, ongeacht of de verzoeker heeft geopteerd voor de in artikel 140, lid 2, onder a), van de wet inzake intellectuele eigendom voorziene berekeningswijze dan wel voor de berekeningswijze onder b) van die bepaling. De verwijzende rechter heeft twijfels over de uitlegging van artikel 13, lid 1, van richtlijn 2004/48 en van artikel 140, lid 2, van de wet inzake intellectuele eigendom, die deze bepaling in Spaans recht omzet.

12 Daarom heeft het Tribunal Supremo (hooggerechtshof) de behandeling van de zaak geschorst en het Hof verzocht om een beslissing over de volgende prejudiciële vraag:

„Kan artikel 13, lid 1, van richtlijn 2004/48 aldus worden uitgelegd dat de benadeelde van een inbreuk op intellectuele-eigendomsrechten, die vergoeding van de vermogensschade vordert op basis van het bedrag van de royalty's of vergoedingen die hem verschuldigd waren geweest als de inbreukmaker toestemming had gevraagd om het desbetreffende intellectuele-eigendomsrecht te gebruiken, niet tevens vergoeding van de hem toegebrachte morele schade kan vorderen?”

Beantwoording van de prejudiciële vraag

13 Met zijn vraag wenst de verwijzende rechter in wezen te vernemen of artikel 13, lid 1, van richtlijn 2004/48 aldus moet worden uitgelegd dat het een door een inbreuk op zijn intellectuele-eigendomsrecht benadeelde die vergoeding van zijn materiële schade vordert volgens de in de tweede alinea, onder b), van lid 1, van dat artikel voorziene berekeningswijze op basis van de hypothetische royalty's, niet is toegestaan bovendien de in lid 1, tweede alinea, onder a), van dat artikel bedoelde vergoeding van zijn morele schade te vorderen.

14 Volgens vaste rechtspraak van het Hof moet bij de uitlegging van een bepaling van Unierecht niet alleen rekening worden gehouden met de bewoordingen ervan, maar ook met de context ervan en de doelstellingen van de regeling waarvan zij deel uitmaakt (arrest Surmačs, C-127/14, EU:C:2015:522, punt 28 en aldaar aangehaalde rechtspraak).

15 In de eerste plaats dient aangaande de bewoordingen van artikel 13, lid 1, tweede alinea, onder b), van richtlijn 2004/48 te worden vastgesteld dat daarin weliswaar geen melding wordt gemaakt van de morele schade als element waarmee de rechterlijke instanties rekening moeten houden bij de vaststelling van de aan de rechthebbende te betalen schadevergoeding, maar evenmin wordt uitgesloten dat dit soort schade in aanmerking wordt genomen. Deze bepaling, die voorziet in de mogelijkheid om de schadevergoeding als een forfaitair bedrag vast te stellen op basis van „ten minste” de daarin vermelde elementen, staat immers toe dat bij de vaststelling van dit bedrag andere elementen in overweging worden genomen, zoals in voorkomend geval de vergoeding van de aan de rechthebbende berokkende morele schade.

- 16 In de tweede plaats dient te worden opgemerkt dat deze vaststelling steun vindt in de analyse van de context waarvan de betrokken bepaling deel uitmaakt.
- 17 De eerste alinea van artikel 13, lid 1, van richtlijn 2004/48 bevat immers de algemene regel dat de bevoegde rechterlijke instanties de inbreukmaker moeten gelasten de benadeelde houder van het intellectuele-eigendomsrecht een „passende” schadevergoeding te betalen „tot herstel van de schade die deze wegens de inbreuk [werkelijk] heeft geleden”. Zoals de advocaat-generaal in punt 28 van zijn conclusie heeft opgemerkt, maakt morele schade, zoals afbreuk aan de reputatie van de auteur van een werk, mits die schade is bewezen, deel uit van de door hem werkelijk geleden schade.
- 18 Bijgevolg sluiten de bewoordingen zelf van artikel 13, lid 1, tweede alinea, onder b), van richtlijn 2004/48, gelezen in samenhang met de eerste alinea van dat lid, uit dat de aan de betrokken rechthebbende te betalen schadevergoeding enkel en alleen wordt berekend op basis van het bedrag van de hypothetische royalty's wanneer deze rechthebbende werkelijk morele schade heeft geleden.
- 19 Voorts zij opgemerkt dat het de bevoegde rechterlijke instanties slechts „in passende gevallen” is toegestaan als alternatief de forfaitaire berekeningsmethode van artikel 13, lid 1, tweede alinea, onder b), van richtlijn 2004/48 toe te passen.
- 20 Zoals in overweging 26 van deze richtlijn wordt uiteengezet, is deze uitdrukking van toepassing „bijvoorbeeld indien de feitelijke schade moeilijk te bepalen is”. In dergelijke omstandigheden kan het bedrag van de schadevergoeding worden berekend op basis van elementen zoals de royalty's of vergoedingen die normaliter zouden verschuldigd zijn voor het gebruik van het intellectuele-eigendomsrecht, waarbij geen rekening wordt gehouden met eventuele morele schade.
- 21 In de laatste plaats zij aangaande de door richtlijn 2004/48 nagestreefde doelstellingen allereerst eraan herinnerd dat deze richtlijn overeenkomstig overweging 10 tot doel heeft, met name een hoog, gelijkwaardig en homogeen niveau van bescherming van de intellectuele eigendom in de interne markt te waarborgen.
- 22 Vervolgens moeten volgens overweging 17 van deze richtlijn de maatregelen, procedures en rechtsmiddelen waarin zij voorziet, in elk afzonderlijk geval zodanig worden vastgesteld dat naar behoren rekening wordt gehouden met de specifieke kenmerken van dat geval.
- 23 Ten slotte wordt in overweging 26 van deze richtlijn onder meer verklaard dat ter vergoeding van de schade die het gevolg is van een inbreuk door een inbreukmaker, het bedrag van de aan de rechthebbende toegekende schadevergoeding moet worden vastgesteld rekening houdend met alle omstandigheden van het geval, en met name de aan de rechthebbende toegebrachte morele schade.
- 24 Derhalve vloeit uit de overwegingen 10, 17 en 26 van richtlijn 2004/48 voort dat zij ernaar streeft een hoog niveau van bescherming van de intellectuele-eigendomsrechten te bereiken, dat rekening houdt met alle specifieke kenmerken van elk afzonderlijk geval en gebaseerd is op een berekeningswijze van de schadevergoeding die beoogt aan deze specifieke kenmerken tegemoet te komen.
- 25 Gelet op de doelstellingen van richtlijn 2004/48 moet artikel 13, lid 1, eerste alinea, ervan aldus worden uitgelegd dat daarin het beginsel wordt geponeerd dat de berekening van de aan de

rechthebbende van een intellectuele-eigendomsrecht te betalen schadevergoeding moet beogen hem integraal herstel van de door hem werkelijk geleden schade te waarborgen, door daaronder ook eventuele morele schade te begrijpen.

- 26 Zoals blijkt uit punt 20 van dit arrest, wordt bij vaststelling van een forfaitair bedrag voor de verschuldigde schadevergoeding uitsluitend op basis van de hypothetische royalty's enkel en alleen de door de betrokken rechthebbende van het intellectuele-eigendomsrecht geleden materiële schade gedekt, zodat, teneinde integraal herstel mogelijk te maken, deze rechthebbende bovenop de aldus berekende schadevergoeding aanspraak moet kunnen maken op vergoeding van de door hem eventueel geleden morele schade.
- 27 Gelet op een en ander dient op de prejudiciële vraag te worden geantwoord dat artikel 13, lid 1, van richtlijn 2004/48 aldus moet worden uitgelegd dat het een door een inbreuk op zijn intellectuele-eigendomsrecht benadeelde die vergoeding van zijn materiële schade vordert volgens de in de tweede alinea, onder b), van lid 1, van dat artikel voorziene berekeningswijze op basis van de hypothetische royalty's, is toegestaan bovendien de in lid 1, tweede alinea, onder a), van dat artikel bedoelde vergoeding van zijn morele schade te vorderen.

Kosten

- 28 Ten aanzien van de partijen in het hoofdgeding is de procedure als een aldaar gerezen incident te beschouwen, zodat de verwijzende rechterlijke instantie over de kosten heeft te beslissen. De door anderen wegens indiening van hun opmerkingen bij het Hof gemaakte kosten komen niet voor vergoeding in aanmerking

Het Hof (Vijfde kamer) verklaart voor recht:

Artikel 13, lid 1, van richtlijn 2004/48/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de handhaving van intellectuele-eigendomsrechten moet aldus worden uitgelegd dat het een door een inbreuk op zijn intellectuele-eigendomsrecht benadeelde die vergoeding van zijn materiële schade vordert volgens de in de tweede alinea, onder b), van lid 1, van dat artikel voorziene berekeningswijze op basis van het bedrag aan royalty's of vergoedingen die hem verschuldigd zouden zijn geweest indien de inbreukmaker hem toestemming had gevraagd voor het gebruik van het betrokken intellectuele-eigendomsrecht, is toegestaan bovendien de in lid 1, tweede alinea, onder a), van dat artikel bedoelde vergoeding van zijn morele schade te vorderen.

Ondertekeningen

Nr. 657

1° KAMER - 5 november 2010

1° BESLAG — BEWAREND BESLAG - BESLAG INZAKE NAMAAK - BESCHRIJVING - AANWEZIGHEID VAN PARTIJEN - MACHTIGING DOOR DE BESLAGRECHTER - VERTEGENWOORDIGER VAN EEN PARTIJ - AANDUIDING - WIJZE
2° REDENEN VAN DE VONNISSEN EN ARRESTEN — ALLERLEI - BEWAREND
2692 HOF VAN CASSATIE Nr. 657

BESLAG - BESLAG INZAKE NAMAAK - BESCHRIJVING - AANWEZIGHEID VAN PARTIJEN - MACHTIGING DOOR DE BESLAGRECHTER - VERTEGENWOORDIGER VAN EEN PARTIJ - AANDUIDING - WIJZE

1° en 2° De beslagrechter die de vertegenwoordiger aanduidt van een partij, aan wie hij machtiging geeft om aanwezig te zijn bij de beschrijving in het kader van beslag inzake namaak, vermag in het kader van de beoordeling van de afweging van enerzijds de belangen van de eiser die een beweerde inbreuk op zijn intellectueel eigendomsrecht moet kunnen bewijzen en anderzijds de belangen van de beweerde inbreukmaker die zijn bedrijfsgeheimen ter gelegenheid van de beschrijving moet kunnen beschermen, die vertegenwoordiger nominatim aan te duiden of minstens op een wijze die zijn identificatie mogelijk maakt¹ 2. (Art. 1484, Gerechtelijk Wetboek)

(ARISTOCRAT TECHNOLOGIES AUSTRALIA PTY Ltd., vennootschap naar buitenlands recht T. ATMO nv)
ARREST

(AR C.09.0398.N)

I. RECHTSPLEGING VOOR HET HOF

Het cassatieberoep is gericht tegen een arrest, op 17 november 2008 gewezen door het hof van beroep te Gent.

Raadsheer Beatrijs Deconinck heeft verslag uitgebracht.

Advocaat-generaal Christian Vandewal heeft geconcludeerd.

II. CASSATIEMIDDEL

De eiseressen voeren in hun verzoekschrift een middel aan.

Het verzoekschrift is aan dit arrest gehecht.

III. BESLISSING VAN HET HOF

Beoordeling

Eerste onderdeel

1. Het te dezen toepasselijke artikel 1481 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat de houders van octrooien, de houders van een aanvullend beschermingscertificaat, de houders en aanvragers van kwekerscertificaten, hun rechthebbenden, de houders van het auteursrecht en de houders van een naburig recht, daaronder begrepen het recht van de producenten van databanken, met toelating van de rechter, die zij op verzoekschrift verkregen hebben, door een of meer deskundigen, die deze magistraat aanwijst, kunnen doen overgaan tot de beschrijving van de toestellen, machines, werken, rassen, teeltmateriaal en alle voorwerpen en werkwijzen waarvan beweerd wordt dat zij nagemaakt zijn, evenals van de plans, documenten, berekeningen, geschriften, gewassen of delen van gewassen waaruit de beweerde namaak kan blijken en van de gereedschappen die rechtstreeks gediend hebben om de aangeklaagde vervaardiging te plegen.

Deze bepaling biedt, teneinde het bewijs van een inbreuk op intellectuele eigendomsrechten te vergemakkelijken en de omvang ervan vast te stellen, aan de titularis van intellectuele eigendomsrechten de mogelijkheid om, met toelating 1 Art. 1484 Ger.W. voor de opheffing ervan bij art. 33, 5° W. 10 mei 2007.

2 Het O.M. concludeerde eveneens tot vernietiging, doch op het tweede onderdeel van het enig cassatiemiddel.

Nr. 657 HOF VAN CASSATIE 2693

van de beslagrechter, over te gaan tot beschrijving door een of meer deskundigen van de nagemaakte voorwerpen en van de plans, documenten, berekeningen of geschriften die hiermee verband houden.

2. Het te dezen toepasselijke artikel 1484 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalt dat de partijen aanwezig of vertegenwoordigd mogen zijn bij de beschrijving indien zij daartoe bijzonder door de beslagrechter gemachtigd zijn.

De beslagrechter verleent deze bijzondere machtiging na een afweging van, enerzijds, de belangen van de eiser die een beweerde inbreuk op zijn intellectueel eigendomsrecht moet kunnen bewijzen en, anderzijds, de belangen van de beweerde inbreukmaker die zijn bedrijfsgeheimen ter gelegenheid van de beschrijving moet kunnen beschermen.

In het kader van die beoordeling vermag de rechter te beslissen de vertegenwoordiger van een partij, aan wie hij voormelde machtiging verleent, nominatim aan te duiden of minstens op een wijze die zijn identificatie mogelijk maakt.

3. Het arrest dat oordeelt dat de persoon aan wie overeenkomstig artikel 1484 van het Gerechtelijk Wetboek machtiging wordt verleend om aanwezig te zijn bij de beschrijving in de beschikking van de beslagrechter identificeerbaar moet zijn en, dat wanneer dit niet het geval is, de vaststellingen onregelmatig zijn en niet mogen gebruikt worden in het kader van de procedure ten gronde, schendt de in het onderdeel aangevoerde wetsbepalingen.

Het onderdeel is gegrond.

Overige grieven

De overige grieven kunnen niet tot ruimere cassatie leiden.

Dictum

Het Hof,

Vernietigt het bestreden arrest, behoudens in zoverre het de vordering van de verweerster wegens tergend en roekeloos beroep afwijst.

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van het gedeeltelijk vernietigde arrest.

Houdt de kosten aan en laat de beslissing daaromtrent aan de feitenrechter over.

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het hof van beroep te Antwerpen.

5 november 2010 – 1° kamer – Voorzitter: de h. Londers, eerste voorzitter –

Verslaggever: mevr. Deconinck – Gelijkkluidende conclusie van de h. Vandewal, advocaat-generaal – Advocaten: mrs. Verbist en De Gryse.